

REACTUALIZARE PLAN DE AMENAJARE A TERITORIULUI JUDEȚEAN – PATJ – JUDEȚUL MARAMUREȘ

Proiect nr. 6671/14.11.2008

FAZA A II-A

PRIORITĂȚI. STRATEGIA DE DEZVOLTARE

Beneficiar: *CONSILIUL JUDEȚEAN MARAMUREȘ*

Proiectant: *UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE GEOGRAFIE
Centrul de Geografie Regională*

Șef de Proiect: *Prof. univ. dr. Pompei Cocean*

Mai, 2009

COLECTIV ELABORARE

1. Prof. univ. dr. Pompei Cocean - *Şef de proiect*

2. Conf. dr. Vasile Zotic

3. Conf. dr. Marin Ilieş

4. Conf. dr. Gabriela Ilieş

5. Conf. dr. Nicolae Boar

6. Conf. dr. Voicu Bodocan

7. Conf. dr. Ştefan Dezsi

8. Şef lucr. dr. Viorel Puiu

9. Şef lucr. dr. Viorel Gligor

10. Şef lucr. dr. Sorin Filip

11. Şef lucr. dr. Nicolae Boţan

13. Şef lucr. dr. Oana Ilovan

14. Şef lucr. dr. Nicolae Hodor

15. Şef lucr. dr. Mihai Hotea

16. Şef lucr. dr. Titus Man

17. Şef lucr. dr. Radu Cocean

18. Şef lucr. dr. Alexandru Păcurar

17. Asist. Silviu Fonogea

18. Cerc. şt. III dr. Ana-Maria Pop

19. Tehn. Nastasia Boia

CUPRINS

	Pag.
<i>Partea I – EVALUAREA SITUAȚIEI EXISTENTE. FACTORII-CHEIE AI AMENAJĂRII ȘI DEZVOLTĂRII JUDEȚULUI MARAMUREȘ</i>	5
1. Evaluarea situației existente	5
2. Județul Maramureș și dezvoltarea durabilă (principii și obiective)	6
3. Factorii catalizatori ai dezvoltării județului Maramureș	7
4. Baza de susținere a dezvoltării județului Maramureș	15
5. Etapele amenajării și dezvoltării teritoriului	17
<i>Partea a II-a – STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MARAMUREȘ.</i>	19
1. Coordonate majore ale strategiei	19
CAP. 1. OBIECTIVE STRATEGICE GENERALE	20
CAP. 2. OBIECTIVE SECTORIALE (PE DOMENII)	25
2.1. STRUCTURA FUNCȚIONALĂ A TERITORIULUI	25
2.1.1. Cadrul natural/mediul	25
2.1.2. Patrimoniul natural și construit	41
2.1.2.1. Patrimoniul natural	41
2.1.2.2. Patrimoniul construit	44
2.1.3. Rețeaua de localități	51
2.1.4. Infrastructura tehnică a teritoriului	65
2.2. RESURSELE UMANE	109
2.3. ECONOMIA	112
2.3.1. Agricultură	112

2.3.2. Industria	119
2.3.3. Turismul	133
2.3.4. Comerțul și serviciile	165
2.4. ASPECTELE SOCIALE	177
2.4.1. Învățământul	177
2.4.2. Ocrotirea sănătății	180
2.4.3. Cultura	161
CAP. 3. ZONIFICAREA TERITORIALA	183
CAP. 4. CHOREMA DEZVOLTĂRII REGIONALE	201
CAP. 5. PROPUNERI DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ	205
<i>Glosar de termeni .....</i>	<i>209</i>
<i>Bibliografie.....</i>	<i>215</i>
<i>Borderou de piese desenate.....</i>	<i>219</i>

PARTEA I
EVALUAREA SITUAȚIEI EXISTENTE. FACTORII-CHEIE AI
AMENAJĂRII ȘI DEZVOLTĂRII JUDEȚULUI MARAMUREȘ

1. Evaluarea situației existente

Reactualizarea Planului de amenajare a teritoriului județean (PATJ) - județul Maramureș s-a înscris de la bun început printr-o analiză minuțioasă a situației existente, o determinantă a vehiculării unor scenarii-diagnostic și a unor ample și complexe prognoze de dezvoltare teritorială.

Încadrat aparent unui tipar stabilit anterior (scară departamentală), județul maramureșean se remarcă net prin tranșarea unor elemente particularizante, prin a căror gestionare rațională se va putea asigura o dezvoltare teritorială durabilă. Străjuit de catene muntoase înalte, cu structuri geologice diversificate și fundamentat în vatra unor cuvete depresionare (Maramureș, Târgu Lăpuș), ce cantonează un mozaic de resurse minerale, metalifere și nemetalifere, scaldat de râurile tributare Tisei și Someșului și evidențiat prin particularizarea unui climat montan, favorabil practicării unor sporturi de iarnă, dar și depresionar, favorabil așezărilor și utilizării agricole a terenului, sau cu întâlnirea unor elemente faunistice și floristice de o mare raritate, județul Maramureș se caracterizează printr-un suport natural extrem de favorabil dezvoltării socio-economice. Ba mai mult, componenta naturală a devenit o condiție sine qua non a afirmării celorlalte resurse din teritoriu, umane și economice. Permanentă intercondiționare dintre factorii naturali și componenta antropică se evidențiază printr-un grad ridicat de umanizare al localităților, prin crearea unor habitate specifice (a se vedea individualitatea satului maramureșean!), creșterea bovinelor sau cultivarea unor plante pretabile condițiilor pedogeografice existente, dar și prin nuanțarea unor spații mentale etnografice.

Departament ce suscită interesul conașionalilor, dar și a diverșilor actori decizionali din străinătate, prin perpetuarea unor valori tradiționale ancestrale și a afirmării unui turism rural de proporții, Maramureșul poate fi înscris cu succes unui **teritoriu de proiect (territoire de projet)**. În plus, consolidarea unor microasociații regionale de dezvoltare socio-economică, mulate pe tiparul „țărilor” (Țara Maramureșului, Țara Lăpușului, Țara Chioarului, Ținutul Codrului), este mai mult decât binevenită, putând propulsa spațiul habitational la un standard ridicat de dezvoltare, marcat de poli de creștere, specializați. Reducerea decalajelor dintre cele două medii rezidențiale, întărirea polilor de creștere, conturarea unei puternice axe de gravitație, marcată și de construcția autostrăzii A14 și posibilitatea includerii acestui sistem teritorial în marile rețele de transport european, vor avea un cuvânt decisiv în dezvoltarea socio-economică a județului Maramureș.

Spațiu puternic umanizat, favorabil coabitării mai multor etnii – care, de altfel, și poartă pecetea unui **multiculturalism** pregnant –, județul Maramureș se constituie într-un veritabil „*bassin de vie*” și „*bassin d’emploi*” (marcat de activități miniere și de prelucrarea lemnului), două atribute necesare implementării oricăror acțiuni de amenajare.

Poziționarea marginală a județului, în nordul țării, la limita cu frontiera ucraineană, i-a deschis acestuia, în ultimele decenii, oportunitatea realizării unor parteneriate de cooperare, de natură transfrontalieră, perifericitatea scuturându-se de statutul de „Cenușăreasă” în favoarea unei deschideri spre spațiul european și a unei concretizări faptice a creșterii bunăstării populației.

Venită la timpul și la momentul potrivit, realizarea strategiei de dezvoltare a teritoriului județean Maramureș devine, pentru *beneficiar*, o documentație călăuzitoare în vederea transpunerii în practică a soluțiilor propuse iar, pentru *proiectant*, o altă piatră de încercare dusă la bun sfârșit.

2. Județul Maramureș și dezvoltarea durabilă (principii și obiective)

Sintagma „dezvoltare durabilă” este investită drept un corolar al tuturor formelor de dezvoltare socio-economică, prin păstrarea unui echilibru constant între afirmarea sectorului economic și protecția mediului și a valorificării raționale a resurselor naturale sau, altfel spus, dezvoltarea durabilă „este dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi” (cf. *Raport Brundtland*, 1987). Apărut într-un context al confruntării cu o criză globală a epuizării resurselor naturale și a degradării continue a mediului, dezbătut la masa oficialilor încă din anii '70 (la Stockholm), această paradigmă s-a impus în urma conferinței Națiunilor Unite de la Rio de Janeiro, în 1992, plecând de la necesitatea asigurării pentru generațiile viitoare a unui mediu calitativ superior. În acest context, nu se interzicea deloc dezvoltarea economiei, însă se impunea schimbarea strategiei de dezvoltare pentru a respecta atât mediul cât și utilizarea conștientă a resurselor naturale de care dispunem.

Adoptarea acestei paradigme se realizează ținând cont și de respectarea câtorva principii fundamentale:

- ◆ **principiul integrării**, ce presupune faptul că nimic nu se desfășoară izolat, că între toate componentele sistemului există o continuă intercondiționare fără de care nu ar putea fi sintetizat întregul;
- ◆ **principiul subsidiarității** ia în calcul faptul că deciziile sunt luate la nivel local și regional, pentru o gestionare mai bună a situației existente și pentru o intervenție specifică fiind necesară o implicare a actorilor locali din cuprinsul teritoriului;
- ◆ **principiul cauzalității** – căutarea continuă a cauzelor fenomenelor și proceselor, cu scopul explicării efectelor;
- ◆ **principiul funcționalității** rezultă din acțiunea integrată a tuturor componentelor geografice;
- ◆ **principiul parteneriatului** face referire la o colaborare evidentă între toți participanții unui plan de amenajare, indiferent de scara abordată, pe de o parte proiectanți, pe de altă parte beneficiari, fie ei actori locali implicați, fie luând forma comunității umane locale;
- ◆ **principiul programării** condiționează aplicabilitatea măsurilor și acțiunilor propuse, fără a căror etapizare nu se poate ajunge la un rezultat concret;
- ◆ **principiul complexității** – imaginea completă a sistemului teritorial analizat poate fi redată atât printr-o analiză secvențială a componentelor, dar și printr-o îmbinare perfectă a acestora într-un tot unitar;
- ◆ **principiul rentabilității, al avantajului comparativ**, direct și indirect, conform căruia orice activitate economică se justifică față de societate numai dacă este utilă

și eficientă. Eficiența activității poate fi apreciată prin indicatori de rentabilitate, cost-beneficiu, dar și prin efectele economice indirecte antrenate pe plan economic și social.

Modelarea sistemului economic și social cu resursele naturale existente a devenit și pentru această strategie de dezvoltare o țintă obligatorie, jalonând ca principale obiective ale Planului de amenajare a teritoriului județean Maramureș următoarele:

- ◆ menținerea și îmbunătățirea relațiilor de cooperare transfrontaliere în toate domeniile cu impact major;
- ◆ asigurarea unui management eficient și profesional al resurselor umane;
- ◆ dezvoltarea unui mediu sigur de afaceri, favorabil investițiilor și investitorilor și promovarea unui mediu antreprenorial;
- ◆ optimizarea aspectelor socio-culturale prin creșterea accesibilității publicului larg la viața socială sau culturală a județului;
- ◆ conservarea zestrei etnografice și racordarea universului obștesc tradițional la societatea contemporană, dar fără a-l compromite;
- ◆ identificarea și eliminarea disfuncțiilor economice existente;
- ◆ întărirea identității teritoriale a locuitorilor, mai ales în contextul unui evident multiculturalism;
- ◆ dezvoltarea rețelei de transport și de comunicații și racordarea acesteia cu alte unități teritoriale naționale sau internaționale;
- ◆ prevenirea și eliminarea riscurilor naturale și socio-demografice întâlnite;
- ◆ conservarea faunei și florei sălbatice și asigurarea protecției mediului prin biodiversitate și ecologizarea modalităților de colectare, transport și depozitare a deșeurilor;
- ◆ transformarea județului Maramureș într-o marcă înregistrată, universal valabilă, și identificarea altor branduri ale acestuia (socio-culturale, economice);

Județul Maramureș, în virtutea unei dezvoltări teritoriale durabile, reprezintă o unitate spațială clar definită, capabilă să se autosusțină, pârgurile devenirii ei ca sistem teritorial durabil fiind accesate de acțiunile actorilor locali, regionali, naționali sau cu autoritate internațională, de a căror dibăcie depinde reușita realizării unei coeziuni teritoriale, a dezvoltării socio-economice, a protecției mediului, a valorificării resurselor sau a conservării patrimoniului spiritual al locuitorilor.

3. Factorii catalizatori ai dezvoltării județului Maramureș

Fie că vorbim despre România în context european, fie că scara la care facem referire este una națională, spațiul maramureșean este unul la care inevitabil se va face referire datorită individualității sale pregnante. Ba mai mult, diversitatea resurselor, multiculturalismul, creionarea unui spațiu mental definit ca atare în conștiința locuitorilor și purtat pretutindeni în sufletul lor, o racordare socio-economică la actualele tendințe de dezvoltare teritorială reprezintă pilonii principali de susținere ai acestei regiuni geografice distincte.

a). O primă particularitate investită drept factor de dezvoltare o constituie, în ciuda perifericității sale, **poziția geografică**, dat fiind contextul deschiderii spre alte unități teritoriale învecinate, respectiv cel al identificării unui spațiu transfrontalier. Frontiera maramureșeană începe din Pasul Huta (517 m), până la Teceu Mic, de unde pe o lungime de 62,4 km se suprapune cursului Tisei, până în apropierea localității Valea Vișeuului. Sectorul

nordic maramureșean, pierdut în urma semnării Tratatului de la Trianon, poate fi racordat astăzi întregului teritorial, prin intermediul unei *cooperări transfrontaliere*. Dacă luăm în calcul tipologia acestor relații transfrontaliere, pot fi identificate relații transnaționale (intermedie prin deschiderea unor culoare de transport europene, dar cu un ritm de evoluție îngreunat datorită aspectului financiar), relații interteritoriale cu alte unități administrative din alte țări (cu provincia **Felevoland**/Olanda, cu provincia **Veneto**/Italia, cu regiunea **Saxonia**/Germania, cu județul **Telemark**/Norvegia, cu regiunea **Valencia**/Spania, cu județul **Jasz-Nagykun-Szolnok**/Ungaria) dar și relații transfrontaliere de cooperare destinate dezvoltării socio-economice, protecției mediului, reabilitării infrastructurii și promovării turistice, realizate, mai ales, cu regiunea **Zakarpattia** (Ucraina), (stimularea IMM-urilor, dialogul actorilor transfrontalieri din domeniile educației și sănătății, întărirea identității prin manifestări culturale interetnice),

b). Deși situat limitrof în cadrul spațiului național și în afara culoarelor de transport european, județul Maramureș are o rețea de căi de comunicație cu largi deschideri pe plan național și internațional. Din punct de vedere rutier, unitatea teritorială analizată este străbătută de DN 1 C E 58 Frontiera cu Ucraina – Halmeu – Livada – Baia Mare – Dej – Bistrița, care va fi și mai mult fluidizată odată cu construcția autostrăzii A14 Petea – Satu Mare – Baia Mare – Mireșu Mare – Dej – Bistrița – Vatra Dornei – Suceava, din care se desprind sectoarele A15 Mireșu Mare – Zalău și A 18 Seini-Halmeu. Magistrala 4(400), pe sectorul Dej – Jibou – Baia Mare – Satu Mare, asigură legăturile feroviare ale regiunii. De asemenea, județul Maramureș beneficiază de deservirea unui aeroport internațional la Baia Mare. În vederea realizării coeziunii teritoriale, cuvintele-cheie ce se impun a caracteriza rețeaua de transport sunt *conectivitatea și accesibilitatea*, în acest sens fiind urmărite conexiunile regionale, inter-regionale, transfrontaliere și europene.

c). Modelat geologic printr-o serie de procese de tectogeneză, magmato-vulcanice, metamorfice, de acumulare a depozitelor marine și lacustre sau modelare glaciară, periglaciară și lacustră și reliefat prin cristalinelul catenei muntoase formată din munții Maramureșului, Rodnei și masivele Preluca, Țicău și Codru, flișul din partea nord-estică a Munților Maramureș, structurile sedimentare cutate din bazinele hidrografice și sedimentele Depresiunii intramontane a Transilvaniei, județul Maramureș își găsește în acest mozaic geologic și explicația derivării unui *peisaj natural diversificat și complementar*, ce și-a pus amprenta diferit în modul de utilizare al terenurilor, în distribuția habitatelor, în practicarea unor activități economice sau în relaționarea infrastructurală a teritoriului cu spațiile învecinate.

Gradul ridicat de accesibilitate al spațiului montan, fragmentat de pasuri și văi, diversitatea resurselor fiecărei unități de relief, densitatea crescută a populației și așezărilor cât și utilizarea variată a terenurilor, pretabile practicării unei palete largi de culturi sau a extensiunii domeniului forestier și a fânațelor și pajiștilor naturale sunt consecințe imediate ale componentei orografice, hidrografice, climatice și bio-pedogeografice, decretând această unitate teritorială ca una turistică prin excelență, toate aspectele menționate anterior devenind un suport și o componentă de intervenție a aserțiunii pomenite.

Unitățile de relief montane se remarcă prin spectaculozitatea formelor de relief vulcanic (neck-uri, dyke-uri, turnuri, coloane eruptive) și periglaciare (Piatra Bulzului și Piatra Șoimului), a stâncăriilor specifice etajelor alpin și subalpin (în Munții Rodnei), a abrupturilor montane (Culmea Pop Ivan, Farcău-Mihailec, Cearcănu-Prislop), peșterilor (Peștera Izvoru Albastru al Izei din Munții Rodnei), a pitoreștilor chei și văi înguste (valea Runcului, valea Marei-Cheile Tătarului, defileul Cavnicului), unde s-au cuibărit cascade (Runc, Șipote, Strungi, Ciuroi, Pișătoarea), lacuri glaciare și periglaciare (Tăurile Buhăescu, Lala,

Negoiescu, Iezer, Tăul Chendroaiei, Tăul Morărenilor), turbării oligotrofe (Vlășchinescu, Poiana Brazilor, Iezerul Mare) și izvoare minerale. Fragmentarea accentuată a reliefului este „îmblânzită” de prezența bazinetelor de eroziune și a pasurilor (Rotunda, Huta, Gutâi, Mesteacăn, Șetref), pe de o parte, și de conturarea unui peisaj forestier bine reprezentat, mai ales prin conifere (supus, din nefericire, unei continue acțiuni masive de defrișare, ce nu ține cont nici măcar de restricțiile impuse în arealul unor zone protejate!) sau de extensiunea pajiștilor alpine, pe de altă parte. Tot spațiul montan este cel ce adăpostește stațiunile turistice Izvoarele sau zona turistică Pleșca-Poiana lui Ștefan, de la poalele Munților Igniș, și stațiunea Mogoșa din care se pot creiona trasee spre Munții Gutâi.

Depresiunea Maramureș, cea de-a doua unitate de relief caracteristică județului omonim, nu se lasă mai prejos față de predecesoarea sa, încorporând în perimetrul ei un peisaj al culoarelor de văi înguste (Rozavlea, Strâmtura) și largi (Săcel, Săliștea de Sus, Dragomirești, Bârsana, Oncești), un peisaj de fânețe asociat cu păduri și livezi, întâlnit pe piemonturile Mara-Săpânța, Gutâi, Văratec, Botiza sau pe glacisul Săcelului, și a cărui continuitate este întreruptă, pe alocuri, de mlaștini eutrofe sau versanți ce se pretează practicării unor sporturi de iarnă. Sectoarele depresionare Baia Mare, Copalnic multiplică valențele peisagistice naturale, ofertante ale terenurilor cu pajiști și fânețe, și suprafețe cultivate cu pomi fructiferi. Pășunile, livezile și poienile caracterizează și Dealurile Chioarului, Dealurile Asuașului, Dealurile Sălajului.

Frumusețea peisagistică a teritoriului județean maramureșean nu se oprește aici, porțiunea sudică a acestuia, suprapusă Podișului Someșan, surprinzând ochii curioși ai turiștilor prin răspândirea unor suprafețe de eroziune, în care sunt pitite așezări, a segmentării morfologiei terenurilor de către defileele Lăpuș și Benesat, a dezvoltării unor mărturii carstice (Cheile Babei, lapiezuri, doline, grote) sau a prezenței unor interfluvii împădurite.

Acțiunea exercitată de componenta antropică a fost definitorie și pentru unitatea teritorială analizată, nu întâmplător activitățile de extracție și prelucrare a sării, a rocilor de construcție și a minereurilor neferoase au etalat, drept consecință, forme tipice de relief (halde de steril, abrupturi, movile de detritus, taluzuri de rambleu și debleu), mergând până la identificarea unor zone critice și degradate în arealele depresionare Baia-Mare, Cavnic, Copalnic-Mănăstur și Lăpuș. Cu și mai mare precizie, vom menționa și creionarea unui relief minier de excavare (galerii, puțuri de exploatare), întâlnit în zăcămintul de la Șuioar, în minele de la Valea Borcutului, Valea Roșie, Dealu Crucii-Baia Mare și Dosu Minei-Baia Sprie și a unui relief minier de acumulare (haldele de steril de la Ilba, Nistru, Săsar, Herja, Șuioar, Baia Sprie, iazurile de decantare de la Săsar, Flotația Centrală, Cavnic-vechi, Cavnic-Plopiș, Tăuții de Sus, Bozânta Mică, Baia Borșa, rambleele, barajele și digurile).

Prin simbioza milenară om-natură, teritoriul de la granița nordică a României este definit printr-un *peisaj maramureșean*, unde satele răsfirate pe văile râurilor, cu o tramă stradală ce respectă configurația reliefului, adăpostesc case vechi din lemn, cu acoperișul ascuțit, bogat ornamentate în interior, cuprinzând o întreagă istorie vie a localnicilor și care, din păcate, riscă să devină doar istorie, prin înlocuirea frecventă a acestora cu o arhitectură specifică urbanului.

d). Prezența unor catene montane cu versanți abrupti și cu interfluvii largi, panta și expoziția versanților, un număr de peste 40 zile cu ninsoare, larga extensiune temporală a lor (septembrie-martie), grosimea stratului de zăpadă (de la 12 cm în luna aprilie la 37 cm în luna februarie) susțin evidențierea unui *domeniu schiabil*, cu pârtii de schi localizate la Baia Borșa, Borșa-Complex, Pasul Neteda, Izvoare, Mogoșa, Șuioar. Se disting patru areale unde se întrunesc condiții propice practicării unor sporturi de iarnă, prin amenajarea unor noi pârtii de schi alpin: zona Munților Rodnei, zona Munților Gutâi-Igniș Sud (unde se afirmă stațiunile Cavnic, Mogoșa, Izvoarele), zona Munților Maramureș și zona Munților Igniș Nord.

Nevalorificate încă sunt oportunitățile climatice oferite de masivul Țibleșului, mai ales pe versantul său nordic, maramureșean.

e). Prezența unor **resurse hidrice** valoroase, pornind de la apele subterane, bogate în mineralizări, până la varietatea apelor de suprafață. În primul rând, pe teritoriul județului Maramureș sunt concentrate patru areale de exploatare a izvoarelor minerale. Este vorba despre bazinul Baia Mare (Valea Borcutului, Firiza-baraj, Chiuzbaia, Baia Sprie, Apa Sărată, Băile Dănești, Șomcuta Mare și Cicârlău), bazinul Lăpușului (Coaș, Măgureni, Stoiceni, Băiuț, Cărbunari, Poiana Botizei, Țibleș), bazinul depresionar Maramureș (Săpânța, Breb, Slătioara, Poienile Glodului, Botiza, Vișeu de Sus, Valea Vinului, Vaser) și bazinul asociat munților Maramureșului și Rodnei (Suligu, Mihai, Baia Borșa și Borșa). Dezavantajul derivă din faptul că majoritatea lor nu mai sunt valorificate (se exploatează local sursele de apă minerală de la Valea Vinișorului din Borșa și de la Sonda F1 din Stoiceni), majoritatea intrând deja într-un proces de colmatare sau fiind pur și simplu abandonate.

Cursurile de apă, circumscrise unor bazine hidrografice a căror suprafață depășește 100 km², au un potențial hidroenergetic destul de ridicat, ce poate fi vizat de amenajările hidroenergetice. Tributare Tisei Superioare, râurile Vișeu, Iza și Săpânța sunt completate în partea sud-vestică a teritoriului de râurile Săsar și Lăpuș, ce se varsă în Someș, și Someș, cu afluenți ce drenează atât Țara Lăpușului cât și Depresiunea Baia Mare și Ținutul Codrului.

Diversitatea peisagistică se manifestă și pe plan lacustru, redată de geneza și morfometria diferită a lacurilor sau chiar de funcționalitatea lor. De la practicarea unui turism montan susținut și de frumusețea lacurilor naturale întâlnite (*glaciare* – Buhăescu I, Buhăescu II, Buhăescu III, Buhăescu IV, Iezer, Izvoru Bistriței, Vinderel; *de prăbușire* – Lacul Albastru), valoarea resursei hidrice crește odată cu amenajarea unor lacuri în scop hidroenergetic sau de alimentare a așezărilor cu apă potabilă (lacul Strâmtori-Firiza, lacul Runcu), precum și cu prezența unor acumulări lacustre destinate activităților de cură și agrement, cum sunt cele de la Ocna Șugatag și Coștiui (*lacurile antroposaline* Gavrilă, Tăul Fără Fund, Vrăjitoarei, Bătrân și Roșu și *carstosaline* Vorsing, Lacul Alb, Mihai, Pipiriga de Sus, de Mijloc și de Jos, Lacul Fântâna de la Slatină).

f). Existența piemonturilor și a catenelor muntoase explică și prezența unui **fond forestier** însemnat (42,11% din suprafața teritoriului administrativ), cu valori ce depășesc 60% din suprafața fondului funciar se regăsesc unitățile teritorial-administrative Băiuț (87,69%), Vișeu de Sus (81,63%), Baia Mare (75,42%), Tăuții-Măgherauș (72,22%), Groșii Țibleșului (71,09%), Cicârlău (66,56%), Poienile de sub Munte (65,43%), Remeți (63,87%), Bistra (63,62%), Botiza (63,38%), Repedea (63,25%), Borșa (63,24%), Rona de Sus (62,09%), Cavnic (60,19%), Dragomirești (60%). Din punct de vedere al speciilor existente, pădurile maramureșene cunosc o predominanță a foioaselor (61,40% din totalul suprafețelor forestiere), secondate de rășinoasele spațiului montan (38,6% din suprafața totală a pădurilor). Se poate trage un semnal de alarmă în ceea ce privește reducerea acestui fond forestier, evidentă fiind, din ce în ce mai mult, scăderea suprafețelor de fond forestier regenerate. Alarmantă este, în acest context, și augmentarea volumului de masă lemnoasă brut extras ilegal (4071 mc, în anul 2008).

De precizat mai este și faptul că pe teritoriul județului investigat există un **potențial cinegetic** bogat și variat (54 de fonduri de vânătoare), dintre care 31 sunt gestionate de Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Maramureș (AJVPS) și 23 sunt sub tutela Direcției Silvice Baia Mare (DS), cu mare trecere în bătaia puștilor vânătorilor fiind păsări precum cioara grivă, coțofana, sitarii, rațele sălbatice, porumbeii sălbatici și fazanii, dar și exemplarele de mistreț, căprior, vulpe, iepure sau dihor.

Tot în administrația Asociației Județene a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Maramureș se află și bazinele Baraj Firiza, Baraj Ferneziu, Baraj Baia Sprie, Remetea Chioarului, Satulung, Două Veverițe și Teplița – Sighet, cu posibilități de pescuit, și păstrăvăria Firiza, Pistruia și Săpânța (completate cu păstrăvăria privată *Lostrîța* de la Blidari), un fundament consistent al asigurării teritoriului județean cu **resurse piscicole**.

g). Specializarea sectorului industrial, dezvoltarea unor servicii și afirmarea unui turism balnear sunt direct dependente de materiile prime locale, respectiv a prezenței unui **conglomerat geologic sedimentar, magmatic și metamorfic**, tradus prin **resurse minerale nemetalifere și metalifere**.

Industria construcțiilor și a materialelor de construcții beneficiază de largă răspândire a unor roci magmatice : andezite (Agris, Cicârlău, Strâmbu-Băiuț, Botiza, Borșa, Boița, Baia Sprie, Valea Neagră-Baia Mare, Teceu Mic, Tăuții-Măgherauș, Chiuzbaia, Cavnice etc.), dacite (Săcel), calcare (Târgu Lăpuș, Coroieni, Săcel, Vișeu de Jos, Valea Chioarului etc.), gresii (zona Baia Mare, Borșa, Săcălășeni, Copalnic Mănăștur), riolite (Baia Sprie), cu calcare cristaline (Preluca Nouă, Borșa, Cufoaia, Măgureni, Sălcița-Vima Mică) sau cu cantități însemnate de nisip (Valea Borcutului, Valea Chioarului, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Remetea Chioarului), balast, pietriș (Ardușat, Seini, Cicârlău, Mireșu Mare, Fărcașa) și gips (Dumbrăvița, Costeni, Ocna Șugatag), cu utilizări ce vizează atât industria materialelor de construcții, dar și pe cea a sticlei sau infrastructura. La acestea pot fi conjugate zăcămintele de sare de la Ocna Șugatag, Coștiui și Vad, zeoliții de la Bârsana sau hidrocarburile de la Săcel.

Fenomenele vulcanice din Neogen au impregnat teritoriului puternice mineralizații, preponderent hidrotermale, cu caracter polimetalic. Vom menționa zăcămintele aurifere Săsar și Valea Roșie, aurifer-polimetalice (Ilba, Cicârlău, Nistru, Limpedeia, Dealul Crucii, Herja, Baia Sprie, Șuior, Jereapăn, Băiuț, Văratec) sau polimetalice (*Cu, Pb și Zn* – zăcămintele Cavnice, Cisma, Coasta Ursului, Țibleș, Toroioaga), cărora li se adaugă acumulările de cupru, zinc și plumb din zona Băii Borșa (Baia Borșa – Gura Băii, Baia Borșa – Burloaia, Baia Borșa – Dealul Bucății).

h). Varietatea morfologică, prezența unor zăcămintele ale subsolului, preabilitatea crescută a solurilor, accesibilitatea față de principalele artere de comunicație sunt doar câțiva din factorii denominării teritoriului oicumenic maramureșean drept un **spațiu puternic umanizat**, favorabil locuirii. O primă dovadă o constituie *densitatea generală ridicată a populației* (80,9 loc./km² – în 2002), cu valori ce descresc din spațiul urban și periurban înspre cel rural, de la zona de contact montan. Apoi, odată cu inițierea politicii de industrializare și a celei de sporire a natalității, amândouă produs al perioadei comuniste, și continuată de decretarea ca orașe a unor centre rurale cu o diversificare a paletei de servicii, s-au înregistrat creșteri ale populației urbane, *gradul de urbanizare* de 58.8%, în 2008, depășind media pe țară (55,2% în 2006), asigurat de municipiile Baia Mare și Sighetu Marmăției și centrele urbane Baia Sprie, Borșa, Cavnice, Seini, Târgu Lăpuș și Vișeu de Sus, dar și recent înființatele orașe Dragomirești (2004), Sălcița de Sus (2004), Șomcuta Mare (2004), Tăuții-Măgherauș (2004) și Ulmeni (2004).

i). Consecință directă a regimului politic instaurat, a condițiilor istorico-geografice sau a diverselor politici socio-economice, **multiculturalismul etnic** s-a remarcat destul de vizibil și în teritoriul maramureșean, impregnându-i acestuia o anumită cultură. Este știut faptul (inclusiv din punct de vedere statistic!) că românii sunt majoritari (în 61 din cele 68 unități administrativ-teritoriale întâlnite), dar interferențele cu celelalte etnii conlocuitoare (maghiari, ucrainieni, țigani, germani și evrei – ultimele două sunt reprezentate într-un număr restrâns în prezent) –, au desăvârșit identitatea regională a acestei unități teritoriale.

j). Cu posibilități mărite de valorificare turistică sau de afirmare socio-culturală se înscrie **cultura populară**, zestrea etnografică maramureșeană, „brand-uri” tradiționale precum troița, portul popular, gastronomia sau poarta fiind ușor de reperat fie dacă există referințe, comparativ, cu alte unități teritoriale regionale din interiorul țării, fie dacă le înscrinem într-un spațiu european. Dacă prin intermediul porții, zugrăvită de altfel cu simboluri ancestrale (soare, șarpe, rozete solare, pomul vieții, păsările, bradul etc.) se asigura respectul față de proprietar (care era, în același timp, și făuritorul acesteia!), troița (de *hotar*, păstrată doar la Berbești – Troița Rednicenilor, dar și din curtea bisericilor – Ieud, Budești) era utilizată pentru a înlătura spiritele malefice.

Un alt element de notorietate al spațiului maramureșean îl reprezintă fusul cu zurgălăi, reminescentă a vechii îndeletniciri casnice – textile –, originalitatea acestuia derivând din tehnica de îmbinare a lemnului. Colecția de prescurnicere sau pecetare a fraților Victor și Iuliu Pop și a preotului Mircea Antal din Breb, salvate de la degradare și abandon, fenomen general valabil, trădează o simbioză a practicilor agricole cu produsele gastronomice sau cultul divinității.

Unic în lume prin ineditul său, a modului optimist, detașat, de-a privi și imagina moartea, este Cimitirul Vesel de la Săpânța, inițiat de Ioan Stan Pătraș, unde coloritul crucilor și realismul (uneori comic) al epitafurilor sunt de notorietate.

Eleganța și sobrietatea portului popular, a țesăturilor în culori naturale (cergi, covoare) este secondată de ineditul dansurilor populare (călușarii din Codru, roata din Chioar). Nu lipsesc elemente specifice de gastronomie (tocană, brânză de oaie, balmoș, plăcintă creată, sarmale cu păsat, codru de pâine coaptă pe vatră și paharul de horincă) servite în acompaniamentul melodios al ceterei și zongorei, motive ce întăresc dorința (re)venirii turistului în mijlocul autenticității, bunului gust și înțelepciunii populare. Nu în ultimul rând, ceramica de Săcel (promovată de Tănase Cocean și urmașii săi), Baia Mare și Baia Sprie; manifestările cultural-artistice de la Coruia, Repedea, Șurdești, Vișeu de Sus, Dragomirești, Bistra, Șieu etc. completează tabloul patrimoniului popular.

k). O particularitate a teritoriului județean maramureșean o constituie și suprapunerea peste trei **regiuni funcționale polarizate de tip „țară”**, la care se adaugă Ținutul Codrului și zona Baia Mare, definite de axe, noduri, relații între axe și repere marcante. Văile Tisei, Izei și Vișeuului (odinioară cadrul favorabil al afirmării unor cnezate), complementar cu rețeaua de căi de comunicații rutiere: DN 19 Huta – Sighetu Marmației; DN 18 Baia Mare – pasul Gutâi – Sighetu Marmației – Rona de Sus – Petrova – Borșa; DN 17C Dealul Ștefăniței – Săcel – Moisei; DJ 186 Vadu Izei – Săcel și calea ferată Sighetu Marmației – Salva, asigură propagarea masei și energiei în/din *Țara Maramureșului*. De accesibilitatea mărită a așezărilor la rețeaua de transport, cât și de prezența unor largi confluente în apropierea bazinelor depresionare au profitat și nodurile și polii de creștere ai regiunii: Vadu Izei, Giulești, Leordina, Vișeu de Jos, Valea Vișeuului, Săcel, Bogdan Vodă, Rozavlea, Bârsana, Moisei.

Edificată în jurul polului urban Târgu Lăpuș, secondat de Băiuț și Răzoare, *Țara Lăpușului* s-a dezvoltat de-a lungul văii Lăpușului, intrările și ieșirile în sistem fiind reglate atât cu spațiul din vecinătatea Băii Mari dar și cu Țara Maramureșului. Dezvoltată de-a lungul axei de comunicație DN 18 (suprapusă văii Bârsăului), *Țara Chioarului* a funcționat fără a avea conturat un pol, rolul acestuia fiind îndeplinit de Șomcuta Mare, un centru supracomunal, și cu tendințe centrifuge a fluxurilor spre axa Someșului sau Lăpușului. Culoarul Someșului și valea Sălajului au devenit axe de gravitație ale unei alte unități teritoriale specifice, și anume *zona Codrului*, Ulmeniul jucând rolul de pol central.

Expresia economică a acestora a fost pusă în practică sub forma întemeierii unor microasociații regionale de dezvoltare economică („Asociația Microregiunea de dezvoltare economico-socială a Țării Lăpușului”, „Asociația Microregiunea de dezvoltare economico-socială a Țării Maramureșului”, „Asociația Microregiunea de dezvoltare economico-socială a Țării Codrului”).

l). Tot pe teritoriul județului Maramureș s-au pus bazele unei **civilizații a lemnului**, pe un bogat și diversificat fond forestier, atestată printr-o multitudine de monumente construite din lemn (biserici, porți, case, troițe), prin exercitarea unor activități tradiționale de exploatare și prelucrare a lemnului sau practicarea unor meșteșuguri tradiționale.

Nota de individualitate a patrimoniului construit maramureșean este dată de **bisericile de lemn** (Arduzel, Bârsana, Bicz, Băiuț, Bogdan Vodă, Borșa, Botiza, Breb, Budești, Buteasa, Buzești, Călinești, Cărpiniș, Coruia, Costeni, Cupșeni, Desești, Dobricu Lăpușului, Drăghia, Dumbrava, Fântânele, Ferești, Glod, Groape, Ieud, Inău, Izvoarele, Întreprâuri, Jugăstreni, Larga, Lăpuș, Libotin, Mănăstirea, Moisei, Plopiș, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Posta, Răzoare, Remetea Chioarului, Rona de Jos, Rozavlea, Sârbi, Sat-Șugatag, Săliștea de Sus, Someș-Uileac, Strâmtura, Șieu, Șișești, Ulmeni, Ungureni, Valea Chioarului, Valea Stejarului, Vălenii Șomcutei etc.), recunoscute și în forurile turistice internaționale (de pildă, UNESCO), unele fiind și mai mult străbătute de filonul tradiției prin păstrarea **clopotnițelor de lemn** (Cetățele, Coaș, Coruia, Ieud, Remetea Chioarului), altele păstrând vie credința în divinitate prin sculptarea unor **troițe** (Berbești, Ieud, Mireșu Mare, Someș-Uileac, Stoiceni). Desigur, lemnul ca și material de construcție nu a lipsit nici din arhitectura gospodăriilor obștei sătești, așa cum o probează și **casele din lemn** de la Bârsana, Băița, Bogdan Vodă, Moisei, Rohia, Vadu Izei sau **porțile de lemn** maramureșene.

Apărută ca o activitate economică tradițională, exploatarea și prelucrarea lemnului a făcut din maramureșeni veritabili artiști ai acestuia, de la arhitectura laică sătească și până la apariția unor produse lemnoase finite (mobilă la Sighetu Marmației, Baia Mare, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, binale la Borșa, cherestea etc.) putându-se observa trănicia și calitatea ridicată a produselor maramureșene. Din nefericire, nu au întârziat să apară nici efectele negative (defrișări masive), accelerate în ultimele decenii odată cu înmulțirea gaterelor.

m). Județul Maramureș dispune de un **patrimoniu natural** extrem de valoros, prin decretarea unor areale protejate, de interes național sau reglementate prin convenții internaționale (NATURA 2000). Fără a da citire tuturor celor 37 arii naturale protejate și a celor 585 monumente istorice, trecem în revistă câteva dintre acestea, pentru a nu știrbi din imaginea patrimoniului natural maramureșean: rezervațiile științifice *Pietrosu Mare*, *Chiuzbaia* și *Piatra Rea* (de categoria I IUCN), rezervația biosferei *Parcul Național Munții Rodnei* (categoria a II-a IUCN), monumentele naturii *Lacul Albastru*, *Peștera cu Oase*, *Creasta Cocoșului*, *Cheile Tătarului* etc. (categoria a III-a IUCN), rezervațiile naturale *Lacul Morărenilor*, *Arboretul de castan comestibil Baia Mare*, *Defileul Lăpușului* etc. (categoria a IV-a IUCN) sau *Parcul Natural Munții Maramureșului* (categoria a V-a IUCN).

Conservarea favorabilă a speciilor de plante și păsări, dar și a asigurării biodiversității habitatelor reprezintă mobilul decretării unor areale drept arii speciale de conservare sau arii de protecție specială avifaunistică (incluse rețelei NATURA 2000). Astfel, se disting 8 SCI-uri (Arboretele de castan comestibil de la Baia Mare, Defileul Lăpușului, Gutâi – Creasta Cocoșului, Platoul Igniș, Munții Maramureșului, Munții Rodnei, Tisa Superioară, Peștera Măgurici, Valea Izei și Dealul Solovan), dar și un singur SPA (Munții Rodnei), a căror valoare crește prin inventarierea în cuprinsul lor a peste 260 de specii de floră sălbatică (*Taxus baccata*, *Castanea sativa*, *Tilia tomentosa argentea* etc.) și a peste 360 de specii de faună sălbatică – multe din ele fiind amenințate cu dispariția.

n). Asocierea unor gospodării țărănești (din ce în ce mai puține tradiționale!), a unui tip de activitate ancestrală, a obiceiurilor și tradițiilor oferite drept servicii turistice, sau a gastronomiei pledează pentru practicarea unui turism rural. Fondul turistic existent și infrastructura de profil se constituie în premise ale unui important **potențial turistic rural**. Beneficierea de un cadru natural extrem de favorabil locuirii, completat de existența unui număr însemnat de gospodării tradiționale, de o arhitectură laică din lemn, a cărei valoare este certificată prin apariția sa pe lista patrimoniului UNESCO, de un grad ridicat de conservare a păstrării obiceiurilor cât și de identificarea unor branduri maramureșene (bisericele de lemn, porțile de lemn, Cimitirul vesel de la Săpânța, clopul maramureșean, portul maramureșean etc.) reprezintă o bază de susținere a turismului rural, mai ales a agroturismului. Specificitatea turistică se mulează și pe tiparul regiunilor de tip „țară” existente aici, ce impun particularitățile lor (mănăstirea Rohia, bisericile din lemn și folclorul din Țara Lăpușului, Cimitirul vesel din Săpânța, mănăstirea Bârsana, portul tradițional și porțile din lemn, Mocănița de pe Vaser, caracteristice Țării Maramureșului, bisericile de lemn, castelele contelui Teleki de la Satulung, Coltău și Pribilești, cetatea Chioarului, plăcinta creată de Țara Chioarului din regiunea omonimă sau Festivalul Cepelor din zona Codrului).

Creșterea numărului de pensiuni turistice și implicit a locurilor de cazare, existența unui mijloc de transport turistic (Mocănița), prezența unui centru de informare turistică sau gradul ridicat de accesibilitate prin utilizarea căilor de comunicație existente fac obiectul unei infrastructuri capabile a susține o dezvoltare proeminentă a acestei forme turistice.

Activitatea turistică (rurală) a fost și este susținută și de activitatea unor rețele de turism, întâietate având ANTREC-ul și OVR-ul, a căror preocupare a fost continuată cu mult aplomb și de către MTMM (componentă a Asociației Microregiunea de dezvoltare social-economică a Țării Maramureșului – cu o contribuție decisivă a personalului de la Facultatea de Geografie, extensia Sighetu Marmăției) și BAD & BREAKFAST, o rețea națională specializată pe includerea pensiunilor turistice existente în alte rețele. Astfel, se și explică prezența a 221 pensiuni rurale în cuprinsul județului Maramureș, cu diferențe vizibile privind concentrarea acestora predominant în Țara Maramureșului (Săpânța, Ieud, Rona de Jos, Ocna Șugatag, Botiza, Bârsana, Poienile Izei) față de celelalte „țări” și teritorii maramureșene.

o). **Exploatarea miniere** de pe teritoriul județean maramureșean au stat la baza dezvoltării unei puternice *industrii metalurgice neferoase*, cu centre de prelucrare la Baia Mare, Baia Borșa, Ilba, Cavnic, Baia Sprie, Nistru, Săsar, Șuitor, Văratec, Băiuț, Toroioaga, Burloaia, Ferneziu. Se trage un semnal de alarmă în vederea creșterii interesului pentru îmbunătățirea exploatarea miniere și a valorificării resurselor de minereuri neferoase.

p). Pe fondul unor puternice transformări ale sectorului industrial și un recul al agriculturii se schițează o **piață a serviciilor în curs de dezvoltare**, demonstrată în primul rând prin preferința locuitorilor spre o angrenare ocupațională în sectorul serviciilor (49,93% din populația totală ocupată), apoi de profitabilitatea firmelor din sectorul serviciilor comerciale (111,282 milioane lei, în 2008), de numărul ridicat al agenților economici activi (4599 firme active în 2009 – situație ce cunoaște modificări accentuate în prezent, în lumina declarării impozitului forfetar!) sau de un excedent al exporturilor (39,8 milioane EURO în iunie 2008).

La acestea un caracter impulsiv îl joacă creșterea competitivității, concretizarea spiritului antreprenorial și a receptivității spre nou, materializat mai ales prin inițiativele unor studenți de a-și deschide propria afacere. Avântul luat de deschiderea unor mari lanțuri comerciale (Metro, Real Hypermarket, Penny Market, Profi, Artima, Carrefour Express, Billa, Kaufland, Plus) este plusat de cel al dezvoltării serviciilor imobiliare, de cercetare și servicii prestate întreprinderilor (1811 firme active în 2009), serviciilor de transport, depozitare și

comunicații (1395 agenți economici activi), urmate de hoteluri și restaurante (785 firme active), servicii colective, sociale și personale (256 societăți active) sau servicii financiare (167 firme active). Un alt aspect de care va trebui să se țină cont îl constituie interesul crescut al investitorilor pentru deschiderea unei afaceri în sectorul serviciilor, chiar dacă momentan domeniul predilect de afirmare este guvernat de sectorul industrial.

Cu încă multe alte resurse ce se desprind din cele prezentate deja, județul Maramureș are toate atributele de susținere a unei dezvoltări teritoriale optime, gestionarea și valorificarea în condiții „durabile” depinzând de intervenția actorilor locali, regionali, naționali și internaționali în teritoriu, dar și de implicarea activă a comunității în viața socio-economică maramureșeană.

4. Baza de susținere a dezvoltării sistemului teritorial județean Maramureș

În contextul îndeplinirii cu succes a dezideratelor de dezvoltare teritorială și dezvoltare durabilă se înscrie și elaborarea Planului de amenajare a teritoriului județean Maramureș, prin stabilirea unor obiective-țintă ce vizează afirmarea socio-economică a teritoriului, modernizarea rețelei de transport și de comunicații, protejarea ariilor naturale, perpetuarea moștenirii etnografice și culturale și asigurarea unor relații de cooperare transfrontalieră. A căror realizare depinde de permanenta interrelaționare dintre componenta naturală și cea umană, aici incluzându-se și elementele derivate, legate de infrastructura tehnică, activitățile socio-economice și protecția mediului!

Din prisma conceptului de dezvoltare teritorială, județul Maramureș se încadrează perfect în respectarea obiectivelor de atingere a acestuia prin crearea unui *peisaj* distinct, *maramureșean*, unde interacțiunile omului cu mediul său natural devin note definitorii, jucând rolul unui fundament de susținere a unității teritoriale analizate, dincolo de care se resimt o serie de intercondiționări între componentele derivate ale acestora.

Data fiind și multitudinea și varietatea resurselor naturale, se poate observa clar în ce măsură acestea pot potența dezvoltarea teritoriului județean, impunându-se înaintea de toate luarea unor măsuri concrete pentru *valorificarea optimă a resurselor naturale*. Substratul geologic, pestrițat de apariția unor zăcăminte de minereuri feroase și neferoase, varietatea formelor de relief, bogăția resurselor hidrice, ecartul climatic profund nuanțat determinant al desfășurării unor activități turistice și a unor tratamente balneare în aer liber (Ocna Șugatag și Coștiui), preabilitatea ridicată a solurilor în vederea cultivării anumitor plante, exemplarele numeroase și rare de floră și faună sălbatică, toate sunt amenințate, pe de altă parte, de conturarea unor fenomene de risc, declanșate mai cu seamă în funcție de defrișările masive de după anii '90 sau de dezvoltarea intensivă a industriei extractive. În altă ordine de idei, impactul resurselor naturale se poate transpune sub forma unei accesibilități a spațiului montan, a creionării unor habitate specifice, prin valori ridicate ale densității populației și așezărilor, o anumită utilizare a terenurilor și un peisaj de o certă originalitate. Este necesară, însă, controlarea și gestionarea eficientă a fenomenelor de risc survenite (alunecările de teren de la Coștiui, procesele torențiale, creșterea frecvenței și debitelor viiturilor, a poluării siturilor protejate cu deșeuri menajere și industriale sau cu utilaje lăsate în paragină).

Componenta naturală și-a depășit desigur condiția de „bază de susținere”, devenind o componentă activă, prin interrelaționările pe care le are cu omul, cu habitatul său sau cu activitățile socio-economice pe care le desfășoară. Cu o evoluție constant pozitivă a populației județului, marcată de o urbanizare continuă (mai ales a municipiilor Baia Mare și Sighetu Marmăției), valori scăzute ale bilanțului natural (și un comportament demografic individualizat al ucrainenilor și romilor), o amplificare a fenomenului migrațional (pus pe

seama disponibilizărilor din industria minieră, și nu numai) sau un grad ridicat de concentrare a oicumenei, populația își aduce aportul în definirea acestui teritoriu. Presiunea antropică redusă asupra terenurilor agricole își cunoaște reversul în extinderea teritorială a spațiilor urbane, din punct de vedere edilitar. Printre alte caracteristici ale componentei antropice amintim și structura etnico-confesională mozaicată a județului analizat (cu ponderi diferite pentru fiecare structură, prin predominarea românilor, și implicit a ritului ortodox, secondat de celelalte etnii conlocuitoare – maghiari, ucrainieni, rromi, evrei, germani etc., cu un rit particular), un proces de îmbătrânire ce se înscrie pe același trend descendent național, și cu efecte imediate în creșterea dependenței populației inactive de cea activă (586 persoane întreținute/1000 persoane apte de muncă) și predominanța populației active în sectorul industrial.

Însă, componenta naturală nu se limitează doar la o interacțiune cu omul, ci influențează și activitățile acestuia și infrastructura tehnică a teritoriului, ducând astfel la bun sfârșit un alt obiectiv al dezvoltării teritoriale – **dezvoltarea economică**. Resursele economice investite în acest sens se traduc printr-o cantitate ridicată a masei lemnoase (posibil a fi investită ca energie), printr-o fertilitate ridicată a solurilor valorificată prin cultivarea unor suprafețe extinse de plante furajere, cartofi, legume sau cereale, dar și prin extinderea pomiculturii și viticulturii – chiar dacă astăzi cele două culturi sunt într-un regres continuu –, printr-o tradiție a creșterii animalelor (a se vedea, de pildă, existența „brunei de Maramureș”) condiționată de prezența pășunilor montane și a fânețelor sau identificarea exploatațiilor agricole (puține la număr, și cu un grad și mai modest de asociere). Pe lângă agricultură, ce încearcă să se scuture de „tradiționalism”, industria este supusă, și în prezent, unor transformări fără soluții viabile (restructurări, privatizări, disponibilizări de personal, falimentări ș.a.). Debutând odată cu exploatarea și valorificarea resurselor subsolului și a dezvoltării unor ramuri industriale conexe (metalurgică, a materialelor de construcții, chimică etc.), aceasta ar putea beneficia în continuare, printr-un management adecvat al resursei de muncă angrenate în câmpul muncii și o gestiune profesională a resurselor miniere, lemnoase sau a zăcămintelor nemetalifere, de o evoluție ascendentă. Un puternic avânt, merit a propulsa județul Maramureș în constelația teritoriilor cu un sector economic inovativ și competitiv, îl cunosc turismul, comerțul și serviciile. Resursele cadrului natural sau cele ale patrimoniului spiritual (biserici de lemn, port popular, cutume străvechi, muzee, arhitectură tradițională, produse ceramice autentice), apariția unor concerne comerciale pe piața maramureșeană, interesul investitorilor în vederea deschiderii unei afaceri, explozia unor tipuri de servicii, exportarea unor produse locale sau identificarea unor branduri regionale par să se înscrie cel mai bine provocărilor economice ale secolului XXI. Pe de altă parte, modernizarea și reabilitarea rețelei de transport, racordarea infrastructurii la marile coridoare de transport european și întărirea relațiilor de cooperare transfrontaliere scot din „perifericitate” județul Maramureș, transformându-l într-un sistem teritorial cu o accentuată dinamică, un spațiu de viață bine definit și un cadru perfect al aplicării planurilor de amenajare și sistematizare teritorială.

Accesul populației la educație, servicii sanitare sau cultură sunt tot atâtea alte aspecte ce nu trebuie neglijate în dezvoltarea teritorială zonală, a cărei consecință directă ar fi **optimizarea aspectelor socio-culturale**.

Amenințarea biodiversității, degradarea terenurilor, existența unor peisaje dezolante sunt fenomene active și în cuprinsul unității teritoriale maramureșene, afectând mediul natural. Aceste acțiuni pot fi contrabalansate, în virtutea **protecției mediului**, prin conservarea siturilor protejate, practicarea unui turism organizat sau crearea unor spații ecologice de depozitare a deșeurilor.

Realizarea **coeziunii teritoriale**, obiectivul principal al acestui plan de amenajare, devine o țintă comună pentru întreaga comunitate locală, și mai ales pentru actorii locali,

regionali, naționali și transnaționali, demers declanșat prin „transformarea **DIVERSITĂȚII** teritoriale într-un avantaj” (conform *Cartei Verde a Coeziunii Teritoriale*, 2008), respectiv a controlării resurselor umane existente, a conservării resurselor naturale, a creșterii economice, a întăririi siguranței mediului de afaceri prin atragerea unor firme străine sau a intensificării relațiilor rural-urban prin conturarea unor poli de creștere și a unor axe de dezvoltare. Etc.

5. Etapele amenajării și dezvoltării teritoriului

Încă din cele mai vechi timpuri, omul a încercat să-și „amenajeze” spațiul locuit, să-l particularizeze reflectând cât mai mult din personalitatea sa, îmbunătățindu-și pe parcurs tehnicile și depășindu-și de fiecare dată limitele.

Încercând să ținem pasul cu ritmul de evoluție al societății contemporane suntem prinși, de cele mai multe ori, în capcana timpului. Organizarea planificată trebuie să răspundă nevoilor prezente dar și viitoare ale populației, în lipsa acesteia neputându-se realiza decât o amenajare haotică, unde lipsa principiilor și a etapelor clar conturate ar duce la niște rezultate superficiale, sau chiar irealizabile. În acest context, reactualizarea Planului de amenajare a teritoriului județean Maramureș vizează o etapizare clară a obiectivelor strategice și a direcțiilor de dezvoltare, venind în întâmpinarea beneficiarilor, mai cu seamă a comunității locale, prin *soluții practice, realizabile* și respectând principiile dezvoltării teritoriale durabile.

Etapa I, de scurtă durată (2009-2015), ilustrează cât mai clar cu putință primele efecte scontate ale dezvoltării durabile a teritoriului județean Maramureș, după cum urmează:

- depășirea crizei economice și financiare cu care se confruntă societatea la ora actuală și răspunderea, prin resurse proprii, la variile perturbații exterioare (fixarea unor impozite, creșterea dobânzilor, falimentarea firmelor, restructurările de personal etc.);
- asigurarea unui management al resurselor umane, prin asigurarea unor locuri de muncă, atât pentru persoanele disponibilizate cât și pentru proaspeții absolvenți, în căutarea unui prim loc de muncă;
- modernizarea și reabilitarea drumurilor publice în vederea realizării unei mai mari deschideri cu unitățile teritoriale învecinate, atât naționale cât și internaționale;
- conștientizarea populației asupra degradării mediului natural și antropic prin acțiuni de responsabilizare în masă și prin campanii de implicare directă a acesteia în acest demers „pro mediu”;
- optimizarea accesibilității populației la principalele tipuri de servicii existente, cu precădere în spațiile rurale izolate;
- întărirea relațiilor de cooperare transfrontalieră, prin accelerarea unor proiecte ce ating toate domeniile de impact ale regiunii, începând de la piața muncii până la învățământ, sănătate, turism, dezvoltarea agriculturii rurale, protecția mediului sau dezvoltarea IMM-urilor și intensificarea circulației transfrontaliere;
- raționalizarea utilizării resurselor și valorificarea optimă a acestora;
- afirmarea serviciului terțiar, a îmbunătățirii calității serviciilor oferite, atât din punct de vedere al produsului, dar și al resursei umane angajate;
- dezvoltarea mediului antreprenorial, prin atragerea unor investiții și investitori, prin acordarea unor facilități fiscale, prin încurajarea inițiativelor de deschidere a unei afaceri;

- promovarea multiculturalismului pregnant, prin diversificarea și creșterea frecvenței manifestărilor culturale, a conservării arhitecturii tradiționale, a perpetuării culturii populare etc.;
- controlarea exploziei edilitare, cu repercusiuni adeseori negative asupra mediului natural, și prevenirea deprecierei arhitecturii vernaculare;
- dezvoltarea spațiului rural prin practicarea unei agriculturi competitive, definită de valorificarea ariilor periurbane prin culturi de sere și solarii, creșterea animalelor în stabulație, mecanizarea agriculturii, dezvoltarea turismului rural (prin pensiuni și ferme rurale), conștientizarea acțiunilor de asociere a exploatațiilor din partea fermierilor;
- implicarea factorilor decizionali în gestionarea optimă a resurselor și informarea populației (însoțită de servicii de consultanță) privind posibilitatea de contractare a unor proiecte europene nerambursabile, pentru varii domenii de activitate.

Optimizarea relațiilor dintre mediile rezidențiale existente, pe de o parte, și a intrărilor și ieșirilor în/din județul Maramureș cu alte areale naționale și internaționale, pe de altă parte, dar și ridicarea standardului de viață al locuitorilor sunt obiective pe **termen mediu** ale **etapei a II-a (2015-2025)**, concretizate astfel:

- creșterea calității vieții populației prin accesul ridicat la serviciile sociale, culturale și economice și calitatea acestora;
- diversificarea funcțiilor socio-economice ale așezărilor unității teritoriale analizate și reducerea decalajelor dintre urban și rural, consolidându-se, în același timp, anumiți poli de creștere;
- asigurarea protecției mediului prin identificarea și punerea în practică a unor soluții ecologice (agricultură ecologică, decretarea unor noi areale protejate și amenajarea unor spații de depozitare și reciclare a deșeurilor);
- promovarea *brand*-urilor identificate (turistice, culturale, economice) pe plan internațional;
- întărirea identității teritoriale maramureșene printr-o politică deschisă cooperării cu alte entități locale sau regionale;
- continuarea acțiunilor de modernizare a rețelei de transport și comunicații, racordarea întregului teritoriu din punct de vedere tehnic în vederea asigurării unui confort mărit al populației, și oferirea unor alternative viabile pentru scoaterea din izolare a spațiului montan (trasee rutiere, tunele, poduri).

Ultima etapă, **pe termen lung (după 2025)**, se suprapune acțiunilor desfășurate anterior, caracterizându-se, însă, prin atingerea unui nivel de dezvoltare, definit de eliminarea decalajelor întâlnite și depășirea economiei de tranziție. Pot fi reperate câteva obiective, precum:

- conservarea și protecția mediului;
- creșterea veniturilor locuitorilor în contextul dezvoltării unei economii inovative, aplicată înspre asigurarea unui mediu de viață sănătos și o valorificare eficientă a resurselor locale;
- fluidizarea relațiilor intra- și interteritoriale ale județului Maramureș, amplificată de construcția autostrăzii A14, dar și a includerii acestuia în coridoarele de transport europene (TEN-T);
- transformarea județului Maramureș într-o entitate teritorială funcțională, cu valențe socio-economice atractive.

PARTEA A II-A

STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MARAMUREȘ

1. Coordonatele majore ale strategiei

În etapa actuală de evoluție a societății umane, atributul definitoriu al oricărei intervenții sau inițiative în plan teritorial îl reprezintă *pragmatismul*, respectiv urmărirea unui scop anume a cărui atingere înseamnă optimizarea funcțiilor sistemului spațial, creșterea coeziunii teritoriale și, implicit, a nivelului de trai al populației aferente. Ultimul termen, deși, în aparență demonetizat ideologic (sintagma făcând parte din arsenalul de exprimare programatică a tuturor partidelor politice indiferent de ideologia lor și de perioada istorică în care ele au acționat), conține în semnificația sa întreaga, și cea mai importantă, motivație a acțiunii de organizare și planificare întreprinsă într-un teritoriu dat. Făcând deliberat abstracție de mărimea și complexitatea unității intrată în atenția planificatorilor teritoriali (areal, zonă, regiune), de statutul său politico-administrativ (comună, județ, regiune de dezvoltare) sau organizatoric (asociație intercomunitară sau unitate teritorial statistică – NUTS) fenomenul dezvoltării impune aplicarea unei matrici integrate, de la inferior la superior și de la simplu la complex (integrarea pe verticală), respectiv din aproape în aproape, prin interrelații spațiale multiple (integrarea pe orizontală).

Structura unei strategii coerente și riguroase include, în mod necondiționat, **obiectivele generale**, menite a reliefa locul și rolul teritoriului analizat în context ierarhic superior (regional, național, internațional) precum și direcțiile majore de evoluție economică și socială pe o durată cât mai îndelungată de timp astfel încât stabilitatea, viabilitatea și reziliența să devină însușiri de bază ale sistemului spațial în cauză.

Subordonate obiectivelor susmenționate sunt **obiectivele sectoriale (specifice)**, focalizate pe dezvoltarea fiecărui domeniu și subdomeniu în parte. Începând cu infrastructurile tehnice ale teritoriului și continuând cu economia, aspectele sociale și starea mediului. Ele sunt menite să rezolve direct aspirațiile cetățeanului, să înlăture disfuncțiile și să optimizeze raportul omului cu mediul său de viață.

Strategia de dezvoltare a județului Maramureș nu poate fi elaborată în manieră științifică fără a ține, în mod imperios, seama de o serie de factori de natură geografică, istorică, etnică, economică, socială, mentală între care menționăm:

1. **poziția sa la periferia teritoriului politico-administrativ al României**, în partea nordică, cu efecte negative în ceea ce privește interrelațiile cu centrul de comandă (integrate într-o fenomenologie specifică raportului *centru-periferie*) dar și o serie de avantaje în ceea ce privește cooperarea transfrontalieră cu unitățile spațiale învecinate din Ucraina;
2. **interferența etnică multiseclară** a românilor cu maghiarii, ucrainenii, germanii și evreii a generat un mozaic multicultural rar întâlnit, cu complementaritățile sale culturale și comportamentale aparte;
3. **adaptarea strânsă a omului la mediu**, milenar perfecționată, a condus la afirmarea unei economii eficiente, bazată pe prelucrarea lemnului, unică prin amploarea, formele și perfecționarea sa în întregul lanț muntos al Carpaților;
4. mutațiile profunde post-decembriste, amplificate prin aderarea României la Uniunea Europeană, dar și criza financiară, economică și socială declanșată la nivel mondial în ultimele luni, afectează profund și sistemul economico-social tradițional al județului Maramureș. Grefate pe fenomene economice și sociale aparte amplificate în ultimii ani (migrarea pentru muncă în străinătate a populației

tinere și mature, îmbătrânirea accentuată a populației și balanța demografică negativă, destructurarea agriculturii și industriei, reconversia dificilă și incompletă a economiei etatizate în economie concurențială, capitalistă etc.) ele impun cu stringență, **măsuri și soluții** de recalibrare, **de constituire a unui sistem economico-social competitiv**, capabil de a funcționa și a asigura dezvoltarea durabilă a regiunii.

5. spiritul întreprinzător al locuitorilor județului și atașamentul recunoscut al acestora la spațiul mental maramureșan, chiorean și lăpușan, generează o serie de premise favorabile privind **noua orientare** înspre diversificarea profilului economic al activităților bazate preponderent pe resursele locale, între care turismul pare a fi direcția cea mai indicată și agreată;
6. într-o etapă a dezvoltării spațiale dincolo de barierele induse de prezența frontierelor, promovată cu asiduitate în UE, și orientarea Ucrainei înspre această uniune de state, generează suficiente temeieri de creștere a rolului județului Maramureș în ceea ce privește conectivitatea cu Transcarpatia, **de refacere a funcțiilor economice și sociale ale vechiului sistem spațial al Maramureșului istoric**, centrat pe axa Tisei și având ca principal pol atractor municipiul Sighetu Marmației.

Acești factori atribuie strategiei de dezvoltare a județului Maramureș o fundamentare specifică, originală, dar și direcții de dezvoltare particulare, individualizându-o pregnant în raport cu alte regiuni ale României. Pilonii săi de rezistență constau atât în obiectivele generale trasate, cât mai ales în obiectivele sectoriale de natură infrastructurală, economică, socială sau environmentală menite a organiza mai eficient și productiv spațiul geografic, a-i optimiza funcțiile și asigura pentru locuitorii săi condițiile afirmării spirituale dezmarginite.

Un obiectiv omniprezent al strategiei de față este asigurarea competitivității județului în concurența permanentă cu unitățile teritoriale similare din interiorul țării, dar și cu cele transfrontaliere, mai mult sau mai puțin învecinate. În acest context, promovarea unor *brand-uri* și inovarea continuă sunt mijloacele prin care județul Maramureș poate transforma poziția sa geografică periferică într-un atu al competiției cu viitorul, cu propriul său destin.

Cap. 1. OBIECTIVE STRATEGICE GENERALE

OBIECTIV STRATEGIC 1. Județul Maramureș ca regiune de program cu însușiri sistemice

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 1

1.1. Fortificarea statutului de sistem teritorial integrat al județului Maramureș

Județul Maramureș este receptat, în plan științific, dar și politic și administrativ, ca o entitate geografică specifică, diferită de celelalte județe al țării printr-o serie de trăsături structurale și funcționale care-l individualizează pregnant. Important însă pentru toți strategii (actorii) amenajării și dezvoltării teritoriului este dacă aceste însușiri îl transformă sau nu într-o *regiune de program cu însușiri sistemice* capabilă de a susține și potența la maximum vectorii procesului de dezvoltare economico-socială.

Aidoma oricărui sistem spațial, județul Maramureș atestă existența proceselor de *input, out-put* și *feed-back* ce îi asigură funcționarea și autoreglarea. In-put-urile în sistem sunt reprezentate, în primul rând, prin resursele regenerabile ale teritoriului propriu (masa vegetală

și lemnoasă, fertilitatea solului, energia apelor) la care se adaugă, într-o pondere deloc neglijabilă, creativitatea resursei umane. În rândul intrărilor trebuie incluse de asemenea, energia, bunurile, produsele, resursele financiare alohtone ce au ca țintă unitatea spațială analizată.

Out-put-urile îmbracă forma unor produse specifice, veritabile *brand*-uri regionale, care le asigură o competitivitate certă pe piața produselor similare. Avem în vedere, în primul rând, produsele prelucrării lemnului, ocupație de mare tradiție în județul Maramureș, dar și cele agricole sau ale industriei (inclusiv cea casnică) ce diversifică mult paleta modului de participare a județului la economia regională. Într-o amplificare și diversificare notabilă este produsul turistic local, orientat predilect spre turismul rural, pentru care regiunea prezintă cele mai optime condiții de promovare. Nu este de neglijat nici productivitatea spirituală a Maramureșului, una dintre cele mai valoroase, mai bogată și mai originală din țară, aici dezvoltându-se o veritabilă *civilizație a lemnului*.

Feed-back-ul systemic acționează activ prin remodelări ale intrărilor în funcție de particularitățile ieșirilor. Astfel, metamorfoza profundă din ultimii ani a economicului și socialului județului în sensul destructurării vechilor resorturi ale economiei și apariția timidă a unor noi orientări ghidează tot mai mult dezvoltarea înspre afirmarea turismului rural, numărul pensiunilor din localitățile sale crescând considerabil. Reorientarea coincide atât cu creșterea cererii pentru o ofertă caracteristică acestei forme de turism, cât și cu mutațiile înregistrate în celelalte domenii de activitate, în primul rând în minerit, ce constituia, în perioada socialistă, ponderea decisivă a economiei acestuia. Închiderea minelor și disponibilizarea masivă și dramatică a forței de muncă a impus nu numai reconversia acesteia ci și schimbarea profilului economic al unor așezări întregi (exemplul cel mai revelator, Cavnicul).

Fortificarea acestui statut se poate realiza prin următoarele **măsur**i și **soluții** de amenajare și organizare teritorială:

- promovarea mai persistentă, la nivel județean și național, a imaginii județului Maramureș ca unitate teritorială cu particularități economice, sociale și culturale distincte, de mare viabilitate și originalitate, distilate în timp istoric și necesar a fi conservate și perpetuate. Una dintre soluțiile de real succes trebuie să fie impunerea și recunoașterea constituirii sale din *asocierea inextricabilă a patru spații mentale de mare stabilitate și originalitate* aparținând „țărilor” Maramureșului, Lăpușului, Chioarului și ținutului Codrului.
- articularea mai profundă a structurilor sistemului teritorial, în vederea creșterii fiabilității, flexibilității și rezilienței sale la provocările fenomenului de dezvoltare actuală. Principala direcție trebuie să fie spre *înlăturarea barierei naturale a munților Oaș-Gutâi-Țibleș*, ce despică practic județul în două părți distincte. În acest sens, construirea a două tuneluri (pe sub Pasul Gutâi și Băiuț-Cavnic-Valea Cosăului) este imperios necesară.
- *Creșterea și diversificarea rolului centrelor urbane de rangul II și III (la nivelul județului)* precum Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare în vederea amplificării funcției lor sistemice reglatoare asupra teritoriului polarizat și a constituirii unei rețele urbane bine structurată și articulată spațial și funcțional.

OBIECTIV STRATEGIC 2. Fluidizarea relațiilor de cooperare intrajudețene, cu regiunile învecinate naționale și transfrontaliere

O problemă majoră încă nerezolvată a județului Maramureș o constituie chiar fluidizarea relațiilor în interiorul județului, între spațiul depresionar maramureșean („Maramureșul istoric”) și centrul politico-administrativ, municipiul Baia Mare, între care se interpun munții vulcanici Igniș-Gutâi-Țibleș. Traversarea acestora prin pasuri montane aflate la peste 800 m altitudine creează cheltuieli materiale și blocări de trafic mai ales pe timpul iernii. Un **tunel rutier pe sub Munții Gutâi** ar reduce mult costurile de transport și durata parcurgerii acestei distanțe precum și ar facilita antrenarea județului Maramureș în rutele transportului internațional ce leagă regiunea Mării Baltice de Peninsula Balcanică. El ar asigura fluenta circulației întregul an și ar scurta distanța între satul Mara și orașul Baia Sprie, pe DN 18 încadrându-se între obiectivele pe termen mediu (până în 2025).

Surmontarea barierei naturale montane ce divide județul în două subsisteme spațiale (Maramureșul istoric și Lăpuș-Chioar) impune edificarea, în aceeași etapă medie a **unui tunel rutier între Băiuț-Cavnic-Valea Cosăului** care ar impulsiona legăturile dintre Țara Lăpușului și a Chioarului, situate la vest, cu Țara Maramureșului situată la est.

Optimizarea conexiunilor interregionale ale centrului polarizator Baia Mare nu poate omite intensificarea raporturilor cu județul Bistrița-Năsăud, unitate administrativă cu o largă fâșie de contact în partea sudică. Există doi vectori a realizării acestui deziderat și anume prefigurarea, pe termen lung, a construirii unui **drum expres Baia Mare-Târgu Lăpuș-Năsăud-Bistrița** (cu un scurt tunel rutier la limita județului, sub Dealul Spanului, între Suciu de Sus-Agrieșel, și altele două între Târlișua-Zagra și Zagra-Salva, ce ar scurta actuala legătura cu Bistrița cu mai mult de 50 km !). Al doilea vector urmează drumul clasic ce străbate axial Depresiunea Maramureș, ce trebuie ridicat la nivelul unui **drum expres**, prin zona Dealului Ștefăniței și Valea Sălăuței, unde, pentru surmontarea acelorasi dificultăți de acces, propunem săparea unui tunel.

În sfârșit, deschiderea totală și eficientă a județului spre Moldova nu poate fi imaginată fără înlăturarea dificultăților de acces din **zona Pasului Prislop** unde soluția tunelului rutier este de asemenea cea mai indicată.

În aceeași categorie a conexiunilor intrajudețene se înscrie **reabilitatea drumului Baia Sprie-Cavnic-Budești-Bârsana** prin care nu numai că se îmbunătățesc legăturile transmontane, dar se și conectează trei obiective în care turismul se dezvoltă rapid: pistele de schi de la Cavnic, stațiunea balneară Ocna Șugatag, mănăstirea Bârsana și valea turistică a Izei, interrelaționând sistemic turismul recreativ, turismul curativ și cel cultural. Obiectivul se înscrie în cel pe termen scurt până în 2015.

Cele mai importante fluxuri materiale și umane conectează județul Maramureș cu Transilvania atât pe căi rutiere cât și feroviare. Pentru fluidizarea relațiilor cu această regiune se impun următoarele măsuri:

- realizarea unui **drum expres** de legătură a municipiului Baia Mare cu autostrada Transilvania **pe ruta Fărcașa-Jibou-Românași**, obiectiv realizabil până în anul 2025. Drumul expres va urmări Valea Someșului și Agrijului, evitând strangularea actuală a traficului în regiunea Mesteacăn;

- **modernizarea drumului Botiza-Groșii Țibleșului** prin șaua Minghet (șaua Didi) pentru legătura cu orașul Târgu Lăpuș și **modernizarea drumului Rohia-Cășeu**, urmărindu-se realizarea unei noi conexiuni a depresiunii Maramureșului cu spațiul transilvan și deschiderea unui traseu inedit pentru turismul cultural și religios. Obiectivul se încadrează între cele de lungă durată (după 2025);

- **reabilitarea rețelei feroviare Salva-Sighetu Marmăției**, unde cei 117 km se parcurg în peste 5 ore datorită vitezei reduse de circulație impuse de slaba calitate a căii

ferate. Reducerea drastică a numărului de călători a determinat reducerea continuă a numărului de trenuri existând pericolul abandonării acestui traseu, situație deja înregistrată pe sectorul Vișeu de Sus-Borșa. Urgența acestei măsuri o plasează în obiectivele pe termen scurt (2015).

- **construirea unei linii ferate noi**, de scurt-circuitare, între Baia Mare și Sighetu Marmăției, odată cu tunelul feroviar pe sub Gutâi. Intrarea sa în funcțiune poate reorienta profilul liniei ferate Salva-Vișeu-Sighetu Marmăției înspre exploatarea pur turistică;

- o sarcină încă nerezolvată de către guvernele României o constituie conectarea rețelei feroviare a Depresiunii Maramureșului cu cea din vestul României, legătură întreruptă odată cu instalarea graniței de stat pe râul Tisa. În acest sens se recomandă **realizarea unei căi ferate de joncțiune între Câmpulung la Tisa și Negrești Oaș** pe sub pasul Huta (587 m). Obiectivul se încadrează la cele pe termen lung (după 2025).

O direcție tradițională de orientare a fluxurilor materiale și umane ale județului o constituie legătura cu vestul țării (Crișana-Banat), inclusiv legătura cu țările Europei Centrale. Pentru fluidizarea relațiilor de această direcție se impun câteva măsuri:

- realizarea „**drumului expres Baia Mare-Satu Mare-Vaja (Ungaria)**”, ce va facilita legături rapide nu numai cu orașele din vestul României ci și cu culoarele europene de transport. Complexitatea lucrărilor îl plasează în categoria obiectivelor pe termen mediu (2025);

- Prin compartimentul estic al depresiunii Maramureșului, județul are contacte și cu Moldova de Nord. Deși fluxurile maramureșano-moldovene au de traversat un important obstacol natural (Pasul Prislop – 1416 m), ele se derulează atât prin schimburi de mărfuri cât și prin schimburi de persoane. Între cele două regiuni există zilnic două curse de persoane (Vișeu-Vatra Dornei și Borșa-Botoșani) și un important schimb de mărfuri concretizat mai ales în lemn, ape minerale, materiale de construcție. Pentru fluidizarea traficului pe această relație se impune îmbunătățirea condițiilor de trafic prin lărgirea și îmbunătățirea covorului asfaltic. Faptul se poate realiza prin recalificarea drumului Satu Mare-Suceava din categoria drumurilor naționale (DN 17, DN 18, DN 19) în drum european. Recalificarea șoselei se susține nu numai prin necesități interne ci și prin conectarea șoselelor europene E 80 cu E 81 printr-o arteră rutieră ce merge paralel cu un sector al frontierei estice a Uniunii Europene. Recalificarea se încadrează în obiectivele pe termen scurt (2015), lucrările impuse de aceasta urmând a se întinde până în anul 2025 și chiar peste.

O direcție aflată abia la începutul refacerii fluxurilor este direcția nordică, de reconectare a județului cu spațiul ucrainean al Maramureșului istoric dar și de valorificare a oportunităților pe care vecinătatea cu Ucraina le deschid. Creșterea numărului punctelor de trecere a frontierei româno-ucrainene din sectorul maramureșean nu reprezintă doar interese locale, având și implicații naționale și chiar europene. Pentru fluidizarea relațiilor transfrontaliere maramureșene se impun următoarele măsuri:

- construirea unui **pod rutier de mare tonaj** care să permită un real schimb transfrontalier de mărfuri, podul actual permițând un tonaj maxim de 3,5 tone. Amplasarea noului pod în sectorul Sighet-Câmara (România)- Biserica Albă (Bila Terka), Ucraina în locul unui vechi pod actualmente distrus, ar permite conectarea lesnicioasă dintre DN 18 (România) și A 265 (Ucraina), distanța dintre cele două artere rutiere fiind de sub 1 km. Podul ar permite amplificarea schimburilor comerciale dintre agenții economici din cele două sectoare maramureșene ce sunt nevoiți astăzi să-și deruleze activitățile comune prin PTF Halmeu. Fluxurile actuale existente mai ales în industria lemnului ar putea crește rapid iar în contextul realizării tunelului pe sub munții Gutâi, o parte dintre fluxurile central și est-europene ar putea traversa județul Maramureș. Obiectul se încadrează la cele pe termen scurt (până în 2015);

- tot un obiectiv pe termen scurt îl constituie **reluarea transportului feroviar transfrontalier**, atât pe relația Sighetu Marmăției (România) – Rahiv (Ucraina), cât și pe

relația Sighetu Marmăției-Teresva (Ucraina). Pe ultima relație, prin scurtarea perioadei de vamare pentru călătorii aflați în tranzit s-ar putea prelungi traseul trenului până la Halmeu, refăcând conectarea rețelei feroviare maramureșene cu cea din vestul țării, relație deservită actualmente doar de transportul rutier.

- ușor de realizat ar fi și un **punct rutier și pietonal de trecere a frontierei** în sectorul localităților Piatra (România)- Iablunivka (Ucraina) prin realizarea unui drum de legătură între DN 18 (România) și șoseaua ce leagă localitatea ucraineană sus menționată de artera A 265 (Ucraina) trecând Tisa peste podul de la Buștina (Ucraina). Această legătură este ușor de realizat ea însoțind malul stâng al Tisei și traversând linia de frontieră printr-un sector de uscat, imediat după desprinderea ei de talvegul Tisei. Obiectul este realizabil într-un termen scurt (până în 2015).

- o lucrare mai amplă ar necesita transformarea punctului feroviar de trecere a frontierei de la Valea Vișeuului (România) – Dilove (Ucraina) într-un **punct complex cu trecere feroviară**, auto și pietonală. El ar conecta sectorul ucrainean al Tisei superioare (Ucraina) cu cel al văii Vișeuului (România), facilitând schimburile dintre ucrainenii din sectorul românesc al Maramureșului cu cei din sectorul ucrainean al acestui spațiu. Lucrarea ar presupune și refacerea podului rutier între Valea Vișeuului și Dilove, fapt ce impune etapizarea acestei lucrări la cele cu termen lung (după 2025).

Tabel 1. *Propunerile privind facilitarea relațiilor județului Maramureș cu regiunile învecinate și transfrontaliere*

Nr crt	Conexiunea	Măsura propusă	Termen		
			Scurt	Mediu	Lung
1.	Intrajudețeană	Drum rapid Baia Mare-Sighetu Marmăției (cu tunel rutier pe sub Munții Gutâi)		X	
2.	Intrajudețeană	Cale ferată Baia Mare-Sighetu Marmăției (cu tunel feroviar pe sub Gutâi)			X
3.	Intrajudețeană	Tunel Băiuț-Cavnic-Valea Cosăului			X
4.	Intrajudețeană	Reabilitare drum Baia Sprie-Cavnic-Bârsana	X		
5.	Transilvania	Drum expres Baia Mare-Autostrada Transilvania	X		
6.	Transilvania	Drum expres Baia Mare-Târgu Lăpuș-Năsăud-Bistrița			X
7.	Transilvania	Modernizare drum Botiza-Groșii Țibleșului și Rohia-Cășeu		X	
8.	Transilvania	Reabilitare cale ferată Salva –Sighetu Marmăției	X		
9.	Vestul României	Drum expres Baia Mare-Satu Mare-Vaja		X	
10.	Vestul României	Cale ferată Câmpulung la Tisa-Negrești Oaș			X
11.	Moldova de Nord	Drum expres Sighetu Marmăției-Moisei – Vatra Dornei (cu tunel pe sub Pasul Prislop) și conexiune cu autostrada Transilvania-Moldova		X	
12.	Transfrontalieră	Pod rutier Sighet,Cămara-Bila Terka	X		
13.	Transfrontalieră	Reluarea transportului feroviar transfrontalier	X		
14.	Transfrontalieră	PTF rutier Piatra (România)-Iablunivka (Ucraina)	X		
15.	Transfrontalier	PTF complex Valea Vișeuului (România)-Dilove (Ucraina)			X

Cap. 2. OBIECTIVE STRATEGICE SECTORIALE (PE DOMENII)

2.1. STRUCTURA FUNCȚIONALĂ A TERITORIULUI

2.1.1. Cadrul natural și mediul

Strategia de dezvoltare spațială propusă pentru teritoriul de referință este fundamentată pe concluziile analizei diagnostic din etapa anterioară, opțiunile de dezvoltare ale comunităților locale și autorităților județene, și se încadrează în planurile regionale și naționale de dezvoltare cu impact asupra zonei. Strategia oferă suportul pentru coordonarea și implementarea proiectelor propuse prin programele de dezvoltare regională, județeană și națională, printr-o abordare integrată și complexă a problemelor de mediu, cu care se confruntă județul Maramureș, în condițiile reevaluării atente a componentelor ambientale în scopul *reintegrării și reechilibrării funcționale* a sistemelor teritoriale.

Propunerea strategiei de dezvoltare este concepută pe trei intervale temporare – scurt, mediu și lung – având ca prim orizont anul 2015. În acest scop, au fost identificate prioritățile naționale, regionale și locale privind dezvoltarea durabilă pentru perioada 2007-2013, precum și principalele axe de acțiune din *Programul Operațional Regional „Dezvoltare Regională 2007-2013” (POR)*, *Programul Operațional Sectorial de Mediu (POS Mediu)*, *Strategia județului Maramureș pentru protecția și îmbunătățirea calității mediului 2007-2013*, *Planul Local de Acțiune pentru Mediu (PLAM)* și *Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor (PJGD)*.

Ținând cont că un mediu sănătos este esențial pentru asigurarea prosperității și calității vieții și de realitatea că daunele și costurile produse de poluare și schimbări climatice sunt considerabile, la nivelul *sistemelor teritoriale actuale* se promovează conceptul de de-cuplare a impactului și degradării mediului de creșterea economică prin promovarea *eco-eficienței* și prin interpretarea standardelor ridicate de protecția mediului. Concepția protecției și conservării mediului trebuie să plece de la principiile echității și cunoașterii aprofundate a elementelor componente ale acestuia.

Direcțiile de dezvoltare strategică propuse au în vedere *abordarea intersectorială integrată* a problemelor de mediu în dimensiunea lor teritorială, asigurând cadrul transparent și comprehensiv de planificare a măsurilor și monitorizare a implementării acestora la nivelul teritoriului județean. Identificarea obiectivelor majore care vizează *reconversia teritorială* a ținut cont de următoarele elemente prioritare:

- limitarea utilizării abuzive a resurselor, prin eliminarea acelor intervenții care nu au valoare pentru comunitatea locală sau contravin principiilor dezvoltării spațiale durabile;
- eficientizarea reconstrucției fondului natural prin reabilitarea spațiilor aflate în dezechilibru ambiental;
- identificarea oportunităților locale de valorificare a resurselor alternative;
- implementarea diferențiată a modelelor de dezvoltare endogenă;
- valorificarea integrată a structurilor teritoriale funcționale în contextul reducerii disparităților regionale și creșterii coeziunii spațiale.

Conștientizarea impactului activităților antropice asupra structurilor geoeologice din județul Maramureș a încurajat implementarea uneia sau mai multor strategii în scopul prevenirii degradării și reducerii efectelor cumulative pe termen lung, asociate dezechilibrelor ambientale structurale și funcționale. Deși acestea sunt orientate în principal către

protecția mediului, ele au totodată și o dimensiune economică și socială. Acțiunile strategice promovate la nivel local și regional sunt cuprinse în cadrul mai multor subsisteme, și introduse, în principal, prin:

a). **Strategia tehnologiei verzi** – focalizată spre atingerea durabilității prin sistematizarea informațiilor și aplicarea acestora în procesele economice în scopul utilizării eficiente a resurselor, concomitent cu reducerea/reciclarea deșeurilor, pentru minimizarea/controlul riscului substanțelor chimice și reducerea poluării.

b). **Strategia controlului și prevenirii integrate a poluării** – vizează procesul legal prin care activitățile industriale sunt reglementate și autorizate, cu referire specială la cerințele Directivei Comisiei Europene (96/61/EC). Principalul obiectiv constă în prevenirea sau minimizarea emisiilor în toți factorii de mediu, precum și a generării deșeurilor provenite din construirea unor obiective industriale sau agricole, ori din activitatea acestora (fie ele noi sau vechi) în scopul protejării mediului. Obligațiile acoperă mai multe liste de măsuri referitoare la emisii/evacuări, deșeuri, energie, accidente de mediu, oferind totodată valori pentru compararea (benchmarking) cu cele mai bune tehnici disponibile (Best Available Techniques - **BAT**).

c). **Strategia dezvoltării ecoindustriale** – reprezintă abordarea și studierea sistemică a interacțiunilor și interrelațiilor fizice, chimice și biologice, atât în cadrul sistemelor industriale cât și între sistemele industriale și cele naturale (**UNEP**). Consumul de materii prime, energie, apă și alte materiale este optimizat în cadrul sistemului industrial, iar deșeurile generate devin surse secundare de materii prime, așa încât reziduurile sunt reduse la un minim. Aceste caracteristici au influențat dezvoltarea parcurilor ecoindustriale.

d). **Strategia reabilitării teritoriale** – trebuie să pună accentul pe remodelarea spațiilor naturale (hidrice, geomorfice) și a celor construite; reabilitarea estetică și arhitectonică a satelor și orașelor. Reabilitarea teritorială permite organizarea spațială a județului pe principiile unei dezvoltări viabile. De asemenea, trebuie avute în vedere și aspectele legate de serviciile sociale, administrarea comunității, planificarea peisagistică, a infrastructurii și a utilităților publice.

Mediul natural diversificat al județului pune probleme de monitorizare și protecție prin mărimea sa și prin complexitatea fenomenelor care au loc, în acord cu standardele europene de protecție a mediului. Mediul montan, submontan și cel din luncile marilor cursuri de apă ce străbat județul sunt „*cadre de viață*” individualizate care necesită un efort permanent de studiu, monitorizare și protecție. Interacțiunea dintre mediul natural și cel antropic a dus la fenomene negative din categoria poluării, modificării biodiversității și trecerii definitive a unor zone naturale în folosință economică.

Principalele fenomene ce amenință **calitatea și integritatea mediului natural** sunt poluarea și ocuparea irațională a solului prin depozitarea inadecvată a deșeurilor industriale și urbane, precum și prin extinderea necontrolată a terenurilor intravilane. **Poluarea aerului** se datorează, în principal, activităților industriale, iar în subsidiar se asociază cu traficul rutier. **Poluarea mediilor hidrice** este cauzată de deversările de ape uzate din localitățile și arealele miniere care nu dispun în prezent de stații de epurare. **Solul** este afectat de fenomene naturale mecanice și chimice, precum și de poluarea industrială și casnică. **Gospodărirea deșeurilor** menajere este o problemă prioritară a protecției mediului natural din județ. O altă direcție de acțiune cuprinsă în obiectivul referitor la mediu este prevenirea riscurilor naturale și diminuarea sau anihilarea efectelor fenomenelor distructive, ce afectează comunitățile umane.

Rețeaua hidrografică bogată a județului este o resursă importantă, dar și un factor de risc în ceea ce privește producerea inundațiilor, alunecărilor de teren și a altor fenomene cu impact negativ. Diminuarea permanentă a zonelor cu vegetație spontană, în special a celor forestiere având ca efect scăderea biodiversității, contribuie în mare măsură la producerea fenomenelor ce reprezintă riscuri pentru colectivități.

OBIECTIV STRATEGIC 3. Eficientizarea relațiilor om-mediu în contextul exploatării ecologice, sustenabile, a resurselor naturale

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 3

3.1. Conservarea și protecția mediului prin diminuarea și/sau înlăturarea fenomenelor negative de impact

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 3.1.

Strategia de planificare și dezvoltare spațială urmărește promovarea unor măsuri și acțiuni de prevenire, pregătire, protecție și intervenție în cazul riscurilor naturale – inundații, secetă, alunecări de teren și cutremure, în vederea limitării și înlăturării efectelor produse de acestea asupra populației și bunurilor de orice fel, astfel încât să se asigure revenirea la normal a vieții social-economice. În acest sens, **strategia națională de management al riscului la inundații** vizează, cu prioritate, realizarea unor poldere, lucrări de îndiguire, regularizarea cursurilor de apă, corelate cu măsuri de conservare a zonelor umede.

O atenție deosebită este acordată modernizării și dezvoltării sistemelor informaționale pentru avertizare – alarmare în timp real a populației, elaborării hărților de risc la inundații și introducerii lor în planurile de urbanism general.

3.1.1. Diminuarea riscurilor alunecărilor de teren cauzate de factori naturali sau antropici și protecția mediului împotriva efectelor acestor fenomene presupune următoarele acțiuni și măsuri:

- întocmirea studiilor geotehnice care să ofere soluțiile concrete de consolidare a versanților instabili prin lucrări de artă speciale (ziduri de sprijin etc.);
- reducerea/eliminarea instabilității versanților și a declanșării fenomenelor de alunecare din cauze naturale (precipitații atmosferice, eroziunea apelor curgătoare, acțiunea apelor subterane): lucrări de desecare pe Someș, mal stâng (Țicău, Ardușat), Someș, mal drept (decolmatări canale, distrugerea vegetației lemnoase pe canale);
- îmbunătățirea drenajului natural al solului prin lucrări specifice de îmbunătățiri funciare aplicate în complex cu alte tipuri de lucrări (hidroameliorative și agro-pedo-ameliorative) în funcție de modul de utilizare al terenului;
- îmbunătățirea regimului de scurgere a apelor de suprafață pe versanți prin lucrări de colectare și evacuare a apei;
- captarea izvoarelor de coastă cu debit permanent prin lucrări de drenaj pe versanți;
- lucrări pedoameliorative (nivelare – modelare, astuparea crăpăturilor etc.) pe versanții afectați de alunecări active și pe terenuri cu alunecări stabilizate: reparații polder Culcea (deversor, golire, protecție taluze).

Măsuri pentru eliminarea sau stabilizarea alunecărilor de teren din cauze antropice (defrișarea abuzivă a pădurilor, alunecări transversale pe versanți, săpături la baza versanților pentru diverse construcții) :

- stabilizarea și valorificarea terenurilor alunecate prin împăduriri și însămânțare cu amestec de ierburi care, prin consumul mare de apă, asigură protecția antierozională și stabilizarea versanților: reabilitarea zonelor accidentate și regenerarea pădurilor și pajiștilor comunale în Coaș, Petrova (Dealul Hora, Dealul Hera), Bistra, Rozavlea, Poienile de sub Munte (Valea Cvașnița, Valea Misica);
- executarea arăturilor de-a lungul curbei de nivel (Recea, Satulung, Plopiș, Valea Groșilor, Târgu Lăpuș, Groșii Țibleșului, Suciu de Sus etc);
- evitarea executării de căi de comunicații (drumuri, căi ferate) pe versanții instabili (Cavnic, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Borșa);
- evitarea supraîncărcării versanților cu construcții de orice fel (Ocna Șugatag, Borșa, Baia Sprie, Cavnic, Poiana Botizii).

Acțiuni pentru prevenirea degradării terenurilor prin alunecări de teren din cauze naturale :

- urmărirea caracteristicilor terenurilor în vederea cunoașterii tendințelor de evoluție a proceselor de alunecare, mai ales în zonele afectate de activitatea umană (arealele Strâmbu – Băiuț, Cavnic, Firiza, Sisești, Vișeu de Sus, Săpânța, Valea Chioarului);
- avertizarea organelor și întreprinderilor interesate, cât și a factorilor de decizie în cazurile de extindere și intensificare a unor procese dăunătoare;
- furnizarea de date pentru a se putea stabili principalele cauze care generează declanșarea alunecărilor de teren în vederea fundamentării măsurilor preventive pentru limitarea și atenuarea pagubelor posibile.

3.1.2. Prevenirea și combaterea inundațiilor

- reducerea riscurilor legate de existența unor zone posibil a fi afectate de inundații, prin amenajarea corespunzătoare a cursurilor de apă: cursul mijlociu și inferior al văilor Someșului, Vișeuului, Izei, Vaserului, Ruscovei, Iadăra, Suciu de Sus, Mârzei, Mociarschi, Tocila, Băița, curs superior Cavnic;
- regularizări și consolidări de maluri pe văile: Răchitișa, Poștei, Oanei, Merelor, Arieșel, Bârsăului, Valea de pe Groapa, Hietăniște;
- executarea de diguri, consolidări maluri și regularizare curs râu Lăpuș în Remetea Chioarului, râul Săsar (zona Baia Sprie), valea Chiuzbaia, Valea Băiței, râul Cavnic.

3.1.3. Prevenirea proceselor de torențialitate, prăbușire, surpare și tasare

- evitarea pășunatului excesiv sau a altor activități care favorizează eroziunea (defrișări abuzive, turism supradimensionat): perimetrul Baia Mare – Baia Sprie; Băiuț; Cavnic; Borșa; Ruscova – Repedea;
- mărirea capacității de retenție a apei în partea superioară a bazinetelor prin lucrări de împădurire și îmbunătățiri funciare;
- evitarea schimbării folosințelor și executarea lucrărilor care duc la destabilizarea versanților (construcții grele-clădiri, șosele; defrișări necontrolate): arealele Ocna Șugatag și Coștiui (unde alunecările de teren au colmatat cea mai mare parte a lacului sărat);

- consolidarea haldelor de steril și a galeriilor de exploatare subterană cu grad ridicat de susceptibilitate la procese gravitaționale: arealele miniere Cavnic, Baia Borșa, Băiuț, Baia Sprie, Ș uior;
- colectarea eficientă a apelor de suprafață pe versanți prin lucrări agrotehnice și hidrotehnice, care să transforme scurgerea liniară în non-liniară sau canalizată, atenuând intensitatea eroziunii în adâncime: Valea Firiza, Valea Vișeului, Valea Bradului, Valea Suciului;
- implementarea sistemului integrat de evaluare a riscurilor naturale și antropice la nivelul unităților administrative-teritoriale din cuprinsul județului.

3.1.4. Reabilitarea sistemului de drenare a surplusului de umiditate din sol Bozânta – Mocira – Remetea

- Reabilitarea va duce la scoaterea de sub incidența surplusului de umiditate a unor valoroase suprafețe agricole din lunca Lăpușului, pretabile în culturi legumicole. Reabilitarea sistemului constă în distrugerea vegetației lemnoase pe canale (40 km); reparații construcții hidrotehnice (45 buc.); reparații stații de pompare (bazine aspirație, refulare); reparații polder Culcea (deversor, golire).

3.1.5. Gestionarea eficientă a riscurilor seismice

Conform *Legii nr. 575/2001* privind aprobarea Planului de Amenajare a Teritoriului Național – Secțiunea a V-a – „*Zone de risc natural*”, unitățile administrativ-teritoriale urbane din județul Maramureș, amplasate în zone pentru care intensitatea seismică exprimată în grade MSK este minim VII și trebuie să facă obiectul planurilor de apărare împotriva efectelor seismelor, sunt redate în tabelul 2.

Tabelul 2. Unități administrativ-teritoriale din județul Maramureș supuse riscului seismic

Nr. crt.	Unitatea administrativ-teritorială	Nr. locuitori	Intensitatea seismică (MSK)
1.	Municipiul Baia Mare	150.613	VII
2.	Municipiul Sighetu Marmației	44.433	VII
3.	Orașul Baia Sprie	15.735	VII
4.	Orașul Cavnic	5.494	VII

Sursa: *Buletinul statistic al Comisiei Naționale de Statistică, 2003*

Întrucât perioada medie de revenire a cutremurelor de intensitate VII este de 50 de ani, se impune inițierea de măsuri specifice în caz de urgență.

Comisia centrală pentru prevenirea și apărarea împotriva efectelor seismice și alunecărilor de teren organizată în cadrul MTCT are în subordine, la nivelul județului Maramureș, Comisia județeană de apărare împotriva dezastrelor și comisiile orășenești în funcție de gradul de expunere la efectele dezastrelor (inclusiv seismele). Comisia județeană întocmește Planul județean de apărare împotriva dezastrelor care reflectă concepția acestuia privind protecția și intervenția în cazul dezastrelor specifice județului. Acesta cuprinde planuri de apărare elaborate de municipii și orașe, planuri operative de apărare specifice, studii, analize, documentații.

Conform valorilor de mai sus, ținând seama de faptul că valoarea cea mai ridicată a intensității seismice la nivelul teritoriului național este 9 și valoarea cea mai ridicată a coeficientului seismic – K_s este 0,32 (în zona seismică A), se consideră că *teritoriul județului*

Maramureș nu aparține unei zone cu probleme deosebite din punct de vedere al expunerii construcțiilor la riscul seismic.

3.2. Strategia de reconversie a mediului în contextul paradigmatic al dezvoltării durabile

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 3.2

3.2.1. Îmbunătățirea calității aerului

Obiectivul urmărit îl constituie îmbunătățirea calității aerului în conformitate cu cerințele *Directivei Cadru 96/62/CE* și ale directivelor fiice: *Directiva 2001/81/CE* privind plafoanele de emisie, *Directiva 2001/80/CE* privind reducerea emisiilor provenite de la instalațiile mari de ardere, *Directiva 2000/76/CE* privind incinerarea deșeurilor, *Directiva 2001/77/CE* privind promovarea electricității. Această măsură se va axa pe aplicarea tehnologiilor de ardere mai puțin dăunătoare pentru mediu, în vederea reducerii emisiilor provenite de la instalațiile de ardere mari și medii, în conformitate cu strategia națională din domeniul energiei. Acolo unde cea mai eficientă variantă din punctul de vedere al costurilor o reprezintă folosirea surselor de energie regenerabile sau mai puțin poluante pentru centralele termice municipale sau construirea unor sisteme combinate care să genereze electricitate și căldură din bio-masă și bio-gaz, proiectele respective vor avea prioritate.

- reducerea emisiilor de pulberi în suspensie (cu conținut de metale grele), pulberi sedimentabile, dioxid de sulf, oxizi de azot, substanțe organice volatile, amoniac în timpul proceselor de producție până la valori ale concentrațiilor anuale care să nu depășească valoarea CMA la S.C. ROMPLUMB S.A. Baia Mare și SC CUPROM S.A. București – Sucursala Baia Mare pe baza principiului „poluatorul plătește” (termen scurt);
- reducerea noxelor atmosferice și încadrarea lor în limitele admise în proximitatea exploatărilor miniere de la Baia Sprie, Cavnic, Borșa, Băiuț (termen scurt);
- extinderea rețelei de monitorizare a calității aerului (pulberi în suspensie): Cavnic, Băiuț, Baia Sprie, Borșa (termen mediu);
- modernizarea și adaptarea unor tehnologii nepoluante la Baia Mare (termen mediu);
- reducerea emisiilor de poluanți (în special pulberi în suspensie) ca urmare a traficului rutier sub valoarea CMA (termen scurt);
- definitivarea elaborării sistemului de monitoring integrat al mediului (termen scurt);
- crearea unei baze de date, atașată sistemului informațional de mediu și realizarea programelor de gestionare a calității aerului, conform legislației în vigoare (termen mediu);
- dotarea instalațiilor de depozitare și de distribuție a benzinei cu echipament de recuperare a vaporilor pentru toate stațiile de benzină din Maramureș (termen mediu);
- devierea circulației pe șosele de centură/drumuri de ocolire a zonelor rezidențiale.

3.2.2. Îmbunătățirea calității apelor de suprafață

Principalele obiective ale acestei componente strategice sunt: reducerea poluării cursurilor de apă, în special prin implementarea *Directivei 91/271/CE* privind epurarea apelor

uzate urbane și prin asigurarea unui management corespunzător al nămolului provenit de la stațiile de epurare a apelor uzate.

România trebuie să se conformeze până în 2015 în ceea ce privește construirea sistemelor de canalizare și a stațiilor de epurare a apelor uzate în aglomerările urbane cu mai mult de 10.000 locuitori echivalenți (l.e.), iar până în 2018 în aglomerările cu o populație echivalentă cuprinsă între 2.000 și 10.000 l.e. În plus, tot până la sfârșitul anului 2015, toate aglomerările de peste 10.000 l.e. trebuie să fie dotate cu instalații pentru reducerea concentrațiilor de nutrienți.

- încadrarea în standardele de calitate a emisiilor de impurificatori din apele uzate evacuate de diversele unități socio-economice în emisarii naturali și/sau în rețelele de canalizare a localităților (termen mediu);
- rețehnologizări la stațiile de epurare ale agenților economici: S.C. Romplumb S.A. Baia Mare, S.C. CUPROM S.A. București – Sucursala Baia Mare, S.C. MEDUMAN S.A. Vișeu de Sus, SPSGC Cavnic, S.C. VITAL S.A. Baia Mare, SGDP Borșa, SGCL Vișeu de Sus, VITASPRIA Baia Sprie, SPGC Seini, S.C. IMI S.A. Baia Mare, S.C. MARLIN S.A. Ulmeni (termen scurt);
- realizarea unor stații de epurare și rețehnologizarea celor existente pentru epurarea apelor uzate provenite din activitatea minieră: amenajarea stațiilor de epurare la E.M. Baia Sprie, E.M. Cavnic, E.M. Băiuț, E.M. Borșa, E.M. Herja, Uzina de Preparare – Flotația Centrală sau soluționarea reținerii ape în subteran (termen scurt);
- creșterea eficienței epurării apelor de mină evacuate din minele aparținând CNMPN REMIN S.A. Baia Mare;
- evacuarea în condiții de siguranță a apelor din iazul Aurul – S.C. TRANSGOLD S.A. Baia Mare;
- extinderea capacităților și rețehnologizarea stațiilor de epurare a apelor uzate menajere existente, pentru conformare la cerințele Directivei 91/271/CEE privind epurarea apelor uzate urbane în orașele Baia Mare, Sighetu Marmăției, Borșa, Vișeu de Sus, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini, Șomcuta Mare, Cavnic, Ulmeni (termen scurt);
- realizarea *stațiilor de epurare* în orașele: Săliștea de Sus, Tăuții-Măgherăuș, Dragomirești (termen scurt);
- reabilitarea și modernizarea stațiilor de epurare în comunele Fărcașa, Satulung (termen scurt);
- execuția de *rețele de canalizare și stații de epurare* în zona rurală, conform angajamentelor rezultate din procesul de negocieri al Capitolului 22 – Mediu, în comunele Ariniș, Ardușat, Bocicoiu Mare, Botiza, Giulești, Gârdani, Lăpuș, Remetea Chioarului, Sălsig, Băița de sub Codru, Băsești, Bicz, Bistra, Bârsana, Bogdan Vodă, Budești, Călinești, Cernești, Cicărlău, Câmpulung la Tisa, Copalnic Mănăstur, Coroieni, Cupșeni, Desești, Dumbrăvița, Groși, Groși Țibleșului, Ieud, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Oarța de Jos, Oncești, Petrova, Poienile de Sub Munte, Recea, Remeți, Repedea, Rona de Jos, Sarasău, Satulung, Săcel, Săpânța, Strâmtura, Suci de Sus, Șieu, Șișești, Vadu Izei, Valea Chioarului, Vima Mică, Vișeu de Jos (termen mediu);
- stoparea depozitării necontrolate a deșeurilor în zona inundabilă și pe malurile albiilor râurilor, în special a deșeurilor menajere și a rumegușului;
- ecologizarea albiilor râurilor.

3.2.3. Prezervarea calității solului și a apelor subterane

Probleme majore:

- degradarea calității solului și a apelor subterane din perimetrele miniere și zonele conexe prin decapare, acoperire cu materiale derocate și steril uzinal sau infestare cu pulberi, detritus de prelucrare și metale;
- poluarea cu emisii de particule sedimentabile din activitățile industriale în zona Baia Mare și împrejurimi;
- diminuarea capacității productive a solurilor afectate de exfiltrații din depozitele de deșuri menajere (urbane/rurale) și de material steril (halde, iazuri de decantare);
- poluarea solului și a apelor subterane cu nitrați și nitriți.

Obiective generale:

- reducerea poluării solului și a apelor subterane datorită activităților miniere (halde de steril, iazuri de decantare, ape de mină etc.);
- reabilitarea zonelor afectate de poluarea industrială remanentă;
- reducerea impactului asupra calității solului și a apelor subterane datorat emisiilor de pulberi sedimentabile din activitățile industriale;
- reducerea impactului asupra mediului datorat exfiltrațiilor din depozitele de deșuri din mediul urban/rural și din perimetrul siturilor miniere cu activitate sistată;
- diminuarea gradului de poluare a solului și a apelor subterane cu nitrați și nitriți.

Obiective specifice:

- reducerea impactului asupra calității solului și a apelor subterane datorat emisiilor de particule în suspensie de la iazurile de decantare ale CNMPN REMIN S.A. Baia Mare, generate prin deflație eoliană;
- reabilitarea zonelor afectate de poluarea istorică în arealul Baia Mare;
- reducerea impactului asupra calității solului și a apelor subterane datorat emisiilor de pulberi provenite de la S.C. ROMPLUMB S.A. Baia Mare;
- reducerea impactului asupra calității solului și a apelor freatice datorat exfiltrațiilor provenite de la depozitele de deșuri menajere din mediul urban și rural;
- reducerea poluării solului și a apelor freatice datorită folosirii necorespunzătoare a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor;
- stabilirea și punerea în aplicare a normelor și condițiilor tehnice privind colectarea, transportul, împrăștierea și/sau valorificarea dejecțiilor animale de la unitățile zootehnice.

Măsuri de remediere/Acțiuni:

- realizarea și asigurarea unui plan de dotări necesare monitorizării integrate a solului și a apelor subterane (termen mediu);

- realizarea sistemului de „*Parcuri eco-urbane*” și ecologizarea solurilor afectate de poluarea industrială (spații verzi) în zona Baia Mare (termen scurt);
- redarea iazurilor de decantare din zonele miniere și a haldelor de steril minier în circuitul natural, prin lucrări specifice de stabilizare și ecologizare (termen mediu);
- lucrări de stabilizare și ecologizare la iazurile de decantare: Bozâța, Săsar, Tăuții de Sus, Plopiș – Răchițele, Vrăncioara, Bloaja, Leurda, Novăț, Colbu (termen mediu);
- lucrări de stabilizare și ecologizare la haldele de steril minier de la minele: Baia Mare, Baia Sprie, Căvnic, Șuior, Băiuț, Răzoare (termen scurt);
- identificarea alternativelor de reconversie teritorială a suprafețelor ecologizate (termen scurt);
- aplicarea unor măsuri de reducere a emisiei de pulberi cu conținut de metale grele (Pb, Cd) la S.C. ROMPLUMB S.A. Baia Mare, de reducere a emisiei disperse și de eliminare a emisiei fugitive (termen scurt);
- ecologizarea platformei industriale la S.C. ROMPLUMB S.A. Baia Mare (termen mediu);
- închiderea și ecologizarea spațiilor de depozitare din zonele rurale și realizarea punctelor de colectare pentru aceste zone, prin racordarea la stațiile de transfer (termen scurt);
- închiderea celor 8 depozite necoforme și ecologizarea spațiilor pe care au fost amplasate (termen scurt);
- proiectarea și implementarea unui program pentru diminuarea utilizării îngrășămintelor chimice și de înlocuire a acestora cu îngrășămintele naturale (termen mediu);
- reamenajarea și redimensionarea fermelor, modernizarea adăposturilor, evacuarea și depozitarea corespunzătoare a dejecțiilor provenite de la fermele zootehnice (termen mediu).

3.2.4. *Asigurarea unui mediu urban ecologic*

- conservarea spațiilor verzi existente și amenajarea de noi spații verzi și de agrement, precum și de perdele de protecție între zona rezidențială și cea industrială (termen mediu);
- regenerarea cadrului natural prin reabilitarea parcurilor „Grădina Morii”, parcul „Dendrologic” și lacul „Teplița” în municipiul Sighetu Marmației (termen scurt);
- înființarea și reamenajarea, conform normelor UE, a locurilor de joacă în intravilanul urban (termen scurt);
- realizarea unor perdele și aliniamente de vegetație pentru protecție de-a lungul căilor rutiere (termen mediu);
- reducerea poluării fonice datorată traficului auto în zonele rezidențiale și poluarea prin vibrații generată de traficul auto de mare tonaj, prin dirijarea traficului pe șoselele de centură;
- asigurarea accesului publicului la informațiile privind calitatea aerului;
- realizarea hărților de zgomot și a planurilor de acțiune pentru zgomot, conform legislației în vigoare (termen scurt);
- extinderea panourilor de afișaj a datelor privind calitatea aerului în aglomerarea Baia Mare și în arealele urbane din județul Maramureș (termen scurt).

3.3. Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor și reducerea impactului asupra mediului

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 3.3.

În urma *analizei situației existente* și a prognozelor în domeniul gestiunii deșeurilor, în județul Maramureș se preconizează realizarea a numeroase acțiuni, în perspectiva anilor 2009 – 2015, având drept scop ridicarea gradului de confort al populației, în condițiile asigurării protecției factorilor de mediu. Atingerea obiectivelor propuse este posibilă în condițiile implementării la nivelul județului a **Sistemului de Gospodărire Integrală a Deșeurilor (GID)**, integrat sistemului național. Scopul principal al acestui sistem este „*reducerea impactului și a riscurilor pentru sănătate și mediu cauzate de sistemul actual de gospodărire a deșeurilor*”.

Rețeaua de colectare a deșeurilor se va concentra într-un număr redus de baze de depozitare și de prelucrare, ajungând în perspectivă să utilizeze numai platforme ecologice și stații de sortare și prelucrare a reziduurilor.

Analiza impactului produs de generarea deșeurilor din activitățile socio-economice, de modul și practicile actuale de gospodărire a acestora în județul Maramureș, precum și de necesitatea abordării în mod integral a gestionării deșeurilor, a impus stabilirea unor **obiective specifice** care au ca scop final reducerea sau eliminarea acestuia.

La stabilirea obiectivelor specifice județului, s-a urmărit realizarea elementelor componente ale sistemului de gestiune integrată a deșeurilor:

- I. minimizarea deșeurilor;
- II. colectarea selectivă a deșeurilor;
- III. reciclarea și compostarea;
- IV. incinerarea – *în scopul recuperării energetice și reducerii volumului;*
- V. depozitarea în deponii ecologice.

3.3.1. Dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor

Măsurile specifice pentru rezolvarea problemelor de mediu cauzate de sistemul actual de gestionare a deșeurilor, la nivelul județului, sunt legate de *eliminarea impactului asupra mediului* datorat:

- existenței a numeroase depozite neconforme de deșeuri rezultate din activități miniere;
- sistemelor deficitare de colectare, transport și valorificare selectivă a ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje;
- sistemelor și practicilor actuale de (pre)colectare și transport a deșeurilor urbane;
- depozitării deșeurilor urbane în depozite de deșeuri menajere;
- deșeurilor toxice și periculoase și a unor categorii speciale de deșeuri generate de agenți economici și populație;
- depozitării necorespunzătoare a deșeurilor industriale nepericuloase în mediul urban și rural, inclusiv a deșeurilor rezultate de la debitarea și prelucrarea lemnului.

În conformitate cu Planul Local de Acțiune pentru Mediu și Strategia Județeană de Gestionare a Deșeurilor, obiectivele propuse, cu referire la sistemul teritorial al județului Maramureș, sunt următoarele:

Obiective generale:

- reducerea poluării datorată managementului defectuos al deșeurilor menajere în mediul urban și rural;
- reducerea poluării datorată deșeurilor spitalicești;
- reducerea impactului poluării generate de deșeurile periculoase și deșeurile de echipamente electrice și electronice (*DEEE-uri*);
- reducerea impactului poluării datorate deșeurilor de baterii, anvelope, uleiuri uzate, materialelor contaminate cu ulei și deșeurilor de textile;
- reducerea impactului asupra mediului datorat depozitării necorespunzătoare a deșeurilor nepericuloase industriale, inclusiv a celor rezultate din prelucrarea lemnului;
- reducerea impactului asupra mediului prin modernizarea sistemului de colectare, transport și valorificare selectivă a ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje;
- reducerea poluării mediului datorată gestionării necorespunzătoare a cadavrelor de animale și a deșeurilor provenite din industria de prelucrare a cărnii.

Obiective specifice:

- implementarea unui sistem integrat de gestiune a deșeurilor menajere;
- realizarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor spitalicești;
- realizarea unui sistem de colectare, transport și eliminare a deșeurilor periculoase;
- realizarea unui sistem de colectare, transport, valorificare și eliminare a DEEE-urilor;
- realizarea unui sistem de colectare, transport și valorificare a deșeurilor de baterii uzate;
- realizarea unui sistem de colectare, transport și valorificare a deșeurilor de anvelope uzate;
- realizarea unui sistem de colectare, transport și valorificare a deșeurilor de materiale contaminate cu ulei;
- realizarea unui sistem de colectare, transport și valorificare a deșeurilor de textile;
- depozitarea conformă a deșeurilor de rumeguș;
- modernizarea sistemului de colectare, transport și valorificare selectivă a ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje;
- realizarea unui sistem de gestionare a cadavrelor de animale și a deșeurilor provenite din industria de prelucrare a cărnii.

Ținte/Termene:

- colectarea selectivă, reciclarea și valorificarea fracțiilor recuperabile din deșeurile menajere și a celor asimilabile (termen mediu);
- reducerea cantității de deșeurii menajere depozitate (până în anul 2010 cantitatea de deșeu biodegradabil depozitat trebuie redusă la 75% din cantitatea depozitată în 1995 – an de referință, iar până în 2016 cantitatea depozitată trebuie redusă la 35 % din cantitatea totală);
- informarea populației privind necesitatea colectării selective și a recuperării deșeurilor (termen scurt);
- neutralizarea și eliminarea deșeurilor spitalicești (termen mediu);

- reducerea cantității de deșeuri periculoase (termen scurt);
- colectarea și eliminarea DEEE-urilor (minim 5 kg deșeu/locuitor/an până la sfârșitul anului 2009);
- colectarea, transportul și valorificarea deșeurilor de baterii uzate (termen scurt);
- colectarea, transportul și valorificarea deșeurilor de anvelope uzate (termen scurt);
- colectarea, transportul și valorificarea deșeurilor de materiale contaminate cu ulei (termen scurt);
- colectarea, transportul și valorificarea deșeurilor de textile (termen scurt);
- înființarea unor depozite temporare de deșeuri (termen mediu);
- funcționarea sistemului de colectare, transport și valorificare selectivă a ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje (termen mediu);
- colectarea, transportul și neutralizarea cadavrelor de animale și a deșeurilor provenite din industria de prelucrare a cărnii (termen scurt).

Măsuri de remediere/Acțiuni:

- asigurarea organizării și dotării corespunzătoare a serviciilor de salubritate urbană pentru implementarea colectării selective, la sursă a deșeurilor menajere (termen mediu);
- realizarea a două depozite zonale ecologice în localitățile Recea și Călinești (termen mediu);
- realizarea stațiilor de transfer: Ocna Șugatag, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș (termen scurt);
- închiderea depozitelor de deșeuri urbane și reconstrucția ecologică a siturilor V. Tisei – Cavnic, Seini, Rohia – Târgu Lăpuș, Arinieș – Borșa, Vișeu de Sus, Tepluța – Sighetu Marmăției, Satu Nou de Jos – Baia Mare (termen: 2009-2017);
- închiderea și ecologizarea spațiilor de depozitare din zonele rurale și realizarea punctelor de colectare pentru aceste zone, prin racordarea la stațiile de transfer (termen scurt);
- organizarea și susținerea de programe de educare și conștientizare a populației privind încurajarea minimizării generării deșeurilor și colectării selective la sursă (termen scurt);
- realizarea și punerea în funcțiune a unui Sterilizator pentru deșeuri contaminate la Spitalul de Urgență din municipiul Baia Mare (termen lung);
- realizarea unui sistem de colectare, transport și eliminare a deșeurilor periculoase (termen scurt);

Tabelul 3. Calendarul măsurilor și acțiunilor privind implementarea planului de gestionare a deșeurilor în județul Maramureș

Măsuri/Acțiuni	Responsabili	Termene
Sistarea activității de depozitare în depozitele urbane neconforme	Consiliile Locale și Operatorii de depozite	Termenele prevăzute în HG 349/2009
Realizarea stațiilor de transfer și asigurarea transportului deșeurilor corelat cu închiderea depozitelor neconforme	Consiliul Județean Maramureș, Consiliile Locale	2011
Realizarea unui sistem tranzitoriu până la implementarea sistemelor integrate de gestionare a deșeurilor, care să asigure transportul și eliminarea deșeurilor din zonele în care este sistată depozitare în depozitele autorizate	Consiliul Județean Maramureș, Consiliile Locale	Începând cu 2009
Închiderea depozitelor neconforme în maxim doi ani de	Proprietarii/operatorii	2009 - 2017

la sistarea activității:	depozitelor	
1 depozit în V. Tisei – Cavnic	Consiliul Local Cavnic	2009
1 depozit în Seini	Consiliul Local Seini	2010
1 depozit în Rohia – Tg Lăpuș	Consiliul Local Tg. Lăpuș	2012
1 depozit în Arinieș- Borsa	Consiliul Local Borsa	2013
1 depozit în Vișeu de Sus	Consiliul Local Vișeu de Sus	2014
1 depozit în Sighetu Marmației	Consiliul local Sighetu Marmației	2017
1 depozit în Satu Nou de Jos	Consiliul Local Baia Mare/"Drusal" S.A. Baia Mare	2017
Închiderea și ecologizarea spațiilor de depozitare din mediul rural	Consiliile Locale	Până la 16.07.2009
Monitorizarea post-închidere a depozitelor	Operatorii depozitelor	Minim 30 ani de la închiderea depozitului
Realizarea a 2 depozite conforme	Consiliul Județean Maramureș	2011
Promovarea eliminării deșeurilor pe depozitele conforme	Consiliul Județean Maramureș, Consiliile Locale	Începând cu 2008

Sursa: *Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor (PJGD) – județul Maramureș*

- acțiuni de conștientizare și îndrumare a agenților economici comercianți de baterii asupra obligațiilor ce le revin, privind creșterea cantităților de deșuri colectate și eliminarea lor corespunzătoare (termen mediu);
- acțiuni de conștientizare și îndrumare a agenților economici comercianți de anvelope noi și semiuzate asupra obligațiilor ce le revin, privind creșterea cantităților de deșuri colectate și eliminarea lor corespunzătoare (termen mediu);
- Acțiuni de mediatizare a firmelor autorizate pentru eliminarea deșeurilor de materiale contaminate cu ulei uzat, prin co-incinerare (termen scurt);
- Identificarea agenților economici reciclatori de deșuri textile și implementarea unui sistem de raportare (termen scurt);
- identificarea și eliminarea depozitelor necontrolate de rumeguș (termen mediu);
- înființarea și asigurarea funcționalității depozitelor temporare în zonele de exploatare a materialului lemnos (termen mediu);
- achiziționarea unor instalații performante de ardere a rumegușului pentru obținerea agentului termic pentru aburirea buștenilor și uscarea cherestelei;
- identificarea și implementarea unor tehnologii de prelucrare primară a rumegușului (brichetare) și secundară (producerea energiei electrice, încălzire centralizată, component de amestec pentru materiale utilizate în agricultură ca fertilizant, sau în construcții etc.) în vederea reducerii cantităților depozitabile;
- modernizarea sistemului de colectare, transport și valorificare selectivă a ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje (termen scurt);
- îmbunătățirea salubrității traseelor montane și a zonelor de agrement, prin acțiuni educative și prin crearea unui serviciu de salubritate pentru zona montană (termen lung);
- modernizarea și asfaltarea arterelor de circulație în mediul urban și a principalelor străzi din mediul rural, pentru facilitarea colectării eficiente a deșeurilor stradale (termen lung).

3.3.2. Reconstrucția ecologică a zonelor afectate de activitățile miniere

Transformările socio-economice și politice care au loc la nivel global, în ceea ce privește calitatea mediului înconjurător, impun găsirea de urgență a unor soluții fundamentate teoretic cu aplicabilitate locală pentru reecologizarea și reabilitarea regiunilor cu disfuncționalități și dezechilibre ambientale din județul Maramureș, care să aibă drept țintă *restabilirea stării de echilibru pe termen lung în zonele afectate de activitățile miniere*.

În perspectiva reducerii și eliminării factorilor riscogeni asociați depozitelor de haldă, iazurilor de decantare și galeriilor subterane, generate în urma activităților miniere (instabilitatea taluzurilor, descărcarea de ape acide și substanțe toxice în mediul hidroatmosferic, degradarea terenurilor, ș.a.) **măsurile de reabilitare și reconstrucție ecologică** urmăresc:

- îmbunătățirea gradului de stabilitate morfologică în perimetrul siturilor miniere cu activitate sistată și diminuarea vulnerabilității la procesele erozivo-denudaționale;
- stabilizarea haldelor de steril și fixarea din punct de vedere fizic a iazurilor de decantare, pentru care se recomandă plantațiile forestiere cu sistem radicular puternic ramificat (salcâm, mesteacăn, cătină);
- tasarea prin cilindrare a platformei haldelor care nu au respectat normele tehnice de construcție, în vederea realizării unor pante de minim 3‰ cu cădere spre marginea externă a haldei, care să asigure scurgerea apelor pluviale de pe berme;
- efectuarea de lucrări geotehnice în vederea stabilizării haldelor și a iazurilor aflate în stare de instabilitate cu potențial risc de prăbușire și executarea de canale de gardă pentru evacuarea apelor pluviale care pot produce revărsări ale sterilului peste diguri sau deplasări gravitaționale;
- proiectarea și construcția stațiilor de epurare a apelor de mină și a celor provenite din iazuri;
- utilizarea tehnologiilor de epurare a apelor bazate pe procese naturale, proiectate să funcționeze ca „sisteme cu autoreglare” (reducerea microbiană a sulfatului sau biosorbția);
- executarea de rigole betonate în minicascade, pentru cursurile de apă ce preiau apele din mină și cariere, urmărindu-se aerarea apelor (oxigenarea) și precipitarea ionilor metalici sub formă de oxizi;
- valorificarea depozitelor din halde prin reprocesare și utilizarea ca materii prime pentru fabricarea materialelor de construcții și terasamente (drumuri și căi ferate, construcții sportive și industriale, rambleuri etc.);
- executarea lucrărilor de separare a fluxurilor de ape necontaminate de exfiltrațiile contaminate (șanțuri de deviere, colectarea apelor de șiroire etc.);
- minimizarea volumelor și suprafețelor taluzate ale haldelor de roci sterile (îndepărtarea unor halde de înălțime redusă ce ocupă suprafețe mari de teren și relocarea acestora într-un singur amplasament).

La nivelul județului Maramureș au fost implementate următoarele **planuri de reconstrucție ecologică și reconversie teritorială a siturilor miniere cu activitate sistată** (efectuate/în curs de efectuare):

- *Plan de refacere a mediului pentru perimetrul minier Băiuț* – activitatea de extracție (închidere galerii, reconstrucție ecologică la halde de steril, 2 stații de epurare ape de mină, dezafectări clădiri – fără iaz);
- *Plan de refacere a mediului pentru perimetrul minier Băița – Nistru* (închidere galerii, reconstrucție ecologică la 9 halde de steril, sistem de tratare ape de mină – dren de calcar, dezafectare clădiri – fără iaz);

- *Plan de refacere a mediului pentru perimetrul minier Mihai Nepomuc, Firizan, Purcăreț – Mina Ilba (închidere galerii, reconstrucție ecologică la 11 halde de steril, stație de epurare ape de mină, în incinta Purcăreț – fără iaz) ;*
- *Plan de încetare a activității la Mina Aurum (închideri lucrări miniere, ecologizare halde de steril, stație de epurare ape de mină – 60 l/sec, dezafectări clădiri);*
- *Plan de refacere a mediului pentru perimetrul minier Băiuț – activitatea de preparare;*
- *lucrări de reecologizare la iazurile de decantare: Bloaja, Leorda și Iazul de avarie;*
- *închidere și ecologizare a minei Cavnic – Iazul de decantare Plopiș – Răchițele;*
- *Plan de încetare a activității la Mina Răzoare (închideri galerii, halde de steril, dezafectare clădiri) – fără iaz;*
- *închidere și ecologizare a Minei Repedea – Poieni;*
- *lucrări de reecologizare și stabilizare iazuri de decantare D1 și D2;*
- *lucrări de reducere a riscului la Iazul Novăț;*
- *lucrări de închidere și ecologizare la Iazul D2;*
- *lucrări de închidere și ecologizare la Iazurile Colbu I și Colbu II;*
- *închidere și ecologizare a minei Gura Băii Superior (închideri galerii, 8 halde de steril, sistem de tratare ape de mină – dren de calcar, dezafectare clădiri, reconstrucție ecologică la iazurile de decantare D1 și D3);*
- *Plan de sistare a activității la perimetrul minier Gura Băii, Măcârălu, Colbu și la iazul de decantare Novăț.*

3.3.3. Optimizarea managementului deșeurilor

Prin Sistemul de Gospodărire Integrală a Deșeurilor la nivelul județului Maramureș și *Strategia de dezvoltare a județului 2007-2013*, s-au stabilit direcțiile de acțiune, țintele și măsurile preconizate în scopul reducerii/eliminării impactului produs de deșeurile de orice natură asupra factorilor de mediu.

În scopul **eficientizării managementului deșeurilor**, se impune adoptarea de **măsuri speciale**, dintre care, pentru teritoriul județului Maramureș, se remarcă următoarele:

- realizarea colectării selective a deșeurilor urbane în toate localitățile județului și extinderea serviciilor de salubritate la nivelul tuturor comunităților;
- crearea de facilități pentru agenții economici specializați în colectarea, recuperarea și valorificarea deșeurilor reciclabile;
- dotarea tehnică a serviciilor de salubritate la nivelul normelor și cerințelor actuale și asigurarea necesarului de mijloace speciale de transport;
- modernizarea arterelor și căilor de comunicație în județ, astfel încât să fie asigurată eficiența logisticii transportului deșeurilor pe întreg teritoriul;
- măsuri specifice pentru colectarea, transportul, valorificarea și eliminarea unor categorii speciale de deșeuri – înființarea în toate localitățile județului a unor „**puncte de colectare separată**” de la populație a resturilor deșeurilor cu componente toxice și periculoase din gospodării: vopsele, diluanți contaminați, raticide, insecticide, detergenți, soluții pentru curățire și a ambalajelor acestora, în scopul distrugerii în unități specializate sau al depozitării definitive în depozitele de deșeuri periculoase.

Tabelul 4. Acțiunile Sistemului de Gospodărire Integrală a Deșeurilor preconizat a se implementa la nivelul județului Maramureș

Sistemului de Gospodărire Integrală a Deșeurilor (GID)	2009 – 2015	2015 – 2025	după 2025	Elemente ale sistemului
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>reducerea cantităților de deșeuri biodegradabile</i> 	25%	50%	65%	<i>minimizare</i>
Acțiuni: <ul style="list-style-type: none"> ■ <i>colectarea separată a deșeurilor stradale;</i> ■ <i>reducerea resurselor folosite la producerea fiecărui produs finit, inclusiv ambalarea;</i> ■ <i>programe de minimizare a toxicității deșeurilor</i> 	✓	✓	✓	
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>colectarea selectivă (la sursă) din deșeurile menajere de la populație, sectorul industrial și sectorul comercial</i> 	20%	90%	100%	
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>realizarea precolectării selective cu 100 % a deșeurilor industriale reciclabile;</i> ■ <i>valorificarea deșeurilor lemnoase;</i> ■ <i>înființarea de centre de cumpărare a materialelor sau stații de recepție;</i> ■ <i>stație de transfer, sortare și procesare a deșeurilor menajere</i> ■ <i>spații de predepozitare, în mediul rural, a deșeurilor reciclabile;</i> 	✓	✓	✓	<i>colectare selectivă</i>
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>compostarea la nivelul gospodăriilor a deșeurilor biodegradabile în mediul rural</i> 	✓	✓	✓	<i>reciclare compostare</i>
<ul style="list-style-type: none"> ■ <i>depozite ecologice de deșeuri menajere (RECEA și CĂLINEȘTI), incluzând și stațiile de transfer și centrele de colectare;</i> ■ <i>stații de transfer - 3</i> 	2	-	-	
DEPOZITE SPECIALE : <ul style="list-style-type: none"> ■ <i>1 depozit de deșeuri fitosanitare;</i> ■ <i>1 depozit zonal județean pentru deșeuri toxice și periculoase:</i> ■ <i>spații de depozitare temporară a deșeurilor toxice și periculoase în toate localitățile rurale;</i> ■ <i>spații de depozitare temporară a deșeurilor toxice și periculoase la agenți economici</i> 	✓	✓	✓	<i>incinerare</i>
	✓	✓	✓	<i>depozitare</i>

Prin Planul Național de Gestionare a Deșeurilor se impune implementarea conceptului „**incinerator zonal**”, care să deservească mai multe regiuni, deoarece construcția și operarea unor incineratoare de deșeuri periculoase este costisitoare. În aceste instalații se vor incinera deșeurile periculoase din industrie și deșeurile periculoase provenite din activitățile medicale. Noile incineratoare de deșeuri vor fi în concordanță cu legislația națională și europeană și vor avea o capacitate de cca. 10.000 tone/an. Având în vedere cantitatea de deșeuri periculoase spitalicești generate în anul 2007 (34,05 tone) este inoportună realizarea unui incinerator de deșeuri spitalicești în județul Maramureș, urmând ca problema să fie rezolvată la nivelul Regiunii de Nord-Vest.

2.1.2. Patrimoniul natural și construit

OBIECTIV STRATEGIC 4. Protecția și valorificarea durabilă a patrimoniului natural și construit

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 4

2.1.2.1. Patrimoniul natural

4.1. Protecția patrimoniului natural prin delimitarea și extinderea zonelor protejate

Patrimoniul natural al județului Maramureș este deosebit de valoros și diversificat. Conservarea elementelor cu un impact deosebit se realizează conform *Legii nr. 462/2001* și în contextul unei valorificări sustenabile a patrimoniului natural.

În cadrul rețelei ecologice europene „Natura 2000”, care are ca scop protejarea și gestionarea speciilor și habitatelor vulnerabile pe teritoriul lor natural, ar putea fi declarate și alte arii protejate. În cadrul acestora sunt permise diverse activități economice care au ca scop dezvoltarea durabilă și care nu afectează starea de conservare a zonelor protejate.

Probleme majore:

- managementul neadecvat al ariilor protejate;
- insuficiența fondurilor necesare administrării arealelor protejate;
- lipsa unor rețele de coridoare ecologice care să realizeze conectarea la ecoregiunile adiacente;
- lipsa unor amenajări turistice minime în cadrul ariilor protejate;
- practicarea turismului neecologic în arealele protejate;
- necunoașterea limitelor zonelor protejate de către autoritățile locale.

Obiective specifice:

- elaborarea și adoptarea planurilor de management durabil a ariilor protejate;
- administrarea, prin custozi, a ariilor protejate;
- realizarea rețelei de arii coridoare ecologice pentru conservarea habitatelor și a biodiversității;
- inventarierea zonelor de agrement și evaluarea necesităților de dotare.

Măsurile de remediere:

- realizarea planurilor de management specifice pentru fiecare arie protejată (termen scurt);
- soluționarea problemei legate de sursele de finanțare necesare administrării arealelor protejate prin fonduri de la bugetul local sau din proiecte interne/internaționale (termen scurt, mediu, lung);
- declararea unei rețele de coridoare ecologice care să asigure potențialul de conservare al biodiversității la nivelul teritoriului județean și să realizeze conectarea la ecoregiunile adiacente (termen mediu);
- crearea cadrului legal necesar în vederea amenajării turistice a ariilor protejate; (termen scurt);
- identificarea zonelor de agrement și delimitarea lor (termen scurt);

- realizarea unor programe de instruire a personalului implicat în elaborarea Planurilor de Management (termen scurt);
- realizarea unor programe de instruire a administratorilor de arii protejate (termen scurt);
- informarea autorităților locale (primării) asupra limitelor arealelor protejate și a măsurilor care decurg din prezența lor (termen scurt).

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 4.1.

4.1.1. *Valorificarea sustenabilă și prezervarea patrimoniului natural* se va realiza prin implementarea unor activități specifice următoarelor coordonate:

- creșterea gradului de implicare a administrației publice locale și a comunității în protejarea și conservarea siturilor naturale, inclusiv prin găsirea unor surse de finanțare;
- identificarea unor noi arii protejate pentru conservarea biodiversității
  - crearea unor noi arii protejate în zona montană (munții Țibleșului, Gutinului, Lăpușului, Ignișului), precum și în Dealurile Maramureșului
- analiza posibilităților de extindere a suprafeței ariilor protejate existente
- amenajarea turistică a fiecărei arii naturale protejate în funcție de specificitățile locale și redarea lor în circuitul turistic (ariile naturale nu sunt destinate în totalitate doar drumețiilor!)
  - identificarea componentelor amenajabile din cadrul fiecărui sit natural și găsirea surselor de finanțare (interne, externe)
- crearea de noi trasee turistice (munții Maramureșului, Lăpuș, Igniș, Țibleș, Dealurile Maramureșului), precum și remarcarea unora mai vechi (munții Rodnei, Gutâi, Țibleș);
- valorificarea turistică rațională (ce respectă regimul special al ariei protejate) prin promovarea unui turism ecologic care să susțină activitățile de protecție și conservare a biodiversității ecosistemelor

Principalele probleme înregistrate în cadrul ariilor protejate sunt legate de:

- abandonarea deșeurilor în zone nepermise (Cascada Cailor, Lacul Știol, Lacul Iezer, Cheile Babei etc.);
- pătrunderea în interiorul rezervațiilor cu mijloace motorizate (mașini, off-road, snowmobile etc. – în special în Parcul Național Munții Rodnei);
- facerea focului în zone nepermise (Cascada Cailor, Lacul Știol, Lacul Iezer etc.);
- deteriorarea sau distrugerea în repetate rânduri a panourilor informative, de avertizare precum și a marcajelor turistice;

S-a constatat că în stare foarte bună de conservare sunt ariile protejate mai puțin accesibile, aflate la distanțe mari de localități și unde accesul cu autovehicule este imposibil.

Reducerea impactului negativ asupra ariilor protejate se poate realiza printr-un management adecvat, prin amplasarea de panouri, amenajarea de poteci și locuri de popas (un prim exemplu de început îl constituie Rezervația „Creasta Cocoșului”). Se impune, de asemenea, înființarea unor centre de informare turistică.

- crearea în afara zonelor protejate a unor spații amenajate pentru motociclism, off-road, snowmobile etc.;
- reconstrucția ecologică a habitatelor degradate din Parcul Natural Munții Maramureșului, în zona lacului Vinderel – Groapa Julii;

- realizarea unui plan de management pentru reconstrucția ecologică a Tăului Știol (Parcul Național Munții Rodnei);
- se impune readucerea la forma inițială a Tăului Știol (lac glaciatic). În acest areal a avut loc o intervenție ilegală cu impact antropic asupra ecosistemelor.
- realizarea unui sistem adecvat de management a pădurilor din zonele protejate și acțiuni de conștientizare a populației privind importanța pădurilor.
  - găsirea unor soluții în vederea gospodăririi corespunzătoare a fondului forestier aflat în proprietate privată;
  - extinderea suprafețelor împădurite;
  - măsuri de prevenire a tăierilor ilegale de arbori;
  - necesitatea acordării de compensații pentru proprietarii (persoane fizice și juridice) care dețin păduri cu funcții speciale de protecție conform *Ordinului 625/2006*.
- reabilitarea rezervației de castan comestibil de la Baia Mare – castanul de aici este afectat de ciuperca „*Cryphonectria parasitica*”, cunoscută sub numele de cancerul de scoarță. Se impune înlăturarea castanilor bolnavi și tratarea celor tineri;
- extinderea zonei naturale protejate din Defileul (Cheile) Lăpușului până după barajul de la Catalina (cu înlăturarea acestuia sau lărgirea unui deversor bazal care să permită migrarea faunei piscicole spre amonte pentru depunerea icrelor).
- conservarea și monitorizarea ultimelor populații de cocoș de mesteacăn (*Tetrao tetrix*) din România, aflate în Parcul Național Munții Rodnei și Parcul Natural Munții Maramureșului;
- intervenție de ajutorare a regenerării arborilor:
  - în Rezervația naturală „Pădurea Bavna” din Fersig;
  - în Rezervația naturală „Pădurea Crăiască” de la Ocna Șugatag;
  - rezervația „Pădurea de larice de la Coștiui”;
  - în rezervația „Pădurea cu pini Comja” trebuie plantați puiți în golurile rămase libere.
- soluționarea problemelor legate de prezența haldelor de steril și a iazurilor de decantare:
  - realizarea unui strat de sol vegetal prin înierbarea cu unele specii perene, care se pretează pe astfel de suprafețe sau, pe alocuri, cu vegetație forestieră;
  - aplicarea de amendamente alcaline;
  - combaterea eroziunii depozitelor de steril, până la stabilizarea vegetației cu „gărdulețe de coastă”;
  - dirijarea apelor de pe taluzul iazurilor de decantare și a versanților adiacenți în vederea opririi fenomenului erozional care conduce la crearea de ravene și antrenarea sterilului în râurile Novăț și Țâșla, îndeosebi;
  - impermeabilizarea plajei și a canalelor iazurilor de decantare pentru evacuarea apei;
  - găsirea de soluții în vederea reducerii exfiltrațiilor din haldele de steril și iazurile de decantare, factor major poluant al râurilor Țâșla, Novăț, Lăpuș.
- construirea unor stații de epurare a apelor care curg din galeriile de mină precum și darea în folosință a celor existente (ex. cea din Groșii Țibleșului);
- necesitatea reglementării și a controlului activităților economice în vederea respectării legislației în domeniul protecției mediului și a dezvoltării durabile;
- necesitatea realizării unor studii de cercetare, precum și colectarea de date în majoritatea ariilor protejate;

- prevenirea și combaterea braconajului la adresa speciilor de pești, păsări și mamifere de interes cinegetic;
- un management activ și tradițional pentru păstrarea suprafețelor de pășune:
  - găsirea de soluții la abandonarea pășunilor și fânețelor, precum și a sistemelor pastorale;
  - rezolvarea problemei suprapășunatului pe anumite sectoare (ex. Munții Rodnei, zona Borșa);
  - amplasarea necorespunzătoare a stânelor (ex. stâna de la „Izvorul Cailor”, amplasată în imediata apropiere a pârâului care formează „Cascada Cailor”).

2.1.2.2. Patrimoniul construit

4.2. Conservarea, protejarea și promovarea patrimoniului construit din județul Maramureș

În județul Maramureș, există 591 de monumente de patrimoniu construit (plasând județul pe locul 16 între județele României, din punct de vedere al acestui indicator) cu valoare culturală universală, națională și locală. O treime dintre acestea sunt foarte valoroase, semnificative la nivel național și universal (30,29%). Din totalul monumentelor de patrimoniu din județ, majoritatea sunt monumente (79,86%), 13,87% sunt situri și 6,26% sunt ansambluri.

Cele mai bine reprezentate unități administrativ-teritoriale, din punct de vedere al prezenței obiectivelor de patrimoniu, sunt Sighetu Marmăției, Baia Mare, Seini, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Oarța de Jos, Șișești și Baia Sprie.

Dintre monumentele de patrimoniu construit cu valoare culturală națională și universală (categoria A), în număr de 179 (30,29% din numărul total), 142 sunt monumente, 23 sunt ansambluri și 14 sunt situri. Dintre cele incluse în categoria B, deci cu valoare culturală locală, de asemenea, majoritatea sunt monumente (330), pe locul al doilea fiind siturile (68) și 14 sunt ansambluri.

După *tipologia monumentelor istorice*, se poate constata că elementele de specificitate ale patrimoniului construit sunt date de prezența unei civilizații a lemnului, atestată de numărul foarte mare de construcții din lemn: biserici, case, clopotnițe, porți, troițe. Tipurile de monumente istorice sunt enumerate mai jos: *așezări cu valoare arheologică; situri arheologice; ansambluri urbane; ansambluri rurale; cetăți și incinte fortificate; clădiri cu destinație culturală sau pentru învățământ; clădiri cu destinație economică sau administrativă; alte clădiri cu valoare arhitecturală; biserici și alte construcții cu funcție ecleziastică; ansambluri cu funcție ecleziastică; biserici de lemn; biserici de piatră; sinagogi; palate, castele, conace; hoteluri; restaurante și hanuri; case cu valoare arhitecturală; case de lemn; case parohiale; curii; clopotnițe de lemn; porți de lemn; monumente; statui; obeliscuri; troițe; cruci; necropole, cimitire, edificii funerare; parcuri.*

După *datarea* acestor monumente de patrimoniu construit, *epocile cele mai bine reprezentate* sunt cea modernă, Evul Mediu clasic, epoca bronzului și epoca migrațiilor. Și perioada contemporană este bine reprezentată, însă, după criteriul vechimii, valoarea monumentelor este fie mică, fie nulă. După criteriul vechimii, cele mai multe monumente au o valoare excepțională sau foarte mare, deci, construcția lor fiind datată în următoarele intervale: până în anul 1775 – valoare excepțională, între anii 1775-1830 – valoare foarte mare.

Reprezentative pentru județul Maramureș sunt artefactele aparținând singurei culturi arheologice al cărei nume a fost dat după una dintre localitățile județului: cultura arheologică Suci de Sus. Tot pentru epoca bronzului, s-au descoperit artefacte aparținând altor două culturi: Coțofeni și Wietenberg.

Caracteristicile ce singularizează patrimoniul imobil al județului Maramureș sunt următoarele:

1. Numeroase **monumente construite din lemn** (ansambluri rurale, case, biserici, clopotnițe, porți, troițe, cruci, necropole, cimitire, edificii funerare), atestând existența unei civilizații a lemnului într-un județ care găzduiește trei formațiuni de tip „țară”, pentru care această resursă a fost vitală și determinantă pentru antropizarea teritoriului și pentru dezvoltarea comunităților umane. Aceste formațiuni de tip „țară” sunt: Țara Maramureșului, Țara Chioarului și Țara Lăpușului. Pentru Țara Maramureșului ele sunt reunite în *Muzeul Etnografic* în aer liber din Sighetu Marmăției.

2. **Sentimentul religios al comunităților tradiționale**, conservatoare, este relevat prin prezența construcțiilor foarte numeroase cu funcție ecleziastică, localizate în Arduzel, Baia Mare, Baia Sprie, Băiuț, Berchez, Berința, Bogdan Vodă, Cărbunari, Cetățele, Coaș, Copalnic, Copalnic-Mănăștur, Coștiui, Dămăcușeni, Dănești, Fânețe, Făurești, Fericea, Firiza, Giulești, Moisei, Odești, Preluca Veche, Remeți, Rozavlea, Rus, Sarasău, Satu Nou de Sus, Săcel, Seini, Sighetu Marmăției, Șișești, Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Tăuții de Sus, Tăuții Măgherauș, Tisa, Trestia, Vălenii Lăpușului, Vișeu de Sus. Aceștia li se adaugă alte 90 de biserici de lemn (enumerare mai jos) și o biserică de piatră (la Bogdan Vodă);

3. Cele două caracteristici menționate anterior sunt recunoscute și la nivel mondial, prin **inclusiunea pe lista patrimoniului UNESCO** a opt biserici (situat în Bârsana, Budești, Desești, Ieud-Deal, Plopiș, Poienile Izei, Rogoz, Șurdești) cu funcție de simbol pentru județul Maramureș, sintetizând din punct de vedere arhitectural alte zeci de construcții ale satului tradițional maramureșan;

4. Din punct de vedere al nivelului de conservare standard a monumentelor istorice, acestea se includ în unul dintre următoarele categorii: stare foarte bună, bună, medie, precolaps și colaps (în ultimele două categorii fiind incluse 12 monumente);

5. În funcție de trăsăturile majore ale patrimoniului construit, pot fi dezvoltate mai ales activități turistice caracteristice turismului cultural, religios și rural, traseele tematice având suficiente resurse turistice pentru a se dezvolta pe termen lung.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 4.2.

4.2.1. *Conservarea, protejarea și valorificarea monumentelor istorice cu relevanță internațională, incluse pe lista patrimoniului mondial UNESCO*

În patrimoniul mondial (UNESCO), au fost înscrise opt biserici de lemn, în 1999.

- *Biserica Intrarea în Biserică a Maicii Domnului (Bârsana);*
- *Biserica Sfântul Nicolae (Budești);*
- *Biserica Sfânta Paraschiva (Desești);*
- *Biserica Nașterea Maicii Domnului (Ieud-Deal);*
- *Biserica Sfinții Arhangheli (Plopiș);*
- *Biserica Sfânta Paraschiva (Poienile Izei);*
- *Biserica Sfinții Arhangheli (Rogoz);*
- *Biserica Sfinții Arhangheli (Șurdești).*

Acestea reprezintă tipurile principale de biserici de lemn din această regiune, șase dintre ele fiind de tip maramureșan, una (cea din Rogoz) constituind un reper al bisericilor de tip nord-transilvănean, iar cea din Plopiș făcând tranziția între ele.

Disfuncțiile identificate și măsurile propuse:

- aprobarea unui formular privind Fișa de conservare a monumentului istoric și a unei metodologii de completare;

- întocmirea de hărți topografice de localizare a monumentelor istorice de pe lista UNESCO, plecând de la utilizarea GPS care să ajute la completarea raportului periodic către Comitetul Patrimoniului Mondial;
- verificarea măsurilor luate în cazul fiecărui monument istoric, în urma sugestiilor făcute de Comitetul Patrimoniului Mondial, în momentul includerii celor opt biserici din lemn în patrimoniul mondial;
- reactualizarea studiilor privind zonele de protecție ale monumentelor din județ înscrise în LPM și avizarea de către CNMI, pentru ca autoritățile județene și locale să poată ști care sunt acțiunile pe care trebuie sau le pot întreprinde;
- realizarea unui plan de gestiune pentru monumentele istorice de pe lista UNESCO;
- elaborarea Programului de protecție și gestiune a bisericilor din lemn înscrise în Lista Patrimoniului Mondial de către Ministerul Culturii și Cultelor;
- întocmirea Planurilor anuale de protecție și gestiune ale monumente din LPM de către Consiliul Județean;
- implicarea Consiliului Județean, Consiliilor Locale și a parohiilor în activități de gestionare a monumentelor de pe LPM, alături de DCCPCN Maramureș;
- instalarea unor panouri de informare (cu texte în limbile română, engleză și germană) pentru cele opt biserici de lemn și pentru alte monumente de patrimoniu relevante;
- finalizarea proiectului „Presemnalizarea și semnalizarea rutieră a monumentelor istorice de importanță națională din județul Maramureș, incluse în Lista Patrimoniului Mondial – demarat în 2005, și realizarea unor proiecte similare pentru alte monumente cu valoare culturală națională;
- amenajarea și semnalizarea parcurii, semnalizarea toaletelor sau amenajarea lor (la Budești – Josani, Desești, Ieud – Deal, Plopiș, Șurdești, Poienile-Izei, Rogoz);
- restaurarea soclului de piatră al bisericii din Bârsana și finalizarea lucrărilor de restaurare a picturii;
- restaurarea picturii din satul Plopiș, degradată de infiltrarea apelor pluviale;
- restaurarea bisericii din lemn (sec. XVII), mutată lângă biserica din Rogoz de pe LPM, la sf. sec. XIX. Starea proastă de conservare a bisericii aflate în administrația parohiei greco-catolice din localitate aduce prejudicii de imagine bisericii învecinate, aflată pe lista UNESCO;
- realizarea unui sistem de colectare a apelor pluviale din jurul bisericii din Șurdești pentru îndepărtarea umezelii;
- realizarea unui studiu biologic și restaurarea picturii din biserica din Șurdești;
- urgentarea lucrărilor de intervenție asupra picturii interioare din biserica de lemn „Sf. Arhangheli Mihail și Gavril” din Șurdești, aflată în stare de degradare din cauza infiltrării apei pluviale;
- finalizarea lucrărilor de restaurare a picturii interioare la bisericile din Ieud-Deal și Bârsana;
- restaurarea picturii interioare din biserica din Plopiș, aflată în stare de degradare din cauza infiltrării apei pluviale;
- urgentarea lucrărilor de intervenție asupra picturii interioare din biserica din Budești, aflată în stare de degradare din cauza infiltrării apei pluviale;
- urgentarea lucrărilor de intervenție asupra picturii de pe iconostasul bisericii de lemn din Ieud-Vale „Nașterea Maicii Domnului”;
- urgentarea lucrărilor de intervenție asupra picturii interioare din biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva” din Poienile Izei, aflată în stare de degradare din cauza infiltrării apei pluviale;

- finalizarea lucrărilor de restaurare ale bisericii de lemn „Sf. Nicolae”, Josani, din Budești;
- prevederea unor taxe de vizitare a monumentelor de pe LPM;
- afișarea programului de vizitare, a taxei de vizitare și a modului de anunțare a ghidului pentru cele opt biserici de pe LPM, în locuri vizibile ușor;
- realizarea unor statistici privind numărul de vizitatori.

4.2.2. Restaurarea și promovarea celor 90 de biserici de lemn

Cele 90 de biserici de lemn, incluzându-le și pe cele din patrimoniul UNESCO, sunt situate în următoarele localități: Arduzel, Aspra, Bârsana, Bicz, Băiuț, Bogdan Vodă, Boiereni, Borșa, Botiza, Breb, Budești, Buteasa, Buzești, Călinești, Cărpiniș, Codru Butesii, Cornești, Coruia, Costeni, Cufoaia, Culcea, Cupșeni, Cupșeni, Desești, Dobricu Lăpușului, Dobricu Lăpușului, Drăghia, Dumbrava, Fâncenii Boiului, Fântânele, Ferești, Glod, Groape, Hărniciești, Hoteni, Ieud, Inău, Izvoarele, Întreprâuri, Jugăstreni, Larga, Laschia, Lăpuș, Libotin, Mănăstirea, Moisei, Orțița, Peteritea, Plopiș, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Posta, Răzoare, Răzoare, Remecioara, Remetea Chioarului, Rogoz, Rona de Jos, Rozavlea, Sârbi, Sat-Șugatag, Săcăleşeni, Săliștea de Sus, Someș-Uileac, Stejerea, Stoiceni, Strâmtura, Șieu, Șișești, Șurdești, Ulmeni, Ungureni, Valea Chioarului, Valea Stejarului, Vălenii Șomcutei, Vărai, Vima Mică.

Soluții și măsuri propuse:

- restaurarea bisericilor de lemn din Orțița, Coruia, Arduzel, Rozavlea, Borșa și Lăschia;
- finalizarea reparațiilor la bisericile din Rozavlea și Coruia, a căror restaurare a început în 2008;
- obținerea de fonduri pentru repararea bisericii din Arduzel, aflată în colaps;
- obținerea de fonduri pentru terminarea lucrărilor la biserică din Orțița;
- alocarea de fonduri din bugetul de stat, din bugetele locale sau din fondurile câștigate de DJCCPCN Maramureș pentru realizarea de reparații la monumentele istorice (exemple în acest sens, din punct de vedere al măsurilor luate de DJCCPCN Maramureș sunt bisericile din Cărpiniș, Orțița, Rogoz, Poșta, Buteasa, Sârbi);
- realizarea unor pliante și a altor materiale despre bisericile de lemn, în limbile română, engleză și germană pentru a fi vândute turiștilor;
- includerea celor 90 de biserici de lemn din județ, declarate monumente de arhitectură, în trasee tematice ale turismului cultural, religios și științific (pentru evidențierea principalelor tipuri de biserici de lemn din regiune);
- desfășurarea și finalizarea la termen a proiectului „Circuitul bisericilor de lemn din Transilvania de nord”, etapa a II-a de elaborare a studiilor urbanistice zonale, inițiat de Consiliul Județean Maramureș (avizat favorabil în cadrul Comisiei Zonale a Monumentelor Istorice nr. 9, din 10 septembrie 2008). Proiectul are ca finalitate construirea de parcări și toalete în proximitatea bisericilor de lemn din localitățile Bogdan Vodă, Budești, Călinești, Ieud Deal, Ieud Vale, Poienile Izei, Plopiș, Șurdești, Remetea-Chioarului, Rozavlea, Ocna Șugatag, Săcăleşeni, Bârsana, Desești, Botiza și Cărpiniș, cu scopul introducerii acestor monumente în circuitul turistic.

4.2.3. Valorificarea ansamblurilor rurale, a exponatelor culturii și civilizației țărănești

Următoarele localități includ reperi arhitecturale și memoriale reprezentative pentru satul maramureșan și românesc, fiind tot atâtea posibile obiective turistice în trasee tematice ale turismului rural și religios.

- *ansambluri rurale*: Baia Mare, Sârbi, Săpânța, Sighetu Marmăției;
- *case de lemn*: Bârsana, Băița, Bogdan Vodă, Moisei, Rohia, Vadu Izei;
- *biserici de lemn* (analizate mai sus);
- *clopotnițe de lemn*: Cetățele, Coaș, Coruia, Ieud, Remetea Chioarului;
- *porți de lemn*: Baia Mare;
- *troițe*: Berbești, Ieud, Mireșu Mare, Someș-Uileac, Stoiceni;
- *cruci*: Bozânta Mare, Rohia, Sălnița, Ulmeni;
- *necropole, cimitire, edificii funerare*: Băsești, Bicz, Bogdan Vodă, Cetățele, Coruia, Glod, Ieud, Lăpuș, Săpânța (cu valoare de unicat pe plan mondial), Sighetu Marmăției, Suci de Sus, Șurdești, Vișeu de Sus.

4.2.4. *Recomandări-cadru*

Am elaborat recomandări-cadru din patru puncte de vedere, fără de care patrimoniul construit din județul Maramureș ar fi manageriat necorespunzător:

Din punct de vedere al documentației privind conservarea, protejarea și punerea în valoare a patrimoniului construit:

- delimitarea zonelor de protecție a monumentelor istorice și elaborarea în cel mai scurt timp a reglementărilor (în prezent, majoritatea monumentelor din județ nu beneficiază de cele de mai sus);
- definitivarea zonelor de protecție ale tuturor monumentelor istorice;
- includerea zonelor de protecție a monumentelor istorice în Planurile Urbanistice Generale;
- reactualizarea permanentă a listei monumentelor aflate în stare de precolaps sau colaps;
- realizarea unor statistici anuale privind activitatea de protejare și valorificare a monumentelor istorice, precum și a fondurilor utilizate;
- asigurarea unor condiții optime din punct de vedere al resurselor umane și financiare, pentru inventarierea și verificarea actualizării permanente a evidenței patrimoniului imobil;
- suplimentarea numărului de proiectanți și de specialiști pentru elaborarea documentațiilor și a soluțiilor privind protejarea și promovarea monumentelor istorice;
- documentarea stării de conservare a monumentelor istorice și includerea celor aflate în stare proastă pe lista de priorități în distribuția fondurilor guvernamentale sau provenite din proiecte;
- implicarea resursei umane a DJCCPCN Maramureș în stadii de inițiere și perfecționare necesare implementării programului național eGISPAT;
- îmbunătățirea colaborării cu Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară;
- finalizarea inventarierii siturilor arheologice ale județului în cadrul „Redescoperirea siturilor arheologice. Cartarea siturilor arheologice și a monumentelor istorice de pe cuprinsul județului Maramureș”.

Din punct de vedere al amenajărilor care să faciliteze conservarea, protejarea și punerea în valoare a patrimoniului construit:

- amenajarea sau modernizarea drumurilor de acces spre monumentele istorice;

- amenajarea de parcări, de grupuri sanitare și de puncte de informare și de vânzare;
- iluminarea exterioară a obiectivelor de patrimoniu cu valoare culturală națională sau universală.

Din punct de vedere al acțiunilor de promovare a patrimoniului construit:

- prezervarea identităților culturale prin valorificarea turistică a patrimoniului cultural material, alături de cel imaterial, precum și prin acțiuni culturale;
- stimularea activităților culturale care includ promovarea patrimoniului imobil, prin implicarea comunităților locale;
- participarea la programe culturale naționale cu impact regional și local;
- realizarea și finanțarea de publicații de specialitate și de informare privind valoarea culturală a monumentelor istorice din județ;
- promovarea monumentelor istorice prin realizarea de materiale ca rezultat al cercetării;
- realizarea unor acțiuni în scopul conștientizării populației privind importanța monumentelor istorice;
- colaborarea cu universitățile din județ în proiecte comune, în care să fie implicați studenții și prin care să se suplimenteze resursa umană a DJCCPCN Maramureș (de exemplu, realizarea și distribuirea de materiale promoționale, realizarea unor sondaje de opinie, realizarea unor acțiuni de promovare ca simpozioane, expoziții, manifestări artistice);
- implicarea în proiecte și acțiuni culturale care să atragă cererea turistică bazată pe oferta patrimoniului construit;
- realizarea unor trasee turistice tematice care să includă monumente istorice din județ sau alături de monumente similare din județele învecinate;
- derularea, în condiții optime din punct de vedere uman și financiar, a celor două programe aflate în curs de desfășurare: Reactualizarea Listei Monumentelor Istorice 2004, pentru publicare în 2009 și „Redescoperirea siturilor arheologice. Cartarea siturilor arheologice și a monumentelor istorice de pe cuprinsul județului Maramureș” – în colaborare cu Muzeul Județean de Istorie și Arheologie.

Din punct de vedere al finanțării acțiunilor de conservare, protejare și punere în valoare a patrimoniului construit:

- stabilirea acțiunilor și a finanțării privind conservarea, protejarea și promovarea patrimoniului construit;
- realizarea unor proiecte de finanțare de către Consiliul Județean pentru accesarea unor fonduri externe;
- accesarea programelor culturale de finanțare nerambursabilă, lansate de MCCPN în 2009;
- obținerea de fonduri nerambursabile prin licitații cu proiecte culturale, pe domenii prioritare în 2009 ca arhitectură, dialog intercultural (în cazul județului, prin activități în care să fie implicate comunitatea evreiască, ucraineană, romă), monumente istorice, arheologie, patrimoniu imaterial;
- derularea de proiecte prin consiliile locale (proiectul *Punerea în valoare a zonei protejate „Ansamblul arhitectural cu monument UNESCO biserica de lemn Sf. Arhanghel” din orașul Târgu-Lăpuș, sat Rogoz, jud. Maramureș* – proiect cu finanțare externă nerambursabilă, derulat de către Consiliul Local Târgu Lăpuș);
- obținerea de fonduri europene în cadrul unor proiecte transfrontaliere cu Ucraina;

- acordarea serviciilor de consultanță pentru ajutarea proprietarilor de monumente istorice, pentru elaborarea unor studii necesare reabilitării și valorificării monumentelor respective prin accesarea unor fonduri nerambursabile;
- solicitarea de fonduri pentru lucrări de reparații ale monumentelor istorice în stare de degradare;
- realizarea de parteneriate între DJCCPCN Maramureș și Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș, Baia Mare pentru scrierea unor proiecte pentru obținerea de fonduri nerambursabile în vederea conservării, protejării și promovării patrimoniului construit.

Conform *Raportului pe anul 2008 al DJCCPCN Maramureș*, în județul Maramureș există 12 monumente istorice aflate în stare de precolaps și colaps, pentru care sunt necesare următoarele lucrări, fie în regim normal, fie în regim de urgență:

1. Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli”, sat Arduzel, oraș Ulmeni – este necesară consolidarea structurii;
2. Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, sat Buteasa, oraș Șomcuta-Mare – sunt necesare lucrări de consolidare a structurii și refacerea integrală a învelitorii;
3. Biserica de lemn „Cuvioasa Paraschiva”, sat Valea Stejarului, comuna Vadu Izei – sunt necesare lucrări de consolidare a structurii și refacerea integrală a învelitorii;
4. Biserica de lemn „Sfântul Nicolae”, sat Frâncenii Boiului, comuna Boiu Mare – sunt necesare lucrări de consolidare a structurii, a șarpantei, a învelitorii;
5. Biserica de lemn „Intrarea Maicii Domnului în Biserică”, sat aparținător Dobricu Lăpușului, oraș Târgu Lăpuș – sunt obligatorii lucrări de consolidare a structurii, a șarpantei și a învelitorii;
6. Biserica de lemn „Sfântul Nicolae” (Nistoreștilor), sat Săliștea de Sus, comuna Săliștea de Sus – sunt necesare lucrări de consolidare a structurii, a șarpantei și a învelitorii;
7. Biserica de lemn „Sfântul Nicolae” – Josani, sat Sârbi, comuna Budești – sunt necesare lucrări de consolidare a structurii, de refacere a învelitorii și tratamente biologice;
8. Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, sat Sarasău, comuna Sarasău – sunt necesare tratamente biologice, înlocuirea dușumelei atacate de agenți biologici;
9. Biserica „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, sat Varai, comuna Valea Chioarului – sunt necesare lucrări de consolidare a structurii și de refacere a învelitorii;
10. Biserica de lemn „SF. Ilie”, sat Sapaia, comuna Remetea Chioarului – sunt necesare refacerea învelitorii și tratamente biologice;
11. Biserica de lemn „SF. Arhangheli”, sat Posta, comuna Remetea Chioarului – sunt necesare refacerea învelitorii și tratamente biologice;
12. Biserica de lemn „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril”, sat Ortâța, comuna Oarța de Jos – sunt necesare consolidarea structurii, refacerea turnului și a învelitorii.

În *Programul Național de Restaurare 2008*, din județul Maramureș, au fost incluse patru biserici și un cimitir (Biserica de lemn „Nașterea Maicii Domnului”, sec. XVI, Ieud Deal, conservare și restaurare pictură lemn; Biserica Sf. Nicolae, Bogdan Vodă, conservare-restaurare; Biserica de lemn „Intrarea Maicii Domnului în Biserică”, Bârsana, conservare și restaurare pictură lemn; Biserica de zid „Sfinții Apostoli”, Tăuții de Sus, consolidare, restaurare, sistematizare verticală; Cimitirul Vesel Săpânța). Este necesară includerea în programul susmenționat și a altor monumente în anii următori, *cu prioritate cele din patrimoniul mondial și cele aflate în stare de precolaps și colaps*.

2.1.3. Rețeaua de localități

OBIECTIV STRATEGIC 5. Planificarea riguroasă a dezvoltării așezărilor în vederea optimizării funcțiilor și esteticii lor

Realizarea obiectivului are la bază interdependența strategică între componentele rețelei de așezări, exprimată prin **comunitatea de interese economice și sociale** pe termen mediu și lung.

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 5

5.1. Identificarea arealelor și axelor de dezvoltare prioritară

Studiile relative la axele și arealele de dezvoltare a relevat necesitatea suprapunerii celor patru categorii de elemente:

- schimbarea de scară în raport cu PATR NV – axe de diverse ranguri, decelate pe criterii complexe;
- axe de dezvoltare care corespund cu marile axe de circulație (după rangul drumului și suprapunerea cu alte tipuri, formarea de coridoare, după PATN-secțiunea I);
- axe de dezvoltare care corespund cu axele „țărilor”, nu se suprapun perfect peste cele de intensă circulație;
- areale de dezvoltare în legătură cu polii de creștere, zonele defavorizate și cu ariile profund dezavantajate, APD (vezi Ianoș I., Heller W., 2006).

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 5.1.

5.1.1. Axele de dezvoltare prioritară

Axe de rangul I:

- axa Baia Mare – Tăuții Măgherauș – Seini cu conexiune spre Satu Mare;
- axa Baia Mare – Șomcuta Mare – Mesteacăn, cu conexiune spre Cluj Napoca;
- axa Sighetu Marmației – Baia Mare via Valea Marei;
- axa Sighetu Marmației – Piatra cu conexiune spre Negrești-Oaș și Satu Mare.

Axe de rangul I dedublate:

Sistemul de poli de creștere de rang supracomunal și cei de rang comunal I s-a transformat într-o axă de dezvoltare care a dedublat axa principală în: Valea Izei, Valea Cosăului – Cavnic – Valea Cavnicului – Copalnic Mănăstur –Tg. Lăpuș:

- axa Izei între Săcel și Vadu Izei;
- axa Vișeuului între Pasul Prislop și Petrova, continuată cu Valea Ronișoara și o parte din culoarul Tisei, amonte de Sighetu Marmației;
- axa Cosău : Ferești – Ocna Șugatag – Budești – Cavnic – Șișești.

Axe de rangul II

- axa Șurdești – Copalnic Mănăstur – Tg. Lăpuș – Baba, cu conexiune spre Cluj-Napoca;
- axa Someșului între Ulmeni și Satulung.

Axe de rangul III

- axa Văii Ruscova între Poienile de sub Munte și Leordina;
- axa Botiza între Șieu – Băiuț – Lăpuș – Tg. Lăpuș;
- axa nordică a Chioarului între Șomcuta-Mare – Remetea Chioarului – Săcălășeni – Coltău;
- axa sudică a Chioarului între Valea Chioarului – Boiu Mare – Vima Mică;
- axa Codrului între Bicz – Oarța de Jos – Băsești – Băița de sub Codru – Asuaju de Sus – Sălsig.

Poli de creștere intensă de-a lungul axelor:

- Polii de creștere din mediul urban sunt situați în cadrul axelor de rangul I și II;
- Polii de creștere din mediul rural 1 (supracomunal):
  - o Ocna Șugatag, Rozavlea, Petrova, Poienile de sub Munte, Săpânța;
  - o Băiuț, Șișești, Copalnic Mănăstur;
  - o Mireșu Mare, Satulung, Boiu Mare, Valea Chioarului.
- Polii de creștere din mediul rural 2:
  - o Budești, Desești, Giulești, Bârsana, Săcel, Ruscova;
  - o Fărcașa, Remetea Chioarului, Lăpuș;
  - o Cicârlău, Dumbrăvița, Groși, Recea, Vadu Izei, Sarasău.

5.1.2. Areale de dezvoltare prioritară

Arealele de dezvoltare prioritară s-au conturat prin cristalizarea direcțiilor de evoluție a **zonelor defavorizate**, fostele arii miniere, care au beneficiat de facilități în baza *Legii 20/1999 (H.G. 203/1999 – Baia Mare, H.G. 204/1999 – Borșa – Vișeu)*. Acestea au devenit importante teritorii de implantare a sediilor sociale ale firmelor.

Ariile profund dezavantajate reprezintă ariile cele mai slab dezvoltate dintr-un spațiu, ca urmare a unui complex de factori care au generat gradul de puternică subdezvoltare, devenind arii prioritare (APD, după Ianoș și Heller, 2006), după cum urmează:

- Arii prioritare 1 care necesită intervenție rapidă și de durată;
  - Codru, Chioar nord-sud, Lăpuș, Maramureș NE;
- Arii prioritare 2 care necesită intervenții pe termen mediu și lung;
  - Maramureș SE, Lăpuș – Copalnic Mănăstur, Culoarul Someșului;
- Arii prioritare 3 care necesită intervenții pe termen scurt;
  - Maramureș V, Baia Mare, Șomcuta Mare.

5.2. Planificarea extinderii spațiale a localităților

Formele de urbanizare și diversitatea cadrelor de viață în mediul rural maramureșean impune soluții punctuale calate pe următoarele direcții:

- extinderea controlată și evitarea dezvoltării anarhice a vetrei;
- structurarea clară a zonelor funcționale în cadrul vetrei;
- evitarea crizei urbane;
- evitarea supraaglomerării;
- valorificarea resurselor funciare existente;
- gestiunea extinderii teritoriale pe baza principiilor locale ancestrale pentru:
  - obținerea de rezultate maxime în exploatațile agricole;
  - minimizarea riscurilor datorate hazardelor naturale;
  - utilizarea materialelor de construcție/eficientizare energetică;
  - menținerea identității locale a așezărilor;
- inițierea unor politici de planning care să evite apariția zonelor de excluziune socială.

Mediul urban:

1. Baia Mare are tendința de a forma un culoar urbanizat pe o lungime de 35-40 km est-vest și o lățime de 5-10 km, de-o parte și de alta a culoarului principal de comunicație. Profilul economic diversificat și migrarea în suburban a activităților economice consumatoare de spațiu necesită atenție deosebită la:

- extinderea controlată a vetrei prin studierea cererilor de includere în intravilan a terenurilor vizate pentru construcții rezidențiale;
- evitarea apariției de noi zone de excluziune socială prin politici de planning:
  - reamenajarea spațiilor publice din cartierele sociale/sărace;
  - amenajarea/reabilitarea de centre sociale de primire de urgență (pe termen scurt și lung 2025) de-a lungul axelor majore de comunicație;
  - rezolvarea problemei locuințelor de urgență;
  - rezolvarea problemei locative a tinerilor.
- valorificarea resurselor funciare existente prin:
  - valorificarea terenurilor cu construcții dezafectate din est și nord;
  - concentrarea activităților de același profil prin crearea de noi parcuri industriale, respectiv comerciale specializate, în zona de est;
  - implantarea de logistică de transport în vest.
- reconstrucție ecologică de-a lungul râului Săsar și în zona haldelor de steril cu scopul de a obține un mediu sigur, utilizabil pentru activități economice, estetic.

2. Sighetu Marmației are o viteză de extindere teritorială foarte mică, în comparație cu alte municipii de același rang și talie din NV României, chiar dacă există resurse funciare suficiente și de calitate. Transformarea localităților componente în cartiere nu a dat rezultate. Nu există proiecte imobiliare de anvergură care să dinamizeze sectorul de construcții. Transferul activităților economice în suburban este slab. Extinderea spațială va avea următoarele coordonate:

- extinderea controlată a vetrei prin studierea includerii în intravilan a terenurilor utilizate agricol sub capacitate, în sectorul sudic și estic;
- gestiunea extinderii teritoriale pe baza principiilor locale ancestrale pentru minimizarea riscurilor datorate hazardelor naturale: alunecări de teren în sectorul de la baza Solovanului și a livezii de la Cornu Dealului; inundații în lunca Izei și a Ronișoarei inferioare;
- valorificarea resurselor funciare existente prin:
  - valorificarea terenurilor cu construcții dezafectate din nord și de-a lungul căii ferate;
  - concentrarea activităților de același profil prin crearea de centre comerciale specializate în zona periurbană din sectorul de est, vest și sud-est;
  - implantarea de logistică de transport în vest și nord;
  - concentrarea activităților turistice de agrement în sud și est.
- evitarea apariției de noi zone de excluziune socială prin acțiuni de:
  - încurajarea proiectelor rezidențiale la prețuri rezonabile;
  - rezolvarea problemei locative a tinerilor.
- structurarea clară a zonelor funcționale în cadrul vetrei prin:
  - definirea spațială pe baze științifice a centrului vechi :
    - includerea ei în proiecte de reamenajare și reabilitare viabile;
    - crearea de zone pietonale;
    - amenajarea spațiilor cu mobilier urban adecvat;

- încurajarea dezvoltării serviciilor specifice pentru turismul urban (facilități pentru cumpărături, alimentație publică, centre de expoziții și conferințe).
- evitarea vacantizării *in facto* datorată achiziției de locuințe în cartierele rezidențiale (Bogdan-Vodă, Unirii, Constructorului, Popa-Lupu) ca principal mod de investire a capitalului repatriat de migrații internaționale pentru muncă prin:
  - crearea de centre de informare și incubatoare de afaceri (ca alternativă);
  - atragerea de investiții în sectorul non-agricol (industrie, comerț, servicii).
- definirea clară a zonelor destinate activităților industriale prin reglementări stricte specifice care să evite intercalarea cu sectorul rezidențial în nord și est;
- întărirea zonei de transporturi din sectorul Gării CFR, aflată în declin din cauza conflictelor de interese ale transportatorilor prin:
  - articularea liniilor de transport în comun peri-urban cu cele din hinterlandul rural;
  - integrarea diferitelor tipuri de transporturi cu originea în această zonă;
  - asigurarea accesibilizării Gării CFR prin introducerea de noi linii de transport în comun, adaptate traficului;
  - articularea cu serviciile specifice zonei frontaliere din imediata proximitate.
- definirea clară a zonelor de agrement:
  - crearea infrastructurilor pentru turismul urban;
  - amenajarea fronturilor de apă Iza, Tisa și Ronișoara;
  - implementarea de proiecte specifice pentru zona Dealului Solovan;
  - amenajarea traseelor pentru promenadă și ciclism;
  - amenajarea spațiilor de joacă pentru copii,

3. Centre urbane de rangul III prezente în PATN, secțiunea IV, 2001: Borșa, Vișeu de Sus, Cavnic, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini, au structură urbană specifică arealelor montane/deluroase și de contact, cu posibilități de extindere limitate de orografie, rețeaua hidrografică.

- gestiunea extinderii teritoriale pe baza principiilor locale ancestrale pentru:
  - minimizarea riscurilor datorate hazardelor naturale;
  - orientarea construcțiilor pentru eficientizare energetică;
  - menținerea identității locale a așezărilor.
- evitarea supraaglomerării prin extinderea către localitățile componente și aparținătoare;
- restaurarea clădirilor dezafectate și managementul extinderii în vechile orașe miniere;
- structurarea clară a zonelor funcționale în cadrul vetrei și reconversia vechilor zone funcționale miniere și/sau industriale, respectiv agricole;
- evitarea apariției de noi zone de excluziune socială prin acțiuni de:
  - încurajare a construcțiilor noi solide și de calitate;
  - rezolvarea problemei locuințelor de urgență;
  - rezolvarea problemei locative a tinerilor.

4. Centre urbane de rangul IV, foste centre supracomunale, orașe din 2004, cu influență și infrastructură urbană în curs de consolidare: Tăuții-Măgherăuș, Ulmeni, Șomcuta Mare, Săliștea de Sus și Dragomirești. Propunerile de extindere vizează:

- extinderea controlată a vetrei prin studierea includerii în intravilan a terenurilor utilizate agricol sub capacitate și încurajarea investițiilor în domeniul non-agricol
- structurarea clară a zonelor funcționale în cadrul vetrei:
  - definirea spațială a zonei centrale.
- valorificarea resurselor funciare existente prin:
  - extinderea de-a lungul legăturilor cu localitățile componente și aparținătoare, consolidarea poziției lor;
  - concentrarea activităților de același profil prin încurajarea implantării celor comerciale, industriale și de servicii;
  - dezvoltarea dotărilor urbane/ infrastructură.
- amenajarea de tip urban a spațiilor publice.

Mediul rural

- extinderea controlată și evitarea dezvoltării anarhice a vetrei prin crearea de birouri specializate în cadrul administrației locale cu rol de supervizare și consiliere;
- gestiunea extinderii teritoriale pe baza principiilor locale ancestrale pentru:
  - obținerea de rezultate maxime în exploatațile agricole;
  - minimizarea riscurilor datorate hazardelor naturale;
  - utilizarea materialelor de construcție/eficientizare energetică;
  - menținerea identității locale a așezărilor.
- valorificarea resurselor funciare existente prin:
  - extinderea de-a lungul legăturilor cu localitățile componente;
  - utilizarea construcțiilor cu scop agricol;
  - dezvoltarea dotărilor / infrastructurii.
- evitarea apariției de noi zone de excluziune socială prin acțiuni de:
  - reducere a gradului de izolare a localităților;
  - încurajarea implantării activităților non-agricole;
  - încurajarea înnoirii edilitare prin centre de consiliere privind accesul la dotări.

5.3. Fortificarea și interconectarea infrastructurilor și eficientizarea exploatării lor

Adaptarea rețelei de localități la solicitările populației se realizează prin măsuri de amenajare care vizează:

- infrastructurile intens frecventate datorită calității și eficienței dotărilor;
- infrastructurile intens frecventate care nu corespund cerințelor populației;
- infrastructurile alternative;
- articularea și sincronizarea cu proiectele vecine din aceeași categorie;
- releele și nodurile rețelelor.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 5.3.

5.3.1. Interconectarea tronsoanelor frecventate

Infrastructura rețelei de așezări se structurează pe tronsoane intens frecventate, dintre care unele corespund solicitărilor populației, altele nu. În afară de acestea se mai pot delimita sectoare slab frecventate, fie din lipsa dotărilor corespunzătoare, fie a slabei solicitări.

- identificarea tronsoanelor intens frecventate și dotarea lor cu echipamentele necesare:
  - amenajări de accesibilizare a serviciilor publice comunitare prin:
    - amenajări de stații noi pentru călători, în apropiere de punctele de interes și scurtarea distanțelor dintre stații în zona centrală a localităților;
    - reamenajarea stațiilor existente;

- realizarea de linii de transport public pur – urban în Sighetu Marmăției, Tg. Lăpuș;
- includerea de noi linii de transport urban în Baia Mare;
- dezvoltarea liniilor de transport interurban în Borșa, Vișeu de Sus, Cavnic, Baia Sprie, Tăuții Măgherăuș;
- dezvoltarea liniilor de transport suburban în Șomcuta Mare, Tg. Lăpuș, Ulmeni, Seini.
- amenajări pentru creșterea vitezei de deplasare pe tronsoanele intens frecventate prin:
  - implementarea unor noi tipuri de transport în zonele cu trafic intens;
  - amenajarea de linii express între zonele rezidențiale și cele de interes comunitar sau economic;
  - rezolvarea problemelor de securitate privind zonele afectate de traficul de mare viteză prin măsuri care să nu reducă viteza de deplasare (parapeți, garduri, panouri etc).
- interconectarea tronsoanelor de trafic intens prin măsuri de optimizare a traseelor și orarelor de circulație:
  - amplasarea de sisteme de monitorizare a frecvenței tronsoanelor în Baia Mare și Sighetu Marmăției;
  - adaptarea dimensiunilor vehiculelor și a orarelor la solicitările populației;
  - optimizarea conexiunilor prin reducerea timpului de așteptare și creșterea predictibilității sosirilor în stații la transportul rural, suburban și interurban.
- implementarea strategiilor de uniformizare a dotărilor pentru trasee echivalente.

5.3.2. Fortificarea tronsoanelor alternative

Tronsoanele alternative reprezintă soluții de evitare a stărilor de criză urbană, atât funcțional cât și estetic.

- identificarea tronsoanelor alternative pentru:
  - absorbția traficului în perioadele de vârf în urban;
  - reducerea impactului environmental.
- amenajarea cu dotări de nivel similar a tronsoanelor alternative pentru:
  - evitarea scăderii vitezei de deplasare;
  - accesibilizarea dotărilor publice comunitare și economice;
  - adaptarea mobilității la solicitările din localitățile polarizate.

5.3.3. Articularea cu proiectele vecine

Articularea cu proiectele vecine prin relee și noduri de rețea are ca scop eficientizarea interconectării infrastructurilor. Propunerile în această direcție vizează sincronizarea acțiunilor de dotare cu infrastructuri edilitare și aplicarea unor politici comune de planning.

5.4. Perfecționarea raporturilor de interrelaționare a așezărilor

Raporturile de interrelaționare a așezărilor se calează pe câteva idei:

- promovarea modelului social european și motivarea actorilor locali;
- dezvoltarea echilibrată policentrică;
- o bună articulare între urban și rural;
- promovarea politicii „țărilor” după modelul francez, ca scară pertinentă de aplicare a strategiilor de amenajare a teritoriului.

Propunerile în această direcție sunt legate de:

- organizarea rețelei de centre într-o ierarhie coerentă;
- cooperări intercomunale;

- conceperea „intercomunalităților” urbane.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 5.4.

5.4.1. Organizarea rețelei de centre într-o ierarhie coerentă

Elemente și procese spațiale cu potențial de reechilibrare intraregională sunt strict legate de raporturile centru-periferie, relevate de relația talie-rang, de politicile anterioare de dezvoltare și de intensitatea activităților economice generatoare de dependență.

- creșterea importanței centrului polarizator al regiunilor de tip „țară”: Sighetu Marmăției, Tg. Lăpuș, Șomcuta Mare și Ulmeni prin:
  - modernizarea dotărilor publice comunitare existente;
  - realizarea amenajărilor necesare pentru a atinge cât mai multe din criteriile prezente în PATN – secțiunea IV;
  - delocalizarea unor activități administrative specifice reședinței de județ și accesibilizarea acestora;
  - articularea centrelor în cadrul diverselor tipuri de regionare: evidența populației, servicii publice pentru agricultură, educație, asigurarea sănătății, silvicultură, colegiile electorale etc.
- dinamizarea polilor emergenți prin dotarea cu funcții supracomunale a unor centre de comună cu real potențial (în afară de cele deja existente):
  - Ocna Șugatag, Rozavlea, Petrova, Poienile de sub Munte, Săpânța;
  - Băiuț, Șișești, Copalnic Mănăstur, Lăpuș;
  - Mireșu Mare, Satulung, Boiu Mare, Valea Chioarului.
- reorganizarea administrativ-teritorială a comunelor cu disfuncționalități prin:
  - adoptarea modelului maramureșean ancestral cu comune formate dintr-un număr mai mic de sate componente, acolo unde există tendințe centrifuge: Văleni/Călinești, Sat Șugatag/Ocna Șugatag, Berbești/Giulești;
  - reducerea numărului de sate componente în UAT-urile viabile de pe axele de rangul I.
- dinamizarea polilor în zonele care gravitează spre exteriorul teritoriului județean: Ardușat, Săcel, Boiu Mare, prin întărirea rolului axelor de ordinul III.
- valorificarea atuurilor oferite de frontiera cu Ucraina, pe culoarul Tisei prin:
  - construirea de infrastructuri de comunicație transfrontaliere;
  - amenajări logistice;
  - articularea proiectelor de dezvoltare.

5.4.2. Promovarea politicii „țărilor” după modelul francez, ca scară pertinentă de aplicare a strategiilor de amenajare a teritoriului

Plecând de la rațiuni de ordin practic privind dezvoltarea regională s-a ajuns la concluzia că este nevoie de o nouă viziune asupra regiunilor. Apare, astfel, prima lege de reorganizare a teritoriului care menționează regiuni de tip „țară” ca bază a noilor politici regionale de dezvoltare. În Franța, legea din 1992 susține intercomunalitatea și dispozitivele de solidaritate, urmată de *legea Pasqua-Hoeffel* „de orientare pentru amenajarea și dezvoltarea teritoriului”, iar LOADDT 1995 relansează noțiunea de PAYS (ȚARĂ), de această dată ca regiune de proiect, integrată celor cinci tipuri de regionări identificate: regionarea instituțională, regionarea de intervenție economică, regionarea prescriptivă, regionarea de studiu sau statistică și **regionarea proiect**.

Țările și aglomerațiile constituite în jurul unui proiect sunt calea deschisă spre amenajarea și dezvoltarea durabilă a teritoriului. Noul mod de organizare vizează:

- promovarea politicilor de dezvoltare locală durabilă, asociind mai strâns orașele și spațiile rurale;
- creșterea participării actorilor socio-economici și asociațivi la alegerea modului de amenajare;
- facilitarea pe cale contractuală a coerenței politicilor publice și adaptarea lor la contextul local (*legea LOADDT – 1999 – sau Legea VOYNET*).

În această accepțiune, *țara* reprezintă un teritoriu consecvent în interiorul căreia actorii dezvoltării sale (aleși, antreprenori, asociații, sindicate) se recunosc ca o comunitate de destin. Au, de asemenea, voința și capacitatea de a elabora împreună un proiect de dezvoltare durabilă, exprimată printr-o cartă, în care obiectivele ar putea fi contractualizate. Gestiunea financiară a contractului nu implică obligatoriu o structură de organizare de tipul „stabilimentului public” sau „sindicatului mixt”. Carta țării va permite concretizarea obiectivelor ce formează canevasul proiectului de dezvoltare durabilă a țării (dezvoltare economică purtătoare de locuri de muncă, habitat și inserție socială, ajutoare și servicii de proximitate, angajarea tinerilor, cultură și agrement). Punerea în rețea a actorilor preocupați de dezvoltarea țării va constitui metodologia partenerială de referință (după D. Voynet, 1999).

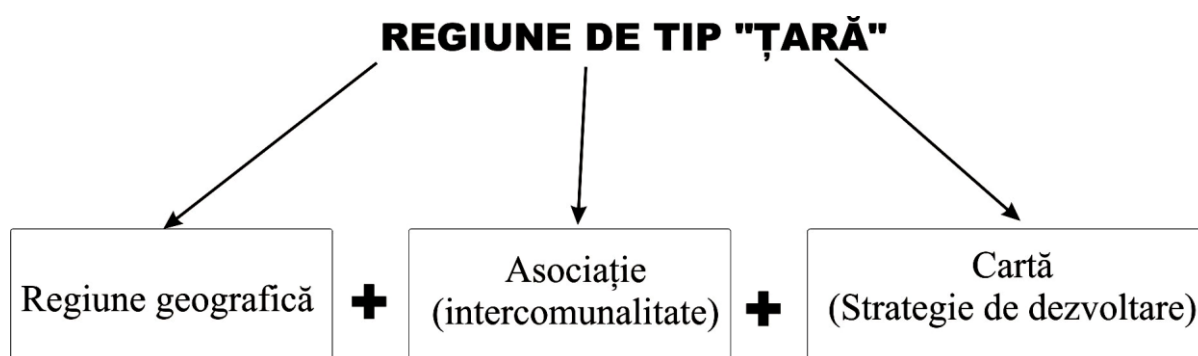

Fig. 1. Elementele constitutive ale unei „țări”, după modelul francez

Acțiunile de implementare pentru județul Maramureș sunt legate de:

- definirea regiunilor și acceptarea statutului lor de „țări” ca **regiuni de proiect**, având scara cea mai potrivită pentru implementarea politicilor de dezvoltare. Repartiția localităților pe 4 regiuni geografice de tip „țară”: Maramureș, Lăpuș, Chioar și Codru, la care se adaugă zona Baia Mare („aglomerație” în accepțiunea franceză).
- **crearea de intercomunalități** pe baza/sau asemănătoare cu asociațiile deja existente, numite Microregiuni de dezvoltare a Țării Maramureșului, Lăpușului, Chioarului, Codrului, dar cu structură oficială, care să cuprindă absolut toate comunele din regiunea vizată și care să fie capabilă să gestioneze proiectele comune;
- elaborarea **Cartei de dezvoltare** pentru fiecare regiune de tip „țară”, pe baza unor studii științifice elaborate.

5.5. Atenuarea decalajului urban-rural

Atenuarea decalajului urban-rural are ca scop diminuarea dezechilibrelor prin:

- stimularea dezvoltării echilibrate și revitalizarea zonelor defavorizate:
  - echiparea localităților cu dotări de nivel urban;
  - scăderea presiunii asupra mediului urban prin creșterea confortului și calității vieții în cel rural;

- stimularea investițiilor în rural, în concordanță cu funcțiile așezărilor și nișele de piață locale.

5.6. Specializarea funcțională a localităților

Activitățile economice și sociale relevate prin intermediul indicatorilor specifici oferă imaginea de ansamblu asupra specializării funcționale a localităților. Prin specializare mai aprofundată și diversificare funcțională se va realiza ocuparea durabilă a unor segmente de piață în fiecare din centrele polarizatoare din rețea.

Măsurile prevăzute pentru această direcție sunt legate de:

- activarea unor funcții neagricole în comunele cu potențial socio-economic important prin:
  - diversificarea gamei de servicii, în principal turistice și comerciale în localitățile periurbane ale municipiului Sighetu Marmației;
  - dezvoltarea unor activități productive din sectorul industriei alimentare, textile și a prelucrării lemnului.
- complementaritatea funcțiilor agricole-industriale-de servicii a localităților prin:
  - promovarea reședințelor comunale cu funcții diferite de cea agricolă, cum sunt cele cu activități de servicii;
  - relații funcționale cu restul localităților din județ, în care predomină funcțiile productive;
  - definirea centrelor cu activități de servicii mai dezvoltate.

5.7. Întărirea rolului atractor al centrelor urbane și transformarea acestora în poli de creștere zonali

Asimetria nivelurilor ierarhice și importanța polului Baia Mare au la bază mutațiile modului de organizare administrativ-teritorială de-a lungul timpului. Faptul că părți din teritoriul județean au aparținut unor unități diferite a dus la creșterea și decăderea unor poli importanți. Atenuarea discrepanțelor dintre nivelul de dezvoltare al reședinței și ceilalți poli se poate realiza prin măsuri legate de:

- întărirea poziției unor poli intermediari dintre orașele de rangul III (Borșa, Vișeu de Sus, Cavnic, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini) având în vedere vechimea lor ca orașe și nivelul de dezvoltare al dotărilor publice urbane prin:
  - parteneriate între orașele vecine: Borșa-Vișeu de Sus, Săliștea de Sus-Dragomirești, Baia Sprie-Cavnic pentru articularea rețelelor de dotări urbane.
- tranziția mai eficientă de la rangul de centru supracomunal la cel de oraș de rangul IV (Tăuții-Măgherauș, Ulmeni, Șomcuta Mare, Săliștea de Sus și Dragomirești) prin:
  - implementarea proiectelor de dezvoltare a dotărilor publice: de sănătate, de educație, administrative;
  - dezvoltarea infrastructurilor urbane specifice (căi de comunicație, alimentare cu apă, canalizare, energie electrică, televiziune, telefonie, internet).
- implementarea proiectelor de tip arie metropolitană la Baia Mare și Sighetu Marmației prin dezvoltarea parteneriatelor între poli urbane și comunele din spațiul polarizat.

Aplicarea strategiei de amenajare a teritoriului:

- a. Măsurile și soluțiile propuse sunt planificate într-o succesiune logică (5.1.1.; 5.1.2. ...).

- Aplicarea unei măsuri poate fi condiționată de derularea sau finalizarea altei măsuri.*
- b. În cadrul fiecărei măsuri sunt stabilite obiective operaționale.
  - c. Obiectivele operaționale pot fi considerate:
    - **priorități de tip A** – importante și urgente (trebuie demarate în intervalul 2010-2015) ;
    - **priorități de tip B** – fie importante, fie urgente (trebuie demarate în intervalul 2015-2025 sau imediat după finalizarea priorităților de tip A de care sunt legate funcțional);
    - **priorități de tip C** – în limita resurselor disponibile (sunt demarate după finalizarea priorităților de tip A și B, probabil după anul 2025)
  - d. Durata de atingere a unui obiectiv poate să fie:
    - **durată scurtă (T1)** – 2010-2015;
    - **durată medie (T2)** – 2015-2025;
    - **durată lungă (T3)** – după 2025.
  - e. Aplicarea unei măsuri poate fi condiționată de derularea sau finalizarea altei măsuri.
  - f. Atingerea unui obiectiv operațional poate fi condiționată de finalizarea sau demararea anterioară a altui obiectiv operațional.

Tabelul 5. Direcțiile de dezvoltare ale obiectivului strategic 5

Direcții de dezvoltare a obiectivului strategic 5	Măsurii	Obiective operaționale	Priorități	Termen	Condiționări Observații
5.1. Identificarea arealelor și axelor de dezvoltare prioritare	5.1.1. Axele de dezvoltare prioritare	Axe de rangul I	A	T1	
		Axe de rangul I dedublate	A	T1	
		Axe de rangul II	A	T1	
		Axe de rangul III	A	T1	
		Poli de creștere intensă de-a lungul axelor	A	T1	
	5.1.2. Areele de dezvoltare prioritare	Arii prioritare 1	A	T1	
		Arii prioritare 2	A	T1	
		Arii prioritare 3	A	T1	
5.2. Planificarea extinderii spațiale a localităților	5.2.1. Extinderea controlată și evitarea dezvoltării anarhice a vetrei	Extinderea controlată a vetrei prin studierea cererilor de includere în intravilan a terenurilor vizate pentru construcții rezidențiale	A	T2	
		Extinderea controlată a vetrei prin studierea includerii în intravilan a terenurilor utilizate agricol sub capacitate	B	T2	
	5.2.2. Structurarea clară a zonelor funcționale în cadrul vetrei	Definirea spațială pe baze științifice a centrului vechi	A	T1	
		Evitarea vacantizării <i>in facto</i> datorată achiziției de locuințe în cartierele rezidențiale ca principal mod de investire a capitalului repatriat de migrații internaționali pentru muncă	B	T2	
		Definirea clară a zonelor destinate activităților industriale prin reglementări stricte specifice care să evite intercalarea cu sectorul rezidențial	B	T2	
		Întărirea zonei de transporturi	C	T2	
		Definirea clară a zonelor de agrement	A	T1	
	5.2.3. Valorificarea resurselor funciare existente	Concentrarea activităților de același profil prin crearea de centre comerciale specializate în zona periurbană	B	T2	
		Concentrarea activităților de același profil	B	T2	

		prin crearea de noi parcuri industriale			
		Valorificarea terenurilor cu construcții dezafectate	B	T3	
		Extinderea de-a lungul legăturilor cu localitățile componente și aparținătoare, consolidarea poziției lor	B	T3	
		Restaurarea clădirilor dezafectate și managementul extinderii în vechile orașe miniere	B	T3	
	5.2.4. Gestiunea extinderii teritoriale pe baza principiilor locale ancestrale	Menținerea identității locale a așezărilor	A	T3	
		Orientarea construcțiilor pentru eficientizare energetică	B	T2	
		Minimizarea riscurilor datorate hazardelor naturale	B	T3	
		Obținerea de rezultate maxime în exploatațile agricole	A	T3	
	5.2.5. Inițierea unor politici de planning care să evite apariția zonelor de excluziune socială Evitarea supraaglomerării	Reamenajarea spațiilor publice din cartierele sociale/sărace	A	T1	
		Amenajarea/reabilitarea de centre sociale de primire de urgență (pe termen scurt și lung 2025) de-a lungul axelor majore de comunicație	A	T1	
		Rezolvarea problemei locuințelor de urgență	A	T1	
		Rezolvarea problemei locative a tinerilor	A	T1	
		Încurajarea proiectelor rezidențiale la prețuri rezonabile	C	T2	
		Încurajare a construcțiilor noi solide și de calitate	B	T1	
5.3. Fortificarea și interconectarea infrastructurilor și eficientizarea exploatații lor	5.3.1. Interconectarea tronsoanelor frecventate	Identificarea tronsoanelor intens frecventate și dotarea lor cu echipamentele necesare	A	T1	
		Interconectarea tronsoanelor de trafic intens prin măsuri de optimizare a traseelor și orarelor de circulație	A	T1	
		Implementarea strategiilor de uniformizare a dotărilor pentru trasee echivalente	A	T3	
	5.3.2. Fortificarea tronsoanelor	Identificarea tronsoanelor alternative	B	T2	

	alternative	Amenajarea cu dotări de nivel similar a tronsoanelor alternative	B	T2	
	5.3.3. Articulația cu proiectele vecine	Sincronizarea acțiunilor de dotare cu infrastructuri edilitare și aplicarea unor politici comune de planning	A	T2	
5.4. Perfecționarea raporturilor de interrelaționare a așezărilor	5.4.1. Organizarea rețelei de centre într-o ierarhie coerentă	Creșterea importanței centrului polarizator al regiunilor de tip „țară” : Sighetu Marmației, Tg. Lăpuș, Șomcuta Mare și Ulmeni	A	T1	
		Dinamizarea poliilor emergenți prin dotarea cu funcții supracomunale a unor centre de comună cu real potențial (în afară de cele deja existente)	B	T1	
		Reorganizarea administrativ-teritorială a comunelor cu disfuncționalități	C	T3	
		Dinamizarea poliilor în zonele care gravitează spre exteriorul teritoriului județean	B	T2	
		Valorificarea atuurilor oferite de frontiera cu Ucraina, pe culoarul Tisei	A	T2	
	5.4.2. Promovarea politicii „țărilor” după modelul francez, ca scară pertinentă de aplicare a strategiilor de amenajare a teritoriului	Definirea regiunilor și acceptarea statutului lor de „țări” ca regiuni de proiect , având scara cea mai potrivită pentru implementarea politicilor de dezvoltare	A	T1	
		Crearea de intercomunalități pe baza/sau asemănătoare cu asociațiile deja existente	A	T1	
		Elaborarea Cartei de dezvoltare pentru fiecare regiune de tip „țară”, pe baza unor studii științifice elaborate	A	T1	
5.5. Atenuarea decalajului urban-rural	5.5.1. Stimularea dezvoltării echilibrate și revitalizarea zonelor defavorizate	Echiparea localităților cu dotări de nivel urban	A	T2	
		Scăderea presiunii asupra mediului urban prin creșterea confortului și calității vieții în cel rural	A	T2	
		Stimularea investițiilor în rural, în concordanță cu funcțiile așezărilor și nișele de piață locale	B	T3	
5.6. Specializarea funcțională a localităților	5.6.1. Activarea unor funcții neagricole în comunele cu potențial	Diversificarea gamei de servicii, în principal turistice și comerciale în localitățile	A	T1	

	socio-economic important	preiurbane			
		Dezvoltarea unor activități productive din sectorul industriei alimentare, textile și a prelucrării lemnului	A	T1	
	5.6.2. Complementaritatea funcțiilor agricole-industriale-de servicii a localităților	Promovarea reședințelor comunale cu funcții diferite de cea agricolă, cum sunt cele cu activități de servicii	B	T1	
		Relații funcționale cu restul localităților din județ, în care predomină funcțiile productive	B	T3	
		Definirea centrelor cu activități de servire mai dezvoltate	B	T3	
5.7. Întărirea rolului atractor al centrelor urbane și transformarea acestora în poli de creștere zonali	5.7.1. Întărirea poziției unor poli intermediari, dintre orașele de rangul III (Borșa, Vișeu de Sus, Cavnic, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Seini) având în vedere vechimea lor ca orașe și nivelul de dezvoltare al dotărilor publice urbane	Parteneriate între orașele vecine: Borșa-Vișeu de Sus, Săliștea de Sus-Dragomirești, Baia Sprie-Cavnic pentru articularea rețelilor de dotări urbane	A	T1	
	5.7.2. Tranziția mai eficientă de la rangul de centru supracomunal la cel de oraș de rangul III (Tăuții-Măgherauș, Ulmeni, Șomcuta Mare, Săliștea de Sus și Dragomirești)	Implementarea proiectelor de dezvoltare a dotărilor publice: de sănătate, de educație, administrative	A	T1	
		Dezvoltarea infrastructurilor urbane specifice (căi de comunicație, alimentare cu apă, canal, energie electrică, televiziune, telefonie, internet)	A	T1	
	5.7.3. Implementarea proiectelor de tip arie metropolitană la Baia Mare și Sighetu Marmației	Dezvoltarea parteneriatelor între polii urbani și comunele din spațiul polarizat	A	T2	

2.1.4. Infrastructura tehnică a teritoriului

OBIECTIV STRATEGIC 6. Asigurarea infrastructurii de bază și conexe și a condițiilor necesare pentru dezvoltarea durabilă a economiei și îmbunătățirea calității vieții

Atingerea acestui obiectiv va contribui în mod direct la creșterea economică a județului prin impactul pozitiv al relansării cererii pe termen scurt și, indirect, prin influența ofertei de transport asupra structurii costurilor la agenții economici, integrarea economiei județene în economia regională/națională și stimularea creșterii fluxurilor transfrontaliere de persoane și bunuri.

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 6

6.1. Creșterea gradului de accesibilitate a județului prin edificarea unui sistem de căi de transport modern și integrat

Se va urmări ca acest obiectiv strategic să fie îndeplinit prin reducerea timpilor de călătorie către principalele destinații ale județului. El va fi atins prin dezvoltarea și reabilitarea infrastructurilor rutiere, în special autostrăzi, și feroviare pentru a satisface traficul intensiv de mărfuri și pasageri, dar și prin reconsiderarea celorlalte moduri de transport. Dezvoltarea rețelei de transport va determina dezvoltarea armonioasă a județului, susținând dezvoltarea policentrică.

Chiar dacă regiunea de dezvoltare Nord-Vest nu este privită ca o regiune logistică, datorită situației sale excentrice față de axele principale ale rețelei TEN-T și TINA, sunt propuse o serie de intervenții axate pe asigurarea accesibilității județului în context regional.

O primă măsură propusă pentru a atinge acest obiectiv strategic o constituie reabilitarea și aducerea la standarde comunitare a rețelei de transport – rutier, cale ferată și aeriană – din județ.

O altă măsură avută în vedere este asigurarea coeziunii teritoriale a județului cu țările membre UE. Pentru realizarea acestei măsuri se va urmări finalizarea autostrăzilor aflate în execuție, construcția de noi autostrăzi și drumuri expres; construcția de variante de ocolire pentru orașele situate pe rețeaua TEN-T și reabilitarea suprafețelor drumurilor și podurilor, de pe rețeaua TEN-T.

Pentru aducerea rețelei rutiere la nivelul standardelor europene se preconizează realizarea drumurilor cu o lățime a părții carosabile cuprinsă între 10 și 12 metri, dimensionarea structurii rutiere pentru preluarea unei sarcini pe osie de 11,5 t și redimensionarea podurilor la clase E de încărcare.

Vor fi întreprinse măsuri pentru racordarea rețelei locale/județene de transport la rețeaua națională de transport, pentru construcția de variante de ocolire a orașelor și reabilitarea drumurilor naționale, altele decât cele situate pe rețeaua TEN-T. Astfel, se va asigura o parte a condițiilor de infrastructură fizică care să permită un grad de accesibilitate suficient pentru atingerea obiectivului general de coeziune economică și socială la nivel regional, național și european.

Un aspect ce va fi urmărit în dezvoltarea tuturor modurilor de transport este corelarea cu măsurile ce vizează infrastructura de transport la nivel local, implementate prin alte programe operaționale sectoriale/regionale. O atenție deosebită va fi acordată accesibilității zonelor și

stațiunilor turistice sau cu potențial turistic, plan care va fi realizat la nivel regional și național cu concursul Ministerului Turismului.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 6.1.

6.1.1. Elaborarea unei strategii (viziuni) de dezvoltare pe termen lung (perioada estimată 2050) a infrastructurii de transport și comunicații

Descrierea proiectului:

Elaborarea unei astfel de strategii pe termen lung care să rămână stabilă și să stea la baza oricărei revizuirii de PATJ sau a diverselor planuri de amenajarea teritoriului, infrastructurii de transport și dezvoltare zonală (metropolitană), județeană și regională reprezintă o necesitate și o prioritate pentru dezvoltarea coerentă a infrastructurii din cadrul județului. Această măsură va stopa dezvoltarea necoerentă și neconcordanță a infrastructurii care rezultă din numeroasele modificări apărute odată cu schimbarea politicului. Prin punerea în aplicare a măsurilor în conformitate cu etapele prevăzute, odată ce această strategie a fost adoptată și însușită de către administrația județeană, se va putea trece la o aliniere a standardului tehnic și funcțional al infrastructurii cu cel din CE.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Dezvoltării Regionale și Locuinței, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii.

Termen de realizare: 2009-2011

6.1.2. Demararea studiilor de fezabilitate, fezabilitate și tehnice pentru proiectele majore de infrastructuri de pe teritoriul județean în vederea prezervării din timp a terenurilor necesare.

Descrierea proiectului:

Având în vedere durata mare de elaborare a studiilor de fezabilitate, fezabilitate și tehnice pentru proiectele majore de infrastructură demararea acestora trebuie realizată în timp util. Acest aspect va permite stabilirea exactă a traseului și prezervarea terenurilor în vederea executării lucrărilor de construcție.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, Consiliile locale ale orașelor județului, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii

Termen de realizare: 2009-2011

6.1.3. Stabilirea de culoare rutiere strategice pentru județul Maramureș

Descrierea proiectului:

Dezvoltarea economică a unui teritoriu depinde de eficientizarea sectorului de transport și comunicații. Factor major în competiția internațională, o infrastructură de transport funcțională este influențată de gradul său de modernizare și de densitatea acesteia. Județul Maramureș este situat într-un areal montan înalt ceea ce implică o oarecare dificultate în amenajarea rutieră, dar aceasta nu trebuie să fie o justificare. Densitatea foarte redusă a rețelelor rutiere de pe teritoriul județului nostru, adică 0,24 km/km², mult sub media de 0,33 km/km² a regiunii de Nord-Vest, aduce după sine o tendință de izolare, accentuând caracterul periferic al acestuia. Această predispoziție nedorită trebuie contracarată printr-un program de măsuri care să conducă la dezvoltarea accelerată a rețelei de drumuri, pe de o parte prin reabilitări și modernizări, iar pe de alta prin crearea unor artere noi pe scheletul traseelor frecvent utilizate de locuitori pentru nevoile locale de deplasare. Condiționat esențial de trafic, prin intensitatea acestuia dar și prin procentajul transportului greu, de numărul unităților administrativ-teritoriale dependente de conexiunea rutieră, de perspectivele de dezvoltare zonală rezultate din proiecte în derulare sau în promovare, de realizarea unor legături între centre de comună, orașe și reședința de județ se pot stabili culoare rutiere strategice pentru județul Maramureș. Prin lucrările de modernizare și reabilitare ale sectoarelor de drumuri care

sunt incluse în aceste culoare se va asigura desfășurarea circulației în condiții optime de siguranță și confort, pentru toate categoriile de autovehicule.

- ***Culoarul I: limită județ Suceava – Borșa – Moisei – Rozavlea – Bârsana – Budești – Căvnic – Baia Mare – Hideaga – Ardușat – Gârdani – Ariniș – limită județ Sălaj***

Acest culoar este compus din mai multe sectoare de drum după cum urmează:

- DN 18 limită județ Suceava – Borșa – Moisei: **46,138 km**
- DN 17C Moisei – Săcel: **10,329 km**
- DJ 186 Săcel – Bârsana: **40,130 km**
- DJ 185 Bârsana – Călinești: **10,342 km**
- DJ 186B Călinești – Budești: **8,464 km**
- DJ 109F Budești – Căvnic: **16,667 km**
- DJ 184 Căvnic – Baia Sprie: **22,578 km**
- DN 18 Baia Sprie – Baia Mare: **9,803 km**
- DN 1C Baia Mare – Hideaga: **13,640 km**
- DJ 193 Hideaga – Ardușat: **8,854 km**
- DJ 108A Ardușat – Gârdani: **12,460 km**
- DJ 108D Gârdani – Ariniș – limită județ Sălaj: **16,166 km**
- Total 215,571 km**

- ***Culoarul II: Vișeu de Sus (Valea Vaserului) – Vișeu de Jos – Bogdan Vodă – Șieu – Botiza – Băiuț – Târgu Lăpuș – Vima Mică – Boiu Mare – Mesteacăn – Șomcuta Mare – Mireșu Mare – Ulmeni – Ariniș***

Acest culoar este compus din mai multe sectoare de drum după cum urmează:

- DJ 187A Valea Vaserului – Vișeu de Sus: **5,000 km**
- DN 18 Vișeu de Sus – Vișeu de Jos: **10,525 km**
- DJ 188 Vișeu de Jos – Bogdan Vodă: **10,850 km**
- DJ 186 Bogdan Vodă – Șieu: **6,142 km**
- DJ 171A Șieu – Botiza: **10,300 km**
- DJ 171D Botiza: **4,000 km**
- drum de exploatare (Băiuț – Mina Văratric – Botiza): **18,000 km**
- DJ 109U Strâmbu Băiuț – Băiuț: **4,000 km**
- DJ 109F Băiuț – Târgu Lăpuș: **34,020 km**
- DJ 109G Peteritea – Vima Mică – Boiu Mare – Mesteacăn: **26,680 km**
- DN 1C Mesteacăn – Șomcuta Mare: **16,355 km**
- DJ 182B Șomcuta Mare – Mireșu Mare – Ulmeni – Ariniș: **24,573 km**
- Total: 170,445 km**

- ***Culoarul III: Sighetu Marmăției – Săpânța – Giulești – Mara – Izvoarele – Valea Neagră – Firiza – Baia Mare – Copalnic Mănăștur – Târgu Lăpuș – Coroieni – limită județ Sălaj***

Acest culoar este compus din mai multe sectoare de drum după cum urmează:

- DN 19 Sighetu Marmăției – Săpânța: **18,417 km**
- DJ 183 Săpânța – Valea Neagră – Firiza – Baia Mare: **55,000 km**
- DJ 182 Baia Mare – Copalnic Mănăștur – Tg. Lăpuș: **43,850 km**
- DJ 109F Târgu Lăpuș – Coroieni – lim.județ Sălaj: **23,400 km**
- Total 140,667 km**

- ***Culoarul IV: Vișeu de Jos – Petrova – Sighet – Baia Mare – drum expres [Baia Mare – Satu Mare – Vaja (Ungaria)]***

Acest culoar este compus din mai multe sectoare de drum după cum urmează:

- DN 18 Vișeu de Jos – Sighetu Marmăției – Baia Mare: **116,516 km**
  - DN 1C pe teritoriu administrativ Baia Mare: **5,000 km**
  - Drum expres pe teritoriul județului: **29,500 km**
- Total 151,016 km**

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii

Termen de realizare: 2010

6.1.4. Stabilirea de subculoare rutiere strategice de legătură între culoare pentru județul Maramureș

Descrierea proiectului:

Uneori interesele participanților la trafic impun realizarea legăturilor dintre culoare prin intermediul unor trasee care ar scurta relația rutieră dintre centrele economice sau turistice mai importante. Prin lucrările de modernizare și reabilitare ale sectoarelor de drumuri, care sunt incluse în aceste subculoare, se va asigura desfășurarea circulației în condiții optime de siguranță și confort, pentru toate categoriile de autovehicule.

- **Subculoar I: Budești – Ocna Șugatag – Ferești:** DJ 109F Budești – Ocna Șugatag – Ferești: **24,600 km**
- **Subculoar II: Bârsana – Vadu Izei:** DJ 186 Bârsana – Vadu Izei: **13,026 km**
- **Subculoar III: Baia Mare – Remetea Chioarului – Șomcuta Mare:** DJ 182B Baia Mare – Remetea – Șomcuta Mare: **24,600 km**
- **Subculoar IV: Șomcuta Mare – Copalnic Mănăștur:** DJ 184B Șomcuta Mare – Copalnic Mănăștur: **26,486 km**
- **Subculoar V: Șomcuta Mare – Hideaga:** DN 1C Șomcuta Mare – Hideaga: **11,584 km**
- **Subculoar VI: Vișeu de Sus – Moisei:** DN 18 Vișeu de Sus – Moisei: **10,171 km**
- **Subculoar VII: Copalnic Mănăștur – Șurdești :** DJ 182C Copalnic Mănăștur – Șurdești: **13,750 km**
- **Subculoar VIII: Târgu Lăpuș – Suciu de Sus – Botiza:** DJ 171 Târgu Lăpuș – Suciu de Sus: **9,600 km** și DJ 171A Suciu de Sus – Botiza: **35,297 km**
- **Subculoar IX: Strâmtura – Slătioara – Glod – Botiza:** DJ 171D Slătioara – Glod – Botiza: **12,900 km**
- **Subculoar X: Hărnițești – Ocna Șugatag – Călinești:** DJ 185 Hărnițești – Ocna Șugatag – Călinești: **10,326 km**
- **Subculoar XI: Gutin – Izvoarele:** DJ 183B Gutin – Stațiunea Izvoarele: **14,800 km**
- **Subculoar XII: Bârsana – Petrova:** DJ 185 Bârsana – Petrova: **11,190 km**
- **Subculoar XIII: Petrova – Bocicioiu Mare:** DJ 185 Petrova – Bocicioiu Mare: **39,186 km**

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii

Termen de realizare: 2010

6.1.5. Stabilirea de drumuri strategice de penetrare în județul Maramureș

O altă categorie importantă de drumuri este cea care asigură penetrarea în județ și conectarea la culoare și subculoare. Prin lucrările de modernizare și reabilitare ale sectoarelor

de drumuri care sunt incluse în această categorie se va asigura desfășurarea circulației în condiții optime de siguranță și confort, pentru toate categoriile de autovehicule.

- **Drum de penetrare I: limită județ Satu Mare – Ardușat:** DJ 193 limită județ Satu Mare – Ardușat: **4,313 km**
- **Drum de penetrare II: limită județ Sălaj – Mesteacăn:** DN 1C (E 58) limită județ Sălaj – Mesteacăn: **2,600 km**
- **Drum de penetrare III: limită județ Bistrița Năsăud – Săcel:** DN 17C limită județ Bistrița Năsăud – Săcel: **5,728 km**
- **Drum de penetrare IV: limită județ Satu Mare – Viile Apei – Seini:** DJ 109I limită județ Satu Mare – Viile Apei – Seini: **5,875 km**
- **Drum de penetrare V: limită județ Satu Mare – Fărcașa:** DJ 193E limită județ Satu Mare – Fărcașa: **2,000 km**
- **Drum de penetrare VI: limită județ Satu Mare – Săpânța:** DN 19 limită județ Satu Mare – Săpânța: **22,219 km**
- **Drum de penetrare VII: limită județ Satu Mare – Asuaju de Jos:** DJ 193E limită județ Satu Mare – Asuaju de Jos: **12,000 km**
- **Drum de penetrare VIII: limită județ Satu Mare – Ardușel – DJ 108A:** DJ 108T limită județ Sălaj – Ardușel – DJ 108A: **9,500 km**
- **Drum de penetrare IX: limită județ Bistrița Năsăud - Suciul de Sus:** DJ 171 limită județ Bistrița Năsăud – Suciul de Sus: **9,606 km**
- **Drum de penetrare X: limită județ Cluj – Târgu Lăpuș:** DJ 182 limită județ Cluj – Târgu Lăpuș: **14,492 km**
- **Drum de penetrare XI: lim. jud. Satu Mare – Oarța de Jos – DJ 108D:** DJ 108P limită județ Satu Mare – Oarța de Jos – DJ 108D: **17,000 km**
- **Drum de penetrare XII: limită județ Sălaj – Vima Mică (DJ 109G):** DJ 110C limită județ Sălaj – Vima Mică (DJ 109G): **5,800 km**
- **Drum de penetrare XIII: limită județ Satu Mare – Asuaju de Jos:** DJ 196A lim. jud. Satu Mare – Bicăz – lim. jud. Satu Mare: **8,450 km**
- **Drum de penetrare XIV: limită județ Satu Mare – Asuaju de Jos:** DJ 170 limită județ Bistrița Năsăud – DJ 171: **8,300 km**
- **Drum de penetrare XV: limita județ Sălaj – Ulmeni:** DJ 108 A limita județ Sălaj – Ulmeni: **6,560 km**
- **Drum de penetrare XVI: limita județ Sălaj – DJ 182 B:** DJ 108 E limita județ Sălaj – DJ 182 B: **7,750 km**

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii

Termen de realizare: 2010

6.1.6. Implicarea administrației județene în vederea susținerii construcției Autostrăzii A 14 Petea – Satu Mare – Baia Mare – Mireșu Mare – Dej – Bistrița – Vatra Dornei – Suceava, *sectorul: lim. jud. Satu Mare – Baia Mare – Mireșu Mare – lim. Jud. Cluj*

Descrierea proiectului:

Execuția acesteia preconizată a se demara după 2015 (termen preliminar) va crea o axă de legătură între nord-vestul și nord-estul țării, de care beneficiază din plin și județul Maramureș, datorită faptului că traseul autostrăzii se dezvoltă axial pe teritoriul județului și conectează municipiul Baia Mare la rețeaua de autostrăzi. Autostrada A 14 va reprezenta pentru județul Maramureș axa rutieră majoră de sprijin și dezvoltare a celorlalte categorii inferioare de rețele rutiere, precum și factorul cheie pentru dezvoltarea urbană și economică a

județului. Implicarea administrației constă în susținerea finalizării unui studiu de fezabilitate și fezabilitate în vederea stabilirii traseului final pentru a se putea prezerva din timp terenurile necesare construcției autostrăzii.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2015-2025

6.1.7. Implicarea administrației județene în susținerea construcției Autostrăzii A 15 sau a drumului expres Mireșu Mare – Zalău

Descrierea proiectului:

Execuția acesteia preconizată a se demara după 2015 (termen preliminar) va crea o legătură nord-sud între Autostrada A 13 Transilvania și Autostrada A 14 și deschiderea accesului județului Maramureș spre partea centrală și sudică a țării. Propunerea din PATN, secțiunea I, Rețele de transport, cu privire la această autostradă se poate limita și la execuția unui drum expres de clasa tehnică I. Implicarea administrației constă în susținerea finalizării unui studiu de fezabilitate și fezabilitate în vederea stabilirii traseului final pentru a se putea prezerva din timp terenurile necesare construcției autostrăzii sau a drumului expres.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2015-2025

6.1.8. Implicarea administrației județene în susținerea construcției Autostrăzii A 18: Halmeu – Seini

Descrierea proiectului:

Execuția acesteia preconizată a se demara după 2015 (termen preliminar) va crea o legătură între drumul expres *Baia Mare – Cavnice – Budești – Moisei - Borșa* – Iacobeni – Vatra Dornei – Piatra Neamț – Bacău și partea centrală a țării. Construcția acestui drum expres este de importanță majoră pentru județul Maramureș deoarece va conecta printr-o infrastructură modernă partea nordică a județului (Depresiunea Maramureșului), cu partea centrală a țării și cu Autostrada A 14, Autostrada A 13 Transilvania și Autostrada Moldova.

Implicarea administrației constă în susținerea finalizării unui studiu de fezabilitate și fezabilitate în vederea stabilirii traseului final pentru a se putea prezerva din timp terenurile necesare construcției autostrăzii sau a drumului expres.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2015-2025

6.1.9. Modernizare drumuri naționale din județul Maramureș

Descrierea proiectului:

Importante prin menirea lor de a crea legături rutiere cu localități și obiective de interes național, în județul Maramureș aceste căi rutiere au fost defavorizate de lipsa acută a resurselor financiare din ultimii patru ani, cauză fundamentală a degradării continue și masive a sistemului rutier, a confortului optic și în circulație, a esteticii rutiere, dar și a mijloacelor de orientare și informare a participanților la trafic. Totodată, rețeaua de drumuri naționale de pe cuprinsul județului Maramureș nu a fost inclusă în niciunul dintre programele de reabilitare derulate în ultimii zece ani.

Consiliul Județean Maramureș solicită ministerului de resort și administratorului cuprinderea tronsoanelor de drumuri naționale din județ cu prioritate în programele de reabilitare pe termen scurt:

- reabilitare DN 1C
- reabilitare DN 18
- reabilitare DN 19
- reabilitare DN 17C

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Companiei Naționale de Autostrăzi și Drumuri Naționale

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10. Modernizare drumuri județene din județul Maramureș

Descrierea proiectului:

În ultimii ani, transportul general de mărfuri a fost preluat de rețeaua rutieră, rațiune esențială în creșterea procentajului și intensității traficului greu în perioada următoare.

Aproximativ 75% din rețeaua de drumuri județene modernizate au durată de serviciu expirată și se păstrează cu mari eforturi în condiții de siguranță a circulației, motiv pentru care costul lucrărilor de întreținere pentru menținerea în continuare în exploatare a drumurilor devine foarte mare.

Județul Maramureș se confruntă cu probleme de asigurare a accesibilității pe drumurile rutiere, pe de o parte între diferite zone, iar pe de altă parte, între aceste zone și județele învecinate. Aceste zone sunt separate de masive muntoase cu înălțimi variabile (între 800 – 2200 m), unde se întâlnesc declivități de peste 6%. Alte probleme specifice zonelor montane sunt alunecările de teren, tasările corpului drumurilor, denivelările, gropile și deteriorarea podurilor sau a podețelor datorate traficului intens și frecvenței mari de inundații produse în sezoanele ploioase.

Menținerea, în ultimii 25 de ani, la un nivel scăzut a alocațiilor bugetare pentru întreținerea, repararea și reabilitarea drumurilor și podurilor au condus la imposibilitatea executării lucrărilor necesare compensării uzurii îmbrăcăminților și la o scădere a capacității portante a sistemelor rutiere.

Sumele prevăzute în bugetul propriu al Consiliului Județean pentru reparații și întrețineri de drumuri au fost insuficiente pentru menținerea lor la o stare minimă de viabilitate, prin activități de dezapeziri, plombări și tratamente bituminoase.

În ceea ce privește starea de viabilitate a podurilor din rețeaua de drumuri județene, este de reținut faptul că din cele 128 de poduri, 83, în lungime totală de 1450 metri, nu satisfac clasa de încărcare. Aceste poduri au fost construite în perioada 1928-1972. În lipsa resurselor financiare lucrările de întreținere și reparații s-au rezumat la intervenții după accidente sau viituri sau la lucrări de refacerea îmbrăcăminților pe calea podului.

Durata normală de funcționare a podurilor și podețelor este depășită, în majoritatea cazurilor necesitând expertizări și reparații capitale, conform legislațiilor specifice și normativelor în vigoare.

În concluzie, sunt necesare lucrări de reabilitare a drumurilor de interes județean pentru aducerea acestora la nivele de serviciu corespunzătoare noilor cerințe conforme cu studiul privind prognoza circulației rutiere. În privința podurilor, sunt necesare lucrări de reabilitare și refacere a căii pe pod pentru a le aduce la gabaritul și clasa tehnică de încărcare prevăzută de normele tehnice în vigoare.

Etapizat, se impune reabilitarea drumurilor județene care asigură legătura cu județele limitrofe, ceea ce va avea un impact deosebit atât asupra locuitorilor din zonele respective, cât și asupra vieții economico-sociale a întregului județ, reabilitarea drumurilor județene care trec prin mai multe localități intens populate, care au o importanță

deosebită în viața județului prin obiectivele social-economice și turistice situate pe traseele lor și reabilitarea celorlalte drumuri județene, care de asemenea au o mare importanță îndeosebi în eliminarea situației de izolare a localităților spre care acestea asigură accesul.

Lucrările de întreținere și menținerea stării de viabilitate, lucrările de reparații curente, precum și lucrările de reparații capitale trebuie executate cu intensitatea și periodicitatea conformă cu normativele indicativ AND 554-2002, privind întreținerea și repararea drumurilor publice, respectiv indicativ CD 9-2001, privind repararea și întreținerea podurilor și podețelor de șosea din beton, beton armat, beton precomprimat și zidărie de piatră în vigoare.

Aceste considerente au condus la o structurare, din punct de vedere al priorităților, a tronsoanelor de drumuri județene care formează culoarele strategice, subculoarele și drumurile de penetrare în județ.

Tabelul 6. Rețeaua de drumuri județene ce necesită reabilitare și modernizare din județul Maramureș, în perioada 2009-2015

Nr. crt.	Culoar	Sector de drum	Lungime (km)	Valoare estimată (RON)
1.	I	DJ 184 Cavnic – Baia Sprie	22,578	790230
2.	I	DJ 109 F Budești – Cavnici	16,667	583345
3.	SI	DJ 109 F Budești – Ocna Șugatag – Ferești	14,000	490000
4.	SII	DJ 186 Bârsana – Vadu Izei	13,026	455910
5.	I	DJ 186 Săcel – Bârsana	40,130	1404550
6.	I	DJ 185 Bârsana – Călinești	10,342	361970
7.	II	DJ 188 Vișeu de Jos – Bogdan Vodă	10,850	379750
8.	III	DJ 109 F Tg. Lăpuș – Coroieni – lim. jud. Sălaj	23,400	819000
9.	SIII	DJ 182 B Baia Mare – Remetea Chioarului – Șomcuta Mare	24,600	861000
10.	II	DJ 182 B Șomcuta Mare – Mireșu Mare – Ulmeni – Ariniș	24,573	860055
11.	PVIII	DJ108 P lim. Jud. Satu Mare – Oarța de Jos – DJ 108 D	17,000	595000
12.	SIV	DJ 184 B Șomcuta Mare – Copalnic Mănăștur	26,486	927010
13.	PI	DJ 193 lim. Jud. Satu Mare – Ardușat	4,313	150955
14.	PXII	DJ 108 A lim. jud. Sălaj – Ulmeni	6,560	229600
15.	I	DJ 193 Hideaga – Ardușat	8,854	309890
16.	I	DJ 108 A Ardușat – Gârdani	12,460	436100
17.	I	DJ 108 D Gârdani – Ariniș – lim. jud. Sălaj	16,166	565810
18.	III	DJ 183 Săpânța – Valea Neagră – Firiza – Baia Mare	55,000	1925000
19.	II	DJ 109 F Băiuț – Tg. Lăpuș	34,020	1190700
20.	PIX	DJ 110 C lim. jud. Sălaj – Vima Mică (DJ 109 G)	5,800	203000
21.	II	DJ 109 U Strâmbu Băiuț – Băiuț	4,000	140000
22.	II	DJ 109 G Peteritea – Vima Mică – Boiu Mare – Mesteacă	26,680	933800
23.	PV	DJ 108 T lim. jud. Sălaj – Ardușel – DJ 108 A	9,500	332500
24.	PVI	DJ 171 lim. jud. Bistrița Năsăud – Suci de Sus	9,606	336210
25.	I	DJ 186 B Călinești – Budești	8,464	296240
26.	II	DJ 186 Bogdan Vodă – Șieu	6,142	214970
27.	SX	DJ 185 Hărniciești – Ocna Șugatag – Călinești	10,326	361410
28.	II	DJ 187 A Valea Vaserului – Vișeu de Sus	5,000	175000
29.	II	DJ 171 A Șieu – Botiza	10,300	360500
30.	II	DJ 171 D Botiza	4,000	140000
31.	PII	DJ 109 I lim. Jud. Satu Mare – Viile Apei – Seini	5,875	205625
32.	PIII	DJ 193 E lim. Jud. Satu Mare – Fărcașa	2,000	70000
33.	PIV	DJ 193 E lim. Jud. Satu Mare – Asuaju de Jos	12,000	420000
34.	PX	DJ 196 A lim. Jud. Satu Mare – Bicaz - lim. Jud. Satu Mare	8,450	295750

35.	PXI	DJ 170 lim. Jud. Bistrița Năsăud – DJ 171	8,300	290500
36.	PXIII	DJ 108 E lim. Jud. Sălaj – DJ 182 B	7,750	271250
37.	SVII	DJ 182 C Copalnic Mănăstur – Șurdești	13,750	481250
38.	SVIII	DJ 171 Tg. Lăpuș – Suciul de Sus	9,600	336000
39.	SVIII	DJ 171 A Suciul de Sus – Botiza	35,297	1235395
40.	SIX	DJ 171 D Strâmtura – Slătioara – Glod – Botiza	12,900	451500
41.	SXI	DJ 183 B Gutin – Stațiunea Izvoarele	14,800	518000
42.	SXII	DJ 185 Bârsana – Petrova	11,190	391650
43.	SXIII	DJ 185 Petrova – Bocicioiu Mare	39,186	1371510
44.	Total		661,941	23167935

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.1. Modernizare drum județean DJ 184 Cavnic – Baia Sprie

Descrierea proiectului:

Considerăm că drumul județean DJ 184 Cavnic – Baia Sprie, care constituie o alternativă la trecerea pe drumul național DN 18 prin Pasul Gutâi, dinspre reședința de județ Baia Mare spre Maramureșul istoric, dar și o modalitate de a ajunge la stațiunea balneoclimaterică Ocna Șugatag, reprezintă cel mai important sector de drum care necesită o atenție specială.

Pe de altă parte, este de reținut și creșterea economică previzibilă a orașului Cavnic, care, prin proiecte și programe de finanțare în infrastructură și prin politica susținută de dezvoltare a turismului montan, va deveni cu certitudine un punct de atracție pentru turiștii din țară și de peste hotare.

Consolidarea drumului județean DJ 184, cu originea în orașul Baia Sprie (intersecție cu DN 18) și destinația în orașul Cavnic (intersecție cu DJ 109F), necesită fonduri însumând circa 7,9 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.2. Modernizare sector drum județean DJ 109F Budești - Cavnic

Descrierea proiectului:

Segmentul din drumul județean DJ 109F Budești – Cavnic este intens circulat deoarece, împreună cu drumul județean DJ 184, constituie o alternativă la trecerea prin Pasul Gutin și o legătură cu stațiunea balneoclimaterică Ocna Șugatag. Justificarea importanței reabilitării acestuia este similară celei de la drumul județean DJ 184, iar costurile lucrărilor se ridică la circa 5,83 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.3. Modernizare sector drum județean 109F Budești – Ocna Șugatag – Ferești

Descrierea proiectului:

Drumul județean DJ 109F sectorul Budești - Ocna Șugatag - Ferești leagă culoarul 1 de drumul național DN 18 spre municipiul Sighetu Marmăției. Valoarea estimată a lucrărilor necesare este de circa 4,9 mln. RON.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.4. Modernizare drum județean DJ 186 sectorul Bârsana – Vadu Izei

Descrierea proiectului:

Drumul județean DJ 186 sectorul Bârsana – Vadu Izei leagă drumul național DN 18, dinspre municipiul Sighetu Marmăției, de culoarul 1. Suma necesară pentru reabilitarea primară a acestui drum este de circa 4,56 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.5. Modernizare drum județean DJ 186 sectorul Săcel – Bârsana

Descrierea proiectului:

Drumul județean DJ 186 tronsonul Săcel – Bârsana constituie singura arteră de transport și legătură dintre localitățile ce se întind de-a lungul Văii Izei: Săcel, Săliștea de Sus, Dragomirești, Bogdan Vodă, Șieu, Rozavlea, Strâmtura și Bârsana. De asemenea, reprezintă singura cale de a ajunge la reședința de județ Baia Mare sau în municipiul Sighetu Marmăției. Pentru aducerea la parametri tehnici corespunzători valorilor ridicate de trafic prin sporirea capacității portante, pe acest sector de drum se impune o consolidare a cărei valoare este estimată la circa 14,05 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.6. Modernizare drum județean DJ 185 Bârsana – Călinești

Descrierea proiectului:

Drumul județean 185 Bârsana – Călinești se desfășoară într-un peisaj mioritic specific satului românesc maramureșean. Această cale rutieră este cea mai scurtă legătură între Valea Cosăului și Valea Izei. Costul reabilitării primare a acestui tronson de drum este de aproape 3,62 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.7. Modernizare drum județean DJ 188 Vișeu de Jos – Bogdan Vodă

Descrierea proiectului:

Drumul județean DJ 188 Vișeu de Jos – Bogdan Vodă realizează o scurtătură utilă între drumul național DN 18 (Valea Vișeuului) și culoarul I (Valea Izei). Valoarea lucrărilor se ridică la aproximativ 3,8 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.8. Modernizare drum județean DJ 109F Târgu Lăpuș – Coroieni

Descrierea proiectului:

Din orașul Târgu Lăpuș, unul dintre importanțele noduri rutiere ale județului, prin intermediul drumului județean DJ 109F Târgu Lăpuș – Coroieni se poate ajunge în județul vecin Sălaj, iar din localitatea Gâlgău, pe drumul național DN 1C (E58), spre Dej,

respectiv Cluj-Napoca. Suma necesară aducerii acestui tronson de drum la parametrii optimi de siguranță și confort în trafic este de circa 8,19 mln. RON.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.9. Modernizare drum județean DJ 182B Baia Mare – Remetea Chioarului – Șomcuta Mare – Mireșu Mare – Ulmeni – Ariniș

Descrierea proiectului:

Tronsonul din drumul județean DJ 182B Baia Mare – Remetea Chioarului - Șomcuta Mare, respectiv DJ 182B Șomcuta Mare – Mireșu Mare – Ulmeni – Ariniș, primul realizând legătura între municipiul reședință de județ și culoarul II și cel de-al doilea făcând parte din culoarul II, au o valoare de reabilitare estimată la circa 8,61 mln. RON, respectiv 8,6 mln. RON.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.10. Modernizare drum județean DJ 108P limită județ Satu Mare – Oarța de Jos – DJ 108D

Descrierea proiectului:

Drumul județean 108 P limită județ Satu Mare – Oarța de Jos – DJ 108 D reprezintă unul dintre drumurile de legătură, în partea de sud-vest, cu județul Satu Mare. Costul reabilitării acestui drum se ridică la 5,95 mln. RON.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.10.11. Modernizare drum județean DJ 184B Șomcuta Mare – Copalnic Mănăștur

Descrierea proiectului:

Drumul județean DJ 184B Șomcuta Mare - Copalnic Mănăștur asigură legătura orașului Șomcuta Mare cu Țara Lăpușului, prin vestitul “Platou al Prelucilor”. Valoarea estimată a lucrărilor necesare este de circa 9,27 mln. RON.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.11. Modernizare drumuri comunale din județul Maramureș

Descrierea proiectului:

Pe fondul creșterii continue a valorilor de trafic, a depășirii duratei normale de funcționare și a diminuării resurselor financiare, întreținerea curentă și periodică a drumurilor comunale a fost deficitară ceea ce a condus la degradarea lor progresivă. Pe de altă parte, drumurile pietruite sau de pământ nu pot asigura circulația în condiții optime de siguranță și confort, iar viteza de circulație redusă lungeste excesiv timpul de deplasare al utilizatorilor.

În aceste condiții, din punct de vedere tehnic, soluția modernizării sistemului rutier prin așternerea de mixturi asfaltice și îmbunătățirea implicită a elementelor geometrice în

profil longitudinal și transversal, conduce la mărirea capacității portante, la posibilitatea preluării unui trafic sporit numeric și masiv, la creșterea vitezei de proiectare, la asigurarea siguranței în circulație, la stabilirea vizibilității în curbe și a confortului optic etc.

Impactul economic asupra consiliilor locale, în calitatea acestora de administratori ai acestor drumuri, se manifestă prin reducerea substanțială a cheltuielilor de întreținere și reparații curente și periodice, deoarece în primii ani de la darea în folosință nu sunt necesare lucrări de reparații a părții carosabile.

Din punctul de vedere al operatorilor de transport, oportunitățile aduse se vor materializa prin costurile de întreținere și operare mai reduse ca urmare a îmbunătățirii condițiilor de circulație; se va elimina supraconsumul de carburant ca urmare a unei viteze de circulație constante; se va diminua uzura accentuată a anvelopelor, a sistemelor de direcție și frânare și a motorului ca urmare a eliminării denivelărilor din carosabil și a accelerării și decelerării repetate; se va înlătura degradarea mărfurilor produsă de șocurile generate de gropile și denivelările din carosabil.

Realizarea lucrărilor de modernizare a drumurilor de interes local prin asfaltarea acestora va avea și un impact social prin scoaterea din izolare a zonelor defavorizate, va asigura legături eficiente între satele aceleași comune sau ale comunelor adiacente, va stimula dezvoltarea activităților economice din sectorul privat, va atrage noi investitori, va duce la creșterea numărului de locuri de muncă și la dezvoltarea turismului rural etc.

Ținând cont de toate aceste aspecte, în propunerile făcute sunt trecute toate drumurile comunale care trebuie modernizate, prioritate absolută având, în ordine, obiectivele prevăzute pentru anii 2009 – 2013 și următorii ani.

Prioritate în modernizare o au sectoarele de drumuri comunale de pământ, în lungime totală de 92,600 km, ce se propun a fi pietruite prima etapă (**2009-2013**), urmând ca ulterior să intre alături de celelalte sectoare de drumuri comunale într-un amplu proces de modernizare prin asfaltare cu îmbrăcăminte asfaltică ușoară (**2013-2015**).

Tabelul 7. Starea de viabilitate a drumurilor comunale la 20 iunie 2008 și propunerile de modernizare

Nr. crt.	Denumirea și traseul drumului, poziția kilometrică (origine și destinație), lungimea reală (km)		Pozițiile km ale sectorului de la km la km			TIPUL DE ÎMBRĂCĂMINTE					Administrator	
						Îmbr. bitum. (IB)	Îmbrăc. bitum. ușoară (IBU)	Beton de ciment (BC)	Pavaj (PV)	Pietruit (P)		Drum de pământ (DP)
1.	DC 1	L = 6,000 km	0+000	-	6+000					6.000		Consiliul local Moisei
	Origine:	km 0 + 000 DN 17C										
	Destinație:	km 6 + 000 DN 17C										
2.	DC 5		0+000	-	2+800		2.800					Consiliul local Baia Sprie
	Origine:	km 0 + 000 Baia Sprie (DN 18)	2+800	-	4+500			1.700				
	Chiuzbaia		4+500	-	6+300				1.800			
	Destinație:	km 14 + 800 Baia Mare	6+300	-	6+800					0.500		
	Cartierul Ferneziu		6+800	-	14+800						8.000	
3.	DC 7	L = 4,000 km	0+000	-	1+600		1.600					Consiliul local Petrova
	Origine:	km 0 + 000 Petrova (DN 18)	1+600	-	4+000					2.400		
	Destinație:	km 4 + 000 Crasna Vișeuului										
4.	DC 8	L = 6,000 km	0+000	-	3+600					3.600		Consiliul local Borșa
	Origine:	km 0 + 000 Borșa (DN 18)	3+600	-	5+850			2.250				
	Destinație:	km 6 + 000 Băile Borșa	5+850	-	6+000				0.150			
5.	DC 10	L = 3,300 km	0+000	-	1+500					1.500		Consiliul local Onești

	Destinație:	km 3 + 250 Unguraș (DC 26)										
19.	DC 28	L = 5,000 km	0+000	-	2+200		2.200					
	Origine:	km 0 + 000 Dănești (DJ 184A)	2+200	-	5+000				2.800			
	Destinație:	Cetățele										
20.	DC 28A	L = 5,500 km	0+000	-	0+300		0.300					
	Origine:	km 0 + 000 Șișești (DJ 184)	0+300	-	3+500				3.200			
	Destinație:	Negreia	3+500	-	5+500				2.000			
21.	DC 28B	L = 1,900 km	0+000	-	1+900				1.900			
	Origine:	km 0 + 000 DJ 184A (Bontăieni)										
	Destinație:	km 1 + 900 DC 26(Cetățele)										
22.	DC 29	L = 2,700 km	0+000	-	2+700				2.700			
	Origine:	km 0 + 000 DJ 184 (Șurdești)										
	Destinație:	km 2 + 700 DC 28 (Cetățele)										
23.	DC 31	L = 10,750 km	0+000	-	4+150		4.150					
	Origine:	km 0 + 000 Berința (DN 18B)	4+150	-	6+500				2.350			
	Destinație:	Cărpiniș	6+500	-	10+750				4.200			
24.	DC 32	L = 16,800 km	0+000	-	6+500	6.500						
	Origine:	km 0 + 000 Cernești (DN 18B)	6+500	-	9+500		3.000					
	Destinație:	Fânațe-Ciocotîș	9+500	-	16+800				7.300			
25.	DC 33	L = 6,800 km	0+000	-	6+800				6.800			
	Origine:	km 0 + 000 DJ 182C (Făurești)										
	Destinație:	km 6 + 800 Ciocotîș (DC 32)										
26.	DC 34	L = 2,400 km	0+000	-	0+100		0.100					
	Origine:	km 0 + 000 Cernești (DN 18B)	0+100	-	2+400				2.300			
	Destinație:	km 2 + 400 Brebeni										
27.	DC 35	L = 8,000 km	0+000	-	0+350		0.350					
	Origine:	km 0 + 000 Târgu Lăpuș (DN 18B)	0+350	-	8+000				7.650			
	Destinație:	Borcut										
28.	DC 36	L = 12,200 km	0+000	-	12+200				12.200			
	Origine:	km 0 + 000 Dumbrava (DJ 171E)										
	Destinație:	km 12 + 200 Ciocotîș (DC 32)										
29.	DC 37	L = 4,600 km	0+000	-	4+600				4.600			
	Origine:	km 0 + 000 Dumbrăva (DJ 171E)										
	Destinație:	Dobricu Lăpușului										
30.	DC 38	L = 2,200 km	0+000	-	2+200				2.200			
	Origine:	km 0 + 000 DN 18B										
	Destinație:	km 2 + 200 Boiereni										

31.	DC 39	L = 6,600 km	0+000	-	4+100					4.100		Consiliul local Tg.Lăpuș
	Origine:	km 0 + 000 Rohia (DN 18B)	4+100	-	4+600			0.500				
	Fântânele		4+600	-	6+600						2.000	Consiliul local Coroieni
32.	DC 40	L = 2,000 km	0+000	-	1+700					1.700		Consiliul local Tg.Lăpuș
	Origine:	km 0 + 000 DN 18B	1+700	-	2+000			0.300				
	Destinație:	km 2 + 000 Cufoaia										
33.	DC 41	L = 2,400 km	0+000	-	2+400			2.400				Consiliul local Copalnic Mănăstur
	Origine:	km 0 + 000 Rușor (DN 18B)										Consiliul local Cernești
	Destinație:	km 2 + 400 Măgureni										
34.	DC 42	L = 10,000 km	0+000	-	7+880						7.880	Consiliul local Vima Mică
	Origine:	km 0 + 000 Sălnița (DJ 109G)	7+880	-	10+000					2.120		Consiliul local Copalnic Mănăstur
	Dealul Corbului											
35.	DC 43	L = 19,720 km	0+000	-	6+000					6.000		Consiliul local Vima Mică
	Origine:	km 0 + 000 Preluca Veche (DC 42)	8+000	-	21+720						13.720	Consiliul local Copalnic Mănăstur
	Preluca Nouă - Aspra											
36.	DC 44	L = 8,500 km	0+000	-	8+500					8.500		Consiliul local Copalnic Mănăstur
	Origine:	km 0 + 000 Berința (DN 18B)										Consiliul local Săcălășeni
	Curtuișu Mic											
37.	DC 45	L = 4,000 km	0+000	-	4+000					4.000		Consiliul local Copalnic Mănăstur
	Origine:	km 0 + 000 DJ 182C										
	Destinație:	km 3 + 000 Curtuișu Mic (DC 44)										
38.	DC 46	L = 13,700 km	0+000	-	5+000					5.000		Consiliul local Coaș
	Origine:	km 0 + 000 DN 18BC	5+000	-	13+700						8.700	Consiliul local Copalnic Mănăstur
	Întreprări											
39.	DC 47	L = 3,200 km	0+000	-	3+200					3.200		Consiliul local Groși
	Origine:	km 0 + 000 Groși (DC 49)										
	Destinație:	km 3 + 200 Ocoliş (DC 79)										
40.	DC 48	L = 4,000 km	0+000	-	1+500			1.500				Consiliul local Groși
	Origine:	km 0 + 000 DN 18B Groși	1+500	-	1+600					0.100		
	Destinație:	km 4 + 000 Satu Nou de Jos (DN 18BB)	1+600	-	4+000						2.400	
41.	DC 49	L = 3,450 km	0+000	-	0+300			0.300				Consiliul local Groși
	Origine:	km 0 + 000 Groși (DC 48)	0+300	-	3+450					3.150		
	Destinație:	km 3 + 450 Mănăstirea Hembra										
42.	DC 50	L = 3,000 km	0+000	-	3+000						3.000	Consiliul local Vima Mică
	Origine:	km 0 + 000 DJ 109G										
	Destinație:	km 3 + 000 Jugăstreni										
43.	DC 52	L = 17,500 km	0+000	-	0+300			0.300				Consiliul local Tg.Lăpuș
	Origine:	km 0 + 000 Răzoare (DJ 109F)	0+300	-	8+200					7.900		Consiliul local Copalnic

	Destinație:	km 4 + 100 Săsar											
58.	DC 70	L = 3,700 km	0+000	-	2+900			2.900				Consiliul local Recea	
	Origine:	km 0 + 000 DN 1C											
	Destinație:	km 3 + 700 Mocira							0.800				
59.	DC 71	L = 1,000 km	0+000	-	1+000			1.000				Consiliul local Satulung	
	Origine:	km 0 + 000 Satulung (DN 1C)											
	Destinație:	km 1 + 000 Fânteușu Mic (DJ 184A)											
60.	DC 72	L = 5,500 km	0+000	-	1+750			1.750				Consiliul local Șomcuta Mare	
	Origine:	km 0 + 000 DN1C	1+750	-	4+250				2.500				
	Finteșu Mare			4+250	-	4+500			0.250				
	Destinație:	km 5 + 500 Posta	4+500	-	5+500						1.000		
61.	DC 74	L = 3,100 km	0+000	-	3+100					3.100		Consiliul local Remetea Chioarului	
	Origine:	km 0 + 000 (DJ 182B) Berchez											
	Destinație:	km 3 + 100 Posta (DC 72)											
62.	DC 75	L = 17,000 km	0+000	-	14+100					14.100		Consiliul local Șomcuta Mare	
	Origine:	km 0 + 000 Buciumi (DN 1C)	14+100	-	17+000	2.900							
	Hovrila - Buteasa												
	Destinație:	km 17 + 000 DJ 184B											
63.	DC 76	L = 9,500 km	0+000	-	6+500					6.500		Consiliul local Remetea Chioarului	
	Origine:	km 0 + 000 Remetea Chioarului (DJ 182B)	6+500	-	9+000						2.500		
	Posta			9+000	-	9+500					0.500		Consiliul local Satulung
	Destinație:	km 9 + 500 Fânteușu Mic (DJ 184A)											
64.	DC 77	L = 0,930 km	0+000	-	0+930			0.930				Consiliul local Săcălășeni	
	Origine:	km 0 + 000 DN 18BB											
	Destinație:	km 0 + 930 Culcea											
65.	DC 79	L = 5,624 km	0+000	-	5+624					5.624		Consiliul local Groși	
	Origine:	km 0+000 Cătălina (DJ182B)											
	Ocoliș												Consiliul local Dumbrăvița
Destinație:	km 5 + 624 Chechiș (DJ 184A)												
66.	DC 80	L = 12,000 km	0+000	-	0+700			0.700				Consiliul local Remetea Chioarului	
	Origine:	km 0 + 000 Remetea Chioarului (DJ 182B)	0+700	-	4+000					3.300			
	Remecioara-Coaș			4+000	-	12+000					8.000		Consiliul local Săcălășeni
	Destinație:	km 12 + 000 Coruia (DJ 184A)											
67.	DC 81	L = 10,500 km	0+000	-	2+500			2.500				Consiliul local Remetea Chioarului	
	Origine:	km 0+000 Berchez (DJ 182B)	2+500	-	10+500					8.000			
	Berchezoaia-Cetatea Chioarului												
	Destinație:	km 10 + 500 DJ 184B											
68.	DC 82	L = 11,050 km	0+000	-	0+800			0.800				Consiliul local Mireșu Mare	
	Origine:	km 0+000 DN 182B	0+800	-	11+050					10.250			
	Iadăra												
	Destinație:	km 11 + 050 Stejera											
69.	DC 83	L = 2,400 km	0+000	-	2+400					2.400		Consiliul local Ulmeni	
	Origine:	km 0+000 Someșu Uileac											
	Destinație:	km 2+400 DJ108D											
70.	DC 84	L = 3,500 km	0+000	-	3+500					3.500		Consiliul local	

	Origine:	km 0+000 Someș Uileac (DJ 108T)																			Ulmeni				
	Destinație:	km 3 + 500 Mânău (DC 182B)																							
71.	DC 84A	L = 3,350 km	0+000	-	3+350																3.350	Consiliul local Ulmeni			
	Origine:	km 0+000 Arduzel (DJ 108T)																							
	Destinație:	km 3+350 Mânău (DJ 182B)																							
72.	DC 84B	L = 3,000 km	0+000	-	3+000																	3.000	Consiliul local Ulmeni		
	Origine:	km 0+000 Ulmeni (DJ 182B)																							
	Destinație:	km 3+000 Arduzel (DC 84A)																							
73.	DC 85	L = 2,100 km	0+000	-	2+100																		2.100	Consiliul local Ardușat	
	Origine:	km 0+000 DJ 193																							
	Destinație:	km 2+100 Arieșu de Câmp																							
74.	DC 86	L = 2,150 km	0+000	-	1+000						1.000														
	Origine:	km 0+000 DJ 108A	1+000	-	2+150																			1.150	Consiliul local Fărcașa
	Destinație:	km 2+150 Tămaia																							
75.	DC 88	L = 2,300 km	0+000	-	2+300																			2.300	Consiliul local Ulești
	Origine:	km 0+000 Gară C.F.R. Ulmeni																							
	Destinație:	km 2+300 Chelița (DJ 108E)																							
76.	DC 89	L = 6,053 km	0+000	-	6+053	6.053																			
	Origine:	km 0+000 Băsești (DJ 108D)																							
	Destinație:	km 6+053 Stremț																							
77.	DC 90	L = 7,300 km	0+000	-	0+500					0.500															
	Origine:	km 0+000 Băsești (DJ 182D)	0+500	-	2+290																				1.790
	Destinație:	km 7+300 Odești	3+340	-	4+340																				1.000
			4+340	-	7+300																				2.960
78.	DC 90A	L = 4,200 km	0+000	-	4+200																				4.200
	Origine:	km 0+000 Băița de Sub Codru (DJ 182B)																							
	Destinație:	km 4+200 DC 90																							
79.	DC 91	L = 7,500 km	0+000	-	7+500																				7.500
	Origine:	km 0+000 Asuaju de Sus (DJ 193E)																							
	Destinație:	km 7+500 Odești (DC 90)																							
80.	DC 91A	L = 7,500 km	0+000	-	7+500																				7.500
	Origine:	km 0+000 Sălsig (DJ 108A)																							
	Destinație:	km 7+500 Asuaju de Sus (DJ 193E)																							
81.	DC 93	L = 2,410 km	0+000	-	1+300																				1.300
	Origine:	km 0+000 Ariniș (DN 18BB)	1+300	-	1+800					0.500															
	Destinație:	km 2+410 Tămășești	1+800	-	2+410																				0.610
82.	DC 94	L = 7,800 km	0+000	-	7+800																				7.800
	Origine:	km 0+000 Fărcașa (DJ 108A)																							
	Destinație:	km 7+800 Tămaia (DC 86)																							
83.	DC 95	L = 3,000 km	0+000	-	3+000																				3.000

	Origine:	km 0+000 DJ 108P										Bicaz
	Destinație:	km 3+000 Ciuta										
84.	DC 96	L = 8,450 km	16+550	-	19+800							3.250
	Origine:	km 16+550 Limită județ Satu Mare	19+800	-	21+000						1.200	
	Corni - Bicaz		24+500	-	28+500							
	Destinație:	km 28+500 Limită județ Satu Mare										
85.	DC 97	L = 3,300 km	0+000	-	3+300							3.300
	Origine:	km 0+000 Tăuții Măgherauș (DN 1C)										
	Destinație:	km 3+300 Bozânta Mare										
86.	DC 98	L = 2,900 km	0+000	-	0+600		0.600					
	Origine:	km 0+000 DN 1C	0+600	-	2+900							2.300
	Destinație:	km 2+900 Bușag										
87.	DC 99	L = 2,100 km	0+000	-	0+700							0.700
	Origine:	km 0+000 DN 1C	0+700	-	1+894			1.194				
	Destinație:	km 2+900 Merișor	1+894	-	2+100							0.206
88.	DC 100	L = 1,600 km	0+000	-	1+600			1.600				
	Origine:	km 0+000 Cicârlău (DN 1C)										
	Bărgău											
	Destinație:	km 1+600 Lim. Jud. Satu Mare										
89.	DC 102	L = 6,300 km	0+000	-	3+330	3.330						
	Origine:	km 0+000 Ilba (DN 1C)	3+330	-	6+300			2.970				
	Destinație:	km 6+300 Handalul Ilbei										
90.	DC 103	L = 7,560 km	0+000	-	7+560		7.560					
	Origine:	km 0+000 Tăuții Măgherauș (DN 1C)										
	Destinație:	km 7+560 Nistru										
91.	DC 104	L = 12,000 km	0+000	-	9+400	9.400						
	Origine:	km 0+000 Tăuții Măgherauș (DN 1C)	9+400	-	12+000							2.600
	Băița											
	Destinație:	km 12+000 Ulmoasa										
92.	DC 105	L = 1,200 km	0+000	-	1+200		1.200					
	Origine:	km 0+000 DN 1C										
	Destinație:	km 1+200 Apa Sărată										
93.	DC 106	L = 3,170 km	0+000	-	3+170							3.170
	Origine:	km 0+000 DN 19										
	Destinație:	km 3+170 Piatra (DN 19)										
94.	DC 107	L = 9,900 km	0+000	-	9+900							9.900
	Origine:	km 0+000 Coruia (DJ 184A)										
	Cărbunari											
	Destinație:	km 9+900 DC 31										
Lungimea sectoarelor cu același tip de îmbrăcăminte						19.483	81.357	11.164	6.070	349.354	92.600	

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.12. Realizare drumuri de ocolire a localităților urbane supuse unui trafic intens de tranzit

Descrierea proiectului:

Drumurile de ocolire joacă un rol vital în buna organizare a traficului rutier în ziua de azi. Rețeaua rutieră moștenită din sistemul socialist, pornind de la o serie de principii cu caracter centralist, a realizat conectarea localităților la rețeaua de drumuri publice în majoritatea cazurilor axial, prin centrul localității, pe aliniamentul străzii principale. Odată cu creșterea numărului de mijloace auto și a traficului asistăm la o supraaglomerare a traficului urban, generat în cea mai mare parte de traficul de tranzit, greu și de mare gabarit, cu toate repercursiunile negative asupra orașului (supraaglomerarea traficului urban la orele de vârf, poluare, distrugerea structurii rutiere a tramei stradale etc.). În acest sens, eliminarea acestei disfuncții se poate realiza prin construirea de drumuri de ocolire și scoaterea traficului de tranzit în afara incintei orașului.

Pentru județul Maramureș se propune realizarea următoarelor drumuri de ocolire:

- realizarea drumului de ocolire a municipiului Baia Mare prin finalizarea șoselei de centură (legatura DN 1C și DJ 182);
- realizarea drumului de ocolire a municipiului Sighetu Marmăției între DN 18 și DN 19;
- realizarea drumului de ocolire a orașului Dragomirești (exploatarea forestiera Baicu) din zona Valea Baicului;
- realizarea drumului de ocolire a orașului Tg. Lăpuș (DN fost DJ 182 cu racordare la DJ 109 F și DJ 171 E) și construire de pod nou peste Lăpuș.

Actori implicați/responsabili: Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții a Consiliului Județean, Consiliile Locale: Baia Mare, Sighetu Marmăției, Dragomirești, Tg. Lăpuș.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.13. Reabilitare poduri de pe drumurile județene din județul Maramureș.

Descrierea proiectului:

Podurile de pe drumurile județene reprezintă lucrări de artă cu rol de traversare a obstacolelor naturale sau alte infrastructuri existente pe calea drumurilor (cursuri hidrografice) iar de starea lor tehnică depinde siguranța traficului rutier. Majoritatea podurilor de pe drumurile județene din județul Maramureș au o vechime de peste 30 ani și de-a lungul timpului datorită lipsei fondurilor de întreținere s-au degradat atât la parte de infrastructură cât și la cea de suprastructură, necesitând lucrări urgente de modernizare și consolidare. În acest sens se propune modernizarea podurilor județene în paralel cu modernizarea drumurilor județene, prioritar fiind lucrările la podurile din cadrul culoarelor de circulație delimitate la nivel județean. În tabelul 3 este redată situația podurilor de pe drumurile județene și cazurile de poduri care au beneficiat de lucrări de modernizare. În funcție de această situație se recomandă includerea celorlalte poduri într-un program independent de modernizare în prealabil demarării lucrărilor de modernizare a drumurilor județene.

Tabel 8. Podurile existente pe drumurile județene identificate în cadrul controlului tematic cu defecte/deficiențe deosebite care influențează siguranța în exploatare.

Nr. crt.	Tipul lucrării (pod, pasaj, viaduct) Amplasare Poziția kilometrică Anul execuției Localitatea cea mai apropiată	Tip suprastructură	Tip aparate de reazem	Tip infrastructură	Albie	Data ultimei intervenții și tipul	Date privind lucrările de întreținere executate		
							Program pentru lucrările de întreținere	Respectarea programului	Data ultimei lucrări
1.	Pod DJ 182 23+490 1962 Copalnic Mânăștur	Trotuare degradate; Exfoliere beton de acoperire la dală extradados; Tencuială degradată la grinzile marginale; Lipsă grătare la guri de scurgere	-	Soclu pilă mal stâng, început de degradare; Început de degradare culee, mal drept	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
2.	Pod DJ 109F 25+936 1968 Răzoare	La trotuare în amonte, îmbrăcăminte asfaltică degradată	-	La culee mal drept în amonte, fundația este degradată	Amonte și aval albie colmatată în proporție de 30%	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
3.	Pod DJ 109F 33+100 1968 Dămăcușeni	Consolă trotuar aval pod degradat (se văd armături); Lipsă zăbrele parapet amonte pot pe 3 ml; Guri de scurgere erodate	-	Pilă instabilă datorită coborârii albiei	Deschidere mal ținută de podului vechi	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
4.	Pod DJ 109F 41+770 1970 Lăpuș	Parapeți nevopsiți ; Calea podului degradată	-	-	Deschidere centrală și mal stâng colmate complet; în aval mal stâng albia este obstrucționată de infrastructura podului vechi	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
5.	Pod DJ 109F 43+795 1970 Lăpuș-Răzoare	Guri de scurgere degradate; cale pod degradat; parapet degradat; umplutură;	-	-	Deschidere mal stâng colmatată; colmatare mal drept 40%; în amonte pod, albia este obstrucționată de infrastructura podului vechi	1998 reparații curente la culee dreapta și apărare mal drept	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
6.	Pod DJ 109F 46+739 1970 Lăpuș-Ursoaia	Aval pod distrus; 8 ml de parapet; Calea podului degradată; Distrusă umplutură parapet – 6ml; Distrus 5ml bordură de trotuar	-	-	Deschidere mal drept colmatat complet; Necesar apărări de mal în amonte mal drept	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
7.	Pod DJ 109F 50+962 1970 Băiuț	Trotuare cu mixtură asfaltică degradată	-	-	Deschidere mal stâng colmatată complet în aval și sub pod; deschidere mal drept obstrucționată de infrastructura podului vechi	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
8.	Pod DJ 109F 54+551	Parapet degradat pe 2 ml; Parapeți corodați;	-	-	Albie colmatată 30%, aval, amonte și	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

	1972 Strâmbu	Calea și trotuar pod cu depuneri.			support de vegetație și resturi menajere				
9.	Pod DJ 109F 56+438 1962 Strâmbu	Parapeți degradați pe 2 ml ;	-	-	Lipsă apărare mal 60 ml pe partea stângă amonte.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
10.	Pod DJ 109F 57+065 1962 Strâmbu	Parapeți degradați pe 2 ml partea dreaptă.	-	Fundație culee mal stâng degradată.	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
11.	Pod DJ 109F 24+816 1968 Răzoare	Lipsă apărare guri de scurgere; reparare curentă și revopsire; curățat și refăcut asfalt la trotuare	-	Sfert de con mal drept inexistent (acoperit de pământ)	Deschidere mal drept 50% colmatat	2004 Sub zidire și cămășuială de beton armat la fundația culelor și la două pile; Refacerea a 18 ml de parapeți distruși	Da	2004 Sub zidire și cămășuială de beton armat la fundația culelor și la două pile; Refacerea a 18 ml de parapeți distruși	-
12.	Pod DJ 182 41+128 1973 Tg. Lăpuș	Prima grindă trotuar aval pod degradată (se vad armăturile); Strat uzură pe trotuar distrus; Rosturi între cele două tabliere distruse; Parapeți corodați	-	Căzută tencuiala de pe partea superioară pilă.	Deschidere mal stâng în aval este colmatată de infrastructură pod vechi și vegetație	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
13.	Pod DJ 182 53+590 1987 Boiereni	Calea pe pod necurățată; parapeți degradați	-	-	Deschidere mal stâng colmatată	2002 S-au decolmatat două deschideri care erau colmatate	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
14.	Pod DJ 171 C 0+820 1980 Rogoz	Parapeți degradați; lipsă mină curentă în aval	-	Aripi degradate în amonte și aval mal drept.	Necesar consolidare mal drept 100 ml; corecție albie amonte pe 150 ml; depuneri vegetație la pile.	2004 sub zidire și cămășuială la cele două culee și două pile; corecție albie	Da	2004 sub zidire și cămășuială la cele două culee și două pile; corecție albie	-
15.	Pod DJ 171C 1+268 1981 Rogoz	Degradat trotuar aval capăt pod (se vede armătura); parapeții corodați; cale pod și trotuare necurățate	-	Culee mal drept inclusiv fundația culee încep să se degradeze.	Deschidere mal stâng colmatată 60% aval pod; aripă mal stâng aval pod depuneri de resturi menajere	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
16.	Pod DJ 109 U 2+600 1979 Băiuț	Parapeți coșcoviți în aval pod	-	Aripă amonte mal stâng deteriorată	Deschiderea este obstrucționată de materială	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
17.	Pod DJ 109 U 1+078 1969 Strâmbu-Băiuț	Parapeți distruși 4 ml în aval și 6 ml în amonte; stratul de uzură pe trotuar distrus	-	-	Necesar 30 ml apărare mal stâng în amonte; Necesar 15 ml apărare mal stâng în aval; Necesar consolidare mal drept 30 m; Deschidere mal drept colmatat complet.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
18.	Pod DJ 171	Calea pe pod lipsă strat de uzură;	Refacere cale ape pod și	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

	43+924 1966 Suciu de Sus	Parapeți degradați pe 2 ml.	trotuare ; desfacere guri de scurgere.						
19.	Pod DJ 171 44+654 1966 Suciu de Sus	Îmbrăcămintea pe calea pod și trotuare este degradată; 2 ml parapet distruși complet	Necesar refacere cale pod și trotuare; lipsă guri de scurgere.	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
20.	Pod DJ171 A 2+548 1966 Suciu de Sus	Parapet distrus pe 12 ml, parte aval, parapet rampe acces distrus pe ambele părți.	Necesar refacere cale pod și trotuare;	-	Amonte mal drept și stâng degradate.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
21.	Pod DJ 171 A 6+780 1965 Groșii Țibleșului	Distrus 16 ml parapet partea dreaptă și 7 ml partea stângă; guri de scurgere colmatate; lipsă parapet la rampe de acces.	Zid de trotuar degradat complet aval dreapta 90% necesar refacere zid consolidare pilă.	Amonte pod în dreptul sfert de con dreapta + stânga, resturi menajere.	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
22.	Pod DJ 171 A 14+219 1965 Groșii Țibleșului	Degradări la cale pod și parapeți	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
23.	Pod DJ 109 U 3+453 1981 Băiuț	-	-	-	Infrastructura ambelor culee nu este încastrată; aripa amonte mal stâng degradată	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
24.	Pod DJ 184 B 25+886 Copalnic Deal	Grinzile metalice tip I30 și grinda din șină CF corodate și nevopsite; La parapet metalic umplutură din țevă lipsă pe 2 m lungime; Lipsă stratul de uzură; Stâlpișorii și mina curentă corodați și nevopsiți	-	-	-	2004 subzidire și cămășuială beton armat la culee și pilă; corecție albie.	Da	2004 subzidire și cămășuială beton armat la culee și pilă; corecție albie.	-
25.	Pod DJ 182 30+379 Cernești	Calea podului și trotuarele necurățate; Soclu parapet degradat, parapeți ruginiți.	-	De curățat albia de resturi vegetale și menajere aval dreapta;	Depuneri de resturi menajere; Necesar umplutură mal în dreptul conductei de gaz la aripa stângă.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
26.	Pod DJ 184 15+960 1985 Cavnic	Degradări la îmbrăcăminți pe trotuare și cale pod; distrugerii panouri parapeți (13 zăbreluțe de beton).	-	Lipsă aripă amonte dreapta ; Subspălare zid intern de beton pe 3 ml mal stâng amonte.	Subspălare apărare mal pe 5 ml în amonte.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
27.	Pod DJ 109F 84+000 1975 Budești	Lipsă parapeți mină curentă și umplutura aferentă.	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
28.	Pod DJ 171 A 34+238 1972 Botiza	Parapeți lipsă 10 buc. ; Calea podului necurățată.	-	-	-	2004 Subzidire și cămășuială din beton armat la culee și mal stâng.	Da	2004 Subzidire și cămășuială din beton armat la culee și mal stâng.	-

29.	Pod DJ 171 A 35+237 1972 Botiza	Asfalt degradat la calea de pod; Mină curentă și umplutură din țevă la parapeti degradați; Stâlpișori din beton armat nevăruți.	-	-	Necesar apărare de mal 25 m (completare) în amonte partea dreaptă.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
30.	Pod DJ 171 A 41+669 1960 Șieu	Calea de pod necurățată; Parapeți distruși 60% și partea metalică corodată.	-	-	Albia râului în amonte pod părăsit albie veche; Sferturi de con amonte mal dreapta și aval mal stâng sunt distrușe.	2004 subzidire și cămășuială de beton armat la fundație pilă.	Da	2004 subzidire și cămășuială de beton armat la fundație pilă.	-
31.	Pod DJ 171 A 44+886 1976 Șieu	Asfalt degradat la calea pe pod și pe trotuar. Parapeți corodați; în amonte lipsă un tronson de 3,5 ml parapeți.	-	Fundație culee mal stâng subspălată și degradată periclitează stabilitatea podului.	Deschiderea centrală și mal stâng colmatată de infrastructură pod vechi	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
32.	Pod DJ 183 53+400 1960 Săpânța	Lipsă de parapeti mină curentă și umplutură pe toată lungimea podului.,	-	Sferturi de con în amonte mal drept la culee distrușe în urma viiturilor din primăvara 2001.	Albia s-a modificat ușor, spălând malul drept, răsturnând sfert de con și afectând rampa de acces.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
33.	Pod DJ 185 0+508 1977 Hărnicștii	Calea pe pod și pe trotuar degradate; soclul parapet din aval este degradat 10 ml.	-	-	-	2004 tencuire cu mortar a degradărilor la pilă.	Da	2004 tencuire cu mortar a degradărilor la pilă.	-
34.	Pod DJ 185 8+553 1964 Călinești	Calea podului necurățată; Guri de scurgere înfundate.	-	-	Deschidere suport mal drept colmatată.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
35.	Pod DJ 185 37+708 1979 Bistra	Calea podului necurățată; guri de scurgere înfundate; parapet degradat pe 10 ml.	-	-	Infrastructură pod vechi oibstrucționează albia în amonte pod.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
36.	Pod DJ 185 13+947 1971 Văleni	Cale pod necurățată; asfalt degradat pe trotoare; parapeți lipsă mină curentă și țevă la partea de jos amonte și aval; doi stâlpișori de beton armat degradați; lipsă parapeti stânga la rampă acces.	-	La îndrodușul plăcii se văd armăturile de rezistență; posibilă periclitare stabilitate pod.	Sub pod mal stâng albia este colmatată de depuneri de resturi menajere.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
37.	Pod DJ 185 17+800 1979 Bărsana	Calea pe pod degradată; la trotuare bordurile parțial degradate; rosturi de dilatație degradate; lipsă 85 zăbreluțe din platbandă la parapeți	-	Pilă mal drept și pila 2 început de subspălare.	Deschiderile marginale colmate; în aval pod albia obstrucționată de bolovani; amonte pod depuneri vegetație la pile.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
38.	Pod DJ 186 0+680	Calea pe pod cu mixture asfaltică denivelată;	Denivelare în curs de rezolvare +	-	La pilonul 1 depuneri de vegetație	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

	1963 Vadu Izei	la parapeti 11 stâlpișori distruși; parapeti corodați; la rampa de acces 100% din parapeti distruși; pe partea inferioară a albiei betonul desprins, se văd armăturile (spre mal drept)	trotuarele sfert de con aval dreapta partea superioară se infiltrază apa și necesită umplutură						
39.	Pod DJ 186 6+599 1976 Oncești	La trotuar 15 ml bordură degradată ; mixt degradată la trotuar	Lipsă rampe acces Pilă mal drept degradată - Infiltrații de apă pe pilă	La pila mal drept rost clar Fundatie degradată pe o adâncime de 50 de cm, ar putea fi periclitată stabilitatea podului	Deschider mal drept amonte sub pod și aval colmate; Depuneri de vegetație la pila 1 și 2	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
40.	Pod DJ 186 30+944 1971 Rozavlea	Pe partea dorsală a tablei, chisonat se văd armăturile corodate; ar putea fi periclitată stabilitatea podului; rosturi de dilatație necorespunzătoare.	Guri de scurgere fără grătar; Calea podului necurățată; Parapeți corodați.	Fundațiile de la culee mal drept și pilă mal stâng sunt subspălate	Deschiderea mal stâng sub pod clomată; În amonte albia este obstrucționată de vegetație	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
41.	Pod DJ 186 34+950 1964 Bogdan Vodă	Calea pe pod necurățată; Parapeți nevâruiți; Acostament incomplet la rampa de acces	-	Sferturi de con degradate acoperite de pământ și resturi menajere în aval; Culee mal stâng subspălată.	-	2003 Cămășuială și subzidire fundație culee	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
42.	Pod DJ 186 35+332 1973 Bogdan Vodă	Calea pe pod necurățată; Grinda de trotuar la deschiderea 2 partea stângă degradată; La trotuare mixt asfalică este degradată; parapet degradat pe partea dreaptă ; lipsă 2 ml bordură la trotuar partea stângă.	Zăbrelețe parapet degradate 70% ; De vâruit parapetii.	Sferturile de con degradate.	Deschiderile laterale sub pod colmate.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
43.	Pod DJ 186 38+268 1967 Dragomirești	Calea pe pod necurățată; trotuare necurățate; umplutură parapet corodată; guri de scurgere înfundate; apărătoare de trotuar metalică, pe partea dreaptă, distrusă 10 ml; lipse parapeti; rampele de acces lipsesc.	-	La culee mal drept colțul cuzinet mal drept este fisurat.	Deschiderea mal drept sub pod este colmatată.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
44.	Pod DJ 186 44+487 1969 Săliștea de Sus	Guri de scurgere înfundate ; lipsă grătare ; calea pe pod și trotuare necurățate.	-	-	Ambele deschideri laterale sub pod sunt colmate	2004 Subzidire și cămășuială de la fundația pilă mal stâng.	Da	2004 Subzidire și cămășuială de la fundația pilă mal stâng.	-

45.	Pod DJ 186 52+533 1971 Săcel	La parapeti, lipsă pe ambele părți câte 3 ml umplutură din țevă; La trotuare lipsă 8 ml de bordură.	-	Soclu pilă început de degradare; în amonte apare scurgere pe sfertul de con.	Deschidere mal stâng colmatată complet; deschiderile sub pod și mal drept colmate 50% de vegetație și resturi menajere.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
46.	Pod DJ 187 1+125 1978 Ruscova	Deschidere mal drept grinda laterală aval crăpată longitudinal și lateral; la parapeti lipsă umplutură în amonte.	-	La pila aval stânga fundația este erodată accentuând-periclitând stabilitatea podului; la pila aval dreapta fundația erodată periclitând stabilitatea podului.	Deschidere mal drept colmatată în aval pod parțial.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
47.	Pod DJ 187 13+013 1979 Repedea	Calea pe pod necurățată; lipsesc 9 ml parapet la capăt pod; parapet corodat.	-	Apărare mal drept neracordată la culee în amonte datorită faptului că nu a fost dărămată culeea mal drept; în aval apărarea de mal drept neracordată la culee.	Deschiderile mal drept și stâng sunt colmate.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
48.	Pod DJ 187 16+194 1976 Poienile de Sub Munte	-	-	-	Deschiderea mal stâng sub pod 80% colmatată.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
49.	Pod DJ 187 19+273 1980 Poienile de Sub Munte	La cale pe pod asfalt degradat; lipsă parapeti și mină curentă pe toată lungimea; trotuare nefinisate; rampe de acces nefinisate pe ambele părți.	-	Aripile din amonte lipsesc pe ambele părți precum și aripa mal drept	Albia în amonte este neamenajată iar sub pod este colmatată.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
50.	Pod DJ 188 0+320 1985 Vișeu de Jos	Calea pe pod necurățată; parapet corodat	Rămâne la fel plus pila 2	-	-	2003 Cămășuială din beton armat și subzidire la 2 pile.	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
51.	Pod DJ 171 D 0+027 1990 Strămtura	Calea pe pod cu asfalt degradat ; Lipsă 14 zăbrelețe la parapet metalic	-	-	Deschiderea mal stânga sub pod este colmatată ; În amonte sunt depuneri vegetale la pile.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
52.	Pod DJ 171 D 3+060 1991 Slătioara	Parapeți corodați; La parapeti lipsesc 5 bucăți zăbrelețe din țevă.	-	-	Albia sub pod este colmatată; în aval de pod sunt depuneri de resturi menajere	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
53.	Pod DJ 185 52+920 2001	Rampele de acces pe ambele maluri nu sunt finisate; Parapeți corodați ;	-	La culee mal drept nu sunt finisate chesoanele ;	Deschiderea mal stâng este colmatată.	2002 Au fost finisate aripile în	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

	Valea Vișeului			La pila nr. 1 rostul degradat		amonte și au fost revopsiți parapetii.			
54.	Pod DJ 182 G 0+050 Plopiș	Cale ape pod necurățată ; Parapeții corodați.	-	La pilă fundația este subspălată, ar putea fi periclitată stabilitatea podului.	Deschiderea mal drept în amonte este obstrucționată de depuneri de resturi menajere.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
55.	Pod DJ 193 E 7+720 Almăju de Sus	Parapeți corodați.	-	Elevațiile culeelor din podul vechi înglobate în noile culei sunt crăpate marginal dar deocamdată nu afectează structura podului, grinzile rezemându-se pe culeile noi ; Inceput de subspălare la culee mal drept.	Albia sub pod mal drept este colmatată.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
56.	Pod DJ 171 44+765 1966 Suci de Sus	Trotuare degradate ; 2 ml parapeti distruși.	Refacere calea podului	-	-	-	-	-	-
57.	Pod DJ 108 A 95+170 1979 Sălsig	Parapeții corodați, calea podului necurățată, lângă trotuare; lipsă 10 zăbrelețe parapet aval pod	-	-	Deschidere mal stâng colmatată de palele vechiului pod de lemn în aval și sub pod ambele deschideri colmatate de resturi menajere și vegetație	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
58.	Pod DJ 108 A 102+179 1948 Fărcașa	Grinzile metalice corodate; calea podului necurățată; la parapeti mina curentă și umplutura corodate.	-	Elevație culee mal drept degradată în aval; infiltrații izolate la pilă	Albia subpod colmatată în amonte și aval; albia colmatată câte 20 ml.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
59.	Pod DJ 108D 28+765 1975 Ulcing	Rosturile de dilatație degradate; calea podului necurățate; parapet metal, rampe acces distruse- 492 ml.	-	Zid de gardă degradat; sfert de con aval stânga degradat.	Deschiderea mal stâng este colmatată; sferturi de con aval pod partea stângă distrusă.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
60.	Pod DJ 108 D 35+630 1975 Ariniș	Parapet aval dreapta inclusiv mina curentă degradat 10 ml; Lipsă parapet flexibil rampă de acces stânga 100 ml.	-	-	Deschiderea mal stânga colmatată; blocuri de beton obstrucționează albia; deschiderea 2 amonte colmatată complet; în aval pod sunt depozitate resturi menajere.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
61.	Pod DJ 108 D	Parapet corodat; Calea pe pod și	-	Infiltrații la culee	Rupere pantă aval pod	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

	37+780 1975 Ariniș	trotuarele necurățate.							
62.	Pod DJ 108 D 43+735 1975 Rodina	Amonte parapet distrus total Aval 3 stâlpi și parapet degradați, lipsă 4 ml mină curentă.	-	Culee mal drept subspălată.	-		Da	Nu (lipsă fonduri)	-
63.	Pod DJ 108 E 32+804 1973 Mireșu Mare	Guri de scurgere colmate; la trotuare mixtura degradată; calea podului necurățată.	-	-	Albia colmatată complet pe prima deschidere, iar pe a doua câte 20 ml atât în aval cât și în amonte	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
65.	Pod DJ 108 E 37+826 1986 Sucăcești	Infiltrație la grindă trotuar aval; Lipsă umplutură asfaltică la trotuare; Calea podului necurățată; Lipsă 3 ml parapet metalic amonte; La parapeți lipsă zăbrele prin furt	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
66.	Pod DJ 108 E 42+511 1986 Pribilești	Calea podului necurățată; Lipsă zăbrele metalice la parapeți.	-	Fundație sfert de con aval stânga degradată.	Deschiderea colmatată de vegetație	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
67.	Pod DJ 108 E 45+768 1976 Mogoșești	Armătură liberă; Beton degradat pe mijlocul fâșiilor deschidere stânga	-	Armătură descoperită; Degradări beton culee stânga	Ambele deschideri amonte, aval și sub pod 50 % colmate de vegetație; Capăt pod amonte depuneri de resturi menajere.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
68.	Pod DJ 182 10+385 1970 Dumbrăvița	Lipsă 8 borduri trotuar partea stângă și 10 borduri partea dreaptă; Calea podului necurățată; Lângă trotuar rost zid; Culee stânga aval deplasat.	-	Subspălare culee dreapta amonte 5 ml albia fiind adâncită din această cauză cu cca. 1 m	Apărare mal drept amonte distrusă.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
69.	Pod DJ 182 B 6+858 1977 Cătălina	Grinda parapetului degradată; Lipsă mixtură asfaltică trotuare; Parapeți corodați; Calea podului și trotuare necurățate.	-	Depuneri vegetație sub pod; Depozitat lemn și resturi menajere	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
70.	Pod DJ 182 B 6+956 1962 Cătălina	Armături de zăbrele descoperite de beton în dale pe porțiuni izolate; Parapeți și mină degradate partea dreaptă 15 ml și partea stângă 3 ml; Mixtură asfaltică degradate la trotuare; Lipsă grătare guri	Pendulii din reazămul mobil au fost maseți din betonul din elevație acesta degradându- se în timp la ambele culee; Ambele culee degradate, necesar	-	Deschiderea 1 și 4 colmate	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

		de scurgere; Calea podului necurățată.	cămășuială; Mixtură asfaltică degradată la trotuare.						
71.	Pod DJ 182 B 24+888 1962 Șomcuta Mare	Borduri trotuare degradate complet; Guri de scurgere îmfundate.	-	-	-	2001 Refacere soclu parapet	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
72.	Pod DJ 182 B 35+779 1976 Mireșu Mare	Parapeți degradați	-	-	Fundațiile vechiului pod obstrucționează albia	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
73.	Pod DJ 182 C 0+406 1976 Coaș	-	-	-	-	2004 Subzidire și cămășuială din beton la radierii pilelor 3 și 4; Corecție albie; Revopsire parapeți	Da	2004 Subzidire și cămășuială din beton la radierii pilelor 3 și 4; Corecție albie; Revopsire parapeți	-
74.	Pod DJ 183 14+175 1989 Firiza	-	-	Culee mal drept subspălată pe toată lungimea.	Culea și pila podului vechi răsturnate lângă pilă obstrucționând albia	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
75.	Pod DJ 183 14+584 1985 Firiza	Parapeți corodați	-	-	Subspălare apărări mal amonte stânga și dreapta pe 10 ml	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
76.	Pod DJ 183 15+472 1986 Firiza	La parapeți capăt amonte panourile degradate	Culee mal drept și stâng între dosul elevației nu este tencuit	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
77.	Pod DJ 183 15+975 1985 Firiza	Parapeți corodați	-	Început subspălare fundație culee mal stâng 1 ml	Început subspălare apărare mal stâng amonte 1,5 ml	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
78.	Pod DJ 183 27+453 1960 Izvoare	-	-	Lipsă aripi amonte și aval	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
79.	Pod DJ 184 A 3+550 1985 Șindrești	Asfalt degradat la calea podului; Parapeți corodați	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
80.	Pod DJ 184 A 5+940 1980 Rus	Calea podului necurățată lângă trotuare; Trotuare necurățate.	-	Aripă stânga amonte subspălată 3 ml; Culee mal stâng subspălată	Albie obstrucționată de vegetație și resturi menajere	2002 Apărare mal stâng aval și mal drept amonte cu anrocamente pe 200 ml	Da	2002 Apărare mal stâng aval și mal drept amonte cu anrocamente pe 200 ml	-
81.	Pod DJ 184 A 8+900 1977 Dumbrăvița	Calea podului și trotuarele necurățate;	De curățat partea carosabilă și trotuarele.	Amonte pod partea stângă și aval partea dreaptă, sferturi de con degradate	Amonte și subpod albie mal drept este colmatată; albia sub pod colmatată și depunderi de vegetație.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
82.	Pod DJ 193 45+700 1974	Infilații la riglele pilelor; lipsă borduri trotuare 25 ml;	-	Bazele pilelor 2 și 3 erodate; la nivelul solului la	Ar putea fi periclitată stabilitatea podului.	1982 executat cămășuială din beton	Da	1982 executat cămășuială din beton	-

	Ardusat	Rosturile de trotuare degradate; Lipsă 6 jgheaburi, guri de scurgere; Jgheaburi, guri de scurgere degradate.		pilele 2,3,4 beton degradat armătură liberă cu crustă; lipsă strat de acoperire.		armat care să acopere pilele în zona cotei etiajului și a nivelului de scurgere al ghețurilor.		armat care să acopere pilele în zona cotei etiajului și a nivelului de scurgere al ghețurilor.	
83.	Pod DJ 193 46+080 1974 Ardusat	Infiltrații la fâșiile marginale; lipsă 14 ml borduri trotuare.	-	Infiltrații la culee	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
84.	Pod DJ 193 45+820 1979 Ardusat	Armătură liberă cu crustă; Beton degradat la deschiderea 3 și 1 aval; Infiltrații pe porțiuni la fâșii; Lipsă 5 ml borduri trotuare.	-	Armătură descoperită la culeea stângă; Infiltrații la toate pilele; Armătură descoperită; Beton degradat; Sferturi de con acoperite cu vegetație.	Deschiderea 4 depuneri de pământ cca 2 m înălțime pe 40 % din suprafață.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
85.	Pod DJ 182 B 55+218 1982 Urmeniș	Calea podului degradată; Parapet corodat.	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
86.	Pod DJ 182 B 49+493 1986 Ariniș	Parapeți corodați; Calea podului necurățată.	-	-	Deschiderea mal stâng colmatată sub pod; În amonte și aval albia este obstrucționată de vegetație.	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
87.	Pod DJ 193 E 3+810 1986 Asuaju de Jos	Parapeți corodați; Calea podului și trotuarele necurățate	-	-	Albia sub pod mal drept colmatată	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
88.	Pod DJ 184 B 11+150 2000 Codru Butesii	Parapeți corodați	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
89.	Pod DJ 108 D 40+238 1972 Rodina	Parapeți corodați; Calea podului este necurățată; 7 stâlpișori de beton armat deteriorați.	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
90.	Pod DJ 183 14+275 1975 Firiza	Parapeți corodați	-	-	Albia sub pod obstrucționată de blocuri de beton din culeele podului vechi	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
91.	Pod DJ 183 16+225 1983 Firiza	Parapeți corodați	-	Culee mal stâng deteriorați	Albia sub pod mal drept colmatată cu aluviuni	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
92.	Pod DJ 183 16+475 1984 Firiza	Parapeți corodați; Lipsă umplutură parapeti	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
93.	Pod DJ 183 16+975 1984 Firiza	Parapeți corodați; Lipsă umplutură parapeti	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
94.	Pod	Parapeți corodați	-	-	Albia sub pod	-	Da	Nu (lipsă	-

	DJ 183 19+075 1983 Firiza				este obstrucționată de blocuri de piatră			fonduri)	
95.	Pod DJ 183 29+900 - Izvoru	Grinzi metalice 130 corodate; Podină de lemn degradată.	-	-	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
96.	Pod DJ 183 A 7+730 - Mara	-	-	Lipsă aripi amonte și aval	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
97.	Pod DJ 184 A 14+820 1996 Coruia	Guri de scurgere înfundate; Lipsă parapet flexibil partea stângă; La rampele de acces parapet nevopsiți.	-	Sferturile de con în amonte nu sunt construite	Albia sub pod, deschiderea mal drept și stâng sunt colmate	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-
98.	Pod DJ 184 A 15+009 1996 Coruia	Guri de scurgere înfundate; Parapeți corodați la rampa de acces 30 ml.	-	Lipsă umplutură în spatele aripii partea stângă	-	-	Da	Nu (lipsă fonduri)	-

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean, SC. Drumuri și Poduri Maramureș SA

Termen de realizare: 2009-2013

6.1.14. Construcție de noi poduri rutiere peste cursuri hidrografice

Descrierea proiectului:

Construcția de noi poduri rutiere peste cursuri hidrografice au rolul de a scurta distanțele de acces spre localități relativ izolate față de arterele principale de circulație. Execuția acestora vor duce la eliminarea distanțelor nejustificate de mari rezultate prin ocolire. La nivelul județului Maramureș se propune construirea următoarelor poduri:

- ✚ Pod rutier peste râul Tisa la Sighetu Marmăției spre Ucraina cu rol de conectare a drumului expres Baia Mare – Sighetu Marmăției printr-un nou punct valmal cu infrastructură similară din statul vecin.
- ✚ Pod rutier peste râul Iza la Valea Slatinii (Bârsana).
- ✚ Pod rutier peste râul Iza la Nanesti (Bârsana).
- ✚ Pod rutier peste râul Iza în zona Dupa Râu.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean, SC. Drumuri și Poduri Maramureș SA, Consiliile Locale: Sighetu Marmăției, Bârsana.

Termen de realizare: 2009-2013

6.1.15. Modernizarea infrastructurii feroviare din județul Maramureș

6.1.15.1. Implicarea administrației județene în susținerea modernizării Magistralei feroviare 400 Brașov – Toplița – Deda – Beclean – Baia Mare – Satu Mare, sectorul Dej – Jibou – Baia Mare – Satu Mare

Descrierea proiectului:

Modernizarea Magistralei feroviare 400 prin dublarea căii, electrificarea, și măsuri de creștere a vitezei de deplasare (una din cele mai mici viteze la ora actuală) pe tronsonul Dej – Jibou – Baia Mare – Satu Mare reprezintă o prioritate națională și județeană. Aceasta va duce la

creșterea fluxului feroviar și a vitezei de circulație a trenurilor a atractivității față de acest mijloc de transport.

În contextul viitoarei crize energetice mondiale transportul feroviar va reprezenta o soluție de tranzit spre o nouă formă de energie datorită capacității acestei forme de transport de a utiliza energia electrică. În acest sens în următorul interval de timp atenția administrației naționale și județene trebuie să se îndrepte spre modernizarea și consolidarea infrastructurii feroviare pentru a face față nevoilor de transport pe termen mediu și lung.

În paralel cu lucrările de modernizare a infrastructurii feroviare (inclusiv a lucrărilor de artă) se impune și modernizarea gărilor (reparații capitale, informatizare, dotare cu mobilier, salubritate, amenajare parcări etc.) în vederea asigurării unor servicii populației și agenților economici de rang european. Este vizată cu precădere gara Baia Mare dar și Ulmeni la care se adaugă stațiile de pe tronsonul amintit.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, SNCFR, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.15.2. Implicarea administrației județene în susținerea modernizării căii ferate 409 Salva – Vișeu de Jos – Sighetu Marmăției

Descrierea proiectului:

Modernizarea căii ferate 409 prin electrificarea, și măsuri de creștere a vitezei de deplasare pe tronsonul Salva – Vișeu de Jos – Sighetu Marmăției reprezintă o prioritate județeană deoarece va duce la scoaterea din izolare relativă a Depresiunii Maramureșului. Aceasta va duce la creșterea fluxului feroviar și a vitezei de circulație a trenurilor a atractivității față de acest mijloc de transport.

În contextul viitoarei crize energetice mondiale transportul feroviar va reprezenta o soluție de tranzit spre o nouă formă de energie datorită capacității acestei forme de transport de a utiliza energia electrică. În acest sens în următorul interval de timp atenția administrației naționale și județene trebuie să se îndrepte spre modernizarea și consolidarea infrastructurii feroviare pentru a face față nevoilor de transport pe termen mediu și lung.

În paralel cu lucrările de modernizare a infrastructurii feroviare (inclusiv a lucrărilor de artă) se impune și modernizarea gărilor (reparații capitale, informatizare, dotare cu mobilier, salubritate, amenajare parcări etc.) în vederea asigurării unor servicii populației și agenților economici de rang european. Este vizată cu precădere gara Sighetu Marmăției dar și Valea Vișeuului, Vișeu de Jos la care se adaugă stațiile de pe tronsonul amintit.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, SNCFR, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.15.3. Implicarea administrației județene în vederea susținerii construcției unui tronson nou de cale ferată Baia Mare – Sighetu Marmăției

Descrierea proiectului:

Construcția acestui tronson nou de cale ferată prevăzut în PATN secțiunea I. Căi de comunicație, va duce la conectarea directă a reședinței de județ (Baia Mare) cu centrul polarizator al Depresiunii Maramureșului (Sighetu Marmăției), scurtând astfel distanța de acces cu cca. 160 km. La acesta se adaugă scoaterea din izolare relativă a Depresiunii Maramureșului față de transportul feroviar și totodată posibilitatea conexiunii directe la rețeaua feroviară a părții sudice cu nordul județului. Bariera orografică a Munților Gutâi se propune a fi soluționată printr-un tunel mixt rutier-feroviar.

Până la demararea construcțiilor Consiliul Județean va avea ca și prioritate atribuirea studiilor PSF, SF și ST în vederea clarificării traseului și preservarea terenurilor necesare executării infrastructurii.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, SNCFR, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2015-2025

6.1.15.4. Conservarea și transformarea căii ferate Vișeu de Jos-Borșa în cale ferată turistică

Descrierea proiectului:

Calea ferată Vișeu de Jos-Borșa, care la momentul actual este în conservare, datorită poziționării geografice precum și a vecinătății Stațiunii Montane Borșa se propune a fi declarată cale ferată turistică și trecerea în patrimoniul consiliului județean Maramureș. Aceasta implică modernizarea Gării Borșa și extinderea căii ferate până în stațiunea Borșa. Pe această cale ferată se propune înființarea unei curse periodice tip „săgeată albastră” care pe lângă transportul de turiști spre și de la stațiunea Borșa va asigura și transportul public de persoane spre Stația Săcel. În felul acesta se va pune în valoare infrastructura feroviară existentă între Vișeu de Jos și Borșa care în caz contrar va intra într-un proces rapid de degradare.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, SNCFR, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2015-2025

6.1.15.5. Modernizarea gărilor aflate în stare de uzură avansată și cu deficiențe funcționale evidente. Avem în vedere, în primul rând, gările Baia Mare și Vișeu de Jos, la care se pot adăuga și altele, de importanță mai redusă. Amenajarea acestor elemente de infrastructură prin prisma specificităților arhitecturale locale ar adăuga o valență în plus, de ordin turistic, peisajului.

Actori implicați/responsabili:

SNCFR, Consiliul Județean, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.16. Lărgirea sferei transportului aerian și diversificarea serviciilor acestuia. În acest sens preconizăm:

6.1.16.1. Continuarea lucrărilor de modernizare a Aeroportului Internațional Baia Mare

Descrierea proiectului:

Acesta se află în prezent într-un amplu proces de modernizare (pistă și aerogară) în vederea creșterii fluxului de pasageri și aeronave. În vederea susținerii traficului de pasageri și mărfuri aflat în creștere se propune modernizarea pistei prin sporirea lungimii și a greutateii portante în vederea creării posibilității de aterizare/decolare a aeronamelor de mediu curier. La aceasta se propune modernizarea aerogării în vederea creșterii numărului de pasageri pentru triere pe mai multe culoare.

În vederea includerii aeroportului în transportul de mărfuri se propune ca în cadrul incintei să se dezvolte un modul cargo pentru transportul de mărfuri. Asociat cu prezența în vecinătate a viitoarei autostrăzi și posibilitatea înființării în localitatea Tăuții Măgheruș a unui nou modul de transport intermodal modernizarea aeroportului devine o prioritate județeană.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii,

Consiliile Locale Baia Mare, Tăuții Măgherauș.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.16.2. *Construirea, în asociere cu județul Satu Mare, a unui aeroport comun internațional în zona Apa-Seini*, în vederea eliminării competiției concurențiale dintre cele două aeroporturi actuale, limitate fiecare în dezvoltarea lor de un bazin de recrutare a cererii delimitat geografic.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean Maramureș, Consiliul Județean Satu Mare, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii, Ministerul dezvoltării Regionale și Locuinței, Consiliile Locale Baia Mare, Satu Mare, Seini, Apa.

Termen de realizare: 2015-2025

6.1.16.3. *Construirea, la Sighetu Marmăției, a unui eliport* pentru deservirea cererii turistice și de afaceri aferente Depresiunii Maramureșului.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean Maramureș, Consiliul Local Sighetu Marmăției, ADR Nord-Vest, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii.

Termen de realizare: 2009-2015

6.1.17. Diversificarea tipurilor de transport prin afirmarea navigației fluviatile. Avem în vedere reluarea, în colaborare cu Ucraina, a navigației pe râul Tisa, cu accent pe navigația de agrement turistic. În acest sens se impune edificarea unei infrastructuri specifice la Sighetu Marmăției (port pentru nave și ambarcațiuni ușoare).

6.1.18. Asigurarea intermodalității

Un alt obiectiv strategic propus îl reprezintă asigurarea intermodalității și promovarea dezvoltării echilibrate a tuturor modurilor de transport. Acest echilibru presupune găsirea unei alternative la dezvoltarea excesivă a transportului rutier prin susținerea dezvoltării transportului pe căile ferate, a transportului aerian de pasageri și a transportului multimodal. Acest obiectiv va fi atins prin aplicarea unor măsuri de îmbunătățire a infrastructurii de căi ferate și prin realizarea unor centre logistice de transport intermodal feroviar-rutier.

6.1.19. Îmbunătățirea calității și eficienței serviciilor de transport

Asigurarea unor servicii de transport la standarde europene de siguranță, securitate, calitate și costuri constituie un alt obiectiv strategic avut în vedere pentru sectorul transporturi. Acesta presupune realizarea și respectarea sistematică a standardelor specifice de siguranță, securitate, calitate și costuri în ramura industriei de transport. Atingerea acestui obiectiv se va realiza prin aplicarea unor măsuri de îmbunătățire a stării tehnice a rețelei de drumuri și poduri existente prin realizarea lucrărilor de întreținere la nivelul cerințelor impuse de traficul în continuă creștere, întreținerea preventivă pe timp de vară (reparații izolate, covoare asfaltice, ranforsări, reparații poduri, podețe etc.) și respectarea programelor de întreținere a drumurilor prioritizate în funcție de importanța lor, întreținerea preventivă pe timp de iarnă: folosirea unor metode moderne de eliminare a obstacolelor naturale (înzăpeziri), stoparea tendințelor de depășire a normelor privind greutatea admisibilă pe osie prin intensificarea controlului autovehiculelor prin cântărire. De asemenea, se vor aplica tehnologii moderne prin folosirea unor procedee și materiale care să ducă la reducerea grosimii constructive a straturilor rutiere și creșterea duratei de exploatare a drumurilor în condițiile asigurării unui confort ridicat al utilizatorilor. Amenajarea intersecțiilor de nivel, construcția de pasaje denivelate la trecerea peste calea ferată, semnalizare orizontală și

verticală, informarea utilizatorilor și realizarea de marcaje și indicatoare de orientare și informare pe rețeaua rutieră vor fi prioritare în politica de dezvoltare și modernizare a infrastructurii rutiere. Pentru asigurarea unor servicii de transport la standarde europene odată cu dezvoltarea infrastructurii rutiere se va asigura formarea unui personal care să implementeze noile cerințe și obiective. Pentru a realiza acest deziderat personalul trebuie să beneficieze de o pregătire profesională continuă. Vor fi continuate măsurile de implementare ale mijloacelor de supraveghere și calmare a traficului (camere video, benzi producătoare de zgomot pentru atenționare, semnalizarea și protejarea trecerilor de pietoni etc.), precum și programele de reabilitare a infrastructurii în localitățile liniare și eliminarea trecerilor la nivel cu calea ferată. Va trebui întărită cooperarea cu autoritățile locale pentru a împiedica extinderea localităților liniare de-a lungul drumurilor sau/și de-a lungul variantelor ocolitoare, fapt ce anulează, aproape în totalitate, obiectivele urmărite în construirea acestora.

Se are în vedere diversificarea și modernizarea serviciilor în traficul feroviar de marfă și călători prin utilizarea de tehnologii noi de construcție și întreținere a infrastructurii, implementarea rețelelor de comunicații specializate IT&C, informatizarea activității operatorilor de transport, implementarea sistemelor de informare în timp real multimodale pentru călători și implementarea sistemului informatic „Vânzare bilete și rezervare locuri la trenurile de călători” pe întreaga rețea feroviară convențională din România. În același scop se are în vedere îmbunătățirea și modernizarea stațiilor de cale ferată pentru asigurarea intermodalității între transportul feroviar cu cel rutier, elaborarea, dezvoltarea și corelarea graficelor de circulație a trenurilor de călători cu frecvență ridicată, atât pentru trenurile de lung parcurs, cât și pentru cele de scurt parcurs, menite să sporească atractivitatea transportului feroviar.

6.2. Asigurarea alimentării cu apă a populației și economiei județului prin modernizarea infrastructurii de alimentare cu apă și canalizare

6.2.1. Asigurarea pentru întregul județ a surselor de alimentare cu apă în cantitatea și la calitatea impusă de standardele europene

Generalizarea alimentării cu apă în sistem centralizat a tuturor localităților și majorității absolute a gospodăriilor, precum și creșterea necesarului de apă reclamat de economie (turism, agricultură, industrie) impune o gospodărire superioară a resurselor de apă ale județului, respectiv realizarea unor acumulări și aducțiuni care să conducă la realizarea dezideratului propus. În acest sens propunem:

- * optimizarea parametrilor funcționali ai acumulării Runcu în sensul asigurării unui debit suplimentar în sistem de 1000 l/s și acoperirea necesarului de apă a orașului Sighetu Marmăției și localităților situate pe sau în vecinătatea traseului derivației;

- * gestionarea eficientă a resurselor de apă din acumulările Strâmtori-Firiza, Runcu, Fântâna, Raoaia;

- * realizarea unei acumulări cu funcție complexă (alimentare cu apă pentru o mare parte a localităților din Țara Lăpușului, hidroenergie, turism) pe Valea Bradului, amonte de localitatea Greble.

6.2.2. Reabilitarea parțială, extinderea, înființarea și execuția rețelei de alimentare cu apă

Descrierea proiectului:

Rețeaua de alimentare cu apă potabilă reprezintă unul din attributele unei vieți civilizate prin sporirea confortului de locuire. Multe dintre rețelele de alimentare cu apă și-au depășit termenul de exploatare acestea necesitând ample lucrări de modernizare, în vederea reducerii riscului de producere a avariilor dar și a pierderilor de apă din rețea.

La nivelul județului Maramureș în următoarele localități sunt necesare lucrări de

reabilitare parțială, extindere, înființare, deviere a rețelei de alimentare cu apă:

- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în municipiul Baia Mare.
- + Reabilitarea uzinei de apă a municipiului Baia Mare.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în municipiul Sighetu Marmației.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în orașul Baia Sprie.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în orașul Baia Sprie.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în orașul Borșa.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în orașul Cavnic.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în orașul Dragomirești.
- + Deviere, modernizare și extinderea rețelei de apă potabilă în orașul Săliște de Sus.
- + Deviere, modernizare și extinderea rețelei de apă potabilă în orașul Seini.
- + Deviere, modernizare și extinderea rețelei de apă potabilă în orașul Tg. Lăpuș.
- + Deviere, modernizare și extinderea rețelei de apă potabilă în orașul Ulmeni.
- + Reabilitarea parțială și extinderea rețelei cu apă potabilă în orașul Vișeu de Sus.
- + Execuție sistem centralizat local de alimentare cu apă în comuna Șomcuta Mare și localitățile componente Vălenii Șomcutei, Hovrila, Finteușu Mare, Ciolt, Buciumi, Buteasa, Codru Butesii.
- + Deviere, modernizare și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Tăuții Măgherauș, localitatea Tăuții Măgherauș.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Ardușat, localitățile Arieșu de Câmp și Colțirea.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Ariniș, localitatea Ariniș.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Asuaju de Sus, localitatea Asuaju de Sus.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Băița de sub Codru din sistemul Asuaj.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Băsești, localitatea Băsești.
- + Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Bicz, localitatea Bicz.
- + Realizarea aducțiunii cu apă în comuna Bistra în vederea alimentării localităților Bistra și Crasna.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Bocicoiu Mare, localitatea Bocicoiu Mare.
- + Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Bogdan Vodă, localitatea Bogdan Vodă.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Boiu Mare, localitățile componente Frânceni, Românești, Boiuț.
- + Reabilitarea rețelei existente de apă potabilă în comuna Botiza, localitatea Botiza.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Budești, localitatea Budești.
- + Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Călinești, localitatea Călinești.
- + Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Câmpulung la Tisa, localitatea Câmpulung la Tisa.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Cernești, localitatea Cernești.
- + Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Cicârlău, localitatea Cicârlău.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Coaș, localitatea Coaș.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Copalnic Mănăstur. Etapa I. Aducțiune, înmagazinare și rețea de distribuție în satul Berința.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Copalnic Mănăstur. Etapa II. Aducțiune, înmagazinare și rețea de distribuție în celelalte localități aparținătoare.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Coroieni, localitatea Coroieni.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Cupșeni, localitatea Cupșeni.
- + Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Desești, localitatea Desești.
- + Redimensionarea, reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Fărcașa,

- localitatea Fărcașa.
- ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Giulești, localitatea Giulești.
  - ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Gârdani, localitatea Gârdani.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Groși, localitatea Groși.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Groșii Țibleșului, localitatea Groșii Țibleșului.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Ieud, localitatea Ieud.
  - ✚ Reabilitarea rețelei de apă potabilă și extindere front captare în comuna Lăpuș, localitatea Lăpuș.
  - ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Leordina, localitatea Leordina.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Mireșu Mare, localitatea Mireșu Mare.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Moisei, localitatea Moisei.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Oarța de Jos, localitatea Oarța de Jos.
  - ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Ocna Șugatag, localitatea Ocna Șugatag.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Oncești, localitatea Oncești.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Petrova, localitatea Petrova.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Poienile de sub Munte, localitatea Poienile de sub Munte pe O.G. nr 7/2006, cofinantare 10 %.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Poienile Izei, localitatea Poienile Izei.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Recea Lăpușel, localitatea Bozânta Mică.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Remetea Chioarului, localitățile Berchez și Poșta.
  - ✚ Modernizarea captărilor de apă în vederea potabilizării și construirea stației de tratare a apei în comuna Remeș, localitatea Remeș, proiect elaborat în anul 2007.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Repedeș, localitatea Repedeș.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Rona de Jos, localitatea Rona de Jos.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Rozavlea, localitatea Salta.
  - ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Satulung, localitatea Satulung.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Satulung, localitățile Mogoșești, Pribilești.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Săcel, localitatea Săcel.
  - ✚ Finalizare lucrări înființare rețea de distribuție apă potabilă prin punerea în funcțiune în comuna Sălsig, localitatea Sălsig.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Sărăsău, localitatea Sărăsău.
  - ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Săpânța, localitatea Săpânța.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Strâmtura, localitatea Strâmtura.
  - ✚ Continuarea lucrărilor la înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Suciul de Sus, etapa II.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Șieu, localitatea Șieu.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Sisești, localitatea Sisești.
  - ✚ Înființarea rețelei de distribuție de apă potabilă în comuna Vadu Izei, localitatea Vadu Izei.
  - ✚ Extindere aducțiune apă pentru localitățile componente ale comunei Valea Chioarului, Valea Chioarului, Mesteacăn.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Vima Mică, localitatea Vima Mică.
  - ✚ Extinderea rețelei de apă potabilă în comuna Vișeu de Jos, localitatea Vișeu de Jos.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și

investiții a Consiliului Județean, Consiliile Locale: Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Dragomirești, Săliște de Sus, Seini, Tg. Lăpuș, Ulmeni, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherauș, Ardasat, Ariniș, Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băsești, Bicz, Bistra, Bocicoiu Mare, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Botiza, Budești, Călinești, Câmpulung la Tisa, Cernești, Cicârlău, Coaș, Copalnic Mănăstur, Coroieni, Cupșeni, Desești, Fărcașa, Giulești, Gârdani, Groși, Groșii Țibleșului, Ieud, Lăpuș, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Oarța de Jos, Ocna Șugatag, Oncești, Petrova, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Recea Lăpușel, Remetea Chioarului, Remet, Repedea, Rona de Jos, Rozavlea, Satulung, Săcel, Sălsig, Sărăsău, Săpânța, Strâmtura, Suciul de Sus, Șieu, Sisești, Vadu Izei, Valea Chioarului, Vima Mică, Vișeu de Jos,
Termen de realizare: 2009-2015

6.2.3. Reabilitarea parțială, extinderea, înființarea și execuția rețelei de canalizare și stații de epurare la nivelul județului Maramureș

Descrierea proiectului:

Rețeaua de canalizare reprezintă componenta secundară obligatorie a sistemului de alimentare cu apă. Acesta are rolul de a prelua apele menajere și a le transfera spre stația de epurare de unde acestea sunt deversate în emisarii naturali. În caz contrar deversarea directă în mediu a apelor menajere aduc grave prejudicii mediului ambiant și determină scăderea confortului de locuire. Implementarea rețelei de canalizare reprezintă o prioritate pentru dezvoltarea localităților din județul Maramureș în acest sens propunându-se următoarele proiecte:

- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la Uzina de Preparare – Flotația Centrală, Tăuții de Sus.
- ✚ Refacerea și extinderea rețelei de canalizare a apei menajere și industriale, construirea și punerea în funcțiune a unei stații de epurare a apelor menajere și industriale la SC ROMDIL PROD SRL Baia Mare.
- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SC ROMPLUMB SA Baia Mare, localitatea Ferneziu.
- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SC VITAL SA Baia Mare.
- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SC IMI SA Baia Mare.
- ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a municipiului Sighetu Marmației.
- ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de canalizare în municipiul Sighetu Marmației.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în orașul Baia Sprie.
- ✚ Amenajarea și retnologizarea stației de epurare exploatarea minieră Baia Sprie (inclusiv pentru apele Șuior) sau soluționarea reținerii apei în subteran.
- ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a orașului Baia Sprie.
- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la VITASPRIA, Baia Sprie.
- ✚ Înființarea rețelei de canalizare în localitățile Satu Nou de Sus, Tăuții de Sus, localități aparținătoare de orașul Baia Sprie.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în orașul Borșa.
- ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a orașului Borșa.
- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la exploatarea minieră Borșa.
- ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SGDP Borșa.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în

- orașul Cavnic.
- ✚ Amenajarea și rețehnologizarea stației de epurare exploatarea minieră Cavnic sau soluționarea reținerii apei în subteran.
  - ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a orașului Cavnic.
  - ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SPSGC Cavnic.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în orașul Dragomirești.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în orașul Săliștea de Sus.
  - ✚ Înființare stație de epurare nr. 1 în orașul Seini, care să deservească localitățile/cartiere Seini-Săbișă-Hagău.
  - ✚ Înființare stație de epurare nr. 2 în orașul Seini, care să deservească localitățile/cartiere Seini-Zugău;
  - ✚ Înființare stație de epurare nr. 3 în orașul Seini, care să deservească localitățile/cartiere Seini-Seinel.
  - ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în orașul Seini.
  - ✚ Modernizarea sistemului de colectare a apelor uzate la SC AVIMAR SA Baia Mare - Ferma Seini.
  - ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SPGC Seini.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare în localitățile componente a orașului Șomcuta Mare: Șomcuta Mare, Vălenii Șomcutei, Hovrila, Finteusu Mare, Ciolt, Buciumi, Buteasa, Codru Butesii.
  - ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în orașul Tăuții Măgherăuș, localitatea Tăuții Măgherăuș.
  - ✚ Înființare stație de epurare în orașul Tăuții Măgherăuș.
  - ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în orașul Tg. Lăpuș.
  - ✚ Extinderea rețelelor de canalizare pluvială și menajeră și realizarea stației de epurare pentru deservirea localităților componente al orașului Tg. Lăpuș.
  - ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a orașului Tg. Lăpuș.
  - ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de canalizare existente în corpul drumului în orașul Ulmeni.
  - ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a orașului Ulmeni.
  - ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SC MARLIN SA Ulmeni.
  - ✚ Reabilitarea și extinderea rețelei de canalizare în orașul Vișeu de Sus.
  - ✚ Reabilitarea și modernizarea stației de epurare a orașului Vișeu de Sus.
  - ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la SC MEDUMAN SA și SGCL Vișeu de Sus.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Ardușat, localitatea Ardușat.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Ariniș, localitatea Ariniș.
  - ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Asuaju de Sus, localitatea Asuaju de Sus.
  - ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Băița de sub Codru, localitatea Băița de sub Codru.
  - ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Băiuț, localitățile Băiuț și Strâmbu Băiuț.
  - ✚ Retehnologizarea stației de epurare pentru reținerea substanțelor prioritare/prioritar periculoase la exploatarea minieră Băiuț.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Băsești, localitatea Băsești.
  - ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Bicăz, localitatea Bicăz.

- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Bistra, localitatea Bistra.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Bârsana, localitatea Bârsana și Nănești, faza I.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Bocicoiu Mare, localitatea Bocicoiu Mare.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Bogdan Vodă, localitatea Bogdan Vodă.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Boiu Mare, localitatea Boiu Mare.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Botiza, localitatea Botiza.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Budești, localitatea Budești.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Călinești, localitatea Călinești.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Câmpulung la Tisa, localitatea Câmpulung la Tisa.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Cernești, localitatea Cernești.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Cicârlău, localitatea Cicârlău.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Coaș, localitatea Coaș.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Coltău, localitatea Coltău.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Coroieni, localitatea Coroieni.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Cupșeni, localitatea Cupșeni.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Desești, localitatea Desești.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Dumbrăvița, localitatea Dumbrăvița.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și modernizare stație de epurare în comuna Fărcașa, localitatea Fărcașa.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Giulești, localitatea Giulești.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Gârdani.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Groși, localitatea Groși.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Groșii Țibleșului, localitatea Groșii Țibleșului.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Ieud, localitatea Ieud.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Lăpuș, localitatea Lăpuș.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Leordina, localitatea Leordina.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Mireșu Mare, localitatea Mireșu Mare.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Moisei, localitatea Moisei.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Oarța de Jos, localitatea Oarța de Jos.
- ✚ Extindere rețea de canalizare în comuna Ocna Șugatag, localitatea Ocna Șugatag.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Oncești, localitatea Oncești.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Petrova, localitatea Petrova.
- ✚ Achiziționarea unui teren în comuna Ruscova în vederea construirii stației de epurare în cadrul proiectului comun de canalizare a comunei Poienile de sub Munte, localitățile Poienile de sub Munte, Repedea, Ruscova.
- ✚ Extindere rețea de canalizare în comuna Poienile de sub Munte, localitatea Poienile de sub Munte.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Poienile Izei, localitatea Poienile Izei.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Recea, localitatea Recea.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Remetea Chioarului, localitatea Remetea Chioarului.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Remeți, localitatea Remeți.

- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Repedea, localitatea Repedea.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Rona de Jos, localitatea Rona de Jos.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Rona de Sus, localitatea Rona de Sus.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Rozavlea, localitatea Salta.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Ruscova, localitatea Ruscova.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Satulung, localitatea Satulung.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Săcălășeni și localitățile Coriua și Culcea.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Săcel, localitatea Săcel.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Sălsig, localitatea Sălsig.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Sărăsău, localitatea Sărăsău.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Săpânța, localitatea Săpânța.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Strâmtura, localitatea Strâmtura.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare prin Asociația Consiliilor Locale Suciul de Sus și Groșii Țibleșului, jud. Maramureș reprezentată prin Consiliul Local Suciul de Sus.
- ✚ Înființare rețea de canalizare și stație de epurare în comuna Șieu, localitatea Șieu.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Sisești, localitatea Sisești.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Vadu Izei, localitatea Vadu Izei.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Vima Mică, localitatea Vima Mică.
- ✚ Extindere rețea de canalizare și înființare stație de epurare în comuna Vișeu de Jos, localitatea Vișeu de Jos.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, ADR Nord-Vest, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean, Consiliile Locale: Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Borșa, Cavnic, Dragomirești, Săliște de Sus, Seini, Tg. Lăpuș, Ulmeni, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherauș, Arduș, Ariniș, Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băiuț, Băsești, Bicz, Bistra, Bocicoiu Mare, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Botiza, Budești, Călinești, Câmpulung la Tisa, Cernești, Cicârlău, Coaș, Copalnic Mănăștur, Coroieni, Cupșeni, Desești, Fărcașa, Giulești, Gârdani, Groși, Groșii Țibleșului, Ieud, Lăpuș, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Oarța de Jos, Ocna Șugatag, Oncești, Petrova, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Recea Lăpușel, Remetea Chioarului, Remeț, Repedea, Rona de Jos, Rozavlea, Satulung, Săcel, Sălsig, Sărăsău, Săpânța, Strâmtura, Suciul de Sus, Șieu, Sisești, Vadu Izei, Valea Chioarului, Vima Mică, Vișeu de Jos,

Termen de realizare: 2009-2015

6.3. Extindere rețelei de distribuție a gazelor naturale în localitățile județului Maramureș

Descrierea proiectului:

Extinderea rețelelor locale de distribuție a gazului metan la nivelul localităților care dețin deja rețeaua reprezintă o necesitate pe plan local în vederea facilitării accesului la această formă de energie pentru uz casnic a întregii populații solicitante.

La nivelul județului Maramureș se propun următoarele extinderi ale rețelei de distribuție:

- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de gaz existente în corpul drumului în orașul Baia Sprie.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de gaz existente în corpul drumului în orașul Cavnic.

- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de gaz existente în corpul drumului în orașul Seini.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de gaz existente în corpul drumului în orașul Tăuții Măgherauș.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de gaz existente în corpul drumului în orașul Tg. Lăpuș.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Cernești, localitatea Cernești.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Coaș, localitatea Coaș.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Coltău, localitatea Coltău.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Copalnic Mănăstur, localitatea Copalnic Mănăstur.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Dumbrăvița, localitatea Dumbrăvița.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Gârdani, localitatea Gârdani.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Groși, localitatea Groși.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Mireșu Mare, localitatea Mireșu Mare.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Recea, localitatea Recea.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Remetea Chioarului, localitatea Remetea Chioarului.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Satulung, localitatea Satulung.
- ✚ Extindere rețea de alimentare cu gaz în comuna Valea Chioarului, localitatea Valea Chioarului.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean, E-on GAZ, Maramureș, Consiliile Locale: Baia Sprie, Cavnic, Seini, Tg. Lăpuș, Cernești, Coaș, Coltău, Copalnic Mănăstur, Dumbrăvița, Gârdani, Groși, Mireșu Mare, Recea, Remetea Chioarului, Satulung, Valea Chioarului.

Termen de realizare: 2009-2015

6.4. Extindere rețea electrică de joasă tensiune în localitățile din județul Maramureș

Descrierea proiectului:

Extinderea rețelei electrice de joasă tensiune în localitățile în care acest lucru este solicitat ca urmare a apariției de noi construcții reprezintă o necesitate reală în vederea asigurării unor condiții optime de locuire a populației, dar și afirmării unor activități economice și sociale. Rețeaua electrică alături de celelalte rețele edilitare reprezintă atributul unei vieți civilizate și suportul dezvoltării așezărilor.

La nivelul județului Maramureș se propun următoarele extinderi ale rețelei de distribuție:

- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului în orașul Baia Sprie.
- ✚ Extinderi rețele publice de joasă tensiune în orașul Baia Sprie.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului în orașul Cavnic.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului în orașul Săliștea de Sus.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului în orașul Seini.
- ✚ Sistemizare LEA de joasă tensiune în orașul Șomcuta Mare.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului în orașul Tăuții Măgherauș.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului

- în orașul Tg. Lăpuș.
- ✚ Devierea, modernizarea și extinderea rețelei de electricitate existente în corpul drumului în orașul Ulmeni.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Ardușat, localitatea Ardușat.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Ariniș, localitatea Ariniș.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Asuaju de Sus, localitatea Asuaju de Sus.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Băița de sub Codru, localitatea Băița de sub Codru.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Băiuț, localitatea Băiuț.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Băsești, localitatea Băsești.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Bicăz, localitatea Bicăz.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Bistra, localitatea Bistra.
  - ✚ Modernizare și extindere sistem de iluminat public în localitățile comunei Bârsana: Bârsana și Nănești.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Bocicoiu Mare, localitatea Bocicoiu Mare.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Bogdan Vodă, localitatea Bogdan Vodă.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Boiu Mare, localitatea Boiu Mare.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Călinești, localitatea Călinești.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Cernești, localitatea Cernești.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Coltău, localitatea Coltău.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Copalnic Mănăștur, localitatea Copalnic Mănăștur.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Coroieni, localitatea Coroieni.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune și modernizare/extindere sistem de iluminat public în comuna Cupșeni, localitatea Cupșeni.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Desești, localitatea Desești.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Dumbrăvița, localitatea Dumbrăvița.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Gârdani, localitatea Gârdani.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Groși, localitatea Groși.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Groșii Țibleșului, localitatea Groșii Țibleșului.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Ieud, localitatea Ieud.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Lăpuș, localitatea Lăpuș.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Leordina, localitatea Leordina.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Mireșu Mare, localitatea Mireșu Mare.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Moisei, localitatea Moisei.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Poienile de sub Munte, localitatea Poienile de sub Munte.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Poienile Izei, localitatea Poienile Izei.
  - ✚ Modernizare și extindere sistem de iluminat public în comuna Recea, localitatea Recea.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Repedea, localitatea Repedea.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Rona de Sus, localitatea Rona de Sus.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Ruscova, localitatea Ruscova.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Satulung, localitatea Satulung.
  - ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Săcălășeni, localitatea Săcălășeni.

- ✚ Modernizare și extindere sistem de iluminat public în comuna Săcel, localitatea Săcel.
- ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Săpânța, localitatea Săpânța.
- ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Șieu, localitatea Șieu.
- ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Vadu Izei, localitatea Vadu Izei.
- ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Valea Chioarului, localitatea Valea Chioarului.
- ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Vima Mică, localitatea Vima Mică.
- ✚ Extindere rețele publice de joasă tensiune în comuna Vișeu de Jos, localitatea Vișeu de Jos.

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean, Electrica FDFEE Nord Transilvania, Consiliile Locale: Baia Sprie, Cavnic, Săliște de Sus, Seini, Șomcuta Mare, Tăuții Măgherauș, Tg. Lăpuș, Ulmeni, Ardușat, Ariniș, Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băiuț, Băsești, Bicz, Bistra, Bârsana, Bocicoiu Mare, Bogdan Vodă, Boiu Mare, Călinești, Cernești, Coltău, Copalnic Mănăștur, Coroieni, Cupșeni, Desești, Dumbrăvița, Gârdani, Groși, Groșii Țibleșului, Ieud, Lăpuș, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Poienile de sub Munte, Poienile Izei, Recea, Repede, Rona de Sus, Ruscova, Satulung, Săcălășeni, Săcel, Săpânța, Șieu, Vadu Izei, Valea Chioarului, Vima Mică, Vișeu de Jos

Termen de realizare: 2009-2011

6.5. Trecerea treptată spre termoficarea asigurată din resurse alternative, regenerabile (deșeuri vegetale, biogaz, energie solară).

In acest sens propunem:

6.5.1. *Construirea de microcentrale complexe (producătoare de energie electrică și termoficare) alimentate cu rumeguș, părți lemnoase inutilizabile în alte scopuri, turbă, biogaz, energie solară etc.* Ele pot deservi grupuri de localități în condiții de eficiență dovedită (inclusiv sub aspectul protecției mediului).

Actori implicați/responsabili:

Consiliile locale, Investitori privați.

Termen de realizare: 2015-2025

6.6. Dezvoltarea rețelelor de comunicații și telecomunicații pentru interconectarea localităților județului cu sistemul național și mondial

6.6.1. *Servicii PTT (poștă, telefonie, fax, curierat) moderne și eficiente în toate orașele și centrele comunale ale județului*

6.6.2. *Acoperirea întregului județ pentru telefonie mobilă*

6.6.3. *Accesul la Internet în toate localitățile județului*

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean Maramureș, Poșta Română, Consiliile locale, Investitori privați.

Termen de realizare: 2009-2015

2.2. RESURSELE UMANE

OBIECTIV STRATEGIC 7. Asigurarea de resurse umane durabile prin limitarea declinului demografic și prin perfecționarea sistemului de sănătate, de educație și de formare/reconversie profesională

Având în vedere evoluția demografică din ultimele decenii, tendințele existente la nivel demografic și socio-economic, manifestate cu deosebire ca efecte ale crizei financiare și economice globale și naționale, se impun o serie de măsuri în vederea asigurării necesarului forței de muncă și a calității capitalului uman, pentru dezvoltarea pe termen mediu și lung.

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 7

7.1. Asigurarea unei creșteri demografice echilibrate în raport cu oferta de dezvoltare și capacitatea de suport a județului prin:

- revigorarea demografică a populației județului Maramureș, ca urmare a îngustării bazei piramidei demografice, atât în mediul urban, cât și în cel rural;
- diminuarea procesului de îmbătrânire demografică, fenomen cu profunde implicații sociale, aproape toate unitățile administrativ-teritoriale depășind limitele unei evoluții echilibrate, cu deosebire în satele din sudul județului, din zona jugului intracarpatic și a Dealurilor Codrului și în zona piemontană a Depresiunii Maramureș: Vima Mică, Desești, Cupșeni, Bicaș, Oarța de Jos, Valea Chioarului, Boiu Mare etc.;
- menținerea trendului demografic actual în arealele cu indici ai îmbătrânirii demografice ce pot fi încadrați în limite acceptabile (Valea Vișeuului și a Ruscovei);
- stabilizarea populației tinere în comunele județului care au potențial de atracție și de creștere, prin angrenarea acestora în programe cu finanțare europeană de revigorare a spațiului și economiei rurale, prin implementarea de măsuri ce au în vedere creșterea activității și rentabilității economice, a confortului edilitar, a dotărilor medical-sanitare: Bârsana, Moisei, Săpânța, Ruscova, Poienile de sub Munte;
- stabilizarea forței de muncă superior calificate prin creșterea ofertei în municipiile și orașele județului și descurajarea mobilității temporare sau definitive înspre alți poli de creștere regionali sau naționali (Cluj-Napoca, Timișoara, București);
- o nouă abordare a planificării familiale prin asigurarea serviciilor legate de sănătate și asistență socială, acestea putând influența creșterea natalității, redresarea sporului natural sau reducerea migrațiilor în afara județului;
- asigurarea unei structuri demografice echilibrate, pe vârste și sexe, în vederea asigurării forței de muncă în perspectivă (mai cu seamă în comune precum cele de pe Valea Izei, zona piemontană a Depresiunii Maramureș, Dealurile Codrului).

7.2. Încurajarea în continuare a remigrației și reintegrarea persoanelor emigrate, cu beneficii sociale și economice

- atragerea și sprijinirea persoanelor care au muncit în străinătate în inițierea de afaceri pe plan local, generatoare de profit și de absorbție a forței de muncă, prin sprijin logistic și asigurarea infrastructurii necesare;

- conștientizarea rolului și efectelor sociale ale remigrației;
- menținerea și atragerea persoanelor cu studii superioare în domeniile economice de vârf ale județului, nu numai în reședința de județ, ci și în celelalte centre urbane;

7.3. Creșterea ratei de activitate și a gradului de ocupare a forței de muncă

- reducerea populației neocupate prin restructurare socio-profesională în favoarea serviciilor sau a altor activități cu valoare adăugată mare;
- dezvoltarea industriei turismului ca principala resursă de profit în mediul rural, inclusiv prin atragerea în circuitul turistic intensiv a unor noi areale cu potențial natural și cultural ridicat (Țara Lăpușului, Codru);
- promovarea turismului ecologic și a agroturismului prin sprijinirea logistică și financiară în scopul înființării de noi pensiuni agroturistice în mediul rural, cu deosebire în satele izolate, fără alte surse de venit permanent;
- aplicarea unor politici de valorificare a patrimoniului cultural din orașe (Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare) și de conservare a arhitecturii tradiționale maramureșene în așezările rurale;
- creșterea flexibilității și mobilității profesionale prin ridicarea nivelului de cunoștințe și deprinderi profesionale;
- încurajarea participării la viața socială și economică a comunităților a persoanelor excluse sau marginalizate social; încurajarea șomerilor de a se reintegra pe piața forței de muncă prin programe speciale de pregătire sau consiliere;
- asigurarea unei piețe a muncii pentru valorificarea forței de muncă superior calificate în instituțiile de învățământ existente în Baia Mare sau Sighetu Marmăției;
- stimularea investițiilor în sectorul produselor finite cu grad ridicat de valorificare a resurselor umane prin atragerea investițiilor străine în industrii de vârf;
- redimensionarea populației ocupate în agricultură din mediul rural, în special cel din Depresiunea Maramureș (Giulești, Bârsana, Rozavlea, Bogdan Vodă etc), prin atragerea în sectorul serviciilor (turism) dar și prin dezvoltarea durabilă a unui sector agro-alimentar competitiv;
- concentrarea și orientarea inițiativei particulare înspre **ferme ecologice**, a căror produse întâmpină cerințele pieței europene și introducerea politicilor de mediu în activitățile agricole, cu deosebire în unitățile de prelucrare la nivel local;
- restructurarea sectorului primar prin dezvoltarea durabilă a **silviculturii**, prin extinderea zonelor împădurite și menținerea funcțiilor economice, ecologice și sociale ale pădurii din zonele rurale.

7.4. Dezvoltarea unei piețe a muncii cu mobilitate sporită a forței de muncă între afacerile în declin și cele în creștere

- gestionarea eficientă a informațiilor legate de cererea și oferta locurilor de muncă disponibile prin coordonarea activităților instituțiilor abilitate: Agenției Județene pentru Ocuparea Forței de Muncă Maramureș, primăriei și agenți economici;
- realizarea de programe de reconversie profesională conform cerințelor pieței;
- stabilizarea forței de muncă prin acordarea de facilități și creșterea gradului de ocupare a forței de muncă feminine și tinere;
- stabilitatea legislativă la nivel local și înlăturarea barierelor administrative care îngreunează inițierea și consolidarea activităților antreprenoriale.

7.5. Asigurarea serviciilor de sănătate și asistență socială la un nivel ridicat, cu deosebire în mediul rural

- reducerea discrepanțelor teritoriale referitoare la accesul la servicii medicale (de familie, de specialitate, stomatologice, farmaceutice), prin încurajarea dezvoltării serviciului privat de sănătate în rural, ca și alternativă la serviciile publice, cu precădere în noile orașe și în centrele de importanță comunală și supracomunală: Șomcuta Mare, Ulmeni, Săliștea de Sus, Bârsana, Poienile de sub Munte;
- menținerea unui echilibru demografico-social în ceea ce privește structurarea pe grupe de vârstă, starea de sănătate și serviciile sociale corespondente: asigurarea în perspectivă de servicii sporite pentru localitățile cu ponderi ridicate ale grupelor superioare din categoria adulților: Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Borșa;
- asistență socială persoanelor și familiilor defavorizate sau aflate în dificultate, a vârstnicilor, femeilor și a celor cu deficiențe;
- asigurarea asistenței medicale primare în toate așezările rurale, prin constituirea de centre medicale permanente și încurajarea medicilor de familie să se stabilească în localitate, cel puțin la nivelul centrelor de comună;
- facilitarea accesului la educație și informare medicală, realizarea unui program de medicină școlară;
- creșterea stării de sănătate a populației prin îmbunătățirea condițiilor de locuire (alimentare cu apă, canalizare, electricitate, comunicații și telecomunicații).

7.6. Dezvoltarea sistemului de educație și formare profesională prin parteneriate între unitățile de învățământ și actorii locali și adaptarea acestuia la cerințele pieței, diversificarea învățământului superior și a celui mediu în centre regionale

- continuarea parteneriatului social în educație prin dezvoltarea și armonizarea colaborării între instituțiile implicate: minister, inspectoratul școlar, unități de învățământ, instituții de învățământ superior locale și filialele universităților din București, Cluj-Napoca sau Arad prezente în județ, centre de cercetare și dezvoltare, comunitatea de afaceri, agenți economici, organizații non-guvernamentale, comunitatea locală etc.;
- dezvoltarea formării inițiale și continue prin corelarea obiectivelor acestora și implementarea de programe pentru îmbunătățirea calității actului educativ și formator;
- dezvoltarea și diversificarea ca centre de învățământ superior a municipiilor Baia Mare și Sighetu Marmației,
- planificarea educațională și a formării profesionale inițiale și identificarea corespunzătoare a calificărilor profesionale dobândite în urma formării;
- accesul nediferențiat la educație, asigurarea egalității de șanse, scăderea abandonului școlar, asigurarea asistenței educaționale a colectivităților vulnerabile;
- impulsivarea dezvoltării sistemului de educație vocațională în mediul rural și a școlilor de arte și meserii;
- reabilitarea infrastructurii școlare – școli și grădinițe – în concordanță cu evoluția demografică;
- dezvoltarea de servicii în mediul rural prin centre comunitare multifuncționale (culturale și sociale);

2.3. ECONOMIA

OBIECTIV STRATEGIC 8. Dezvoltarea durabilă, pornind, în primul rând, de la resursele locale, a tuturor ramurilor economice în vederea asigurării cerințelor de consum și îmbunătățirii nivelului de trai al populației locale și de creare a excedentului de produse pentru piața extrajudețeană

Pentru atingerea acestui obiectiv este necesară o strânsă corelare cu obiectivele formulate în documentele strategice integratoare de nivel superior, mai semnificative în acest sens fiind:

- *Conceptul Strategic de Dezvoltare Națională - România 2030;*
- *Planul național de dezvoltare 2007-2013;*
- *Cadrul strategic național de referință 2007-2013;*
- *Programul operațional sectorial “Creșterea competitivității economice”;*
- *Programul operațional sectorial “Dezvoltarea resurselor umane” 2007-2013;*
- *Programul operațional regional 2007-2013.*
- *Planul de dezvoltare al regiunii „Nord-Vest” pentru perioada 2007-2013;*
- *Planul de dezvoltare durabilă a județului Maramureș 2007 – 2013;*

Totodată au fost luate în considerare obiectivele specifice formulate în cadrul strategiilor de dezvoltare aferente unor unități teritoriale – administrative din județul Maramureș.

Abordarea integrată și corelată a obiectivelor respective sunt de natură să asigure premisele conceptuale necesare și obligatorii pentru conturarea unui cadru de dezvoltare socio-economic echilibrat și durabil, în conformitate cu *Principiile de amenajare durabilă în Europa*, formulate în cadrul unor documente strategice la nivel european, așa cum sunt *Conferința CEMAT 2000, Perspectiva europeană a dezvoltării teritoriale (ESDP)* și *Schema de dezvoltare a spațiului comunitar*. În paralel, a fost vizată poziționarea județului Maramureș în raport cu cadrul concurențial regional și extraregional.

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 8

2.3.1. Agricultură

8.1. Integrarea dezvoltării agriculturii într-o politică de dezvoltare rurală durabilă

Sectorul agricol este caracterizat printr-o productivitate scăzută a muncii, prin gradul redus de mecanizare și lipsa unor strategii orientate către cultura plantelor valoroase economic. Județul Maramureș prezintă unele premise pentru dezvoltarea unor activități agricole de excelență, precum creșterea animalelor, pomicultura, piscicultura, atât prin prisma tradițiilor, cât și a resurselor excedentare existente. Integrarea producției agro-industriale, prin dezvoltarea sectorului de procesare, creează premisele creșterii competitivității acestui sector.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 8.1.

8.1.1. Creșterea competitivității exploatațiilor agricole

Acest obiectiv urmărește îmbunătățirea sectorului agricol prin sprijinirea restructurării, dezvoltării și inovării, utilizarea rațională și durabilă a suprafețelor agricole, îmbunătățirea

calității producției și a produselor agricole, precum și susținerea sectoarelor din avalul și amonteale producției agricole.

În vederea atingerii acestui obiectiv se recomandă, ca și prim pas, realizarea unor studii pentru identificarea acelor perimetre care permit extinderea suprafețelor cultivate, studii privind specializarea funcțională a fiecărei zone în funcție de potențialul agricol, precum și studii privind reabilitarea tehnică a lucrărilor de irigații din luncile râurilor Someș, Lăpuș și Săsar. De asemenea, pe termen scurt, este necesară încheierea procesului de retrocedare a proprietăților agricole și silvice, precum și sprijinirea dezvoltării serviciilor prestate pentru agricultură. Pe termen mediu, în cadrul acestei măsuri vor fi întreprinse acțiuni care să asigure formarea de exploatații viabile din punct de vedere comercial, care să asigure un grad adecvat de mecanizare a acestor exploatații și vor fi susținute inițiativele de utilizare în comun a amenajărilor de îmbunătățiri funciare. Vor fi susținute activități de sprijinire a inițiativelor private în domeniile agriculturii vegetale și animale, iar pe termen lung sunt încurajate înființările de ferme ecologice specializate pe diferite culturi și a celor axate pe producție animalieră.

Printre măsurile specifice impuse din perspectiva acestui obiectiv se numără:

- *comasarea exploatațiilor agricole și promovarea diverselor forme de asociere, ca și condiții obligatorii pentru eficientizarea activităților agricole, într-un context de stringentă necesitate a mecanizării agriculturii, dar și din perspectiva valorificării cu maximă eficiență a produselor agricole;*
- *specializarea producătorilor agricoli și a asociațiilor de producători se constituie ca un alt pilon al acestui obiectiv, fie că este vorba despre creșterea animalelor, fie despre produsele agricole primare sau cele care necesită un grad redus de prelucrare (produse lactate);*
- *integrarea producătorilor locali în cadrul asociațiilor de profil de la nivel județean și național, ca premisă a racordării la cerințele și normativele europene, dar și ca premisă a reprezentării intereselor acestora în raport cu organismele naționale și europene.*

8.1.2. În strânsă legătură cu primul obiectiv, se asociază, prin necesitate, *îmbunătățirea calitativă a resursei umane* care activează în sectorul agricol, ca premisă a unui management eficient al exploatațiilor agricole. În acest sens, este necesară ridicarea gradului de calificare a fermierilor prin:

- *atragera forței de muncă tinere și calificate în urma frecventării unor forme de învățământ de specialitate;*
- *informarea și perfecționarea continuă a fermierilor prin cursuri oferite de către instituții de profil (Agenția de plăți în agricultură, Direcția agricolă județeană) și ONG-uri;*
- *formarea unor specialiști în managementul integrat al exploatațiilor agricole și a activităților conexe (agroturism, industrie alimentară);*
- *constituirea unor centre de consultanță agricolă, diseminate în județ (Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Baia Mare), care să ofere informații privind agrotehnicile moderne, protecția sanitară a fermelor agricole și modalitățile de accesare a fondurilor structurale europene destinate activităților economice din mediul rural și a unui centru de consultanță comercială care să pună în legătură producătorii agricoli cu distribuitorii de pe piața internă și externă.*

8.1.3. În vederea sporirii valorii produselor și activităților agricole și a creșterii veniturilor pentru producătorii agricoli sunt necesare o serie de măsuri, pe fondul integrării activităților agro-industriale, prin dezvoltarea sectorului de procesare și comercializare:

- înființarea unor *centre de abatorizare* de mare capacitate care să acopere nevoile producătorilor locali;
- eficientizarea activității centrelor de colectare a laptelui;
- modernizarea unităților proprii de prelucrare a laptelui și susținerea produselor tradiționale, ca bază a consolidării brandului agricol al Marmureșului;
- *înființarea unor rețele de comercializare a produselor agricole*, aparținând asociațiilor de producători agricoli, ca parte a integrării lanțurilor productive și comerciale;
- utilizarea, în proporție cât mai mare, a produselor agricole locale în cadrul pensiunilor agro-turistice;
- penetrarea pieței pentru produsele alimentare din domeniul HoReCa.

Un element particular care trebuie avut în vedere constă în demararea unor *acțiuni de sprijinire a inițiativelor private* din sectorul agricol, orientate spre *înființarea de ferme ecologice*, atât în sectorul vegetal cât și în cel animalier. Totodată este imperios necesară *reabilitarea plantațiilor pomicole și diversificarea fermelor de animale*: fazanerii, creșterea nutriilor, animale pentru blană (mustelide, vulpi), precum și crearea de noi exploatații piscicole.

Ținând cont de caracterul integrator al politicilor de dezvoltare teritorială a mediului rural, este obligatorie susținerea sectorului economic primar, agricultura, prin măsuri ce țin de îmbunătățirea generală a vieții în mediul rural, atât prin modernizarea infrastructurii care să intermedieze accesibilitatea fermelor agricole, și, totodată, să încurajeze stabilirea forței de muncă tinere în așezările rurale (stimulente financiare, economice, educaționale, etc.).

8.2. Eficientizarea sectorului zootehnic, ca activitate agricolă prioritară. Acest lucru se impune în condițiile în care județul deține importante suprafețe de terenuri cu pășuni și fânețe naturale, potențial ridicat de cultivare a plantelor furajere iar, pe de altă parte, prezența unor piețe urbane cu mare putere de absorbție și cerințe diversificate (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, etc.) permite o orientare spre necesitățile acestora. În cadrul acestui obiectiv se impun a fi luate o serie de măsuri și acțiuni, după cum urmează:

- dezvoltarea sistemului intensiv de creștere a bovinelor pentru lapte prin înființarea/modernizarea fermelor și microfermelor în care efectivele de animale să fie constituite din rase cu mare productivitate;
- încurajarea și atestarea producătorilor ecologici, orientați pe creșterea în stabulație liberă a bovinelor pentru lapte;
- încurajarea și atestarea producătorilor ecologici specializați pe creșterea ovinelor;
- dezvoltarea creșterii intensive a porcinelor în cadrul fermelor mici și mijlocii;
- dezvoltarea sectorului avicol în cadrul fermelor mici și mijlocii și diversificarea raselor crescute – găini, găște, rațe, curcani, fazani și prepelițe;
- dezvoltarea fermelor piscicole și eficientizarea producției la fermele piscicole existente;
- dezvoltarea fermelor de animale pentru blană (vulpi, nutrii, iepuri);
- diversificarea sectorului animalier și adaptarea lui la cerințele din ce în ce mai variate ale pieței interne și europene prin înființarea unor ferme de creștere a melcilor și struților;
- dezvoltarea microfermelor de creștere a cabalinelor și centrelor de echitație, ca și activitate conexă agroturismului;
- încurajarea crescătorilor de albine, ca și activitate agricolă complementară, axată pe valorificarea potențialului melifer al florei spontane montane și producerea de miere polifloră montană, inclusiv atestarea ecologică a produselor apicole;

- susținerea unui fond de vânătoare divers, în conformitate cu particularitățile cadrului natural, dar și atractiv din punct de vedere cinegetic: căprioară, mistreț, iepure, urs, cocoș de munte.

Dincolo de accentuarea valorii intrinseci a creșterii animalelor, dezvoltarea sectorului zootehnic este necesară și în contextul eficientizării agriculturii, în condițiile în care unul dintre indicatorii de performanță este tocmai raportul producției vegetale/animale, ultimul termen fiind asociat cu o agricultură de mare performanță.

8.3. Optimizarea producției agricole vegetale în raport cu cerințele pieței și ale industriei locale și regionale. Acest obiectiv are în vedere eliminarea disonanțelor dintre caracteristicile producției vegetale și specificul economic regional și județean, atât din punct de vedere a structurii terenurilor cultivate cât și din punct de vedere al producțiilor. Totodată este urmărită armonizarea dintre caracteristicile cadrului natural și structura culturilor, din perspectiva elementelor de favorabilitate și restrictivitate. Măsurile și acțiunile care se impun cu stringență sunt:

- dezvoltarea legumiculturii și floriculturii în ariile de imediată proximitate urbană și promovarea culturilor în sere și solarii;
- promovarea culturii intensive a ciupercilor;
- specializarea în cadrul culturilor de câmp pe cultura cartofului, porumbului, grâu și secară;
- revitalizarea suprafețelor de livezi și optimizarea productivității prin promovarea soiurilor adaptate specificului local;
- reintroducerea în cadrul culturilor de câmp a plantelor tehnice, cum sunt inul pentru fuior și rapiță, precum și a plantelor furajere, ca element de susținere a creșterii animalelor;
- promovarea culturilor arbustive (cățina, coacăzul, păducelul, măceșul) care să valorifice terenurile degradate prin fenomene erozionale, a plantelor medicinale care să valorifice terenurile mai puțin pretabile pentru alte culturi, inclusiv cele din spațiul montan, a căror producție poate fi utilizată în industria fito-farmaceutică.

Corespunzător caracteristicilor actuale dar și a direcțiilor de dezvoltare induse prin intermediul obiectivelor sectoriale și a măsurilor formulate anterior, se conturează o serie de zone de producție agricolă, a căror individualizare este de natură să contribuie la optimizarea utilizării agricole a terenurilor și la eficientizarea productivității, atât în sectorul animalier cât și în cel al producției vegetale:

- **Zona agricolă periurbană**, de imediată proximitate în raport cu orașele. Include teritorii aparținând unităților administrativ-teritoriale Sarasău, Sighetu Marmăției, Bocicoiu Mare, Rona de Jos, Rona de Sus, Cicârlău, Ardușat, Recea, Groși, Lăpuș, Târgu Lăpuș, unde particularitățile sistemului agro-natural permit o specializare agricolă spre producția de piață: creșterea intensivă a porcinelor, a vacilor pentru lapte, a păsărilor, legumicultura, floricultura și pomicultura. Asociat activităților agricole, sunt indispensabile unități de abatorizare și prelucrare a produselor agricole, cu crearea unor verigi integrate de producere – prelucrare – valorificare.
- **Zona agricolă de timp mixt** include unitățile administrative Moisei, Săliștea de Sus, Bogdan Vodă, Leordina, Ruscova, Rozavlea, Șieu, Strâmtura, Bârsana, Petrova, Oncești, Călinești etc., unde este caracteristică îmbinarea culturii plantelor și creșterii animalelor: cultivarea cartofului, a grâului și secarei, creșterea intensivă a porcinelor, bovinelor pentru lapte și păsărilor, dar și specializarea pe agricultura

ecologică, atât în domeniul creșterii animalelor (ovine), cât și în domeniul vegetal (pășuni și fânețe ecologice, plante medicinale);

- **Zona agro-pastorală și silvică** include o mare parte a unităților administrativ – teritoriale din județul Maramureș, în conformitate cu condiții fizico-geografice. Este vorba despre unitățile administrativ – teritoriale al căror teritoriu se suprapune, integral sau în cea mai mare parte, peste spațiul montan. Acestui areal îi este specific faptul că activitățile agricole sunt dominate de sectorul zootehnic – pastoral, căruia i se asociază o serie de alte activități economice (agroturismul și prelucrarea meșteșugărească a lemnului). Această specializare agricolă are drept consecință, pe de o parte, avantajele tradiției și eficienței proprii unui sistem bine racordat, dar pe de altă parte prezintă o vulnerabilitate derivată din caracterul unilateral al profilului agricol. În aceste condiții, intervențiile trebuie să se orienteze spre lărgirea spectrului activităților agricole, cu introducerea unor verigi care să le viabilizeze într-o măsură cât mai mare: prelucrarea produselor agricole (ex. prelucrarea tradițională a laptelui, respectând însă standardele de calitate europene, prelucrarea lânii) și agroturism (cu încurajarea pensiunilor turistice – microferme agricole – de a utiliza o cât mai largă gamă de produse agricole obținute în urma activităților pastorale);
- **Zona agricolă specializată pe culturi de câmp.** Determinările de natură fizico-geografică au indus o extensiune mai redusă a acestor areale, astfel că ele se grupează, cu precădere, în Depresiunea Baia Mare, în strânsă legătură cu prezența văilor largi (lunci și terase extinse) ale Someșului, Lăpușului și Bârsăului (Ulmeni, Sălsig, Gârdani, Fărcașa, Satulung, Coltău, Săcălășeni, Dumbrăvița).
- **Zona pomi-viticolă** are, la rândul său, o extensiune redusă, principalele areale fiind asociate piemontului Băii Mari, acolo unde sunt prezente cele mai extinse suprafețe de livezi (Cicârlău, Tăuții Măgherauș, Baia Mare, Tăuții de Sus, Baia Sprie); suprafețe mai reduse de livezi sunt prezente și în Piemontul Posta – Iadăra, pe teritoriul unor unități administrativ – teritoriale, cum sunt Mireșu Mare, Satulung, Șomcuta Mare, Remetea Chioarului, Coaș și în Piemontul Săsarului (Șișești, Dumbrăvița);
- **Zona de cultură a plantelor furajere, creșterii animalelor și pomicultură,** prezintă o extensiune relativ mare, cu precădere în partea sud-vestică (Bicaz, Oarța de Jos, Băsești, Băița de sub Codru, Asuaju de Sus) și sud-estică (Copalnic Mănăstur, Cernești, Cupșeni, Suciul de Sus, Boiu Mare, Vima Mică) a județului. Principala caracteristică a acestei zone este legată de diversitatea activităților agricole, caracterizate însă de productivitatea redusă atât la nivelul sectorului animalier cât și a celui vegetal.

Tabelul 8. Proiecția acțiunilor strategice din domeniul agricol pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Studii de identificare a perimetrelor cu condiții prielnice pentru extinderea suprafețelor cultivate	Toate localitățile	DGAIA, OJCA, universități
Studii de piață privind valorificarea potențialului agricol	Toate localitățile	CCI

al fiecărei zone		
Studii de oportunitate privind reabilitarea tehnică a lucrărilor de irigații	Sălsig, Ulmeni, Recea, Satulung, Mireșu Mare, Săcălășeni, Coltău, Lăpușel, Bozânta Mare, Săsar	SNIF
Încheierea procesului de retrocedare a proprietăților agricole și silvice	Toate localitățile	CJ, CL, prefectura
Bonitarea terenurilor în vederea stabilirii pretabilității și urmărirea unui raport favorabil între calitatea terenurilor și a dotării tehnice și structura exploatațiilor agricole	Toate localitățile	Oficiul de studii agro-pedologice, OJCA
Sprrijin pentru dezvoltarea agenților economici pentru prestări de servicii în agricultură (sistemizarea și organizarea teritoriului, mecanizarea și aplicarea tehnologiilor adecvate, servicii pentru protecția plantelor, aprovizionarea cu semințe, îngrășăminte, servicii sanitar-veterinare, baze furajere, asistență tehnologică, pedologică, agrochimică)	Toate localităților	DGAIA, OJCA, CL, CJ
Termen mediu (2016-2025)		
Sprrijin pentru comasarea exploatațiilor agricole în vederea atingerii unor suprafețe optime pentru eficientizarea activităților agricole, pentru formarea de exploatații viabile din punct de vedere comercial, prin asocierea voluntară a proprietarilor de terenuri	Produse cerealiere (grâu, orz ovăz) și porumb în: Bicz, Asuaju de Sus, Ariniș, Sălsig, Ulmeni, Mireșu Mare, Satulung, Seini, Săcălășeni	DGAIA, OJCA, CL
Sprrijin pentru continuarea echipării cu mijloace mecanizate	Toate localitățile	OJCA
Coordonarea reabilitării și utilizarea în comun a amenajărilor de îmbunătățiri funciare; Stimularea utilizatorilor de apă pentru irigații în a se organiza în asociații care să preia în proprietate infrastructura pentru irigații (stații de pompare și rețeaua de conducte de distribuție a apei la hidrant)	În localitățile în care există sistem de irigații	CL, asociații de producători agricoli, OJCA, SNIF, DGAIA
Sprrijinirea inițiativelor private (gen microîntreprinderi și IMM-uri) în domenii precum: cultura și prelucrarea tutunului, sfeclă de zahăr, hamei, legume, plante tehnice (în și cânepă) precum și pentru prelucrarea cărnii, laptelui, în localități cu potențial ridicat de cultivare a plantelor și creșterea animalelor	Sfeclă de zahăr pe: văile Sălajului, Someșului, Lăpușului Legume pe: văile Someșului, Sălajului, Lăpușului, Izei și Tisei Cânepă pentru fuior în: Dealurile Asuajului (Bicz, Băsești, Oarța de Jos, Fărcașa, Ardușat) În pentru ulei și fuior în: Remetea Chioarului, Dumbrăvița	CCI, OJCA, DGAIA
Crearea de noi exploatații piscicole și menținerea în producție a capacităților existente în păstrăvării și iazuri (crapicultura) în concordanță cu condițiile naturale și economice ale zonei	Firiza, văile Vaser, Țâșla, Repede	CJ, CL, direcții descentralizate
Sprrijinirea selecției raselor de animale prin organismele specializate ale Direcției Județene de Agricultură	Toate localitățile	DGAIA
Reabilitarea plantațiilor viticole	Piemontul Băii Mari (Seini, Viile Apei, Cicârlău)	OJCA, CL, DGAIA, asociații de producători
Reabilitarea plantațiilor pomicele	Bazine pomicele în proximitatea orașelor: Baia Mare, Târgu Lăpuș, Sighetu Marmației	OJCA, CL, DGAIA, asociații de producători
Sprrijin pentru diversificarea fermelor de animale: fazanerie, animale pentru blană (mustelide, vulpi)	Ferme pentru creșterea fazanilor și prepelițelor: Seini, Cicârlău, Rodina, Sălsig, Gărdani, Ocoliș, Culcea, Berchez, Cîlot, Coaș, Târgu Lăpuș. Animale pentru blană (mustelide, vulpi): Ciuta, Asuaju	OJCA, CL, DGAIA, asociații de producători, direcția silvică

	de Sus, Iadăra, Cernești, Cavnic, Dămăcușeni, Săcel, Rona de Sus.	
Termen lung (după 2025)		
Facilitarea înființării de noi centre de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole	Vinificație: Seini, Baia Mare Prelucrarea fructelor: Vișeu de Sus, Cicârlău, Târgu Lăpuș, Prelucrarea fructelor de pădure: Leordina, Borșa, Giulești, Rona de Sus. Prelucrarea cărnii: Borșa, Târgu Lăpuș, Ulmeni Colectarea sfeclei de zahăr: Seini, Ardușat Morărit: Sălsig, Seini, Șomcuta Mare Prelucrarea legumelor: Recea, Baia Mare, Câmpulung la Tisa, Satulung. Prelucrarea plantelor textile: Sălsig, Baia Mare Prelucrarea primară a blănurilor: Rona de Sus, Săcel	CL, CCI, OIuri, APDRP

Indicatori de rezultat:

- număr de studii de identificare a perimetrelor cu condiții prielnice pentru extinderea suprafețelor cultivate realizate –
- număr de studii privind specializarea funcțională a zonelor cu potențial agricol realizate –
- număr de studii privind reabilitarea tehnică a lucrărilor de irigații realizate –
- număr de agenți economici care prestează servicii în agricultură sprijiniți –
- număr de terenuri bonitate –
- număr de exploatații agricole comasate –
- creșterea % a gradului de mecanizare a exploatațiilor agricole –
- număr de asociații formate pentru utilizarea în comun a amenajărilor de îmbunătățiri funciare –
- număr de exploatații piscicole nou create –
- număr de plantații pomicole reabilite –
- număr de plantații viticole reabilite –
- număr de ferme ecologice nou create –
- creșterea % a numărului de ferme ecologice în total ferme –
- număr de fazanerii nou create –
- număr de crescătorii de animale pentru blană create –
- număr de centre de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole nou create –

2.3.2. Industria

8.4. Dezvoltarea structurilor organizaționale de sprijinire a afacerilor din domeniul industrial, în vederea creșterii accesibilității la servicii specializate. Prin excelență, oportunitățile de afaceri din județul Maramureș sunt legate atât de existența unor ramuri industriale cu tradiție (ex. prelucrarea lemnului), cât și de resursele naturale și umane extrem de favorabile. Pentru atingerea acestui obiectiv se impun o serie de măsuri și acțiuni după cum urmează:

- constituirea unor **incubatoare de afaceri** în centrele cheie ale județului (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Borșa, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Ulmeni), care să optimizeze mediul de afaceri economic, în ansamblu, și cel industrial, în particular, și totodată să ofere posibilitatea creșterii numărului de agenți economici din întreg spectrul de mărime și specializare industrială; încurajarea proiectelor care au ca și puncte forte un grad ridicat de originalitate, caracter novator și care pun accentul pe valorificarea resurselor locale sau pe atragerea, prin intermediul lanțurilor de producție, a noi afaceri/investitori; promovarea proiectelor care se înscriu într-o măsură cât mai mare în cadrul obiectivelor asociate Axei prioritare 4 din Programul Operațional Regional;
- promovarea programelor de finanțare din fonduri ale UE pentru IMM-uri;
- accesarea fondurilor din programele alternative de finanțare;
- **dezvoltarea durabilă a structurilor de sprijinire a afacerilor (SSA)** de importanță regională și locală. Acest lucru este necesar în vederea atragerii investițiilor și a valorificării potențialului local de dezvoltare, atât în ceea ce privește resursele umane cât și pentru cele materiale existente în județ;
- construirea/modernizarea/extinderea de clădiri și anexe aferente, care vor fi utilizate de operatorii economici, cu precădere IMM-uri, pentru activități de producție și/sau servicii;
- realizarea de investiții în modernizarea sectoarelor productive locale, prin sprijinirea mediului antreprenorial, în special a microîntreprinderilor. Acestea vor juca un rol important în dezvoltarea economică locală și regională și în crearea de noi locuri de muncă.
- utilizarea rezultatelor cercetării și dezvoltării tehnologice de către firme productive de interes local, în scopul creșterii competitivității acestora – prin valorificarea resurselor și a forței de muncă locale – și comercializarea produselor obținute. În acest mod se creează premisele de favorabilitate pentru crearea de locuri de muncă, dar și pentru intrarea în circuitul economic regional și național a agenților economici prezenți în unitățile administrativ – teritoriale din județ.
- sprijinirea microîntreprinderilor productive și a celor prestatoare de servicii care folosesc potențialul endogen (resurse naturale și resurse umane);
- încurajarea microîntreprinderilor de a utiliza noi tehnologii și inovații, echipamente IT și servicii, având un rol primordial în creșterea competitivității, productivității și a calității serviciilor. În acest sens, este imperios necesară sprijinirea microîntreprinderilor prin oferirea de consultanță în vederea obținerii de finanțări pentru achiziționarea de echipamente și tehnologii noi, moderne, pentru activități de producție, servicii, construcții; achiziționarea de sisteme IT (hardware și software).

Măsurile menționate sunt cu atât mai stringente cu cât, plecând de la nucleele industriale existente, în special în Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, este posibilă diversificarea spectrului economic și creșterea numărului de agenți

economici, cu efecte favorabile și asupra gradului de ocupare a forței de muncă. În același timp, este posibilă crearea unei specializări industriale noi, care să completeze tradiția industriei lemnului. Este vorba despre *industrii de înaltă tehnologie*, așa cum este cazul *instrumentelor de precizie, a instrumentarului și aparaturii medicale și industria construcțiilor de mașini și utilaje*.

8.5. Valorificarea superioară și rațională a resurselor naturale, în vederea asigurării premiselor creșterii economice

Analiza situației existente a evidențiat faptul că județul Maramureș dispune de bogate resurse de substanțe minerale, nemetalifere, în a căror exploatare există o tradiție de câteva secole și care au atras dezvoltarea a numeroase unități industriale de prelucrare. Cu toate acestea, costurile mari de exploatare și contextul economic nefavorabil, au determinat scăderea accentuată a cantităților extrase de metale neferoase. Resursele de ape minerale și sarea, deși suficiente cantitativ, sunt puțin exploatare în scop industrial. Materialele de construcție au beneficiat de creșterea activității de construcții din ultimul deceniu și au fost utilizate tot mai intensiv. Pentru aceste resurse, se impune o exploatare rațională, fiind epuizabile, și integrarea valorificării lor în clustere, pentru creșterea valorii adăugate a activității extractive.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 8.5.

8.5.1. Principala măsură aferentă acestui obiectiv vizează *exploatarea superioară, atât cantitativ cât și calitativ, a resurselor de apă minerală și sare, în vederea dezvoltării unor unități de prelucrare a resurselor de ape minerale și de sare, precum și pentru promovarea acestor produse la nivel național și european.*

Pentru a putea îndeplini această măsură este necesar ca pe termen scurt să se realizeze un inventar al perimetrelor de exploatare existente. De asemenea, este recomandat să se facă o evaluare a rezervelor de resurse de ape minerale și de sare existente, precum și un studiu pentru identificarea de noi perimetre de exploatare a acestor resurse. Pe termen mediu și lung, această măsură presupune concesionarea perimetrelor de exploatare identificate, acordarea de facilități pentru construirea de unități de prelucrare (ex. asigurarea terenurilor, a utilităților, sau chiar acordarea de facilități fiscale), precum și întreprinderea unor acțiuni de promovare a acestor produse atât la nivel național cât și la nivel european. Aceste activități sunt îndreptate, în special, spre localitățile Ocna Șugatag, Coștiui, Baia Sprie, Chiuzbaia și Săpânța – Borcut.

Tabelul 9. Proiecția acțiunilor strategice privind valorificarea superioară și rațională a resurselor naturale, în vederea asigurării premiselor creșterii economice pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Inventarierea perimetrelor de exploatare existente și evaluarea rezervelor de resurse de ape minerale și sare	Ocna Șugatag, Coștiui, Baia Sprie, Chiuzbaia, Săpânța -Borcut	Agenția Națională pentru Resurse Minerale, Societatea Națională a Apelor Minerale, Consiliile locale
Studiu de identificare a noilor perimetre de exploatare a resurselor de ape minerale și sare		ANRM, SNAM CL, SNS
Termen mediu (2016-2025)		
Concesionarea perimetrelor de exploatare identificate	Ocna Șugatag, Coștiui, Baia Sprie, Chiuzbaia, Săpânța -Borcut	ANRM, SNAM, CL, SNS
Facilitarea construcției de unități de		CL

prelucrare a acestor resurse (terenuri, utilități, facilități fiscale)		
Promovarea produselor la nivel național și european		CJ, CL
Termen lung (după 2025)		
Facilitarea construcției de unități de prelucrare a acestor resurse (terenuri, utilități, facilități fiscale)	Ocna Șugatag, Coștiui, Baia Sprie, Chiuzbaia, Săpânța -Borcut	CL
Promovarea produselor la nivel național și european		CJ, CL

Indicatori de rezultat:

- număr de studii privind resursele de ape minerale și sare realizate –
- suprafața perimetrelor de exploatare a resurselor de ape minerale și sare concesionate
- număr de acțiuni de promovare a produselor la nivel național –
- număr de acțiuni de promovare a produselor la nivel internațional –
- facilități acordate pentru construirea de unități de prelucrare (suprafața de terenuri, utilități asigurate, % reducere taxe) –

8.6. Afirmarea valențelor economice strategice, de interes național. Acest obiectiv se constituie atât ca o necesitate, în contextul întăririi rolului acestui județ în ansamblu economic regional și național, cât și ca o oportunitate, derivată din potențialul natural de care dispune județul Maramureș. Scopul acestei măsuri este de a asigura consumul de energie al populației și agenților economici prin sprijinirea creșterii și diversificarea capacităților de producție și producerea energiilor „curate” prin utilizarea resurselor regenerabile, precum și prin îmbunătățirea infrastructurii energetice a județului. Măsurile care se impun pentru atingerea acestui obiectiv trebuie să aibă în vedere *valorificarea potențialului energetic „verde”*.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 8.6.

8.6.1. Cu caracter prioritar se conturează măsura ce vizează *creșterea și diversificarea capacității de producție de hidroenergie, termoenergie, energie solară, energie eoliană și alte forme de energie nonconvențională*, în vederea asigurării consumului populației și agenților economici. În mod concret, sunt necesare următoarele acțiuni care să jaloneze *dezvoltarea sectorului energetic*:

- realizarea studiilor de specialitate privind potențialul hidroenergetic al bazinelor hidrografice prezente aici, la nivelul unităților administrativ – teritoriale Săpânța, Giulești, Desești, Budești, Călinești, Oncești, Cavnic, Băiuț, Lăpuș, Târgu Lăpuș, Tăuții Măgherăuș;
- realizarea studiilor de specialitate privind potențialul energetic eolian, la nivelul întregului județ cu amplasarea unor *parcuri eoliene* în munții Țibleșului și Rodnei;
- inițierea, în colaborare cu instituțiile abilitate, a unor proiecte privind construcția de *microhidrocentrale pe cursurile de apă cu potențial hidroenergetic din județul Maramureș*

Această măsură presupune, pe termen scurt, realizarea unor studii privind potențialul de producere a unor energii neconvenționale la nivelul județului Maramureș, precum și elaborarea unor studii de fezabilitate privind modernizarea centralelor hidroelectrice existente la Firiza – Strâmtori, pe valea Firizei, unități care pot fi modernizate pe termen lung prin atragerea de investitori. Pe termen mediu, sunt prevăzute activități privind concesionarea de

terenuri și acordarea de facilități pentru construirea unor capacități noi de producție a energiei termice și electrice prin valorificarea resurselor energetice eoliene, hidroenergetice, solare, a biomasei. De asemenea, sunt recomandate și activitățile de promovare a formelor de energie din surse regenerabile, iar pe termen lung, vor fi sprijinite construcțiile de micro-hidrocentrale în bazinul superior al râurilor Vișeu, Iza, Mara, Lăpuș.

La nivelul județului Maramureș potențialul microhidroenergetic este relativ modest cu o putere maximă instalată de 5,6 MW. Cu toate acestea dacă se are în vedere că această sursă intră în categoria energiei regenerabile și ecologice acest potențial nu trebuie neglijat și în consecință se propune amenajarea a șase microhidrocentrale în conformitate cu tabelul 10.

Tabel 10. Amplasamente și puterea instalată pentru microhidrocentrale în județul Maramureș¹.

Nr. crt.	Denumire centrală	Cursul de apă	Bazinul	Cădere brută (m)	Debit instalat (m ³ /s)	Puterea instalată (MW)	Producție energie medie (GWh/an)
1	Repedea	Ruscova	Tisa-Someș	25	10,70	1,8	8,7
2	Șieu	Iza	Tisa-Someș	40	2,90	0,8	4,3
3	Poienile	Botiza	Tisa-Someș	110	1,06	0,8	4,4
4	Dragomirești	Boicu	Tisa-Someș	55	1,96	0,7	4,0
5	Breboia Mara	Mara	Tisa-Someș	75	1,00	0,5	2,8
6	Săpânța	Săpânța	Tisa-Someș	45	3,37	1,0	5,7

¹ după Proiectul "Evaluarea micropotențialului hidroenergetic românesc, sursă regenerabilă de energie, în vederea identificării de amplasamente pentru dezvoltarea de investiții în acest sector", finanțat de Ministerul Economiei și Comerțului,

Actori implicați/responsabili:

Consiliul Județean, [Direcția Proiecte Programe de dezvoltare, tehnică și investiții](#) a Consiliului Județean, Administrația Națională Apele Române Direcția Apelor Someș-Tisa Cluj, Consiliul Local Remetea Chioarului.

Termen de realizare: 2009-2015

Tabelul 11. Proiecția acțiunilor strategice privind afirmarea valențelor economice strategice, de interes național pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2015)		
Studiu de evaluare a potențialului de producere a energiei neconvenționale	Zona de Vest, Sud-Vest	CJ, CL
Studii de fezabilitate pentru modernizarea centralelor hidroelectrice de la Firiza - Strâmtori	Firiza	Hidroelectrică
Studii de fezabilitate pentru construirea unor parcuri eoliene în munții Țibleș și Rodnei	Groșii Țibleșului, Dragomirești, Borșa	IREM
Termen mediu (2016-2025)		
Concesionare de terenuri și acordare de facilități pentru capacități de producție de energie solară și eoliană	Zona de Vest, Sud-Vest	CJ, CL
Termen lung (după 2025)		
Sprijinirea construcției de micro-hidrocentrale în zona montană	Bazinul superior al râurilor Vișeu, Iza, Mara	CJ, CL, Direcția Apelor Tisa - Someș
Promovarea formelor de energie din surse regenerabile		CJ, CL, APM

Indicatori de rezultat:

- număr de studii privind sursele de producere a energiei neconvenționale realizate –
- număr de studii de fezabilitate privind modernizarea centralelor termoelectrice realizate –

- suprafața perimetrelor de exploatare a energiei solare și eoliene concesionate –
- facilități acordate pentru capacitățile de producție de energie solară și eoliană –
- număr de hidrocentrale finalizate –
- număr de micro-hidrocentrale construite –
- număr de termocentrale modernizate –
- număr de acțiuni de promovare a formelor de energie din surse regenerabile –
- creșterea numărului de clienți estimați –
- creșterea % a surselor de energie regenerabilă în total energie oferită –

8.7. Creșterea competitivității agenților economici industriali

Analiza situației existente a demonstrat că economia județului Maramureș este una preponderent industrială, deși sectorul secundar are o tendință de restrângere în favoarea celui terțiar. O altă particularitate a economiei județului este gradul de dependență ridicat a producției industriale în raport cu două ramuri – industria lemnului, respectiv cea alimentară, ceea ce implică riscuri substanțiale pe termen lung. Cu toate acestea, se remarcă unele premise de competitivitate și excelență a județului în domeniul unor produse alimentare, a mobilei, a materialelor de construcții și a produselor nemetalifere.

În aceste condiții este obligatorie **dezvoltarea structurilor de sprijinire a afacerilor**, în vederea facilitării accesului mediului economic la servicii specializate de afaceri (și la transferul tehnologic dinspre mediul academic, respectiv de cercetare).

Crearea **parcurilor industriale**, la Baia Mare (tehnologii ambientale, IT&C), Sighetu Marmăției (industria textilă, industria lemnului, industria alimentară), Târgu Lăpuș (mobiliere de calitate superioară, echipamente industriale), și a **parcului științific și tehnologic** la Baia Mare reprezintă elemente obligatorii pentru diversificarea activității economice din județ, în condițiile în care se resimte lipsa serviciilor de cercetare, inovare și transfer tehnologic, esențiale în actualul context economic, pentru creșterea competitivității economice.

În strânsă corelare cu ansamblul de măsuri aferent obiectivului sectorial 8.4. se conturează, ca o necesitate stringentă, o serie de măsuri și acțiuni care să conducă la creșterea competitivității agenților economici și viabilizarea proceselor de producție:

- modernizarea proceselor tehnologice, pe de o parte, prin re tehnologizări și achiziția de echipamente industriale performante iar, pe de altă parte, prin asigurarea unui know-how de actualitate, în paralel cu extinderea capacităților de producție, care să asigure fluxuri constante de produse;
- asigurarea standardelor de calitate la nivel european prin implementarea sistemelor de management a calității în cadrul tuturor agenților economici și certificarea acestora;
- recalificarea periodică a personalului angajat dar și a forței de muncă disponibilizate din alte sectoare sau ramuri economice, astfel încât să facă față cerințelor tehnologice de ultimă oră;
- **relansarea producției de mobilier și componente din lemn** cu cerere mare pe piață (adaptate pentru spații comerciale și de birouri, mobilier rustic, locuințe și case de vacanță realizate din lemn, cu adoptarea unor sisteme viabile – ex. sistemul Wood Farming – prin colaborarea cu firme de profil din străinătate);
- revitalizarea prelucrării tradiționale a lemnului;
- **revitalizarea meșteșugurilor tradiționale – cojocărit, țesut** – producătoare de obiecte de artizanat, cu mare cerere pe piața de profil asociată activităților turistice și organizarea unor grupuri de tineri ucenici care să practice meșteșugurile sub

îndrumarea unor meșteri populari recunoscuți, asigurând păstrarea nealterată a tradițiilor;

- sprijinirea formării de **clustere** în domeniile cu perspective bune de creștere a pieței (materiale de construcții, industria mobilei și a prelucrării lemnului, industrie ușoară, agricultură și industrie alimentară);
- înființarea de **parcuri industriale** care să ofere cadrul antreprenorial și tehnologic adecvat desfășurării unor activități de mare randament și cu grad ridicat de tehnicitate, adaptate cerințelor actuale și de viitor ale economiei regionale și naționale. Scopul acestei măsuri este de a asigura creșterea atractivității județului Maramureș, ca locație pentru investiții în activități economice, prin asigurarea unor structuri de afaceri corespunzătoare. Dezvoltarea unor infrastructuri de afaceri precum parcurile industriale, tehnologice și incubatoare de afaceri, va reprezenta un element cheie pentru stimularea mediului de afaceri în zonele cu potențial economic ridicat sau cu forță de muncă calificată, și va conduce la creșterea competitivității județului. Studiile propuse în cadrul acestei măsuri privesc specializarea funcțională în cadrul județului Maramureș și identificarea serviciilor de afaceri cerute pe piață. Ca și în cazul clusterelor, este necesară identificarea partenerilor publici și privați, atragerea surselor de finanțare pentru dezvoltarea acestor infrastructuri de sprijin, precum și asigurarea terenurilor și utilităților aferente, unde vor fi înființate structurile de afaceri. Pe termen lung, va fi necesară acordarea de facilități pentru atragerea de investitori în zonele unde se dezvoltă astfel de infrastructuri de sprijin a afacerilor. Propunerile privind dezvoltarea de infrastructuri de afaceri vizează Baia Mare (tehnologii ambientale, IT&C), Sighetu Marmației (industria textilă, industria lemnului, industria alimentară), Târgu Lăpuș (mobilier de calitate superioară, echipamente industriale), Vișeu de Sus (produse parafarmaceutice, prelucrarea lemnului, industria textilă), Șomcuta Mare (materiale de construcții, echipamente și construcții metalice) și a parcului științific și tehnologic la Baia Mare, urmând ca pe termen lung să se întreprindă acțiuni de extindere teritorială, precum și de diversificare a serviciilor oferite.

În ansamblu, scopul acestor măsuri și acțiuni vizează dezvoltarea de rețele tehnologice și asigurarea unui nivel ridicat de interacțiune și cooperare între întreprinderi, precum și între acestea și unitățile de cercetare/dezvoltare, favorizând diseminarea cunoștințelor, reducerea costurilor (legate de factorii de producție, materii prime, tranzacții) și, astfel, creșterea productivității și întărirea potențialului existent în domeniile cu perspective bune de creștere a pieței.

Pe termen scurt, este recomandată realizarea unor studii de identificare a domeniilor de activitate cu potențial de creștere la nivelul județului Maramureș și localizarea acestora în teritoriu, urmând a fi identificați partenerii publici și privați care ar putea dezvolta clustere în domeniile și locațiile identificate, precum și întreprinderea unor acțiuni de atragere a surselor de finanțare pentru dezvoltarea acestor clustere. De asemenea, pentru realizarea acestei măsuri este necesară asigurarea terenurilor și a utilităților aferente, necesare înființării de clustere. Pe termen lung, se impune extinderea și diversificarea serviciilor de afaceri oferite de clustere. Activitățile întreprinse pentru formarea de clustere vor fi realizate în localitățile: Baia Mare (confecții, produse alimentare), Sighetu Marmației (mobilă, confecții), Vișeu de Sus (materiale de construcții, industria textilă și a produselor textile), Borșa (industria mobilei și a prelucrării lemnului, mașini și echipamente).

Tabelul 12. Proiecția acțiunilor strategice privind creșterea competitivității agenților economici industriali pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Studii privind specializarea economico-teritorială	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Borșa	CJ, ADR
Studii de identificare a serviciilor de afaceri solicitate pe piață	Toate localitățile	CJ, CCI, Asociații patronale, universități, centre de cercetare
Termen mediu (2016-2025)		
Asigurarea terenurilor necesare înființării de clustere și a utilităților aferente	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Borșa	CJ, CL
Identificarea partenerilor publici și privați (APLuri, universități, centre și institute de cercetare, asociații sectoriale) și încheierea de parteneriate		CJ, CL, ADR, Oluri, parteneri privați
Identificarea și atragerea surselor de finanțare pentru dezvoltarea clusterelor propuse		CJ, CL, ADR, Oluri
Termen lung (după 2025)		
Extinderea și diversificarea serviciilor de afaceri oferite de clustere	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Borșa	CJ, CL, ADR, parteneri privați
Extinderea teritorială a acestora	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Borșa	CJ, CL, ADR, parteneri privați

Indicatori de rezultat:

- număr de studii privind specializarea economico-teritorială realizate –
- număr de parteneriate încheiate pentru realizarea de clustere –
- număr de clustere dezvoltate – 5
- număr de firme/unități de CD partenere în clustere –
- număr de servicii de afaceri noi oferite în clusterelor formate –
- număr de clustere extinse –

Tabelul 13. Proiecția acțiunilor strategice privind înființarea de parcuri industriale, științifice și tehnologice pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Studii de fezabilitate și de specializare funcțională	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare	CJ, CL
Studii de identificare a serviciilor de afaceri solicitate pe piață	Toate localitățile	CJ, CCI, Asociații patronale, universități, centre de cercetare
Termen mediu (2016-2025)		
Asigurarea terenurilor necesare înființării structurilor de sprijin și a utilităților aferente	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare	CJ, CL
Identificarea partenerilor publici și privați (APLuri, universități, centre și institute de cercetare, asociații		CJ, CL, CCI

sectoriale) și încheierea de parteneriate		
Identificarea și atragerea surselor de finanțare pentru dezvoltarea infrastructurilor de sprijin propuse		CJ, CL, Oluri, CCI
Termen lung (după 2025)		
Acordarea de facilități pentru atragerea investitorilor	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare	CJ, CL
Extinderea și diversificarea serviciilor de afaceri oferite (cercetare, transfer tehnologic, formare profesională, consultanță, inovare, verificarea conformității produselor cu standardele)	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare	Universități, centre de cercetare, furnizori de formare, laboratoare
Extinderea teritorială a acestora	Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Șomcuta Mare	CJ, CL

Indicatori de rezultat:

- număr de studii privind specializarea funcțională realizate –
- număr de studii de identificare a serviciilor de afaceri solicitate pe piață realizate – 1
- număr de parteneriate încheiate pentru realizarea de infrastructuri de sprijin –
- număr de infrastructuri de sprijin create – 5
- număr de firme/unități de CD partenere în clustere –
- număr de servicii de afaceri noi oferite în clusterelor formate –

Dependența ridicată a economiei județene de câteva sectoare economice, precum industria alimentară, a prelucrării lemnului, și textilă implică riscuri majore de vulnerabilitate ridicată pe viitor, mai ales într-un context economic dificil. Pe de altă parte, industria județului este una orientată preponderent către exporturi, neglijând acoperirea cererii locale de produse.

Ținând cont de astfel de caracteristici ale economiei județene, se conturează câteva obiective specifice cu caracter integrator:

8.8. Diversificarea activităților din cadrul economiei județene, în vederea creșterii gradului de acoperire a nevoilor de consum și a valorii adăugate a produselor și serviciilor realizate

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 8.8.

8.8.1. Principala măsură vizează *ajustarea structurală a industriei județului Maramureș în scopul creșterii competitivității și eficienței utilizării factorilor de producție*, prin îmbunătățirea structurală a industriei județene și crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea durabilă a firmelor. Un prim pas pentru realizarea acestei măsuri îl constituie crearea unui cadru propice dezvoltării mediului de afaceri prin reducerea constrângerilor administrative care îngreunează inițierea activităților antreprenoriale. Alte tipuri de activități necesare pentru realizarea acestei măsuri le reprezintă promovarea programelor de finanțare destinate dezvoltării antreprenoriatului și tehnologizării, utilizând instrumente financiare adecvate, precum și facilitarea accesului întreprinderilor la servicii de afaceri, inclusiv crearea de centre de consultanță pentru afaceri. Pe termen mediu și lung este necesară stimularea și susținerea ramurilor industriale care generează produse cu valoare adăugată ridicată, mai ales cele din industriile de vârf. Este necesar să se încurajeze investițiile private, atât cele autohtone cât și cele străine, mai ales în sectorul produselor finite

Tabelul 14. Proiecția acțiunilor strategice privind diversificarea activităților din cadrul economiei județene prin ajustarea structurală a industriei județene și crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea durabilă a firmelor pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Promovarea programelor de finanțare prin instrumente financiare adecvate	Toate localitățile	ADR, OIuri, CCI, ONGuri, asociații patronale, consultanți
Înlăturarea barierelor administrative care îngreunează inițierea activităților antreprenoriale	Toate localitățile	ONRC, CL, CJ, direcții descentralizate
Termen mediu (2016-2025)		
Facilitarea accesului IMM-urilor la servicii de afaceri și la surse de finanțare pentru tehnologizare pentru asigurarea creșterii productivității acestora	În toate localitățile	Universități, centre de cercetare, furnizori de formare din infrastructurile de afaceri
Stimularea activităților din care se obțin produse cu valoare adăugată ridicată	În toate localitățile	Universități, centre de cercetare, furnizori de formare din infrastructurile de afaceri
Încurajarea investițiilor private autohtone și străine	Toate localitățile	ARIS, ADR, OIuri, CL, CJ, direcții descentralizate, CCI
Înființarea de centre de consultanță de afaceri pentru susținerea unor sectoare considerate prioritare la un anumit moment, sau pentru susținerea unor comune sau zone defavorizate (pregătire de proiecte, metode de creditare, surse de finanțare etc.)	Baia Mare, Sighet Marmației, Borșa, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș	Asociații patronale, CL, CCI, OIuri, ONGuri consultanți
Termen lung (după 2025)		
Stimularea investițiilor în sectorul produselor finite prin atragerea investițiilor străine în industrii de vârf	Baia Mare, Sighet Marmației	ARIS, ADR, OIuri, CL, CJ, direcții descentralizate, CCI

Indicatori de rezultat:

- număr de programe de finanțare promovate –
- număr de instrumente financiare identificate –
- număr de surse de finanțare pentru tehnologizare utilizate de IMM-uri –
- creșterea % a investițiilor private autohtone –
- creșterea % a investițiilor private străine –
- % produselor cu valoare ridicată în total producție obținută –
- număr de centre de consultanță de afaceri nou înființate –
- creșterea % a producției în industrii de vârf –
- % produselor din industrii de vârf în total producție –

8.8.2. O a doua măsură în cadrul acestui obiectiv vizează dezvoltarea în condiții de competitivitate a serviciilor economice, în scopul valorificării eficiente a potențialului economic prin dezvoltarea și creșterea competitivității serviciilor economice și asigurarea acestor servicii atât în mediul urban cât și în cel rural. În cadrul acestei măsuri se regăsesc activități care privesc extinderea rețelelor comerciale în mediul rural și crearea de *parcuri de retail* în principalele orașe ale județului (Baia Mare, Sighetu Marmației, Târgu Lăpuș), astfel încât nevoile de consum din zonele respective să fie acoperite cât mai bine și să se asigure o ocupare mai bună a forței de muncă. De asemenea, este necesar ca în perioada imediat următoare să fie incluse în documentațiile de amenajare a teritoriului zone dedicate serviciilor economice. Pentru dezvoltarea în condiții de competitivitate a serviciilor economice este

necesar să se acorde asistență în ceea ce privește întocmirea proiectelor de finanțare din diferite fonduri, precum și să fie promovate și susținute activitățile de cercetare-dezvoltare-inovare, ca bază pentru asigurarea unei valorificări eficiente a potențialului economic existent. Pe termen lung se au în vedere și acțiuni menite să sprijine dezvoltarea de **parcuri logistice** în zona orașului Baia Mare, deoarece circulația mărfurilor în aceste zone este intensă. Pentru a putea fi facilitată mobilitatea forței de muncă și accesul populației din mediul rural la serviciile sociale sunt prevăzute și acțiuni de extindere a serviciilor de transport urban în zonele periurbane ale municipiilor Baia Mare și Sighet Marmației.

Tabelul 15. Proiecția acțiunilor strategice privind dezvoltarea în condiții de competitivitate a serviciilor economice pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Includerea în documentațiile de amenajare a teritoriului a unor zone dedicate serviciilor economice	Toate localitățile	CJ, CL
Acordarea de facilități potențialilor investitori în vederea extinderii rețelei comerciale în mediul rural pentru asigurarea acoperirii nevoilor de consum din zonele respective și ocuparea mai bună a forței de muncă	Toate localitățile	CJ, CL
Sprijinirea dezvoltării de parcuri de retail în orașele semnificative ale județului	Baia Mare, Sighet Marmației, Târgu Lăpuș	CJ, CL
Termen mediu (2016-2025)		
Promovarea și sprijinirea activităților de CDI și ITC pentru valorificarea eficientă a potențialului economic existent	Baia Mare, Sighet Marmației, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș	CJ, CL, universități, OIuri, ADR, centre de cercetare
Acordarea de asistență pentru afaceri în ce privește întocmirea proiectelor de finanțare din diferite fonduri europene sau naționale	Toate localitățile	CCI, asociații patronale, ONGuri, consultanți, OIuri
Termen lung (după 2025)		
Atragerea de investiții în sfera dezvoltării de parcuri logistice în zona Baia Mare, unde circulația mărfurilor este intensă	Baia Mare	CJ, CL
Extinderea serviciilor de transport urban în zonele periurbane ale municipiilor Baia Mare, Sighet Marmației, pentru facilitarea mobilității forței de muncă și accesul populației rurale la servicii sociale	Baia Mare, Sighet Marmației	CJ, CL, operatori privați

Indicatori de rezultat:

- număr de zone dedicate serviciilor economice identificate și incluse în documentațiile de amenajare a teritoriului –
- număr de centre comerciale nou înființate în mediul rural –
- număr de parcuri de retail dezvoltate – 3
- număr de proiecte de finanțare asistate –
- creșterea % a firmelor care desfășoară activități de CDI –
- creșterea % a ocupării în activități de CDI –
- creșterea % a ocupării în activități ITC –
- număr de parcuri logistice create –
- creșterea % a persoanelor care utilizează transportul urban –
- număr de trasee noi de transport urban –

8.8.3. A treia măsură vizează dezvoltarea inițiativelor asociative pentru creșterea eficienței economice prin încurajarea formării unor grupuri/asociații de producători, ca premisă a creșterii reprezentativității mediului economic în raport cu alți factori interesați, precum și în dezvoltarea politicilor economice, prin încurajarea cooperării între firme în cadrul unor asociații de producători. Pe termen scurt, această măsură presupune stimularea și susținerea inițiativelor asociative la nivelul firmelor din diferite sectoare ale economiei județene. Sprijinul pentru formarea de sisteme de cooperare și asociere va fi acordat și pentru a se asigura diseminarea de cunoștințe și schimbul de experiență în vederea dezvoltării de noi produse, procese și tehnologii în sectoarele cu potențial de creștere din județ. Pe termen lung, pentru a se asigura creșterea eficienței economice, este recomandat să fie încurajată și sprijinită dezvoltarea de servicii noi, de calitate care să răspundă nevoilor membrilor.

Tabelul 16. Proiecția acțiunilor strategice privind dezvoltarea inițiativelor asociative pentru creșterea eficienței economice pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Atragerea și stimularea operatorilor economici pentru a se organiza în sisteme de cooperare și asociere în scopul creșterii puterii de reprezentare a acestora în raport cu alți factori interesați	Toate localitățile	Asociații patronale, CCI, ADR, CJ, CL
Termen mediu (2016-2025)		
Sprijin pentru promovarea cooperării în vederea apariției de noi produse, procese și tehnologii în sectoarele semnificative ale județului (ind. agroalimentară, ușoară, prelucrarea lemnului)	Toate localitățile	Asociații patronale, CCI, ADR, CJ, CL
Termen lung (după 2025)		
Dezvoltarea capacității asociațiilor de a oferi servicii de calitate membrilor	Toate localitățile	Asociații patronale, CCI, ADR, CJ, CL

Indicatori de rezultat:

- număr de asociații de producători nou create –
- număr de proiecte inovative depuse de asociațiile de producători –
- număr de servicii noi oferite membrilor asociațiilor de producători –

8.9. Asigurarea vizibilității ofertei de produse și servicii a mediului de afaceri din județul Maramureș, pe piețele internă și externe, prin măsuri active de promovare și marketing, în condițiile în care la export ponderea cea mai ridicată o au produsele alimentare, articolele de îmbrăcăminte, mobila și produsele din lemn. Din perspectiva diversificării activităților economice de la nivel județean, se impune promovarea produselor și serviciilor realizate de companiile maramureșene, cu accent pe produsele meșteșugărești, bio-agricole și pe cele din sfera tehnologiilor de vârf, ce urmează să fie dezvoltate în structurile de sprijinire a afacerilor propuse a fi create. Totodată se impune reorientarea vânzărilor de produse realizate de companiile din județ către piața internă, ca o alternativă la scăderea cererii pe piețele externe tradiționale ale acestor companii.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare aferente direcției de dezvoltare 8.9.

8.9.1. O primă măsură în cadrul acestui obiectiv este reprezentată de promovarea produselor județene pe piața internă, în scopul creșterii vizibilității produselor realizate la nivelul economiei județene prin promovarea acestora la nivel național. Această măsură poate fi îndeplinită prin organizarea de evenimente expoziționale locale pentru produsele și

serviciile județene. Această măsură vizează, pe termen mediu și lung, activități legate de crearea de piețe de marketing și promovarea centrelor de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole a județului Maramureș.

Tabelul 17. Proiecția acțiunilor strategice privind promovarea produselor județene pe piața internă pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Organizarea de evenimente expoziționale pentru promovarea produselor și serviciilor realizate la nivelul economiei județene	Baia Mare, Sighet Marmației	CJ, CL, CCI, universități, DGAIA,
Termen mediu (2016-2025)		
Facilitarea creării de centre de marketing (piețe de gros) a produselor agroalimentare, în vederea unei valorificări superioare a producției din zonele agricole adiacente	Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Sighetu Marmației, Seini	CJ, CL, asociații de producători agricoli, CCI
Termen lung (după 2025)		
Promovarea sistemelor/centrelor de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole	Vinificație: Seini, Baia Mare Prelucrarea fructelor: Sighetu Marmației Prelucrarea fructelor de pădure: Leordina, Borșa, Giulești, Rona de Sus. Prelucrarea cărnii: Borșa, Târgu Lăpuș, Ulmeni Colectarea sfeclei de zahăr: Seini, Ardușat Morărit: Sălsig, Seini, Șomcuta Mare Prelucrarea legumelor: Recea, Baia Mare, Câmpulung la Tisa, Satulung. Prelucrarea plantelor textile: Sălsig, Baia Mare Prelucrarea primară a blănurilor: Rona de Sus, Săcel	CL, CCI, Oluri, APDRP

Indicatori de rezultat:

- număr de evenimente expoziționale organizate –
- număr de centre de marketing create –

8.9.2. Cea de-a doua măsură vizează asigurarea vizibilității produselor și serviciilor economiei județene și promovarea acestora pe piețele externe în scopul de a oferi sprijin mediului de afaceri județean și de a asigura vizibilitatea produselor și serviciilor județene la nivel mondial prin promovarea acestora pe piețele externe. Realizarea acestei măsuri presupune sprijinirea participării firmelor locale la evenimente expoziționale de nivel național și internațional, precum și crearea unui *portal de e-business* la nivelul județului Maramureș. În vederea identificării de noi oportunități de afaceri, trebuie susținute în cadrul acestei măsuri inițiativele de intrare a companiilor locale în rețelele naționale și internaționale. Pe termen mediu, vor fi de asemenea întreprinse acțiuni de sprijinire a *reorientării exporturilor către produsele cu valoare adăugată ridicată*, astfel încât produsele locale să poată intra și să fie

competitive pe piețele externe. O acțiune recomandată pe termen lung, pentru a se asigura creșterea vizibilității produselor județene și găsirea de parteneri de afaceri, la nivel internațional, prin crearea de birouri economice în țările cu care județul Maramureș are cele mai numeroase legături economice.

Tabelul 18. Proiecția acțiunilor strategice privind asigurarea vizibilității produselor și serviciilor economiei județene și promovarea acestora pe piețele externe pe termen scurt, mediu și lung în județul Maramureș

Activități	Zona/localitatea	Instituții responsabile
Termen scurt (2010-2015)		
Crearea unui portal de e-business al județului în vederea promovării mediului de afaceri local		CJ, CCI, CL, asociații patronale, direcții descentralizate
Facilitarea participării firmelor locale la târguri și expoziții naționale și internaționale, în vederea promovării produselor și serviciilor oferite de acestea		CCI, asociații patronale, ADR, universități, centre de cercetare
Termen mediu (2016-2025)		
Facilitarea intrării întreprinderilor locale în rețele naționale și transnaționale de business în vederea identificării de noi oportunități de afaceri	Toate localitățile	CCI, asociații patronale, ADR, universități, centre de cercetare
Sprijin pentru reorientarea exporturilor către produsele cu valoare adăugată mare, pentru care există cerere în creștere la nivel mondial (ITC, farmaceutice, produse agricole ecologice)	Toate localitățile	CCI, asociații patronale, ADR, universități, centre de cercetare
Termen lung (după 2025)		
Înființarea de reprezentanțe economice în țările din care provin principalii parteneri economici		CJ, CCI, asociații patronale, ADR, universități, centre de cercetare

Indicatori de rezultat:

- număr de evenimente expoziționale naționale și internaționale organizate –
- număr de participări a firmelor județene la târguri și expoziții internaționale –
- portal de e-business creat – 1
- număr de firme de la nivel județean intrate în rețele naționale –
- număr de firme de la nivel județean membre în rețele internaționale –
- număr de reprezentanțe economice create în țări partenere –

Principalele repere temporare ale strategiei de dezvoltare economică a Județului Maramureș pot fi ierarhizate după cum urmează :

Termen mediu :

- specializarea producției agricole și industriale și penetrarea/consolidarea pe piața națională;
- eficientizarea proceselor de producție, a lanțurilor integrate de producție și standardizarea calității, prin atestarea sistemelor de management a calității;
- înființarea parcurilor industriale ca premisă a diversificării economiei zonale și a conectării acesteia la tendințele evolutive;
- angrenarea producătorilor agricoli locali în lanțuri economice care să integreze componentele productive primare, secundare (prelucrătoare) și de servicii (agroturism);
- consolidarea brandului economic maramureșan în domeniul produselor agricole și serviciilor turistice;
- consolidarea nucleelor de dezvoltare industrială;

- integrarea unităților industriale în sistemul economic regional și național prin instituirea relațiilor de interdependență cu alți agenți economici, de aceeași factură sau complementari.

Termen lung :

- modernizarea sistemelor de management la nivelul agenților economici;
- adoptarea tehnologiilor nepoluante;
- corelarea cu piețele europene;
- optimizarea relațiilor productive cu nivelele superioare de integrare (regional, național);
- creșterea gradului de independență energetică prin amplasarea centralelor electrice eoliene și a microhidrocentralelor.
- consolidarea complexului industrial maramureșan prin dezvoltarea relațiilor de producție între centrele și unitățile de producție, atât prin integrarea orizontală a acestora, cât și prin integrarea pe verticală;
- realizarea unui complex industrial și de servicii derivat din integrarea relațiilor economice ale agenților economici din mediul urban și cei din mediul rural.

În ansamblu, proiecția pe termen lung a economiei județului Maramureș trebuie să vizeze trei repere majore :

- a. ***reducerea disparităților în dezvoltarea economico – socială, atât la nivelul rețelei de localități din județ, cât și în raport cu ansamblul regional;***
- b. ***întărirea activităților agroturistice în spațiul colinar și montan;*** adițional, în acest areal, vor fi amplificate și consolidate activitățile energetice ecologice, cele prelucrătoare și turistice;
- c. ***diversificarea și eficientizarea activităților industriale și de servicii ca rezultat al conlucrării sinergice între :***
  - ***dezvoltare endogenă***, derivată din potențialul natural, tradițiile economice maramureșene dar și din oportunitățile derivate din contextul economic general;
  - ***atragera de investitori majori*** (purtători de know-how și înaltă tehnologie) prin crearea unui mediu de afaceri „prietenos”;
  - ***delocalizări ale unor activități economice în periurban***, în vederea vitalizării economice a spațiului rural, în contextul unei dezvoltări economice corelate.

2.3.3. Turismul

8.10. Valorificarea resurselor turistice maramureșene și individualizarea județului Maramureș, în raport cu alte unități teritoriale similare, naționale și internaționale, prin optimizarea activităților de prospectare, amenajare și branding turistic

Înțelegerea corectă a recomandărilor cu privire la măsurile, soluțiile, obiectivele operaționale și acțiunile ce se impun pentru dezvoltarea turistică a județului Maramureș este condiționată de luarea în considerare și a materialului de prezentare a situației existente, elaborat în faza I.

Strategia de amenajare a teritoriului județului Maramureș, în scopul dezvoltării turismului, ca ramură importantă a economiei, trebuie să aibă în vedere următoarele **repere**:

- fiecare spațiu trebuie să-și valorifice propriile atuu-uri, de regulă diferite între ele;
- există puncte și areale care pot funcționa ca poli de creștere, ca elemente declanșatoare de efecte multiplicative, influențând arealele învecinate și sectoarele economice conexe;
- localitățile și investițiile se pot influența reciproc atunci când există progres vizibil în anumite areale;
- nu este posibilă dezvoltarea uniformă a acestui sector de activitate pe toată suprafața județului, deoarece arealele ce îl compun dispun de premise diferite (branduri, patrimoniu, localizare etc.) ;
- nivelul de educație și pregătire profesională, competența resurselor umane și spiritul antreprenorial al populației locale reprezintă elemente care își pun amprenta decisivă asupra dezvoltării economico-sociale.

În faza de implementare a strategiei de dezvoltare turistică a județului Maramureș trebuie să se aibă în vedere o serie de **etape**, prevăzute cu activități, într-o succesiune logică, obligatorii pentru fiecare proiect de dezvoltare turistică:

1. prospectarea turistică (se caută elementele și aspectele esențiale);
2. amenajarea turistică (se creează infrastructura turistică – cazare, alimentație, agrement, divertisment, tratament, informare, comunicație, transport, animație etc.) ;
3. dezvoltarea produselor și serviciilor turistice (se generează produse și servicii performante, pe cât posibil personalizate);
4. branding turistic (se promovează oferta turistică, prin canalele de comunicare corespunzătoare, spre segmentele-țintă vizate);
5. derularea actului turistic (are loc consumul turistic prin contactul direct al turistului cu produsele și serviciile turistice).

Pentru realizarea unor asemenea demersuri sunt necesare următoarele **componente**:

- strategie;
- know-how;
- resurse umane performante;
- baze de informații operaționale specializate;
- resurse financiare;
- măsuri de stimulare a investițiilor;
- acces la utilități (apă, canalizare, energie electrică, gaze etc.);
- accesibilitate la locațiile pretabile investițiilor.

Aplicarea strategiei de amenajare a teritoriului în scop turistic trebuie să țină cont de următoarele aspecte:

- a. Măsurile și soluțiile propuse sunt planificate într-o succesiune logică (8.3.1.; 8.3.2. ...).
- b. În cadrul fiecărei măsuri sunt stabilite obiective operaționale (8.3.1.1., 8.3.1.2. ...).
- c. Obiectivele operaționale pot fi considerate:
  - **priorități de tip A** – importante și urgente (trebuie demarate în intervalul 2010-2015) ;
  - **priorități de tip B** – fie importante, fie urgente (trebuie demarate în intervalul 2015-2025 sau imediat după finalizarea priorităților de tip A de care sunt legate funcțional);
  - **priorități de tip C** – în limita resurselor disponibile (sunt demarate după finalizarea priorităților de tip A și B, probabil după anul 2025)
- d. Durata de atingere a unui obiectiv poate să fie:
  - **durată scurtă (T1)** – 2010-2015;
  - **durată medie (T2)** – 2015-2025;
  - **durată lungă (T3)** – după 2025.
- e. Aplicarea unei măsuri poate fi condiționată de derularea sau finalizarea altei măsuri.
- f. Atingerea unui obiectiv operațional poate fi condiționată de finalizarea sau demararea anterioară a altui obiectiv operațional.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 8.10.

8.10.1. Creșterea vitezei de acces a turiștilor spre punctele și arealele de consum turistic și generarea unor axe turistice atractive pentru investiții

În cadrul activității de turism căile de comunicație sunt pentru:

- a). accesul facil (rapid) la destinațiile turistice;
- b). facilitarea și stimularea investițiilor în turism;
- c). interconectarea componentelor din oferta turistică (structuri de turism, atracții turistice etc.);
- d). derularea actului turistic propriu-zis.

a). Accesul facil (rapid) la destinațiile turistice

Permit accesul rapid al turiștilor spre punctele și arealele de consum turistic.

8.10.1.1. Amenajarea drumului rutier Groșii Țibleșului – Botiza – C-T2

Scop:

- integrarea turistică a unor areale aflate în afara itinerariilor actuale;
- interconectarea direct a Țării Lăpușului cu Valea Izei.

b). Facilitarea și stimularea investițiilor în turism

Reprezintă căi de comunicație create special pentru a permite investițiilor să ajungă în spațiile de maxim interes

8.10.1.2. Amenajarea drumului rutier Firiza – Săpânța – A-T3

Scop: dezvoltarea unei axe turistice favorabile investițiilor.

Locații situate pe traseu, pretabile investițiilor:

- lacul Firiza – Nautică (dezvoltare-modernizare);

- bazinul superior al râului Săpânta – amenajări pentru schi alpin – odihnă + ferme turistice (stâne și văcăriști ecologice, herghelii de cai pentru echitație);
- defileele Săpânteii și afluenților – agrement (alpinism) + odihnă;
- cursul inferior al râului Săpânta – agrement (rafting);
- localitatea Săpânta – turism cultural (atracții turistice remarcabile – meșteșuguri – turism rural).

Conexiuni posibile:

- spre „Stațiunea” Izvoare, și cu continuare spre Hanul Pinteia și Creasta Cocoșului;
- pe platoul vulcanic Igniș – trasee și amenajări pentru mountain-bike și drumeții.

8.10.1.3. Amenajarea drumului rutier Vișeu de Sus-Făina – C-T3

Scop: accesul spre cursul mijlociu și superior al Vaserului, în situația amenajării unei stațiuni turistice pentru practicarea sporturilor de iarnă pe fațada nordică a Culmii Toroioaga

Amplasament: pe culoarul estic față de râul Vaser, paralel cu axul râului.

8.10.1.4. Amenajarea drumului rutier Pasul Prislop – izvoarele Vaserului – A-T3

Scop: deschide posibilitatea accesului facil al investițiilor și turiștilor spre bazinul Vaserului, îndeosebi spre fațada nordică a Culmii Toroioaga, areal cu potențial turistic remarcabil pentru ski, iar către cursul râului pentru băi și odihnă.

8.10.1.5. Amenajarea drumului rutier Șugău-Zona Agriș-Zona Iapa – B-T3

Există posibilitatea unei conexiuni peste abruptul platoului vulcanic în zona Țiganu și spre bazinul superior al Săpânteii.

8.10.1.6. Amenajarea unui drum de acces spre bazinul superior al Ruscovei și Cursul mijlociu al Vaserului pe valea Vinului și Culmea Pietrosu Bardăului

8.10.1.7. Amenajarea drumului rutier Borșa-Valea Repede (Munții Rodnei) până în zona lacului glaciar Fântâna lui Rățiței

8.10.1.8. Amenajarea drumului rutier de pe Valea Ruscovei pentru a facilita accesul spre atracțiile turistice și potențialele amenajări din bazinul superior al Ruscovei și afluentului Rica

c). Interconectarea componentelor din oferta turistică (structuri de turism, atracții turistice etc.)

Acestea sunt căi de comunicație necesare între principalele puncte de interes, permițând realizarea unor itinerarii turistice:

8.10.1.9. Amenajarea drumului rutier Vadu Izei – Valea Stejarului – Coștiui – Bârsana

Scop:

- oferă posibilitatea includerii zonei Coștiui în circuitele turistice pe itinerariu;
- introduce varietate atracțională pe axa Văii Izei.

8.10.1.10. Amenajarea drumului rutier Șomcuta Mare – Coltău – Baia Mare

Scop: Generează o axă turistică variată și oferă posibilitatea conectării la aceasta a arealului rural din proximitate

8.10.1.11. Amenajarea drumului rutier Văleni – Slătioara – Glod – Poienile Izei – Botiza

Scop: Creează posibilitatea unei oferte turistice pe itinerariu în ruralul profund al Maramureșului.

8.10.1.12. Amenajarea drumului rutier Izvoare – DN 18

Scop: Deschide posibilitatea includerii zonei turistice Izvoare în programele turismului itinerant.

8.10.1.13. Amenajarea drumului rutier Cavnice – Mogoșă – Baia Sprie

Scop: se generează o axă turistică specializată pe turismul pentru practicarea sporturilor de iarnă.

d). Derularea actului turistic propriu-zis

Sunt căi de comunicație specializate pe turism, facilitând accesul spre anumite puncte sau constituindu-se ca elemente de atractivitate de sine stătătoare (“Mocănița” de pe Vaser, instalațiile de transport pe cablu etc.).

8.10.2. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc., pentru fiecare areal cu identitate clar conturată

Un bun exemplu de areal cu identitate proprie îl reprezintă regiunile de tip „țară”.

Pentru fiecare areal conturat se vor desfășura mai multe acțiuni:

- stabilirea elementelor de specificitate și identitate la nivel de arhitectură rurală și urbană, organizarea spațiului la nivel de gospodărie, vatră și moșie de localitate, activități umane specifice, port popular, obiceiuri, simboluri și ornamente, materii prime utilizate la construcții, gestionarea resurselor naturale etc. (Caiet cu recomandări și instrucțiuni Ob. 10.4 + Proiectul SISAT – UBB);
- elaborarea unor modele cu specific maramureșean sub formă de machete și proiecte tehnice la dispoziția potențialilor investitori, pentru crearea și remodelarea infrastructurii turistice de cazare, alimentație etc.;
- emiterea de reglementări și oferirea de consultanță privind respectarea elementelor de specificitate (proporții, ornamente și simboluri, culori, materiale de construcție etc.) și de amplasament.

În județul Maramureș se pot delimita 5 asemenea areale, reprezentând tot atâtea obiective operaționale, pentru fiecare urmând a fi parcurse cele 3 etape prezentate mai sus:

8.10.2.1. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement, landscaping etc. pentru Țara Lăpușului

8.10.2.2. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Țara Chioarului

8.10.2.3. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Ținutul Codrului

8.10.2.4. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Țara Maramureșului

8.10.2.5. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru zona minieră Băiuț – Căvnic – Baia Sprie – Baia Mare – Seini

8.10.3. Conceperea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică la nivelul fiecărei localități, areal sau element de atractivitate turistice, integrate unui sistem la nivel de județ

Este importantă precizarea faptului că marcarea unui traseu turistic nu este sinonimă cu amenajarea unui traseu turistic. Dacă în primul caz este vorba de amplasarea unor elemente de orientare, în cel de-al doilea caz se referă și la acțiuni de îmbunătățire a căilor de acces, construcția de punți și balustrade în zonele accidentate, amenajarea izvoarelor cu apă potabilă, amenajarea locurilor pentru depozitarea deșeurilor etc.

8.10.3.1. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în localităților rurale cu funcții turistice: Săpânța, Vadu Izei (completare), Oncești, Bârsana, Rozavlea, Șieu, Botiza, Poienile Izei, Glod, Ieud, Budești, Rona de Jos

8.10.3.2. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în stațiunilor turistice existente sau în curs de atestare: Ocna Șugatag, Borșa-Complex + Mogoșa-Șuior, Căvnic, Izvoare, Săpânța, Botiza, Coștiui, Cărbunari, Valea Vinului, Vaser

8.10.3.3. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în arealelor de acces spre sectoarele montane: pe fațada nordică a Munților Rodnei, dinspre axul râului Vișeu spre crestele Munților Maramureșului, dinspre inelul rutier al Munților Gutâi-Igriș spre ariile montane mai înalte

8.10.3.4. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în arealelor de acces spre atracțiile turistice: spre siturile arheologice (Oncești, Solovan, Sarasău, Săliștea de Sus, Ieud, Budești, Călinești, Suciul de Sus, Seini, Cetatea Chioarului etc.), geosituri (Chiuzbaia, Valea Stejarului, „Diamantele” de Maramureș), mănăstiri (Săpânța, Budești, Ieud, Rohia, Moisei)

8.10.3.5. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în orașele Baia Mare, Sighetu Marmației, Vișeu de Sus, Seini, Baia Sprie

8.10.4. Orientarea investițiilor axate pe sporturile de iarnă spre locațiile cu cele mai bune condiții de relief, climat, accesibilitate și „bazin” de clientelă

Problematica abordată în cadrul acestei măsuri se corelează foarte clar cu măsurile de amenajare și atestare a stațiunilor turistice și de extindere a capacităților de cazare, motiv pentru care nu vor fi reluate aspectele de detaliu.

8.10.4.1. Extinderea amenajărilor pentru schi de la Borșa-Complex pe stânga axului văii Fântâna și în arealul Puzdrele, precum și amonte de Poiana Știol spre creasta principală

8.10.4.2. Dezvoltarea unor amenajări pentru schi, în bazinul superior al Săpânței, prin activarea axei Firiza-Săpânța, reprezentând o piesă importantă în salba de atracții cu rol complementar din acest areal.

8.10.4.3. Dezvoltarea unei amenajări pentru schi, de mari proporții, pe stânga Văii Vaserului, pe fațada nordică a Culmii Toroioaga

8.10.4.4. Dezvoltarea unei amenajări pentru schi, de mari proporții, în bazinul superior al Văii Ruscova și afluentului Rica

8.10.4.5. Dezvoltarea unei amenajări de mari proporții pe Valea pârâului Repede din Munții Rodnei

8.10.5. Ridicarea nivelului calitativ și extinderea stațiunilor turistice existente, precum și stimularea apariției unor stațiuni turistice noi

Stațiunile turistice se diferențiază între ele și în funcție de dominanța uneia sau mai multor direcții de specializare, după cum urmează:

- balneară (ape minerale, ape termo-minerale, ocne de sare ...);
- climaterică (litoral, bioclimat ...);
- agrement (de iarnă, nautic, echitație ...);
- conferințe/business;
- divertisment/distracție (evenimente, cazinouri, parcuri de distracție, cluburi, discotecă, săli de spectacol ...);
- turism rural.

La acestea se adaugă alte componente, aflate întotdeauna doar în combinații:

- peisagistică;
- întreținere (alte proceduri decât cele pe bază de elemente balneare și climaterice).

În realitate, majoritatea stațiunilor turistice grupează mai multe direcții, însă una sau două sunt dominante. Amenajarea unei stațiuni turistice trebuie să țină cont de o serie de componente majore, indispensabile funcționalității.

Tabelul 19. Componentele majore ale unei stațiuni turistice

Nr. crt.	Componentele majore ale unei stațiuni turistice
1.	Structuri de cazare
2.	Structuri de alimentație
3.	Structuri de agrement
4.	Baze de tratament
5.	Puncte, centre sau birouri de informare
6.	Centru de promovare
7.	Spații de relaxare (parcuri, alei)
8.	Drumuri de acces
9.	Spații comerciale
10.	Servicii bancare
11.	Punct de schimb valutar
12.	Spații pentru divertisment
13.	Agencii de turism
14.	Mijloace de transport turistic (publice, ecologice)
15.	Centru de animație turistică
16.	Agencii de voiaj
17.	Sistem de panouri și indicatoare pentru informare și orientare
18.	Plajă (în zonele litorale)

19.	Puncte sau trasee de belvedere amenajate
20.	Spații pentru închiriere echipamente, mijloace de transport
21.	Parcări
22.	Garaje
23.	Mediu înconjurător

8.10.5.1. Transformarea stațiunii Borșa-Complex din stațiune de interes local în stațiune de interes național

Tipologia atractivității actuale: sporturi de iarnă (schi) și drumeții montane – necesită extindere și dezvoltare.

Orientări noi sau mai puțin valorificate, pretabile stațiunii: balneară și conferințe – business – necesită creare și dezvoltare.

Recomandări:

- sporirea capacității de cazare la peste 1000 locuri, necesară transformării într-un pol de atracție turistică;
- elaborarea unui plan de amenajare turistică funcțională a stațiunii care să respecte principiile, legitățile, conceptele, metodologiile etc., deja consacrate în alte spații similare din lume, constând în:
  - retrasarea căilor de comunicație din interiorul stațiunii și amenajarea de parcări corespunzător dimensionate, în conformitate cu capacitatea părților, instalațiilor de transport pe cablu, bazelor de cazare și alimentație;
  - elaborarea și implementarea unui sistem integrat de semnalizare, orientare și informare turistică, unitar la nivel de stațiune;
  - elaborarea unor documentații care să stabilească direcțiile pe care trebuie să le urmărească dezvoltarea stațiunii sub aspectul amplasamentelor, elementelor de arhitectură, funcționalității, capacităților de primire etc.
- ridicarea calității infrastructurii de agrement existente (instalații de nocturnă, mașini de bătătorit zăpada, instalații de transport pe cablu moderne și variate);
- **amenajarea unor părți noi**, echipate cu instalații de transport pe cablu moderne, instalații de nocturnă și tunuri de zăpadă. Domeniul schiabil poate fi extins peste Culmea Buza Muntelui (areal în stadiu de amenajare) în Valea Negoiescu (zona Puzdrele) prin dezvoltarea unor sisteme de transport pe cablu, dar și spre arealul Izvorul Cailor – Piatra Rea;
- amenajarea a cel puțin o parte pentru fiecare grad de dificultate (foarte ușoară cu pantă medie de 0-10%, ușoară 10-20%, medie 20-30% și dificilă 30-40%);
- dezvoltarea unor servicii de alimentație și cazare și în sectorul alpin (Poiana Știol, Izvorul Bistriței);
- construcția și/sau amenajarea unor **săli de conferințe** echipate corespunzător, cu capacități de 50-400 locuri;
- angajarea de profesioniști în amenajare turistică, operațiuni de turism, servicii de turism și branding de destinație turistică;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.2. Transformarea stațiunii Ocna Șugatag din stațiune de interes local în stațiune de interes național

Tipologia atractivității actuale: balneară (ape sărate din fostele ocne de sare, parțial prăbușite), climaterică (microclimat și topoclimat reconfortante), cantonamente pentru sportivi – necesită extindere și dezvoltare.

Orientări noi sau mai puțin valorificate, pretabile stațiunii: agrement (pe lacurile sărate) și conferințe-business – creare și dezvoltare.

Recomandări:

- elaborarea și implementarea unui sistem integrat de semnalizare, orientare și informare turistică, unitar la nivel de stațiune;
- elaborarea unor documentații care să stabilească direcția pe care trebuie să o urmărească dezvoltarea stațiunii sub aspectul amplasamentelor, elementelor de arhitectură, funcționalității, capacităților de primire, bazelor de tratament și agrement etc.;
- dezvoltarea unor sisteme de încălzire a apei pentru bazinele din aer liber, în scopul prelungirii sezonului turistic(în prezent se limitează la 2-3 luni/an);
- amenajarea unui număr mai mare de bazine cu apă sărată acoperite;
- amenajarea trotuarelor între elementele de interes ale stațiunii, dată fiind existența șoselei de tranzit prin interiorul localității;
- crearea unor piste speciale pentru biciclete, pe traseele de interes, în interiorul stațiunii;
- efectuarea unor studii privind securitatea amenajărilor în perimetrul fostelor ocne de sare, în prezent prăbușite total sau parțial;
- dezvoltarea serviciilor pe linia agrementului și divertismentului;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.3. Amenajarea și atestarea localității Coștiui ca stațiune turistică de interes local

Tipologia atractivității: balneară (ape sărate din fostele ocne de sare), climaterică (microclimat și topoclimat recomfortante) – necesită creare și dezvoltare. A mai funcționat în trecut sub numele de Băile Coștiui.

Caracteristici esențiale:

- bazinet depresionar în sector de deal;
- microclimat de adăpost foarte benefic sănătății;
- sursă de saramură de foarte bună calitate;
- prezența unui masiv („sâmbure”) de sare subteran, de dimensiuni mari, aproape de suprafață, accesibil pentru crearea unor galerii noi în scop curativ;
- existența unei rezervații naturale (Pădurea Coștiui – botanică);
- poate fi conectată rutier cu localitatea Vadu Izei prin satul Valea Stejarului și cu localitatea Bârsana (drum parțial amenajat dinspre Bârsana).

Recomandări:

- elaborarea unui plan de amenajare a viitoarei stațiuni (o oarecare activitate balneară există și în prezent);
- elaborarea și implementarea unui sistem integrat de semnalizare, orientare și informare turistică;
- dezvoltarea unor sisteme de încălzire a apei pentru bazinele din aer liber în scopul prelungirii sezonului turistic;
- dezvoltarea unor servicii orientate spre odihnă și relaxare, completate cu un turism cultural itinerant prin Maramureș și drumeții în arealul înconjurător;
- pentru creșterea funcționalității ar fi importantă conectarea rutieră cu localitatea Vadu Izei prin localitatea Valea Stejarului (sat tradițional bine conservat + cetatea de la Oncești de la hotarul dintre cele trei sate) și cu localitatea Bârsana (Biserică în Patrimoniul UNESCO, Mănăstirea Bârsana, sat tradițional cu cioplitori în lemn și deschidere spre Valea Izei), conexiune parțial realizată;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.4. Amenajarea și atestarea localității Cavnic ca stațiune turistică de interes local

Tipologia atractivității actuale: sporturi de iarnă (3 pârtii de schi) – necesită extindere și dezvoltare

Orientări noi sau mai puțin valorificate pretabile stațiunii: drumeții montane – necesită creare și dezvoltare în sezonul estival și cele de tranzit

Recomandări:

- extinderea infrastructurii de cazare (peste 200 locuri în prima fază) și alimentație;
- implementarea unui sistem de informare, semnalizare și orientare;
- extinderea spațiilor de parcare;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.5. Amenajarea și atestarea zonei turistice Izvoare din Poiana Soarelui ca stațiune turistică de interes local

A fost cunoscută ca stațiune turistică, dar în prezent este fără atestare din partea Ministerului Turismului.

Tipologia atractivității actuale: sporturi de iarnă (3 pârtii de schi), odihnă, drumeții, conferințe – necesită extindere și dezvoltare

Recomandări:

- conectarea rutieră directă cu DN 18, pentru a facilita și un turism itinerant spre Țara Maramureșului;
- deși sub aspect administrativ arealul aparține Comunei Desești, de care nu este legată funcțional, conexiunea rutieră actuală este amenajată spre Valea Firiza, cu acces dinspre Baia Mare – Baia Sprie;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.6. Amenajarea și atestarea zonei Vaser ca stațiune turistică de interes național

Amplasament: pe versantul stâng al Văii Vaser, amonte de Cabana Făina, până la Valea Catarama, sub aliniamentul format de Vf. Țiganului (1736 m) – Vf. Toroioaga (1930 m) – Vf. Piciorul Caprei (1804 m), adică pe fațada nordică a Culmii Toroioaga.

Tipologia atractivității: potențial foarte ridicat la nivel de topografie (posibilitatea dezvoltării unui sistem complex de pârtii pentru schi cu grade de dificultate diferite), climat (durată și grosimi mari a stratului de zăpadă, durată mare a perioadei de îngheț) – necesită creare și dezvoltare

Recomandări:

- la nivel de potențial natural pentru practicarea sporturilor de iarnă, arealul oferă condiții favorabile implementării unor amenajări turistice de mare amploare, egalabile celor de la Bucovel (Ucraina), amenajări situate pe latura ucraineană a lanțului montan;
- o investiție mică nu poate contribui la crearea unui pol de atractivitate turistică de nivel regional sau național;
- pentru facilitarea accesului există mai multe variante:
  - drum rutier pe culoarul din partea stângă a cursului inferior al Vaserului, paralel cu axul râului, până în zona Făina,
  - drum rutier dinspre Pasul Prislop prin zona de izvoare a Vaserului;
  - drum rutier printr-un tunel dinspre Baia Borșa prin zona Toroioaga;
  - transport pe cablu dinspre Baia Borșa prin zona Toroioaga;
  - cale ferată îngustă pe actualul traseu al „Mocăniței” de pe Vaser.
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.7. Amenajarea și atestarea localității Săpânța ca stațiune turistică de interes

local

Tipologia atractivității: turism rural – cultural – itinerant – balnear – climateric

Localitatea dispune de cel mai ridicat și variat potențial turistic din ruralul județului Maramureș.

Recomandări:

- amplasarea unui sistem de cabane turistice montane în trei puncte potențiale:
  - la intrarea în defileul Săpânței;
  - la Cascada Covătari;
  - în bazinul superior al Săpânței.
- dezvoltarea unei zone de agrement și odihnă în bazinul superior al Săpânței:
  - pârtii de schii (dispune de un potențial ridicat sub aspectul reliefului și climatului);
  - baze de cazare și alimentație (hoteluri, cabane și campinguri) cu o capacitate de minimum 500 locuri.
- implementarea unor stâne și văcăriști ecologice și a unei herghelii de cai pe platoul vulcanic;
- conectarea pe cale rutieră a localității Săpânța cu zona Firiza, prin defileul afluentului Runc sau prin defileul cursului principal al râului Săpânța;
- zona de defileu dispune și de condiții favorabile practicării turismului sportiv, turismului de aventură, ceea ce necesită amenajări corespunzătoare în acest sens;
- prezența a numeroase izvoare minerale, unele valorificate în trecut, și deschide posibilitatea integrării acestui sistem turistic și a unei componente balneare;
- vatra localității dispune de un potențial cultural cu statut de brand de nivel național și chiar internațional (Cimitirul „Vesel”, Mănăstirea cu biserica de lemn cea mai înaltă din România, meșteșuguri tradiționale, pensiuni turistice rurale), necesită:
  - crearea unui sistem de orientare, semnalizare și informare turistică;
  - sporirea capacității de cazare în pensiuni turistice la peste 200 locuri, din care peste 25% să fie clasificate la cel puțin 3 margarete;
  - dezvoltarea serviciilor de animație turistică;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.8. Amenajarea și atestarea localității Botiza ca stațiune turistică de interes

local

Tipologia atractivității: turism rural – balnear – climateric

Localitatea dispune de cel mai ridicat număr de locuri în pensiuni turistice rurale din județul Maramureș, înregistrând și o circulație turistică apreciabilă. Combinația dintre turismul rural și cel balnear (în situație incipientă) poate conduce, treptat, la statutul de stațiune turistică de interes local, deși clientela este națională și internațională.

Recomandări:

- elaborarea și implementarea planului de amenajare turistică a localității;
- sporirea capacității de cazare în pensiuni turistice clasificate la 3 margarete (minimum 25%);
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.9. Amenajarea și atestarea zonei Valea Vinului (Vișeu de Sus) ca stațiune turistică de interes local

Tipologia atractivității: turism balnear-climateric

Recomandări:

- elaborarea unui plan de amenajare turistică a locației, dar și de stimulare a investițiilor în jurul resursei turistice primare, formate dintr-o mulțime de izvoare minerale de foarte bună calitate. În trecut, au existat amenajări balneare, unele reactivate parțial;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.10. Amenajarea și atestarea localității Cărbunari ca stațiune turistică de interes local

Tipologia atractivității: turism balnear-climateric

Recomandări:

- elaborarea unui plan de amenajare turistică a locației, dar și de stimulare a investițiilor în jurul resursei turistice primare;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.5.11. Amenajarea și atestarea zonei Mogoșa – Șuior ca stațiune turistică de interes local

Tipologia atractivității actuale: sporturi de iarnă (schi) + conferințe, odihnă și drumeții

Recomandări:

- conectarea pe cale rutieră cu zona Cavnic, transformându-se într-o axă specializată pe sporturi de iarnă: Mogoșa – Șuior – Cavnic;
- legarea funcțională, la nivelul serviciilor complementare, cu zona Creasta Cocoșului;
- atingerea punctuală a fiecărui criteriu necesar atestării stațiunii.

8.10.6. Amenajarea atracțiilor turistice cu statut de brand

Atracțiile turistice de care dispune județul Maramureș sunt numeroase și variate, atât pe linie naturală cât și antropică. Amenajarea obiectivelor turistice trebuie să fie în concordanță cu specificul acestora, fără antropizarea exagerată a naturalului și fără artificializarea antropiculturii autentice.

Anterior procesului de amenajare turistică trebuie cunoscut faptul că numai anumite atracții cu statut de branduri turistice pot atrage turiști, iar cele mai multe dintre obiectivele turistice doar completează produsele turistice. De aceea, procesul de amenajare turistică trebuie orientat în funcție de valoarea brandurilor actuale și a celor potențiale.

Atenția în cadrul procesului de amenajare turistică trebuie concentrată spre următoarele categorii de atracții:

8.10.6.1. Amenajarea atracțiilor turistice cu statut de brand

- bisericile vechi din lemn din Patrimoniul UNESCO (Budești, Desești, Bârsana, Ieud-Deal, Poienile Izei, Plopiș, Rogoz, Șurdești);
- bisericile vechi din lemn neincluse în Patrimoniul UNESCO;
- mănăstirile Săpânța, Bârsana, Moisei, Budești, Rohia;
- Muzeul satului din Sighetu Marmației;
- Muzeul de mineralogie din Baia Mare;
- Muzeul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetu Marmației;
- casele, porțile și anexele gospodărești din lemn bine conservate din satele tradiționale Budești, Breb, Sat-Șugatag, Hărniciești, Valea Stejarului, Glod,

Slătioara, Oncești, Călinești, Cornești, Sârbi, Săliștea de Sus, Bogdan Vodă, Săcel, Bârsana, Botiza etc.;

- centrul vechi Sighetu Marmăției;
- centrul vechi Baia Mare;
- cetățile Solovan Oncești, Sarasău, Bârsana etc.;
- cascadele Strungi, Covătari, Șipot din Munții Igniș, Cailor din Munții Rodnei;
- defileele Săpânței, Vaserului, Marei, Lăpușului;
- punctele de belvedere: Vf. Igniș, Piatra Goală de pe Platoul vulcanic Igniș, Ocna Șugatag-Releu, Solovan, Toroioaga, Pietrosu Rodnei, Pop Ivan, Țibleș;
- izbul și peștera Izvorul Albastru al Izei;
- arealele stâncoase Creasta Cocoșului, Piatra Săpânței, Cei Trei Apostoli;
- alături de obiectivele turistice de natură fizică, în județul Maramureș există numeroase elemente de atractivitate turistică legate de tradiții, obiceiuri, port popular, dansuri și muzică populară etc.

8.10.7. Efectuarea unor amenajări turistice în punctele de acces în județul Maramureș și în regiunile de tip „țară” pe care le include

Punctele de acces în județul Maramureș reprezintă primele elemente de contact ale turistului cu ceea ce înseamnă Maramureș. O percepție negativă a destinației turistice de la primul contact este foarte dificil de schimbat. Având în vedere aceste aspecte, se recomandă:

- elaborarea unor planuri speciale de amenajare turistică a punctelor de acces în Maramureș, în concordanță cu imaginea de brand care se dorește a fi promovată;
- amplasarea în aceste puncte a unor sisteme de orientare și informare valabile pentru interiorul județului Maramureș;
- obligativitatea respectării unor elemente arhitecturale specifice arealului în care se pătrunde;
- stimularea și reglementarea vânzării de suveniruri, specifice celor două entități teritoriale care se întâlnesc în acel punct;
- ca structuri turistice cu funcție de cazare se recomandă hanurile și popasurile turistice;
- structurile turistice cu funcție de alimentație trebuie să fie mai extinse decât cele de cazare;

Localizarea punctelor de acces în Județul Maramureș amenajabile turistic:

8.10.7.1. Amenajarea turistică în Pasul Huta reprezintă o „poartă” de acces dinspre județul Satu Mare în Țara Maramureșului, fiind foarte importantă și pentru turismul de tranzit spre Bucovina. Evenimentul organizat în Pasul Huta (Sâmbra Oii – luna mai) este deocamdată mai mult în beneficiul județului învecinat, fără o amprentă vizibilă din partea Maramureșului.

8.10.7.2. Amenajare turistică în Pasul Prislop

„Poartă” între Țara Maramureșului și Bucovina, găzduiește evenimentul „Hora de la Prislop”. Evenimentul trebuie corect valorificat prin măsuri de stimulare și reglementare a specificului din cele trei entități participante (Maramureș, Suceava, Bistrița-Năsăud). Pasul reprezintă un punct de belvedere spre Țara Maramureșului, și un punct de plecare pe traseele montane din Munții Rodnei și Munții Maramureșului.

8.10.7.3. Amenajarea turistică în Pasul Șetref facilitează accesul rutier dinspre București, Brașov, Târgu-Mureș, Bistrița spre Țara Maramureșului.

8.10.7.4. Amenajarea turistică în Cheile Babei reprezintă o cale directă de acces dinspre Dej spre Țara Lăpușului, iar în continuare spre Țara Maramureșului și Țara Chioarului.

8.10.7.5. Amenajare turistică în Pasul Mesteacăn

Situarea pe o cale de comunicație importantă, cu acces direct în Țara Chioarului și mai departe spre reședința județului îi oferă un statut important din punct de vedere turistic.

8.10.7.6. Amenajare turistică în vestul Orașului Seini, pe drumul de acces dinspre Municipiul Satu Mare. Se constituie ca cea mai utilizată cale de acces dinspre vest spre reședința județului Maramureș.

8.10.7.7. Amenajare turistică între Țicău (Maramureș) și Benesat (Sălaj)

Punct de acces în Țara Codrului, pe cursul Someșului, dinspre Jibou.

8.10.7.8. Amenajare turistică pe Valea Sălajului în preajma localității Oarța de Jos

Punct de acces în Țara Codrului dinspre Cehu Silvaniei.

Localizarea punctelor de acces între „țările” județului Maramureș amenajabile turistic:

8.10.7.9. Amenajare turistică în Pasul Gutâi, între zona minieră Baia Mare și Țara Maramureșului

8.10.7.10. Amenajare turistică în Pasul Neteda, între Țara Maramureșului și Țara Chioarului

8.10.7.11. Amenajare turistică în Pasul Rotunda, între Țara Chioarului și Țara Lăpușului

8.10.7.12. Amenajare turistică în Pasul La Cruce, între zona minieră Baia Mare și Țara Maramureșului (în situația amenajării conexiunii cu DN18)

8.10.8. Conceperea și dezvoltarea unor centre teritoriale de consultanță și dezvoltare a afacerilor pe probleme de informare, accesare, concepere, elaborare și implementare a proiectelor de dezvoltare din diverse programe de finanțare

8.10.8.1. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Sighetu Marmăției include arealul compus din văile Tisa, Mara, Cosău și Iza până la defileul de la Strâmtura

8.10.8.2. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Dragomirești include arealul compus din bazinul superior al Izei, amonte de defileul de la Strâmtura

8.10.8.3. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Vișeu de Sus include arealul compus din Valea Vișeuului, inclusiv Valea Ruscovei

8.10.8.4. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Șomcuta Mare include arealul compus din Țara Chioarului și Țara Codrului

8.10.8.5. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Târgu Lăpuș include arealul compus din Țara Lăpușului

8.10.8.6. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Baia Mare include arealul compus din zona Baia Sprie – Baia Mare – Seini

8.10.9. Conceperea și dezvoltarea unor centre de valorificare turistică a resurselor agroalimentare din gospodăriile și microfermele populație rurală

Aceste centre de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone ar consta în oferirea către populația rurală a unei logistici pe linie de management, prelucrare, control calitativ, ambalare, distribuție, branding etc.

Inexistența unei asemenea logistici conduce la imposibilitatea valorificării produselor agroalimentare autohtone, ajungându-se în foarte multe pensuni turistice la achiziționarea acestor produse din supermarket-uri.

Din acest motiv se impune oferirea unor soluții tehnice și comerciale pentru producătorii autohtoni axate pe:

- verificarea și certificarea sigură și rapidă a produselor agroalimentare;
- sisteme de producție în condiții de igienă și securitate pentru consumator;
- ambalarea și etichetarea produselor;
- conservarea eficientă a produselor;
- sisteme de desfacere a produselor;
- măsuri de orientare a populației spre consumul produselor autohtone.

Crearea unor modele funcționale pentru exemplificare, alături de o popularizare corespunzătoare în mediul rural, reprezintă acțiuni prioritare. La nivel de strategie județeană, cu rol declanșator, trebuie create și implantate în teritoriu cel puțin 4 asemenea centre:

8.10.9.1. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Ocna Șugatag

8.10.9.2. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Leordina

8.10.9.3. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Șomcuta Mare

8.10.9.4. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Târgu Lăpuș

8.10.10. Conceperea și dezvoltarea unor ferme turistice ecologice cu specific regional și local

Acestea se recomandă în zonele muntoase atractive și în mediul rural, pentru a completa oferta turistică a acestora sau pentru a stimula apariția activității de turism rural.

În Maramureș, tipul fermelor ar fi dictat de specificul creșterii animalelor:

- stâne ecologice (ecologice sub aspectul procedeelelor tradiționale, dar în condiții de igienă și securitate alimentară);
- herghelii de cai pentru echitație;
- ferme de catâri pentru transportul bagajelor în spațiile montane;
- văcăriști.

Amplasamente potențiale pentru **stâne și văcăriști ecologice**:

8.10.10.1. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice pe Platoul Igriș între Vf. Tigănu și cursul superior al râului Săpânța

8.10.10.2. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în Poiana Soarelui pe Platoul vulcanic Igniș

8.10.10.3. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice pe Piemontul Văratecului în apropierea localității Budești

8.10.10.4. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona satelor Slătioara-Glod

8.10.10.5. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona mai înaltă dintre satele Ieud și Dragomirești

8.10.10.6. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice pe Valea Vinului lângă Vișeu de Sus

8.10.10.7. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona Farcău-Mihailecu (pentru a crea un pol de atractivitate mai consistent față de situația existentă)

8.10.10.8. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona Cearcănu din Munții Maramureșului

8.10.10.9. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în Poiana Știol în Munții Rodnei

8.10.10.10. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în arealul dintre Groșii Tibleșului, Suci de Sus și Rogoz

8.10.10.11. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona Șurdești-Plopiș

8.10.10.12. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona Băița de Sub Codru

Amplasamente potențiale pentru **herghelii de cai**:

8.10.10.13. Amenajarea unei herghelii de cai pe Platoul Igniș între Vf. Țiganu și cursul superior al râului Săpânța

8.10.10.14. Amenajarea unei herghelii de cai în Poiana Soarelui pe Platoul vulcanic Igniș (unele amenajări există deja)

8.10.10.15. Amenajarea unei herghelii de cai în Poiana Știol în Munții Rodnei

Amplasamente potențiale pentru **ferme de catâri**:

8.10.10.16. Amenajarea unei ferme de catâri în Poiana Știol în Munții Rodnei (unele amenajări există deja)

8.10.10.17. Amenajarea unei ferme de catâri în Săpânța la ieșirea râului din sectorul de defileu

Este importantă pentru accesul turiștilor în Munții Igniș:

8.10.10.18. Amenajarea unei ferme de catâri la Chiuzbaia, sub Vârful Igniș

8.10.10.19. Amenajarea unei ferme de catâri la Borșa la baza masivului Pietrosu

8.10.11. Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare

Capacitatea de cazare și alimentație în turism condiționează atingerea unor nivele de rentabilitate și funcționalitate, astfel:

- o stațiune turistică de interes local trebuie să aibă minimum 100 locuri de cazare;
- o stațiune turistică de interes național trebuie să aibă minimum 400 locuri de cazare;
- o localitate rurală poate să organizeze un festival cu specific local doar dacă dispune de o capacitate de cazare de minimum 150-200 locuri;
- un oraș poate să organizeze festivaluri și evenimente doar dacă dispune de baze de cazare și alimentație la nivelul miilor de locuri;
- organizarea de conferințe necesită existența unor baze de cazare de dimensiuni mai mari, dublate de săli de conferință echipate corespunzător;
- pentru a putea caza grupurile de turiști care practică un turism itinerant cu autocarul trebuie să existe o capacitate de cazare (într-o structură de cazare sau într-o grupare de mai multe pensiuni învecinate) de minimum 50 locuri + 25% rezervă;
- investițiile masive în bazele pentru schi nu sunt rentabile decât în momentul în care se creează poli de atractivitate, ceea ce înseamnă peste 1000 locuri de cazare;
- tendințele actuale în cadrul turismului rural sunt orientate foarte mult spre pensiunile turistice cu baie proprie la fiecare cameră de cazare, ceea ce înseamnă în bună măsură o clasificare de minimum 3 margarete;
- anumite areale sunt inaccesibile turiștilor deoarece nu există puncte intermediare de cazare (ex. lipsa cabanelor necesare parcurgerii traseelor de creastă în Munții Rodnei).

În aceste condiții capacitatea de cazare la nivelul județului Maramureș trebuie extinsă și dezvoltată:

- ***extinderea capacității de cazare la nivel de stațiuni și potențiale stațiuni turistice*** (cazare în hoteluri, vile și pensiuni turistice):

8.10.11.1. Extinderea capacității de cazare la Borșa-Complex de la 296 locuri la peste 1000 locuri

8.10.11.2. Extinderea capacității de cazare la Cavnic de la 40 locuri la peste 200 locuri

8.10.11.3. Extinderea capacității de cazare la Izvoarele de la 118 locuri la peste 200 locuri

8.10.11.4. Extinderea capacității de cazare la Ocna Șugatag de la 391 locuri la peste 600 locuri

8.10.11.5. Extinderea capacității de cazare la Botiza în pensiuni turistice clasificate la minimum 3 margarete la minimum 25% din numărul total de 212 locuri

8.10.11.6. Extinderea capacității de cazare la Săpânța de la 89 locuri la peste 200 locuri, dar cu minimum 25 % în pensiuni de 3 margarete

8.10.11.7. Dezvoltarea unei capacități de cazare la Coștiui la peste 200 locuri

8.10.11.8. Extinderea capacității de cazare la Mogoșa-Șuior de la 150 locuri la peste 200 locuri

8.10.11.9. Dezvoltarea unei capacități de cazare pe Vaser pentru a dezvolta un pol de atracție necesită minimum 1000 locuri

8.10.11.10. Dezvoltarea unei capacități de cazare la Cărbunari de minimum 100 locuri

8.10.11.11. Dezvoltarea unei capacități de cazare la Valea Vinului de minimum 100 locuri

- ***amplasarea unor cabane turistice echipate și amenajate corespunzător în spațiile montane cu potențial ridicat***

Concomitent cu construirea cabanelor trebuie să fie amenajate și marcate căile de acces și traseele turistice. Situarea unor cabane în preajma rezervațiilor naturale poate conduce la o mai bună gestionare și punere în valoare a acestora, fără a pune în pericol existența lor.

Pentru amplasamentele cabanelor turistice se pretează o serie de locații:

În Munții Rodnei:

8.10.11.12. Amenajarea unei cabane turistice la Iezer-Pietrosu

- deschide posibilitatea accesului unui număr mai ridicat de turiști spre Vf. Pietrosu, chiar și a celor cu o condiție fizică mai puțin performantă;
- reprezintă o verigă importantă pentru turiștii care doresc să parcurgă traseul de creastă;
- este posibilă dezvoltarea unor sejururi turistice în această locație;
- se poate dezvolta o capacitate de cazare de cca. 100 locuri.

8.10.11.13. Amenajarea unei cabane turistice în zona lacului glaciar Fântâna lui Rățifoi

- se constituie ca un punct de bifurcație spre numeroase direcții și dispune de un amplasament deosebit de bun în apropierea lacului glaciar;
- reprezintă și o stație necesară traseului de creastă, cu recomandarea unei capacități de cazare de 40 locuri.

8.10.11.14. Amenajarea unei cabane turistice la Puzdrele

- arealul a dispus de-a lungul timpului de 2 cabane, ambele în prezent dispărute;
- oferă un potențial ridicat pentru schi și reprezintă o piesă importantă pentru traseul de creastă;
- capacitatea de cazare ar putea fi de 40 locuri.

8.10.11.15. Amenajarea unei cabane turistice în zona lacului Izvorul Bistriței

- spațiu extrem de atractiv, dar lipsit de spații de cazare;
- ar permite accesul unui număr mai ridicat de turiști dinspre stațiunea Borșa-Complex spre creasta Munților Rodnei;
- deoarece accesul se poate realiza pe mai multe căi (pe jos, cu bicicleta, călare, parțial cu telescaunul) ar putea dezvolta o capacitate de cazare de peste 100 locuri.

În Munții Maramureșului:

8.10.11.16. Amenajarea unei cabane turistice în zona Vf. Farcău – Lacul Vinderelu – Vf. Mihailecu

- deschide posibilitatea accesului mai facil spre atracțiile turistice din zonă;
- capacitatea de cazare recomandată: 20 locuri.

8.10.11.17. Amenajarea unei cabane turistice pe Valea Vinului (Vișeu de Sus)

- bogăția izvoarelor minerale poate fi pusă în valoare prin amplasarea unei cabane turistice ca element declanșator al unei amenajări turistice de tipul unei stațiuni turistice de interes local

8.10.11.18. Amenajarea unor cabane turistice în defileul Vaserului

- cabanele existente nu reprezintă baze de cazare omologate, deschise publicului larg, ci aparțin unor instituții care se ocupă cu exploatarea lemnului, gestionarea fondului forestier și paza frontierei;
- se impune amplasarea unor cabane turistice omologate în diverse locații, mai ales la confluențele Vaserului cu afluenții săi (Făina, Măcârlău, Comanu etc.);
- capacitatea de cazare recomandată pentru fiecare locație: 100 locuri,

În Munții Țibleșului:

8.10.11.19. Amenajarea unor cabane turistice sub Vf. Branul, pe piciorul Nordic, sub Vf. Țibleș, pe piciorul sud-vestic, și la poalele Masivului Hudin (cele din urmă cu acces dinspre Groșii Țibleșului). Cabana Hudin poate amplifica funcțiile unei locații pentru turismul cinegetic existentă deja în zonă.

- amplasarea acestor cabane turistice cu regim permanent deschide posibilitatea includerii Munților Țibleș între locațiile de turism montan din nordul României, cu acces din patru direcții;
- locațiile se situează în preajma unuia dintre cele mai importante puncte de belvedere din Maramureș (Vf. Țibleș), dar și din nordul Transilvaniei;
- capacitatea de cazare recomandată pentru fiecare unitate: 40 locuri.

În Munții Gutâi:

8.10.11.20. Amenajarea unei cabane turistice pe latura vestică a edificiului vulcanic cu acces dinspre Pasul Gutâi

- face posibilă punerea în valoare a rezervației naturale, deosebit de vizibilă de la distanțe foarte mari, aproape din toate direcțiile;
- permite realizarea facilă a traseelor de creastă între pasurile Gutâi și Neteda;
- capacitatea de cazare poate să atingă chiar 100 locuri.

În Munții Igriș:

8.10.11.21. Amenajarea unei cabane turistice în zona Vf. Țiganu – Cascada Strungi

- cabana existentă în zona Agriș este mică și dispune de condiții nepotrivite practicării unui turism corespunzător;

- amplasamentul unei cabane în apropierea cascadei Strungi deschide posibilitatea accesului facil spre platoul vulcanic, al cărui abrupt dispune de o mulțime de puncte de belvedere spre Țara Maramureșului și Carpații Păduroși de pe dreapta Tisei;
- permite o conexiune cu traseul din defileul Săpânței;
- poate dezvolta o capacitate de cazare de 40 locuri.

8.10.11.22. Amenajarea unei cabane turistice în zona Cascada Covătari de pe Runc

- Runcul este un afluent de dreapta al râului Săpânța;
- spectaculozitatea defileului și cascadei trebuie completată cu posibilitatea accesului publicului larg atât la nivelul drumului cât și la cel al serviciilor de care acesta are nevoie;
- o cabană cu cca. 40 locuri ar constitui un impuls important.

8.10.11.23. Amenajarea unei cabane turistice la ieșirea râului Săpânța din sectorul de defileu

- deși distanța față de centru localității Săpânța este de doar 6 km, peisajul cu caracteristici montane deosebit de pronunțate, alături de prezența defileelor, izvoarelor minerale, cascadelor, pereților stâncoși și a păstrăvului impun amplasarea unei cabane montane, cu o capacitate de 50 locuri.

În zona de deal:

8.10.11.24. Amenajarea unei cabane turistice în zona Cetatea Chioarului – Defileul Lăpușului – 100 locuri

8.10.11.25. Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare în orașe

Capacitatea de cazare trebuie dezvoltată cantitativ și calitativ pentru a facilita turismul de afaceri sau pentru a reprezenta plăci turnante spre ruralul maramureșean. Pentru orașele mai mari (Baia Mare, Sighetu Marmăției) se recomandă dezvoltarea capacităților de cazare în hoteluri, iar în stațiunile turistice existente sau propuse se recomandă cazarea în hoteluri, vile, pensiuni și campinguri.

Tabelul 20. Extinderea capacității de cazare în orașe (inclusiv stațiunile aparținătoare)

Nr. crt.	Oraș	Nr. locuri cazare în oraș		
		Nr. locuri cazare existente	Nr. locuri de cazare propuse	Nr. locurilor de cazare total necesare
1.	Baia Mare	1184	316	1500
2.	Baia Sprie	150	50	200
3.	Borșa	286	714	1000
4.	Cavnic	40	160	200
5.	Dragomirești	0	50	50
6.	Săliștea de Sus	26	24	50
7.	Seini	6	44	50
8.	Sighetu Marmăției	350	150	500
9.	Șomcuta Mare	12	38	50
10.	Târgu Lăpuș	24	26	50
11.	Tăuții Măgherauș	0	50	50
12.	Ulmeni	0	50	50
13.	Vișeu de Sus	103	197	300

8.10.11.26. Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare la nivelul pensiunilor turistice rurale

Pentru derularea unei activități turistice la un anumit nivel calitativ și cantitativ trebuie să existe o infrastructură de cazare corespunzător dimensionată, respectând o serie de principii și reguli, unele dintre acestea expuse mai sus. În unele localități rurale capacitatea de cazare trebuie extinsă, iar în altele trebuie creată de la început. Trebuie să menționăm faptul că în unele localități rurale propunerile de extindere a capacității de cazare coincid cu propunerile de la atestarea stațiunilor turistice de interes local sau la cele de transformare în stațiuni turistice de interes național.

Logica extinderii numărului de locuri de cazare în pensiuni turistice rurale:

- pentru a genera manifestări turistice de tipul festivalurilor sunt necesare minimum 200 locuri;
- localitățile cu potențial turistic foarte ridicat, mai ales cele cu obiective UNESCO sau care deja sunt branduri în domeniul turismului au nevoie de minimum 100 locuri;
- localitățile care dispun sau pot dispune de o activitate de turism importantă la nivel de localitate au nevoie de minimum 60 locuri, pentru a putea caza turiștii dintr-un autocar, plus o rezervă;
- acolo unde turismul este într-o formă incipientă, fără atracții turistice deosebite sunt necesare cca. 20 locuri.

Tabelul 21. Extinderea capacității de cazare în pensiuni turistice rurale

Nr. crt.	Localitatea rurală	Nr. locuri de cazare în pensiuni turistice rurale		
		Nr. locuri de cazare existente	Nr. locuri de cazare propuse	Nr. locurilor de cazare total necesare
Zona Țara Maramureșului				
1.	Bârsana	95	105	200
2.	Bogdan Vodă	4	16	20
3.	Botiza	212	88	300
4.	Breb	8	52	60
5.	Budești	4	96	100
6.	Călinești	8	52	60
7.	Câmpulung la Tisa	6	14	20
8.	Desești	4	96	100
9.	Ferești	18	42	60
10.	Giulești	12	28	40
11.	Glod	6	54	60
12.	Ieud	16	34	60
13.	Leordina	4	16	20
14.	Moisei	28	32	60
15.	Ocna Șugatag	147	53	200
16.	Oncești	26	34	60
17.	Poienile de Sub Munte	0	30	30
18.	Poienile Izei	94	6	100
19.	Repedea	0	30	30
20.	Rona de Jos	82	18	100
21.	Rozavlea	18	42	60
22.	Săcel	8	52	60
23.	Săpânța	89	111	200
24.	Sarasău	4	16	20
25.	Șieu	52	48	100
26.	Șieu	0	60	60
27.	Slătioara	0	20	20

28.	Tisa	10	10	20
29.	Vadu Izei	126	74	200
30.	Valea Stejarului	0	20	20
31.	Vișeu de Jos	6	14	20
Zona Țara Chioarului				
32.	Chechiș	8	12	20
33.	Cicârlău	4	16	20
34.	Colțau	65	35	100
35.	Copalnic	10	50	60
36.	Copalnic-Mănăstur	0	60	60
37.	Fânațe	14	46	60
38.	Mănăstur-Făurești	7	53	60
39.	Plopiș	0	60	60
40.	Remecioara	0	60	60
41.	Săbișa	16	44	60
42.	Săcălășeni	0	60	60
43.	Șișești	25	75	100
44.	Șurdești	0	60	60
45.	Valea Chioarului	32	28	60
46.	Viile Apei	0	30	30
Zona Țara Lăpușului				
47.	Baba	0	20	20
48.	Băiuț	0	60	60
49.	Cupșeni	4	56	60
50.	Dobricu Lăpușului	0	0	20
51.	Draghia	6	14	20
52.	Dumbrava	0	20	20
53.	Groșii Țibleșului	10	50	60
54.	Lăpuș	0	60	60
55.	Rogoz	0	60	60
56.	Rohia	7	93	100
57.	Stoiceni	0	20	20
58.	Strâmbu-Băiuț	0	30	30
59.	Suciu de Sus	6	54	60
Zona Ținutul Codrului				
60.	Băsești	0	60	60
61.	Bicaz	0	20	20
62.	Fărcașa	0	60	60
63.	Oarța de Jos	0	20	20

Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare și alimentație în campinguri

Campingurile sunt structuri turistice cu funcție de cazare prevăzute cu parcele pentru corturi și rulote, racordate la energie electrică, apă și canalizare + servicii conexe. Pentru amplasamentul campingurilor propunem următoarele locații:

- Pe arterele importante:

8.10.11.27. Amenajarea unui camping la Vadu Izei – 100 locuri

8.10.11.28. Amenajarea unui camping la Leordina – 100 locuri

8.10.11.29. Amenajarea unui camping la Ieud – 100 locuri

8.10.11.30. Amenajarea unui camping la Săpânța – 100 locuri

8.10.11.31. Amenajarea unui camping la Șomcuta Mare – 100 locuri

8.10.11.32. Amenajarea unui camping la Seini – 200 locuri

- La periferia stațiunilor turistice existente sau propuse:

8.10.11.33. Amenajarea unui camping la Ocna Șugatag – 200 locuri

8.10.11.34. Amenajarea unui camping la Borșa – Complex – 200 locuri

8.10.11.35. Amenajarea unui camping la Izvoare – 100 locuri

8.10.11.36. Amenajarea unui camping la Coștiui – 200 locuri

- În apropierea unor atracții turistice naturale:

8.10.11.37. Amenajarea unui camping în zona Cetatea Chioarului – Defileul Lăpușului – 100 locuri

8.10.11.38. Amenajarea unui camping în zona Șurdești – Plopiș – 200 locuri

8.10.12. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural

Rețelele de turism rural necesită o serie de componente, interconectate sub aspect funcțional. O rețea turistică nu se referă doar la tăblițele de identificare, amplasate pe clădiri sau prin anumite acțiuni de promovare și rezervare. O rețea de turism rural trebuie să cuprindă următoarele componente:

- elemente de identificare;
- know-how comun;
- centru de coordonare, dezvoltare și informare turistică;
- echipă operativă (cu profesioniști angajați, nu cu voluntari);
- sistem de semnalizare, orientare și informare turistică la nivel de localitate și împrejurimi;
- servicii de animație turistică clar definite;
- sistem comun de promovare și rezervare turistică;
- circuite turistice tematice;
- evenimente organizate în scop turistic;
- servicii turistice conexe: ateliere meșteșugărești, echipe de dansatori, transport turistic local cu tracțiune animală, servicii de divertisment etc.

Recomandare:

Organizarea rețelelor de turism rural pe 5 zone, conform celor 4 regiuni de tip „țară”, alături de fâșia minieră din sudul Munților Gutâi-Igriș: Țara Maramureșului, Țara Chioarului, Țara Lăpușului, Țara Codrului și zona minieră Băiuț – Cavnic – Baia Sprie – Baia Mare – Seini.

În aceste condiții vor exista 5 obiective operaționale, cu acțiuni desfășurate separat în toate cele cinci areale:

8.10.12.1. Conceperea și dezvoltarea unei rețele performante de turism rural în Țara Maramureșului

8.10.12.2. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Tara Lăpușului

8.10.12.3. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Tara Chioarului

8.10.12.4. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Tinutul Codrului

8.10.12.5. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în zona minieră Băiuț – Cavnic – Baia Sprie – Baia Mare – Seini

Pentru județul Maramureș poate fi creat și un centru județean de coordonare, cu integrarea centrelor de coordonare de nivel ierarhic inferior. Această rețea județeană sau cele regionale pot fi integrate rețelelor naționale sau pot funcționa ca rețele de sine stătătoare.

8.10.13. Valorizarea turistică a orașelor care dispun de centre vechi apreciabile ca dimensiuni și valoare

8.10.13.1. Amenajarea turistică a centrului vechi al Municipiului Sighetu Marmăției

Centrul vechi necesită o amenajare estetică și funcțională în scop turistic, fiind un centru polarizator și o placă turnantă pentru turismul din Țara Maramureșului

Obiectiv: transformarea centrului vechi în zonă turistică intens animată:

- piața centrală: trapez 60m + 50m x 200m = 22 000mp (2,2 ha) – amenajabilă pietonal și concentrarea activităților cu serviciile turistice și culturale;
- zona veche (arealul principal): (cca 15 ha) – amenajabilă pietonal și funcțional;
- zona veche (întregul areal păstrat): cca. 50 ha – amenajabilă funcțional.

Recomandări:

- transformarea zonei neutrale în spațiu pietonal, cu închiderea circulației rutiere între zona Pompierilor și Liceul Regele Ferdinand;
- pavarea cu rocă vulcanică (inclusiv prin recuperarea pavajelor acoperite cu asfalt);
- amenajarea unei parcări subterane, inclusiv pentru autocare, în subteranul pieței centrale (capacitatea de cca 500 mașini);
- remodelarea arhitecturii clădirilor vechi pe baza documentelor (mai ales a celor foto);
- amenajarea curților interioare ca spații comerciale și servicii interconectate la piața centrală;
- concentrarea serviciilor turistice, mai ales a celor de alimentație (restaurante, pizzerii, PUB-uri etc) în zona centrală, generând vaduri comerciale;
- amenajarea unui sistem de orientare, semnalizare și informare turistică în și spre zona centrală;
- amplasarea unui centru de informare, coordonare și dezvoltare turistică în centrul vechi, într-un punct ușor vizibil;
- trasarea liniei albastre care unește atracțiile turistice principale;
- dezvoltarea unor programe de atragere a artiștilor în zona pietonală;
- conceperea și dezvoltarea unui calendar de evenimente intens animate în zona pietonală;
- eliminarea tuturor activităților aflate în neconcordanță cu specificul acestui areal pietonal;
- amenajarea în zona centrală (pe clădirile existente sau prin construcții speciale) a unor puncte de belvedere asupra orașului;

- realizarea unui sistem de transport turistic pe cablu, care să pornească din zona gării CFR, peste centrul vechi, până pe Dealul Solovan, în zona cetății, unde trebuie create amenajări și servicii (ex. sistemul creat la Piatra Neamț);
- crearea unui sistem de transport turistic specializat în interiorul orașului.

8.10.13.2. Reamenajarea turistică a centrului vechi al Municipiului Baia Mare

Recomandări:

- dispunerea subterană a șoselelor de tranzit din piața centrului vechi și transformarea totală în spațiu pietonal;
- stimularea concentrării serviciilor turistice și a evenimentelor culturale în piața centrului vechi;
- dezvoltarea unor servicii de animație turistică cu regularitate.

8.10.14. Adaptarea fostei infrastructuri miniere din zona Băiuț – Cavnic – Baia Sprie – Baia Mare – Seini unor activități turistice

Poate constitui obiectul unor circuite tematice sau integrate unor pachete turistice complexe. Amenajările pot fi orientate spre: muzee tematice, agrement, parcuri de distracție, turism industrial, turism minier etc. Se impune o abordare a problematicii în spațiu, dar și în timp istoric, de la primele exploatări, fără o concentrare exclusivă pe perioada comunistă.

8.10.15. Amenajarea funcțională a spațiilor destinate organizării de festivaluri, obiceiuri și sărbători religioase

Asemenea acțiuni trebuie concepute în așa fel încât pe lângă populația locală să poată participa și un număr important de turiști, de consumatori ai unor produse și servicii turistice autohtone. Întreaga amenajare și organizare trebuie să țină cont de câteva repere orientative:

- este necesară o estimare cantitativă și calitativă a potențialilor turiști, în concordanță cu capacitatea de cazare din localitatea organizatoare și cele învecinate;
- spațiul de manifestare trebuie să fie accesibil participanților, urmărindu-se evitarea aglomerațiilor;
- trebuie cunoscute cu exactitate amplasamentele potențialilor turiști față de punctele și traseele cu manifestări artistice sau de altă natură;
- fiecare festival trebuie să dispună de un proiect financiar, prevăzut cu prognoze, dar și cu analize concrete la nivelul rezultatelor. Se vor urmări efectele multiplicative la nivel economic, social, educațional, cultural, mediu etc.;
- pentru defilările alaiurilor trebuie amenajate trasee suficient de lungi de-a lungul căilor de comunicații, prevăzute cu elemente de demarcare estetice, nu garduri cu gratii sau jandarmi cu bastoane;
- alaiurile care defilează trebuie să ofere spectacol pe întreg traseul, nu numai în fața unor tribune cu aliură discriminatoare;
- componenta de alimentație trebuie să se axeze pe specificul național, regional și local, urmărindu-se o amenajare funcțională și estetică, inclusiv un sistem de colectare a resturilor alimentare;
- tarabele cu suveniruri trebuie să se limiteze strict la specificul regional sau local. În anii următori este posibil ca suvenirurile cu specific regional, produse de artizani autohtoni, să fie concurate masiv de „suveniruri maramureșene” fabricate în totalitate în China, ceea ce s-a întâmplat deja în marile destinații turistice ale lumii.

- pentru participarea masivă a artizanilor și meșteșugarilor autohtoni trebuie elaborate programe de stimulare și protecție profesională;
- un eveniment de tipul acesta trebuie să dureze 3-7 zile, cu un program dinamic, animat și variat;
- planul de acțiune pentru fiecare eveniment organizat trebuie pus în aplicare cu cel puțin 12 luni înainte;
- activitatea de branding trebuie realizată sistematic de o echipă operativă, formată din persoane angajate, nu cu voluntari;
- în cazul sărbătorilor religioase (Paște, Crăciun) turiștii trebuie să participe la toate fazele, inclusiv la cele de pregătire în cadrul familiilor și comunităților locale;
- organizarea evenimentelor în scop turistic se bazează pe demararea anterioară a celorlalte acțiuni de amenajare a teritoriului județului Maramureș (căi de acces, sisteme de orientare, semnalizare și informare turistică, infrastructură de cazare, alimentație, agrement etc.).

8.10.16. Amenajarea și promovarea unor itinerarii turistice ca branduri integrate brandului de destinație turistică Maramureș

Lansarea și dezvoltarea unor itinerarii turistice standard oferă o serie de avantaje:

- rezultă o ofertă turistică stabilă;
- generează axe pentru investiții;
- pot fi dezvoltate produsele turistice integrate;
- se pot crea sisteme de transport turistic specializate;
- pot deveni branduri.

Potențiale itinerarii tematice:

8.10.16.1. Circuitul bisericilor de lemn din Patrimoniul UNESCO

- ... - Târgu Lăpuș (Bis. Rogoz) – Copalnic Mănăstur – Plopiș (Bis. Plopiș) – Șurdești (Bis. Șurdești);
- Baia Sprie – Pasul Gutâi – Desești (Bis. Desești) – Hărniciești – Budești (Bis. Budești „Josani”) – Călinești – Bârsana (Bis. Bârsana) – Șieu – Poienile Izei (Bis. Poienile Izei) - ...

8.10.16.2. Circuitul mănăstirilor maramureșene: Măn. Rohia – Măn. Budești – Măn. Săpânța – Măn. Bârsana – Măn. Moisei

8.10.16.3. Circuitul satelor cu specific bine conservat (Valea Cosăului etc.)

8.10.16.4. Drumul sării (de la ocnele Coștiui și Ocna Șugatag spre Dej-Turda-Ocna Mureș-Ocna Sibiului etc.)

8.10.16.5. Drumul voievozilor (din Maramureș spre Bucovina)

8.10.16.6. Circuitul atelierelor meșteșugărești (după diverse tipuri de meșteșuguri)

8.10.16.7. Circuitul horincii

Potențiale itinerarii turistice complexe:

8.10.16.8. Valea Chioarului – Șomcuta Mare – Coltău – Baia Mare – Desești – Vadu Izei

8.10.16.9. Pasul Huta – Săpânța – Sighetu Marmăției – Vadu Izei – Săcel – Borșa – Pasul Prislop

8.10.16.10. Gâlgău – Târgu Lăpuș – Copalnic Mănăstur – Șurdești – Cavnic – Budești – Ocna Șugatag – Ferești

8.10.16.11. Budești – Călinești – Bârsana

Tabelul 22. Direcțiile de dezvoltare din domeniul turismului

Direcții de dezvoltare a obiectivului strategic 8	Măsuri și soluții	Obiective operaționale	Priorități A (2010-2015) B (2015-2025) C (după 2025)	Durată de realizare T1(scurtă) T2(medie) T3 (lungă)	Condiționări legate de demararea sau finalizarea altor obiective operaționale
8. 10. Valorificarea resurselor turistice maramureșene și individualizare a județului Maramureș, în raport cu alte unități teritoriale similare, naționale și internaționale, prin optimizarea activităților de prospectare, amenajare turistică și branding turistic	8.10.1. Creșterea vitezei de acces a turiștilor spre punctele și arealele de consum turistic și generarea unor axe turistice atractive pentru investiții	8.10.1.1. Amenajarea drumului rutier Groșii Țibleșului-Botiza	C	T2	
		8.10.1.2. Amenajarea drumului rutier Firiza-Săpânța	A	T3	
		8.10.1.3. Amenajarea drumului rutier Vișeu de Sus-Făina	C	T3	
		8.10.1.4. Amenajarea drumului rutier Pasul Prislop - izvoarele Vaserului	A	T3	
		8.10.1.5. Amenajarea drumului rutier Șugău-Zona Agriș-Zona Iapa	B	T3	
		8.10.1.6. Amenajarea unui drum de acces spre bazinul superior al Ruscovei și Cursul mijlociu al Vaserului pe Culmea Pietrosu Bardăului	C	T3	
		8.10.1.7. Amenajarea drumului rutier Borșa-Valea Repede (Munții Rodnei) până în zona lacului glaciar Fântâna lui Rățiței	C	T3	
		8.10.1.8. Amenajarea drumului rutier de pe Valea Ruscovei	B	T2	
		8.10.1.9. Amenajarea drumului rutier Vadu Izei-Valea Stejarului-Coștiui-Bârsana	B	T2	
		8.10.1.10. Amenajarea drumului rutier Șomcuta Mare-Săcălășeni-Baia Mare	A	T1	
		8.10.1.11. Amenajarea drumului rutier Văleni-Slătioara-Glod-Poienile Izei - Botiza	C	T3	
		8.10.1.12. Amenajarea drumului rutier Izvoare-DN 18	B	T2	
		8.10.1.13. Amenajarea drumului rutier Cavnic-Mogoșa-Baia Sprie	A	T2	
	8.10.2. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru fiecare areal cu identitate clar conturată	8.10.2.1. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement, landscaping etc. pentru Țara Lăpușului	A	T2	
		8.10.2.2. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Țara Chioarului	A	T2	
8.10.2.3. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Ținutul Codrului		A	T2		

		8.10.2.4. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Țara Maramureșului	A	T2	
		8.10.2.5. Determinarea specificității locale și regionale a componentelor antropice și naturale și implementarea acestora la nivel de infrastructură turistică de cazare, alimentație, agrement etc. pentru Zona minieră Băiuț - Cavnic-Baia Sprie - Baia Mare - Seini	A	T2	
	8.10.3. Conceperea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică la nivelul fiecărei localități, areal sau element de atractivitate turistice, integrate unui sistem la nivel de județ	8.10.3.1. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în localităților rurale cu funcții turistice: Săpânța, Vadu Izei (completare), Oncești, Bârsana, Rozavlea, Șieu, Botiza, Poienile Izei, Glod, Ieud, Budești, Rona de Jos;	A	T1	
8.10.3.2. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în stațiunilor turistice existente sau în curs de atestare: Oca Șugatag, Borșa-Complex + Mogoșa-Șuior, Cavnic, Izvoare, Săpânța, Botiza, Coștiui, Cărbunari, Valea Vinului, Vaser;		A	T1		
8.10.3.3. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în arealelor de acces spre sectoarele montane: pe fațada nordică a Munților Rodnei, dinspre axul râului Vișeu spre crestele Munților Maramureșului, dinspre inelul rutier al Munților Gutâi-Igriș spre ariile montane mai înalte;		A	T1		
8.10.3.4. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în arealelor de acces spre atracțiile turistice: spre siturile arheologice (Oncești, Solovan, Sarasău, Săliștea de Sus, Ieud, Budești, Călinești, Suci de Sus, Seini, Cetatea Chioarului etc.), geosituri (Chiuzbaia, Valea Stejarului, "Diamantele" de Maramureș), mănăstiri (Săpânța, Budești, Ieud, Rohia, Moisei);		A	T1		
8.10.3.5. Crearea și implementarea unor sisteme de semnalizare, orientare și informare turistică în orașele Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Seini, Baia Sprie		A	T1		
8.10.4. Orientarea investițiilor axate pe sporturile de iarnă spre locațiile cu cele mai bune condiții de relief, climat, accesibilitate și „bazin” de clientelă	8.10.4.1. Extinderea amenajărilor pentru schi de la Borșa-Complex pe stânga axului văii Fântâna și în arealul Puzdrele	A	T2-T3		
	8.10.4.2. Dezvoltarea unor amenajări pentru schi, în bazinul superior al Săpânței, prin activarea axei Firiza-Săpânța, reprezentând o piesă importantă în salba de atracții cu rol complementar din acest areal.	B	T3	8.10.1.2.	
	8.10.4.3. Dezvoltarea unei amenajări pentru schi, de mari proporții, pe stânga Văii Vaserului, pe fațada nordică a Culmii Toroioaga	A	T3	8.10.1.4. sau 8.10.1.3. Sau 8.10.1.6.	
	8.10.4.4. Dezvoltarea unei amenajări pentru schi, de mari proporții, în bazinul superior al Văii Ruscova și afluentului Rica	C	T3	8.10.1.8. sau 8.10.1.6.	
	8.10.4.5. Dezvoltarea unei amenajări de mari proporții pe fațada nordică a sectorului Pietrosu Rodenei	B	T3		

8.10.5. Ridicarea nivelului calitativ și extinderea stațiunilor turistice existente, precum și stimularea apariției unor stațiuni turistice noi	8.10.5.1. Transformarea Stațiunii Borșa-Complex din stațiune de interes local în stațiune de interes național	A	T2	8.10.11.1. 8.10.3.2.
	8.10.5.2. Transformarea Stațiunii Ocna Șugatag din stațiune de interes local în stațiune de interes național	A	T2	8.10.11.4. 8.10.3.2.
	8.10.5.3. Amenajarea și atestarea localității Coștiui ca stațiune turistică de interes local	A	T3	8.10.11.7. 8.10.3.2.
	8.10.5.4. Amenajarea și atestarea localității Căvnic ca stațiune turistică de interes local	A	T2	8.10.11.2. 8.10.3.2.
	8.10.5.5. Amenajarea și atestarea zonei turistice Izvoare din Poiana Soarelui ca stațiune turistică de interes local	A	T2	8.10.11.3. 8.10.3.2.
	8.10.5.6. Amenajarea și atestarea zonei Vaser ca stațiune turistică de interes național	A	T3	8.10.14.; 8.10.4.3. 8.10.11.9.; 8.10.3.2.
	8.10.5.7. Amenajarea și atestarea localității Săpânța ca stațiune turistică de interes local	B	T3	8.10.3.2.
	8.10.5.8. Amenajarea și atestarea localității Botiza ca stațiune turistică de interes local	B	T3	8.10.3.2.
	8.10.5.9. Amenajarea și atestarea zonei Valea Vinului (Vișeu de Sus) ca stațiune turistică de interes local	C	T3	8.10.3.2.
	8.10.5.10. Amenajarea și atestarea localității Cărbunari ca stațiune turistică de interes local	B	T3	8.10.3.2.
	8.10.5.11. Amenajarea și atestarea zonei Mogoșa-Șuior ca stațiune turistică de interes local	A	T2	8.10.3.2.
8.10.6. Amenajarea atracțiilor turistice cu statut de brand	8.10.6.1. Amenajarea atracțiilor turistice cu statut de brand	A	T2-T3	8.10.2.
8.10.7. Efectuarea unor amenajări turistice în punctele de acces în județul Maramureș	8.10.7.1. Amenajare turistică în Pasul Huta	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.2. Amenajare turistică în Pasul Prislop	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.3. Amenajare turistică în Pasul Șetref	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.4. Amenajare turistică în Cheile Babei	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.5. Amenajare turistică în Pasul Mesteacă	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.6. Amenajare turistică în vestul Orașului Seini,	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.7. Amenajare turistică între Țicău (Maramureș) și Benesat (Sălaj)	B	T2	8.10.2.
	8.10.7.8. Amenajare turistică pe Valea Sălajului în preajma localității Oarța de Jos	B	T2	8.10.2.
	8.10.7.9. Amenajare turistică în Pasul Gutâi	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.10. Amenajare turistică în Pasul Neteda	A	T2	8.10.2.
	8.10.7.11. Amenajare turistică în Pasul Rotunda	B	T2	8.10.2.
	8.10.7.12. Amenajare turistică în Pasul La Cruce	C	T2	8.10.2.
8.10.8. Conceperea și dezvoltarea unor centre	8.10.8.1. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Sighetu Marmației	A	T1	8.10.2.

teritoriale de consultanță și dezvoltare a afacerilor	8.10.8.2. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Dragomirești	A	T1	8.10.2.
	8.10.8.3. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Vișeu de Sus	A	T1	8.10.2.
	8.10.8.4. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Șomcuta Mare	A	T1	8.10.2.
	8.10.8.5. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Târgu Lăpuș	A	T1	8.10.2.
	8.10.8. 6. Amenajarea și organizarea centrului teritorial de consultanță și dezvoltarea afacerilor Baia Mare	A	T1	
8.10.9. Conceperea și dezvoltarea unor centre de valorificare turistică a resurselor agroalimentare din gospodăriile și microfermele populație rurale	8.10.9.1. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Ocna Șugatag	A	T1-T2	
	8.10.9.2. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Leordina	A	T1-T2	
	8.10.9.3. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Șomcuta Mare	A	T1-T2	
	8.10.9.4. Centrul de valorificare a resurselor agroalimentare autohtone Târgu Lăpuș	A	T1-T2	
8.10.10. Conceperea și dezvoltarea unor ferme turistice ecologice cu specific regional și local	8.10.10.1. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice pe Platoul Igniș între Vf. Țiganu și cursul superior al râului Săpânța	B	T1-T2	
	8.10.10.2. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în Poiana Soarelui pe Platoul vulcanic Igniș	A	T1-T2	
	8.10.10.3. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice pe Piemontul Văratecului în apropierea localității Budești	A	T1-T2	
	8.10.10.4. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona satelor Slătioara-Glod	B	T1-T2	
	8.10.10.5. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice, în zona mai înaltă dintre satele Ieud și Dragomirești	B	T1-T2	
	8.10.10.6. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice, pe Valea Vinului, lângă Vișeu de Sus	A	T1-T2	
	8.10.10.7. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona Farcău-Mihailecu	B	T1-T2	
	8.10.10.8. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în Zona Cearcănu din Munții Maramureșului	B	T1-T2	
	8.10.10.9. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în Poiana Știol în Munții Rodnei	A	T1-T2	
	8.10.10.10. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în arealul dintre Groșii Țibleșului, Suciul de Sus și Rogoz	A	T1-T2	
	8.10.10.11. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona	A	T1-T2	

		Șurdești-Plopiș			
		8.10.10.12. Amenajarea unei stâne sau văcăriști ecologice în zona Băița de Sub Codru	A	T1-T2	
		8.10.10.13. Amenajarea unei herghelii de cai pe Platoul Igniș între Vf. Țiganu și cursul superior al râului Săpânța	B	T1-T2	
		8.10.10.14. Amenajarea unei herghelii de cai în Poiana Soarelui pe Platoul vulcanic Igniș	A	T1-T2	
		8.10.10.15. Amenajarea unei herghelii de cai în Poiana Știol în Munții Rodnei	A	T1-T2	
		8.10.10.16. Amenajarea unei ferme de catări în Poiana Știol în Munții Rodnei	A	T1-T2	
		8.10.10.17. Amenajarea unei ferme de catări în Săpânța la ieșirea râului din sectorul de defileu	B	T1-T2	
		8.10.10.18. Amenajarea unei ferme de catări la Chiuzbaia, sub Vîrful Igniș	B	T1-T2	
		8.10.10.19. Amenajarea unei ferme de catări la Borșa la baza Masivului Pietrosu	A	T1-T2	
8.10.11. Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare		8.10.11.1. Extinderea capacității de cazare la Borșa-Complex	A	T1-T2	8.10.2.
		8.10.11.2. Extinderea capacității de cazare la Cavnic	A	T1-T2	8.10.2.
		8.10.11.3. Extinderea capacității de cazare la Izvoarele	B	T1-T2	8.10.2.
		8.10.11.4. Extinderea capacității de cazare la Ona Șugatag	A	T1-T2	8.10.2.
		8.10.11.5. Extinderea capacității de cazare la Botiza	C	T1-T2	8.10.2.
		8.10.11.6. Extinderea capacității de cazare la Săpânța	B	T1-T2	8.10.2.
		8.10.11.7. Dezvoltarea unei capacități de cazare la Coștiui	A	T2-T3	8.10.2.
		8.10.11.8. Extinderea capacității de cazare la Mogoșa-Șuior	B	T2	8.10.2.
		8.10.11.9. Dezvoltarea unei capacități de cazare pe Valea Vaserului	A	T3	8.10.2.
		8.10.11.10. Dezvoltarea unei capacități de cazare la Cărbunari	A	T2-T3	8.10.2.
		8.10.11.11. Dezvoltarea unei capacități de cazare la Valea Vinului	A	T3	8.10.2.
		8.10.11.12. Amenajarea unei cabane turistice la Iezer-Pietrosu	A	T2	
		8.10.11.13. Amenajarea unei cabane turistice în zona lacului glaciar Fântâna lui Rățiței	B	T2	
		8.10.11.14. Amenajarea unei cabane turistice la Puzdrele	A	T2	
		8.10.11.15. Amenajarea unei cabane turistice în zona lacului Izvorul Bistriței	A	T2	
		8.10.11.16. Amenajarea unei cabane turistice în zona Vf. Farcău-Lacul Vinderelu-Vf. Mihailecu	B	T2	
		8.10.11.17. Amenajarea unei cabane turistice pe Valea Vinului (Vișeu de Sus)	C	T2	
		8.10.11.18. Amenajarea unor cabane turistice în defileul Vaserului	A	T3	

		8.10.11.19. Amenajarea unei cabane turistice sub Vf. Branul, pe piciorul Nordic, sau Sub Vf. Țibleș pe piciorul sud-vestic	C	T2	
		8.10.11.20. Amenajarea unei cabane turistice pe latura vestică a edificiului vulcanic	A	T1-T2	
		8.10.11.21. Amenajarea unei cabane turistice în zona Vf. Țiganu-Cascada Strungi	A	T2	
		8.10.11.22. Amenajarea unei cabane turistice în zona Cascada Covătari de pe Runc	B	T2-T3	8.10.1.2.
		8.10.11.23. Amenajarea unei cabane turistice la ieșirea râului Săpânța din sectorul de defileu	A	T2	
		8.10.11.24. Amenajarea unei cabane turistice în zona Cetatea Chioarului-Defileul Lăpușului	A	T2-T3	
		8.10.11.25. Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare în orașe	A	T2-T3	8.10.2.
		8.10.11.26. Extinderea și ridicarea calității infrastructurii de cazare la nivelul pensiunilor turistice rurale	A	T2-T3	8.10.2.
		8.10.11.27. Amenajarea unui camping la Vadu Izei	A	T1	
		8.10.11.28. Amenajarea unui camping la Leordina	B	T1	
		8.10.11.29. Amenajarea unui camping la Ieud	B	T1	
		8.10.11.30. Amenajarea unui camping la Săpânța	B	T1	
		8.10.11.31. Amenajarea unui camping la Șomcuta Mare	A	T1	
		8.10.11.32. Amenajarea unui camping la Seini	B	T1	
		8.10.11.33. Amenajarea unui camping la Ocna Șugatag	A	T1	
		8.10.11.34. Amenajarea unui camping la Borșa-Complex	A	T1	
		8.10.11.35. Amenajarea unui camping la Izvoare	A	T1	
		8.10.11.36. Amenajarea unui camping la Coștiui	A	T1	
		8.10.11.37. Amenajarea unui camping în zona Cetatea Chioarului-Defileul Lăpușului	A	T1	
		8.10.11.38. Amenajarea unui camping în zona Șurdești-Plopiș	B	T1	
	8.10.12. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural	8.10.16.1. Conceperea și dezvoltarea unei rețele performante de turism rural în Țara Maramureșului	A	T2	8.10.2.
		8.10.16.2. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Țara Lăpușului	A	T2	8.10.2.
		8.10.16.3. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Țara Chioarului	A	T2	8.10.2.
		8.10.16.4. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Ținutul Codrului	A	T2	8.10.2.

		8.10.16.5. Conceperea și dezvoltarea unor rețele performante de turism rural în Zona minieră Băiuț - Cavnic-Baia Sprie - Baia Mare – Seini	A	T2	8.10.2.
8.10.13. Valorizarea turistică a orașelor care dispun de centre vechi apreciable ca dimensiuni și valoare		8.10.13.1. Amenajarea turistică a centrului vechi al Municipiului Sighetu Marmației	A	T3	8.10.2.
		8.10.13.2. Reamenajarea turistică a centrului vechi al Municipiului Baia Mare	A	T2	8.10.2.
8.10.14. Adaptarea fostei infrastructuri miniere din zona Băiuț – Cavnic - Baia Sprie - Baia Mare – Seini unor activități turistice		8.10.14.1. Adaptarea fostei infrastructuri miniere din zona Băiuț – Cavnic - Baia Sprie - Baia Mare – Seini unor activități turistice	A	T3	
8.10.15. Amenajarea funcțională a spațiilor destinate organizării de festivaluri, obiceiuri și sărbători religioase		8.10.15.1. Amenajarea funcțională a spațiilor destinate organizării de festivaluri, obiceiuri și sărbători religioase	A	T1-T2	8.10.2.
8.10.16. Amenajarea și promovarea unor itinerarii turistice ca branduri integrate brandului de destinație turistică Maramureș		8.10.16.1. Circuitul bisericilor de lemn din Patrimoniul UNESCO	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.2. Circuitul mănăstirilor maramureșene	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.3. Circuitul satelor cu specific bine conservat	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.4. Drumul sării	B	T1	8.10.2.
		8.10.16.5. Drumul voievozilor Bogdan și Dragoș	B	T1	8.10.2.
		8.10.16.6. Circuitul atelierelor meșteșugărești	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.7. Circuitul horincii	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.8. Valea Chioarului-Șomcuta Mare-Coltău-Baia Mare- Desești-Vadu Izei	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.9. Pasul Huta-Săpânța-Sighetu Marmației-Vadu Izei-Săcel-Borșa- Pasul Prislop	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.10. Gâlgău-Târgu Lăpuș-Copalnic Mănăstur-Șurdești-Cavnic-Budești-Ocna Șugatag-Ferești	A	T1	8.10.2.
		8.10.16.11. Budești-Călinești-Bârsana	A	T1	8.10.2.
8.10.17. Valorificarea turistică a potențialului hidro-climatic		Obiectivele operaționale sunt incluse la măsura 8.10.5.			

2.3.4. Comerțul și serviciile

Dezvoltare durabilă și dezvoltare teritorială sunt două concepte care întregesc cel mai bine asigurarea nevoilor populației și utilizarea rațională a resurselor locale. Unul din obiectivele stipulate prin care se vizează realizarea acestora îl constituie **dezvoltarea economică**, pe lângă promovarea unei agriculturi ecologice și a unei industrii bazată pe implementarea unor surse de energii alternative și regenerabile, se impune stringent necesitatea afirmării sectorului terțiar, prin individualizarea unor servicii și asigurarea piețelor de desfacere naționale și internaționale cu produse comerciale locale. Un demers deloc facil, dată fiind și problematizarea unor aspecte, precum:

- alocarea resurselor financiare (nu există o descentralizare administrativă a acestora);
- numărul redus de investitori, corelat cu posibilitățile de investiții oferite de acest teritoriu;
- lipsa unor servicii de tip marcă/brand, care ar atrage atât atenția investitorilor, promovând în același timp și unitatea teritorială maramureșeană;
- slaba cooperare între instituțiile publice și cele private;
- profilarea exagerată a activității productive de tip industrial.

8.11. Afirmarea și dezvoltarea unui comerț și a unor servicii dictate de performanță, competitivitate și inovare

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 8.11.

8.11.1. Dezvoltarea unui mediu antreprenorial

- revigorarea economică prin crearea unor **incubatoare de afaceri** în spațiul zonelor defavorizate (Baia Mare, Borșa, Vișeu de Sus) – *etapele I-II*;
- înființarea unor **parcuri industriale** în spațiul ocupat de platformele industriale neutilizate (platforma veche a CPL Sighetu Marmăției, Maramureșeana, ASSIG, Consim din Sighetu Marmăției) – *etapele I-II*;
- crearea unui **parc industrial cu capital privat** – *etapele I-II*;
- întărirea mediului de afaceri maramureșean prin inițiative antreprenoriale ale tinerilor studenți sau în curs de formare – *etapa I*;
- angajarea unui personal calificat superior, cu cunoștințe teoretice temeinice și abilități practice – *etapa I*;
- dată fiind ponderea ridicată a masei lemnoase și lansarea unor inițiative ale Comisiei Europene, România participă la crearea unei punct de lucru al **Platformei Tehnologice Forestiere**, unde este luată în vizor creșterea calității vieții locuitorilor și dezvoltarea activităților de cercetare-dezvoltare. În acest context, agenții economici maramureșeni specializați în producția de mobilă și hârtie pot fi angrenați în această rețea europeană (există încă alte 23 de Grupuri Suport Naționale la scară europeană), a cărei politică vizează realizarea unor noi produse ce se doresc a veni în întâmpinarea consumatorului, menținerea fondului forestier (supus unor defrișări masive în ultimele decenii), scăderea dependenței de surse de energii poluante și utilizarea unor resurse regenerabile ale pădurii – *etapele II-III*.

8.11.2. Racordarea serviciilor la tehnologia secolului XXI

- dotarea tehnologică a instituțiilor publice și îmbunătățirea infrastructurii tehnice în sectorul privat, odată cu achiziționarea unei infrastructuri, cu perfecționarea personalului angajat (operare și programare pe calculator) și racordarea tuturor unităților cu funcție administrativă la rețeaua de internet – *etapa I*;
- asigurarea vizibilității instituțiilor publice sau a unor societăți cu o anumită vechime locală prin găzduirea unor site-uri de prezentare, a unei oferte de bunuri și servicii pe suport electronic – *etapele I-II*;
- efectuarea unor plăți pe cale electronică, pentru toate categoriile de servicii, în centrele urbane, și implementarea acestora pentru serviciile mai importante în spațiul rural – *etapele I-III*.

8.11.3. Crearea unor oportunități de afirmare economică prin atragerea investițiilor autohtone și străine

- **creșterea investițiilor de tip greenfield** (afaceri inițiate din punctul zero), în paralel cu înmulțirea fuziunilor de firme sau a achiziționării și dezvoltării unor societăți comerciale – *etapele I-II*. Conform datelor furnizate de ARIS, compania Universal Alloy Corporation (circumscrișă grupului Montana Tech Componentes AG) va investi într-o fabrică de produse extrudate din aluminiu pentru industria aeronautică (Dumbrăvița);
- dezvoltarea unor **investiții de tip brownfield**, flexibile prin preluarea unor afaceri, prin relațiile stabilite cu alți parteneri de afaceri și prin implicarea unei tehnologii know how de specialitate. Aceste investiții se pretează foarte bine pe platformele industriale ale unor întreprinderi închise, abandonate (Baia Mare, Baia Sprie) sau în domeniile farmaceutic sau transport public – *etapele I-II*;
- stimularea investițiilor străine directe prin aplicarea pentru fondurile structurale europene, vizând încurajarea mediului antreprenorial – *etapele I-II*;
- creșterea numărului investitorilor români, dar și străini, în vederea sporirii stabilității politice, a mediului sau a economiei locale și naționale – *etapele I-III*;
- creșterea investițiilor, fie apelând la firme de consultanță din teritoriu, fie prin intermediul unor instituții naționale specializate în intermedierea și găsirea unor oportunități de afaceri, de pildă **Agencia Română pentru Investiții Străine** (ARIS), prin oferirea unei asistențe tehnice specializate și a monitorizării unor proiecte de investiții – *etapele I-III*;
- continuarea creșterii investițiilor străine în activitățile financiar-bancare, de leasing, imobiliare sau comerț cu amănuntul și cu ridicata și extinderea investițiilor în alte domenii terțiare (turism – hoteluri și restaurante, servicii alimentare) – *etapele I-III*.

8.11.4. Stimularea caracterului inovativ în ramurile economiei, cu precădere a comerțului și serviciilor

- stabilirea unor schimburi de experiență între agenții economici privați și publici din teritoriu cu antreprenori din afara țării – *etapele I-II*;
- dezvoltarea sectorului de software prin crearea unui **parc tehnologic** (Baia Mare) – *etapa I*;
- fixarea unor parteneriate între laboratoarele de cercetare ale institutelor băimărene Institutul de Cercetări și Proiectări Miniere SA și Institutul de Cercetări și Proiectări pentru Minereuri Baia Mare SA și societăților Gruicul STL din Sighetu

Marmației și Consulting for Strategy and Development SRL din Baia Mare cu agenții economici locali – *etapele I-III*;

- deschiderea unor **centre de consultanță agricolă** (Baia Mare, Sighetu Marmației) în vederea aplicării pentru programe cu finanțare europeană – *etapele I-II*;
- reținerea forței de muncă calificate și împiedicarea plecării exodului creierelor în afara țării prin asigurarea unui loc de muncă adaptabil pregătirii educaționale, a creșterii venitului sau a posibilității consultării unor cursuri de perfecționare și specializare profesională – *etapele I-II*;
- deschiderea unor **centre de incubatoare de afaceri** (Sighetu Marmației) – *etapele I-II*;
- dezvoltarea performanțelor tehnologice la nivelul agenților economici, prin introducerea și **utilizarea bioproduselor și biotehnologiilor moderne**, a bioingineriei (în domeniile agricol, forestier – Borșa, alimentar, medical, chimico-farmaceutic – Șomcuta Mare, Baia Mare; industrial, energetic, protecția mediului) – *etapele I-III*.

8.11.5. Asigurarea unei permisivități a cadrului legislativ și transformarea acestuia într-un liant de legătură între producători și beneficiari

- eliminarea sau amânarea presiunii fiscale din partea autorităților centrale în vederea creșterii bugetului statului și găsirea unor soluții viabile. Repercusiunile sunt resimțite, la ora actuală, prin scoaterea **deductibilității fiscale a reevaluărilor contabile** și aplicarea **impozitului forfetar**. Potrivit *Ordonanței de Urgență cu privire la rectificarea bugetară pe anul 2009 și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale*, firmele cu o cifră de afaceri cuprinsă între 0 și 52.000 lei vor trebui să plătească un impozit minim de 1467 lei (341 euro), în decursul acestui an, situație extrem de nefavorabilă în contextul confruntării cu un an de criză economică. Măsura a dus deja falimentarea sau suspendarea activității a numeroase întreprinderi mici, care neavând niciun venit nu au cum să-și plătească impozitele și la o creștere a șomajului în rândul populației, deja afectată de disponibilizările din ultimii ani din sectorul industrial. Mai afectate sunt firmele ce activează „cinstit”, care și-au plătit impozitul pe profit la timp și cărora acum, pe timp de criză, nu le sunt acceptate deducerile pierderilor – *etapa I*.
- menținerea temporară a TVA-ului și a cotei unice de impozitare la nivelul economic actual – *etapa I*;
- prelungirea facilităților fiscale ale firmelor ce acționează în zonele defavorizate (singurul avantaj rămas în picioare spre perioada de încheiere a existenței lor fiind scutirea de la impozitul pe profit), dat fiind că la 1 aprilie 2009 a expirat perioada de declarare a arealelor Baia Mare și Borșa-Vișeu drept zone defavorizate – *etapa I*;
- reducerea dobânzilor la depozite și, mai, apoi la credite de către bănci – *etapa I*;
- acordarea unor beneficii fiscale studenților care doresc să-și deschidă o afacere (care, în prezent, se bucură de aplicarea *Hotărârii de Guvern nr. 166/2003*) și a altor categorii sociale – *etapele I-II*;
- promovarea unor avantaje legislative pentru producătorii locali ai unor bunuri ecologice și pentru etichetarea ecologică europeană – *etapele I-II*;
- elaborarea unui pachet de legi care să încurajeze ocuparea pieței de muncă și să elimine practicarea muncii la negru – *etapele II-III*.

8.12. Valorificarea relațiilor de cooperare transfrontalieră în sectorul terțiar

Obiective și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 8.12.

8.12.1. Tranzacționarea unor proiecte și a unor parteneriate între județul Maramureș și alte unități teritoriale vecine

- extinderea asociațiilor microregionale de dezvoltare socio-economică și stabilirea unor relații de cooperare cu regiuni similare din alte țări – *etapele I-II*;
- scoaterea vizei – *etapa I*;
- deschiderea unor **centre de afaceri** româno-ucrainiene, în vederea dezvoltării economice a agenților economici din cele două țări, prin intermediul înfrățirii unor așezări (Seini) – *etapele I-II*;
- contractarea unor proiecte ce au ca scop dezvoltarea activităților legate de tehnologii de vârf – *etapele I-III*;
- libera circulație a mărfurilor – *etapele II-III*.

8.13. Modernizarea, diversificarea și îmbunătățirea activităților comerciale și facilitarea schimburilor de produse în exteriorul teritoriului prin deschiderea oferită de poziția geografică a județului Maramureș

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 8.13.

8.13.1. Menținerea profitabilității activităților comerciale prin investițiile din infrastructura comercială (înființarea, modernizarea și tehnologizarea unităților comerciale), prin planificarea fiscală și lansarea unor noi provocări comerciale

- înmulțirea filialelor marilor magazine comerciale și deschiderea unor hipermarketuri și în spațiul rural pentru decongestionarea serviciilor și accesul mai ridicat al populației la serviciile comerciale;
- descurajarea comerțului stradal și a celui promovat prin intermediul tarabelor (a se vedea, de pildă, Baia Mare);
- dezvoltarea pieței de comerț electronic în toate centrele urbane – *etapele I-II*;
- creșterea profitabilității firmelor prin reducerea costurilor, pe fundalul recurgerii la utilizarea materiilor prime locale, și creșterea vânzărilor – *etapa I*;
- utilizarea unor metode de planificare fiscală internațională prin deschiderea unor **companii offshore** (aplicabile nonrezidenților, care beneficiază de scutirea taxelor, cu excepția celei a statului respectiv) și recursul la ajutorul unor firme de consultanță (de pildă, Direct TradePoint România) în promovarea acestora prin inițierea și pregătirea managerilor în vederea aplicării la această metodă dar și a controlării riguroase a activității firmelor pentru a nu cădea în capcana derulării unei economii „subterane” – *etapele II-III*;
- dezvoltarea unor parteneriate între facultățile de profil din județul Maramureș (Facultatea de Științe a Universității de Nord, Facultatea de Științe Economice a Universității Bogdan Vodă, facultatea de Științe Economice a Universității de Vest Vasile Goldiș din Baia Mare, Facultatea de Științe Economice și Gestiunea Afacerilor a Universității Babeș-Bolyai în Sighetu Marmăției) și IMM-uri, prin propunerea unor cursuri de informare, a editării unor materiale și a propagării acestora în mediul economic local – *etapele I-III*;

8.13.2. Dezvoltarea pieței comerciale prin valorificarea unor produse locale

- înființarea unor societăți și ferme agricole ce pot valorifica materiile prime locale – *etapele I-II*;
- comercializarea bunurilor locale prin intermediul unor târguri tradiționale, oboare și piețe agroalimentare (Baia Mare, Sighetu Marmației, Rozavlea, Câmpulung la Tisa, Rona de Sus, Strâmtura, Ruscova, Seini), pentru care se impune luarea unor măsuri de modernizare și igienizare și crearea unor spații de depozitare în conformitate cu standardele de calitate europene – *etapele I-II*;
- **producerea unor bunuri ecologice locale** (horinca) și brevetarea acestora (inițiative în această direcție putând fi luate pentru serviciile turistice, pentru producerea de electrocasnice, alimentare sau textile). Trebuie precizat și faptul că etichetarea ecologică europeană coincide principiilor dezvoltării durabile, promovând crearea, comercializarea și utilizarea produselor sau serviciilor cu un impact redus asupra environmentului – *etapele I-III*.

8.13.3. Lărgirea pieței de desfacere a produselor maramureșene

- **dezvoltarea pieței en gros**, odată cu aceasta scăzând și costurile de transport necesare procurării bunurilor – *etapa I*;
- dezvoltarea comerțului exterior prin atragerea de investiții și investitori – *etapele I-II*;
- creșterea volumului operațiunilor lohn – *etapele I-II*;
- înmulțirea numărului de agenți economici exportatori sau cu capital străin, pentru toate tipurile de servicii – *etapele I-II*;
- înființarea unor firme specializate în operații de import în vederea reexportului, operațiune benefică uneori datorită dezvoltării producției, a relațiilor economice internaționale și transfrontaliere în particular, sau creșterea veniturilor importurilor – *etapa I*;
- contractarea unor firme mari privind exportul unor produse locale (mobilă, materii textile, produse minerale, articole de artizanat) – *etapa a III-a*.

8.14. Îmbunătățirea calității serviciilor și eliminarea dezechilibrelor existente

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 8.30.

8.14.1. Creșterea calității actului educațional

- creșterea calității învățământului prin cercetarea efectuată în laboratoarele unor întreprinderi sau ale unor instituții de învățământ, concretizate în tranzacționarea unor proiecte făcute la comanda unor terți – *etapa I*;
- înființarea unei **catedre** în cadrul Universității de Nord Baia Mare **de exploatare și industrializare a lemnului**, ce ar crea specialiști ingineri în domenii precum: prelucrarea lemnului, producerea de mobilă și de produse finite din lemn, utilizarea unor tehnici moderne de prelucrare a lemnului și/sau a unui Centru de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic în Industria Lemnului, cu aplicații practice prin proiectarea unor produse de mobilier și personalizarea acestora prin ornamente, colorit, design și cu încheierea unor contracte cu firme distribuitoare de astfel de bunuri de mobilă – *etapele I-III*;
- apariția unor **școli profesionale private**, adaptate specializărilor „la cerere” – *etapele I-II*;

- asigurarea unei baze materiale corespunzătoare (echiparea cu suport tehnic, crearea sau amenajarea sălilor de sport, înființarea unor locuri de cazare sau a unor cantine pentru elevi). Se impune **crearea unor săli de sport** în unitățile administrativ-teritoriale Vima Mică, Șieu, Săcel, Remeți, Repedea, Poienile Izei, Petrova, Poienile de sub Munte, Oncești, Ieud, Lăpuș, Leordina, Mireșu Mare, Giulești, Dumbrăvița, Cicârlău, Coltău, Coaș, Cernești, Călinești, Budești, Botiza, Boiu Mare, Bistra, Băiuț, Dragomirești, Săliștea de Sus – *etapa I*;
- organizarea și amenajarea unor spații auxiliare instituțiilor de învățământ (locuri de joacă, terenuri și săli de sport, creșe, cabinete psihologice, cercuri tematice), care să corespundă dezvoltării fizice și psihice a elevilor dar care să devină și un suport pentru părinți – *etapele I-III*;
- specializarea continuă a cadrelor didactice, mai ales a celor din spațiul rural – *etapa I*;
- dezvoltarea unui învățământ profesional care să răspundă provocărilor actuale și viitoare ale cererii de locuri de muncă, în concordanță cu specificul local al regiunii (prelucrarea lemnului, industria alimentară și cea textilă, agroturism, etnografie, montanologie, informatică) – *etapele I-III*;
- înființarea unor extensii ale unor facultăți prin crearea unor specializări ce s-ar preta teritoriului (agroturism, montanologie, etnografie, ecologie, industrie alimentară și textilă, prelucrarea lemnului, artizanat) – *etapa a III-a*.

8.14.2. Acoperirea cu servicii sanitare a întregului teritoriu județean și creșterea accesibilității populației la serviciile de sănătate și asistență socială

- creșterea accesului populației la serviciile sanitare și de asistență socială prin **dezvoltarea instituțiilor de tip privat**, modernizarea bazei materiale din unitățile publice existente, creșterea numărului de medici (mai ales în așezările rurale), campanii de responsabilizare a cetățenilor vizând impactul unui stil de viață sănătos – *etapele I-II*;
- crearea unui **serviciu de ambulanță** (Tăuții-Măgheruș, Dragomirești, Vișeu de Jos) – *etapa a II-a*;
- deși raportat la nivel național, mediul rezidențial urban are valori crescute ale serviciilor sanitare, prin cele două municipii ale sale, dezvoltarea sistemului sanitar public și privat din spațiul rural este precară și inadecvată, impunându-se în acest sens înființarea unor **cabinete medicale individuale** (Ardusat, Bogdan Vodă, Botiza, Cupșeni, Desești, Leordina, Moisei, Petrova, Remeți, Repedea, Rozavlea, Săcel, Săpânța, Șieu, Vadu Izei și Vișeu de Jos) și angajarea unui personal medical care să poată acoperi cererile pacienților – *etapele I-III*;
- crearea unei unități de **transport de urgență** în Sighetu Marmației, pentru deservirea jumătății nord-estice a teritoriului – *etapele I-II*;
- înființarea unor **cabinete medicale studențești** (Sighetu Marmației), ce ar promova o politică sanitară adaptată burselor studențești – *etapele I-II*;
- înființarea unor **farmacii** în spațiul urban și în localitățile reședință de comună – *etapele I-II*;
- încurajarea apariției unor **dispensare școlare** în toate unitățile de învățământ existente și **introducerea medicinii școlare în învățământ**, prin deschiderea unor cabinete, prin lansarea unor campanii de educație medicală – *etapele I-III*;
- dezvoltarea serviciilor sanitare în rândul instituțiilor, prin promovarea efectuării unor examinări periodice, a luării unor măsuri concrete de protecția muncii pentru toate categoriile sociale – *etapa I*;

- înființarea unor *laboratoare medicale și de tehnică dentară* în spațiul urban (Baia Mare, Sighetu Marmăției – unde deja există astfel de unități –, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Cavnic, Baia Sprie) – *etapa I*;
- crearea unor *cabinete stomatologice* și echiparea lor corespunzătoare cu aparatură de ultimă oră în localitățile unde acestea lipsesc cu desăvârșire (Băsești, Bistra, Bogdan Vodă, Botiza, Călinești, Dumbrăvița, Giulești, Leordina, Recea, Repedea, Săpânța, Sarasău, Șieu) – *etapele I-III*;
- crearea și modernizarea facilităților de acces pentru persoane cu dizabilități fizice în instituțiile sanitare existente (Baia Mare, Sighetu Marmăției) – *etapa I*;
- contractarea unor parteneriate între instituțiile sanitare existente cu diverși furnizori de aparatură medicală băimăreni (Ortoprofil, Theranova, Audio Nova și Romsound) – *etapa I*;
- dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu (Cavnic, Borșa, Baia Sprie, Șomcuta Mare) – *etapele I-II*;
- dezvoltarea sistemului de asistență socială, o măsură posibil de realizat prin crearea unor fundații de întraajutorare sau pretabilă unor nevoi ale categoriilor sociale defavorizate, dar și a înființării unor asociații ce ar putea interveni în soluționarea unor probleme sociale ale copiilor – *etapele I-II*;
- consultarea unor terțe persoane pentru atragerea de investiții din fonduri private sau nerambursabile pentru achiziționarea, reabilitarea și construcția de locuințe sociale – *etapele I-II*;
- specializarea și perfecționarea cadrelor sanitare din spațiul urban și rural, motivarea acestora prin facilitarea unor sporuri salariale și a oferirii unor cursuri de specializare sau a unor schimburi de experiență în străinătate – *etapele I-III*.

8.14.3. Extinderea serviciilor financiar-bancare și de leasing și transformarea acestora într-un instrument accesibil resurselor umane din teritoriu

- realizarea unor fluidizări a operațiunilor bancare efectuate prin intermediul oficiilor poștale și lărgirea acestora, tranzacțiile acceptate fiind de obicei impuse doar pentru sediul central al unității poștale și doar în cadrul centrelor urbane – *etapa I*;
- extinderea în mediul rural a unor filiale bancare, dotate cu ATM-uri sau case de schimb valutar care ar facilita accesul clienților la conturi dar și a întreprinzătorilor în vederea efectuării unor plăți sau a altor tranzacții financiare – *etapele I-III*;
- dezvoltarea serviciilor de leasing în vederea achiziționării unor „instrumente” necesare dezvoltării economice (mașini agricole, diverse echipamente tehnice pentru tehnologizarea instituțiilor etc.) – *etapele I-III*;
- creșterea recursului populației la serviciile privind asigurarea locuințelor, bunurilor și recoltelor – *etapele I-III*.

8.14.4. Dezvoltarea infrastructurii edilitare prin optimizarea raportului tradițional-modern al fondului locativ

- deschiderea unor firme cu un domeniu de activitate în restaurarea și conservarea patrimoniului cultural construit și angajarea unui personal specializat sau, în caz contrar, asigurarea unei perfecționări a acestuia în domeniul restaurării (expert sau restaurator specialist);
- stabilirea unor parteneriate între mediul imobiliar și firmele de mobilă din județ, prin creșterea produselor de mobilier pentru amenajarea interioarelor – *etapele I-II*;

- inițierea unor **programe de redresare urbană** (Sighetu Marmăției, Cavnic, Borșa), după modelul vitalizării centrului vechi al Băii Mari și al patrimoniului construit medieval și modern, prin proiectul „Millenium III” – *etapele I-III*;
- construirea unor locuințe individuale prin credit imobiliar (locuințe tip ANL) și scăderea creditelor practicate de cele 8 bănci cu care ANL-ul are încheiate convenții (Alpha Bank, Banca Transilvania, Piraeus Bank, BRD – Groupe Société Générale, Banca Comercială Română, Raiffeisen Bank, Raiffeisen Banca pentru Locuințe, Domenia Credit) – *etapele I-II*.

8.14.5. Dezvoltarea serviciilor turistice

- crearea unui **parc turistic** (Baia Sprie) pe platforma industrială a sitului minier existent aici, urmărindu-se mai întâi ecologizarea zonei și, ulterior, construcția unor hoteluri și a varii unități de agrement. De altfel, regenerarea perimetrelor miniere a atras mai mult atenția străinilor decât a autorităților române, știut fiind și interesul crescut al unor belgieni (Ecorem) pentru deschiderea unui parc logistic, de tip brownfield, după o documentație serioasă de fundamentare a acestei idei prin propunerea unei metode de ecologizare (fito-regenerare) – *etapele I-II*;
- înființarea unor **centre de informare turistică** (Sighetu Marmăției, Săpânța, Ocna Șugatag etc.) – *etapele I-II*;
- **amenajarea unor zone de agrement** (Baraj-Firiza, Bodi-Mogoșa, lac Nistru), frecventate atât pentru amatorii unor activități de agrement nautice cât și pentru pescari – *etapele I-III*;
- editarea unor materiale promoționale în vederea asigurării unei imagini pozitive a turismului regiunii (în mai multe limbi de circulație internațională), respectiv a unor broșuri, hărți, ghiduri, postere, cataloage de produse și servicii etc. – *etapele I-III*;
- afilierea pensiunilor rurale la diverse organizații sau asociații (OVR, ANTREC, MTMM, Bad&Breakfast etc.) – *etapele I-III*;
- crearea unor **branduri** ale județului Maramureș și difuzarea lor pe o scară cât mai largă – *etapele II-III*.
- includerea caselor memoriale de pe teritoriul județului Maramureș în circuite turistice și conservarea (înființarea) unor case-muzeu dedicate oamenilor de cultură născuți în partea locului precum Augustin Buzura (Berința), Dumitru Fărcaș (Groși), Petre Got (Desești), Echim Vancea și Dmytro Koreniuk (Bistra) etc. – *etapele I-III*;
- apariția unor **info-touch-uri**, atât în spațiul urban, cât și în centrele de comună cu un potențial turistic ridicat (Ocna Șugatag, Coștiui, Săpânța, Moisei, Botiza, Vișeu de Sus etc.) – *etapele I-II*;

8.14.6. Fortificarea economică a județului Maramureș prin dezvoltarea serviciilor de transport, depozitare și comunicații

- optimizarea serviciilor de transport atât prin suplimentarea unor linii de transport ce vor deservi toate așezările maramureșene, inclusiv pe cele aflate în areale mai izolate cât și prin oferirea unor servicii de închirieri de mașini pentru diverse evenimente locale sau pentru trasee turistice – *etapa I*;
- apariția unor agenți economici specializați pe deservirea transportului pe cale ferată – *etapele I-II*;
- dezvoltarea unei **infrastructuri de retail financiar**, pusă la dispoziția clienților de către **oficiile poștale zonale**. La ora actuală, oficiul poștal central din centrele

urbane oferă servicii de telefonie publică, sisteme de e-learning, e-health, spațiul rural limitându-se la distribuția corespondenței și a pensiilor – *etapele I-II*;

- modernizarea oficiilor poștale existente și înființarea unor agenții de curierat care să faciliteze transmiterea rapidă a corespondenței în spațiul urban dar și în centrele rurale Bârsana, Botiza, Câmpulung la Tisa, Copalnic-Mănăștur, Săpânța, Ocna Șugatag etc. – *etapa I*;
- dezvoltarea serviciilor de salubritate și acoperirea întregului spațiu oicumenic al județului Maramureș – *etapa I*;
- dezvoltarea comunicațiilor electronice în centrele urbane și racordarea integrală a spațiului rural la serviciile electronice, în primă fază fiind vizată acoperirea localităților din apropierea mediului urban (Rogoz, Copalnic, Arduzel, Dănești, Vișeu de Jos, Vadu Izei, Sarasău etc.) – *etapele I-III*;
- asigurarea unor servicii moderne și ecologice de transport, depozitare și reciclare a deșeurilor și creșterea frecvenței de ridicare a colectării acestora în zonele rezidențiale – *etapele I-II*.

8.14.7. Creșterea calității vieții locuitorilor prin accesul populației la cultură, sport și alte activități recreative

- accesul populației la viața socială a spațiului în care trăiesc printr-o mediatizare mai ridicată a evenimentelor ce au loc, prin promovarea acestora pe cale electronică sau prin intermediul presei scrise, a radioului și televiziunii – *etapa I*;
- înființarea unor firme care să se ocupe de conservarea monumentelor istorice, numeroase de altfel, în strânsă colaborare sau în parteneriat cu instituțiile muzeale existente (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Târgu Lăpuș, Tăuții-Măgherauș, Vișeu de Sus, Bârsana, Besești, Lăpuș, Moisei, Șișești, Săcălășeni, Săpânța) – *etapele I-II*;
- integrarea culturală a spațiului rural prin modernizarea căminelor culturale, perpetuarea unor manifestări tradiționale („Vergelul” la Coruia, „Joc de pe Cosău” din Sârbi, „Udătorul din Șurdești”, „Tânjaua de pe Mara” de la Hoteni, „Sărbătoarea Castanelor” – Târgul Meșterilor Populari etc.) dar și crearea unor manifestări menite a aduce în prim plan imaginea satului maramureșean (*Balul recoltei*) – *etapele I-II*;
- revitalizarea bibliotecilor orășenești, comunale și a celor integrate în unitățile de învățământ, demers facilitat de achiziționarea unui fond de carte nou menit a lărgi orizontul de cunoaștere al cititorilor, echiparea cu calculatoare a acestora sau crearea unor cercuri de lectură – *etapele I-III*;
- îmbogățirea colecțiilor muzeale etnografice prin achiziționarea unor costume populare, instrumente muzicale tradiționale, instalații de tehnică populară în vederea promovării patrimoniului cultural imaterial (Săpânța, Vișeu de Sus, Bârsana) – *etapele I-III*;
- organizarea unor **școli de vară tematice** și a unor **tabere** (cu conferințe, workshop-uri, ateliere) în incinta unor instituții de profil: **școli de artă fotografică** (în cadrul Muzeului de Mineralogie din Baia Mare), **etnografice** (Muzeul Maramureșului, secția în aer liber, din Sighetu Marmăției), **școli de vară istorice** (Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetu Marmăției, dedicat păstrării memoriei vii a poporului român, adăpostește și în prezent, anual, o astfel de școală de vară, unde își dau întâlnire scriitori, analiști, istorici, diverși alți specialiști), **de artă iconografică** (Bârsana, Rohia) – *etapele I-III*;

- **amenajarea unei grădini zoologice în Baia Mare** (proiect în curs, cu un termen de finalizare preconizat peste 3 ani) – actuala grădină zoologică a fost retrocedată proprietarului de drept –, suprafața alocată noii grădini zoologice fiind de 4 km, la marginea cartierului Colonia Topitorilor, incluzând nu doar extinderea habitatelor animalelor (ideală ar fi crearea spațiului „de acasă”), dar și creșterea numărului de specii faunistice – *etapa I*;
- promovarea instituțiilor muzeale și a colecțiilor pe care le găzduiesc, prin organizarea unor expoziții ale meșterilor locali, prin lansarea unor competiții și a unor concursuri de creație populară, editarea unor materiale promoționale în mai multe limbi de circulație internațională, prin crearea unor site-uri personale ce le asigură vizibilitatea pe cale electronică, principalul scop scontat fiind acela al creșterii fluxurilor de turiști și a conservării culturii populare – *etapele I-II*;
- ființarea unor **centre locale de promovare a culturii tradiționale** specifice entităților regionale de tip „țări” (Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Sighetu Marmăției) – *etapele I-II*;
- intermedierea unor contacte între Planetariul și Observatorul Astronomic din Baia Mare cu facultățile de profil din județ, dar și cu diverse instituții de învățământ preuniversitar în vederea organizării unor excursii sau chiar a unor aplicații de teren, în urma cărora tinerilor aspiranți în tainele cunoașterii li se vor deschide ochii spre descifrarea unor taine ale universului cosmic – *etapa I*;
- înființarea și modernizarea unor instituții regionale cu impact ridicat de polarizare culturală, în cele două municipii maramureșene – Baia Mare și Sighetu Marmăției –, precum: **înființarea unei filarmonici** (melomanii se bucură de cele mai frecvente audiții prin intermediul concertelor susținute de filarmonica sătmăreană „Dinu Lipatti”) și/sau a unei **opere**, extinderea **instituțiilor teatrale** existente în Baia Mare (Teatrul Municipal și Teatrul de Păpuși) și crearea altora (în Baia Mare și Sighetu Marmăției) – *etapele I-III*;
- **modernizarea cinematografelor** Mara (deja în curs de renovare) și Dacia din Baia Mare, prin extinderea locurilor, dotarea sălilor cu o sonorizare de excepție, împrumutarea unei tehnici digitale (ce ar putea permite rularea unor festivaluri de filme scurte sau tematice) – *etapele I-III*. Prin colaborarea cu firmele producătoare și distribuitoare de filme cinematografice și video maramureșene pot lua naștere și alte cinematografe în alte centre urbane (Sighetu Marmăției, Baia Sprie, Târgu Lăpuș) – *etapele II-III*.
- promovarea artei cinematografice și în spațiul băimărean prin oportunitatea stabilirii unor contacte și a încheierii unor contracte de proiectare a unor filme, sub marca **Festivalului de Film Transilvania** (cel mai mare festival internațional de lung metraj din România) – *etapele II-III*;
- **modernizarea ștrandului municipal** din Baia Mare (posibil și prin obținerea unei finanțări în cadrul Axei 5 a Programului Operațional Regional), prin extinderea acestuia, modernizarea bazinelor existente și crearea unor bazine interioare, cu diferite elemente de saună, hidromasaj, jacuzzi, centru de wellness, modernizarea grupurilor sanitare dar și prin promovarea unor pachete promoționale destinate clientelei, mai ales în sezonul de vară – *etapele I-II*;
- rezolvarea situației stadionului municipal Dealul Florilor din Baia Mare (pe care, în timpul lucrărilor de modernizare, s-au descoperit vestigii arheologice, motiv pentru care activitățile de renovare au fost sistate) și **modernizarea stadionului comunal de la Fărcașa** (unde activează FC Baia Mare) pentru desfășurarea unor competiții fotbalistice de divizia a II-a – *etapele I-II*;

- **modernizarea piscinei olimpice „Gheorghe Demeca” din Baia Mare**, a celor două bazine (acoperit și neacoperit) și **crearea unor piscine și bazine de înot** în toate centrele urbane – *etapele I-III*;
- găzduirea unor concursuri sportive de anvergură internațională: meciuri de fotbal (meciuri de Liga a II-a), handbal, rugby, natație (*Campionatul de natație pentru Juniori II*, momentan doar cu o anvergură națională), polo, off-road (de pildă, raliul *Maramureș Offroad Fest*), dans sportiv – *etapele I-III*;
- dezvoltarea sectorului mass-media prin modernizarea centrelor de presă, prin medierea produselor locale, a concursurilor și competițiilor desfășurate pe pământ maramureșean și necesitatea implicării agenților economici numeroși din sectorul publicitar în promovarea unor branduri ale Maramureșului, și nu doar din punct de vedere turistic – *etapele I-III*;
- extinderea grilei de programe a postului local de televiziune Transilvania Folclor, emis pe raza municipiului Baia Mare, și **înființarea unui post de televiziune regional**, cu acoperire a întregului Maramureș istoric și un accent mărit pe promovarea particularităților entităților regionale de tip „țară” prin emisiuni culturale, sportive, etnografice, documentare, știri regionale sau lansarea unor concursuri televizate, cu un concurs al unor artiști declarați „ambasadori ai culturii” – *etapele I-III*;
- înmulțirea materialelor din presa scrisă, cu o creștere calitativă a informațiilor publicate, la ora actuală existând următoarele publicații: Informația Zilei de Maramureș, Hora Locală, Graiul Maramureșului, Glasul Maramureșului sau Gazeta de Maramureș. Pe de altă parte, se preconizează o creștere a vizibilității informațiilor în rândul cetățenilor *via electronică* (de pildă, eMaramures, eStrada Baia Mare) – *etapele I-III*;

8.15. Perfecționarea și specializarea resurselor umane din domeniul comerțului și serviciilor prin coordonatele unui management profesional

Obiective și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 8.15.

8.15.1. Stimularea personalului angajat în sectorul terțiar

- participarea personalului angajat la cursuri de specializare, la diverse schimburi de experiență și organizarea unor programe de team-building în vederea consolidării spiritului de echipă și a învățării unor noi metode de comunicare cu publicul – *etapele I-II*;
- recrutarea unor specialiști din învățământul profesional în câmpul muncii (Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Târgu Lăpuș, Borșa, Cavnic, Dragomirești, Seini, Săliște de Sus, Ulmeni, Băiuț, Botiza, Mireșu Mare, Ocna Șugatag etc.) – *etapele I-II*;
- organizarea unor concursuri profesionale în cadrul aceluiași domeniu de activitate (de pildă: *Cel mai bun bucătar*, *Cel mai original meșter popular*) care ar motiva angajații și le-ar oferi posibilitatea perfecționării – *etapa I*;
- organizarea unor cursuri de reconversie, perfecționare, consiliere profesională pentru absolvenții unei instituții de învățământ sau pentru cei în șomaj – *etapa I*;
- creșterea veniturilor salariaților în funcție de îndeplinirea unor criterii de evaluare clar stabilite de angajator – *etapele I-III*.

8.15.2. *Perfecționarea managerilor, a actorilor decizionali și promovarea parteneriatului public-privat*

- crearea de ONG-uri cu domenii de activitate în varii tipuri de servicii și implicarea acestora, prin intermediul contractării unor proiecte, în dezvoltarea socio-economică județeană – *etapele I-II*;
- organizarea unor cursuri de perfecționare, a unor expoziții tematice și contractarea unor afaceri cu parteneri străini – *etapele I-II*;
- deschiderea unor **centre de informare publică** care ar pune la dispoziția cetățenilor un cumul de noutăți și de informații generale (Baia Mare, Sighetu Marmației) – *etapa I*;
- înființarea unor **centre de orientare profesională** în rândul instituțiilor liceale (Baia Mare, Sighetu Marmației, Baia Sprie, Ulmeni, Vișeu de Sus, Fărcașa, Petrova, Rozavlea, Cavnic, Seini, Șomcuta Mare, Borșa, Târgu Lăpuș,) sau implementarea în teritoriu a unor departamente ale Agenției de Ocupare a Forței de Muncă în scopul venirii în întâmpinare atât a proaspeților absolvenți cât și a firmelor angajatoare – *etapa a II-a*;

8.15.3. *Întărirea identității teritoriale*

- organizarea unor **șezători** în cadrul cărora pot fi promovate diverse tipuri de meșteșuguri (Baia Mare, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Sighetu Marmației) – *etapa I*;
- realizarea unor întruniri ale localnicilor în vederea dezbaterii propriilor probleme cu care se confruntă zi de zi – *etapa I*;
- susținerea unor campanii de responsabilizare legate de conservarea și promovarea patrimoniului construit, mai ales cel etnografic – *etapele I-II*;
- dezvoltarea unor proiecte ale comunității locale vizând desfășurarea unor manifestări folclorice (*Festivalurile obiceiurilor și datinilor populare*, „Zilele localităților”) a perpetuării unor valori spirituale tradiționale – *etapele I-III*.

2.4. ASPECTELE SOCIALE

OBIECTIV STRATEGIC 9. Ridicarea calitativă a standardului activităților din învățământ, ocrotirea sănătății și cultură în vederea împlinirii dezideratelor spirituale și de siguranță socială a populației aferente regiunii

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 9

2.4.1. Învățământul

9.1. Creșterea calității învățământului prin modernizarea și diversificarea infrastructurii școlare, a dotării cu personal educațional performant

Acțiunile aferente direcției de dezvoltare susmenționată trebuie să fie rodul interrelaționării permanente a trei categorii de factori cu responsabilități precise: *factorii de decizie locali* (Consiliul Județean, Prefectura Maramureș, Primarii și membrii Consiliilor Locale din fiecare unitate administrativ-teritorială a județului), *factorii responsabili de conținuturile educaționale* (ISJ Maramureș și managerii fiecărei instituții de învățământ din județ) și *beneficiarii calității actului educațional* (elevii și părinții acestora). Este limpede că, în lipsa unor acorduri între aceste trei categorii de părți implicate, nu pot fi soluționate problemele existente în sectorul educațional din Județul Maramureș și nu poate fi concepută creșterea calității învățământului.

Acțiunile responsabile cu creșterea calității și a eficienței actului educațional din județul Maramureș vizează fiecare ciclu educațional în parte și fiecare componentă structurantă, din care două sunt esențiale: infrastructura educațională și personalul didactic.

Pentru optimizarea activităților *cicluului educațional preșcolar* se impun următoarele măsuri:

- **implementarea a câte o secție de grădiniță de stat** în fiecare sat din regiune în care nu funcționează o asemenea instituție școlară: Baia Sprie (3 localități componente – 2 grădinițe), Seini (3 localități componente – 2 grădinițe), Șomcuta Mare (8 localități componente – 1 grădiniță), Ulmeni (8 localități componente – 1 grădiniță), Târgu Lăpuș (14 localități componente – 1 grădiniță), Tăuții-Măghereuș (6/1) și în marea majoritate a comunelor din județ;
- acordarea de către ISJ Maramureș a unui număr de locuri bugetate, în grădinițele din regiune, suficient pentru a acoperi întregul efectiv de copii care doresc să fie integrați în ciclul preșcolar – numărul de locuri în grădinițele de stat este mai redus decât efectivul de copii preșcolari în aproape toate unitățile administrativ-teritoriale;
- **stimularea apariției grădinițelor private** în județul Maramureș, mai ales în entitățile *urbane* (funcționează la nivelul județului Maramureș un număr de doar 8 grădinițe particulare); este puțin pentru un județ de talia Maramureșului, în condițiile în care Uniunea Europeană promovează educația în instituțiile private;
- încadrarea pe posturile didactice numai cu personal calificat (trebuie vizate în mod special grădinițele din mediul rural, unde funcționează și cadre didactice nespecializate); în mediul urban, gradul de ocupare cu personal calificat deține o pondere de 100%;
- utilizarea și dotarea corespunzătoare a fiecărei grădinițe conform cerințelor Ministerului Educației, Cercetării și Inovării, cu material didactic modern, precum

și din punct de vedere igienico-sanitar (unele spații din mediul urban funcționează fără autorizație sanitară).

Pentru afirmarea *ciclului școlar primar* propunem următoarele **măsuri** concrete:

- **înființarea în fiecare sat din regiune a unei secții/școli de ciclu gimnazial**, chiar dacă efectivele de elevi sunt insuficiente; și în alte state ale Uniunii Europene a funcționat, în anumite perioade, matricea funcțională actualmente în România, care presupune transportul școlarilor la școala din centrul de comună. S-a dovedit, însă, o alternativă puțin eficientă și viabilă pe termen lung și este de datoria factorilor decizionali locali să redeschidă (cu orice efort financiar) unitățile școlare închise;
- extinderea spațiilor clădirilor școlare existente pentru ca fiecare clasă de elevi să ajungă la cifra optimă reclamată în Uniunea Europeană (15-20 copii/sală de clasă); este cazul unităților administrativ-teritoriale Poienile de Sub Munte, Șișești, Sarasău, Ruscova, Oncești, Lăpuș, Ieud, unde „presiunea” elevilor pe spațiul clădirilor școlare este una ridicată;
- dotarea fiecărei unități școlare de ciclu primar cu material didactic de ultimă oră pentru eficientizarea actului educațional; există un număr impresionant de furnizori în acest sens, ale căror produse educaționale de calitate impun prezența lor în fiecare sală de clasă;
- încadrarea în fiecare instituție școlară de ciclu primar numai cu personal calificat, aspect primordial pentru calitatea învățării;
- introducerea în Curriculumul la decizia școlii a unui pachet de discipline ce vizează ancorarea educațională a elevilor în specificul regiunii, pentru a deveni ulterior buni meseriași;
- reabilitarea rapidă a imobilelor școlare necorespunzătoare (unele funcționează fără avizul autorităților sanitare) etc.

Dacă în cazul primelor două niveluri educaționale, problemele existente prezintă o latură cu caracter mai general, începând cu ciclul educațional gimnazial acestea capătă aspecte mult mai concrete. Astfel, în cazul *nivelului educațional gimnazial*, strategia regională de dezvoltare trebuie să vizeze corijarea (sau dezvoltarea calitativă) a următoarelor aspecte:

- încadrarea în fiecare școală, pentru fiecare disciplină, numai a personalului calificat;
- dotarea fiecărei instituții școlare cu material didactic și aplicativ modern și de actualitate;
- implementarea unor programe școlare care să vizeze realitățile și specificul regional (discipline etnografice, turism rural, agromontanologie, economie forestieră, economie agropastorală) etc;
- construirea a câte unei săli de sport, de dimensiuni oficiale, în cadrul fiecărei școli gimnaziale din județul Maramureș;
- menținerea școlii gimnaziale în fiecare centru comunal, chiar dacă în unele situații, numărul de elevi este mai redus decât cifra minimă necesară (Ariniș, Asuaju de Sus, Băița de sub Codru, Băiuț, Băsești, Bicz, Boiu Mare, Coaș, Desești, Gărdani, Groși, Groșii Țibleșului, Leordina, Oarța de Jos, Oncești, Poienile Izei, Rona de Jos, Săcălășeni, Valea Chioarului, Vima Mică);
- ridicarea calității actului educațional (prin încadrarea cu personal calificat) în școlile gimnaziale din perimetrul rural, pentru a evita reducerea numărului de elevi (mulți elevi preferă să acceseze școlile gimnaziale din Municipiul Baia Mare sau din celelalte entități urbane ale județului), considerate, pe bună dreptate, a fi superioare calitativ;

- stimularea înființării în regiune a unor școli gimnaziale private (nu există nicio instituție școlară de acest fel); se impune prezența unor astfel de școli, din două motive solide: (1) sunt agreate în Uniunea Europeană și beneficiază de fonduri financiare considerabile și (2) disciplinele studiate în cadrul lor pot fi pliate facil pe specificul local, elevii dobândind cunoștințe și deprinderi practice serioase. Merită înființate școli gimnaziale private în arealele în care anumite domenii de activitate sunt tradiționale (oierit; etnografie; turism cultural, turism montan);
- condiționarea personalului didactic pentru o pregătire de specialitate continuă (masterat, doctorat);
- **constituirea laboratoarelor de specialitate**, aferente fiecărei discipline ce necesită o dotare suplimentare, în fiecare școală.

În cazul componentei educaționale de tip **complementar și ucenici**, se impun o serie de măsuri, precum:

- orientarea concretă a specializărilor din instituțiile școlare sus-amintite este bine reprezentată pe ramurile economiei: meșteșuguri, păstorit, industrie alimentară, prelucrarea lemnului, agroturism, turism rural și etnografic etc. Este obligatorie implementarea unor instituții școlare de profil, în anumite localități din regiune, cu specializări locale de reverberație: industrie textilă, agroturism (pot fi create secții școlare în fiecare centru comunal), turism cultural, turism montan, prelucrarea lemnului etc.;
- amplificarea distribuirii în teritoriu a specializărilor, în conformitate cu specificul local. Sunt de apreciat cele 37 școli de arte și meserii din cele 26 localități ale județului Maramureș cu specializările principale din domeniul etnografic, meșteșugăresc și agro-pastoral, economie forestieră etc.; se impune creșterea numărului de școli cu profil complementar și de ucenici, regiunea având valențe deosebite, în acest sens;
- implicarea factorilor decizionali locali și a celor cu rol de decizie pe linie de învățământ (ISJ Maramureș) în stabilirea unor parteneriate între școlile cu profil practic și a agenților economici din județ pentru integrarea absolvenților în practica efectivă a fiecărei specializări.

Ciclul educațional liceal și post-liceal impune, de asemenea, o serie de măsuri de revitalizare și eficientizare concrete:

- identificarea de către managerii instituțiilor liceale a cauzelor ce induc o serie de amenințări cu care se confruntă învățământul liceal regional (absenteismul de la ore; prezența redusă a contractelor cu entitățile din domeniul economic, potențiale angajatoare; slaba dotare a atelierelor școlare destinate profilului de specializare), pentru eliminarea lor;
- orientarea instituțiilor liceale trebuie să vizeze fortificarea anumitor domenii de specializare cu mare cerere pe piața muncii din regiune: specializări economice; informatică; specializări agro-pastorale și conexe (mecanică agricolă, montanologie, domeniul veterinar, horticultură etc), construcții, turism etc.;
- pe lângă instituțiile liceale menționate, sub autoritatea ISJ Maramureș, ar trebui deschise în județ și un număr de instituții educaționale, centrate pe probleme educaționale speciale, precum: **centre școlare pentru elevii cu deficiențe auditive, cluburi sportive, școli speciale** etc. Statutul special al acestora (dacă vor fi implementate) va consta în existența unor module diferite de pregătire școlară, precum și în cotelul managementului lor (pe de o parte ISJ Maramureș iar pe de altă parte autorități din domeniul sportiv, religios, autorități publice locale și județene etc.);

- specializările post-liceale trebuie să fie punctul final al unei legături directe între mai multe domenii cu impact social major în cadrul teritorial județean.
- complementar, în spațiul montan înalt al regiunii, aferent Munților Maramureș, Rodnei, Gutâi, Țibleș, pe teritoriul comunelor aferente, propunem înființarea unor *școli cu profil sportiv*, orientate pe sporturile aferente schiului montan, condițiile ambientale fiind excelente în acest sens.

În cadrul *ciclului superior* o acțiune bine-venită ar fi aceea de eliminare a suprapunerilor între specializările aferente instituțiilor de învățământ superior din cadrul Județului Maramureș. Diversificarea ofertei educaționale universitare este un deziderat promovat în cadrul Direcției Educaționale din Uniunea Europeană.

Componenta *cadre didactice* reprezintă unul dintre pionii esențiali în dezvoltarea calitativă a județului Maramureș, sub aspect educațional. Conținuturile și interrelațiile existente în cadrul acestei componente suportă o serie de măsuri strategice urgente:

- eliminarea situațiilor (din arealul rural) în care funcționează cadre didactice fără o pregătire de specialitate (19,3% din totalul cadrelor didactice ale regiunii sunt nespecializate);
- stimularea cadrelor didactice pentru o pregătire profesională continuă, în instituțiile de profil (definitivat, gradul II, gradul I, masterat, doctorat).

2.4.2. Ocrotirea sănătății

9.2. Ridicarea calitativă a actului medical prin îmbunătățirea infrastructurii de ocrotire a sănătății și dotarea cu personal specializat

Poate fi realizată în contextul interrelaționării permanente a trei categorii de factori cu responsabilități precise: *factorii de decizie locali* (Consiliul Județean Maramureș, Primarii și membrii Consiliilor Locale din fiecare unitate administrativ-teritorială a județului), *factorii responsabili cu gestionarea serviciilor medicale* (Autoritatea Sanitară Maramureș) și *beneficiarii calității actului medical* (comunitățile locale). Și în acest caz, lipsa cooperării între părțile implicate duce la neînțelegeri și la lipsa încrederii în actul medical, iar surmontarea curențelor existente este puțin probabilă.

Strategia regională privind creșterea calitativă a actului medical, dezvoltarea infrastructurii de ocrotire a sănătății și, în final, creșterea calității vieții, impune o serie de măsuri concrete.

Asistența medicală publică în județul Maramureș este structurată pe trei paliere de bază: *asistența primară* (cabinete medicale de medicină familială individuale, comasate sau asociate, dispensare teritoriale, dispensare școlare și de întreprindere, cabinete și unități specializate de prim eșalon prin cabinete stomatologice, farmacii și stații de salvare), *asistența ambulatorie de specialitate* și *asistența medicală în unități medicale cu paturi*.

Problemele cu care se confruntă domeniul medical al Județului Maramureș sunt aceleași cu cele existente la nivel național, legate fiind de numărul mare de pacienți ce revine unui cadru medical (fapt ce impune dificultăți în desfășurarea corectă a activității), lipsa acută a spațiilor destinate spitalizării bolnavilor, atitudinea indolentă a populației vis-a-vis de controalele medicale periodice care ar trebui făcute, lipsa fondurilor destinate achiziționării de medicamente care, legal, sunt gratuite sau compensate, lipsa transparenței în domeniul medical în ceea ce privește achizițiile de materiale și aparatură, lipsa de încredere a populației în calitatea actului medical și în deontologia profesională a unor cadre medicale etc.

Dintre potențialele măsuri care ar trebui adoptate la nivel județean, pentru rezolvarea problemelor din domeniul sănătății se pot menționa:

- încadrarea în unitățile sanitare din mediul rural numai a personalului calificat;
- creșterea ofertei de asistență socială pentru anumite categorii socio-profesionale importante, dar defavorizate din acest punct de vedere (ex: pensionarii, șomerii, asistații social);
- reducerea, prin măsuri specifice domeniului medical a valorilor mari, existente în prezent la unii indicatori: mortalitate, mortalitate infantilă, avorturi etc.;
- creșterea salariilor, mai ales a personalului medical cu pregătire medie, îndeosebi a celui care activează în mediul rural;
- promovarea mai consistentă a programelor naționale privind educația pentru sănătate, creșterea numărului, diversificarea și îmbunătățirea serviciilor de asistență sanitară pentru toate categoriile sociale;
- creșterea sentimentului de încredere a populației în calitatea actului medical, prin acordarea de servicii medicale de nivel înalt;
- **înființarea a câte unui punct sanitar în fiecare sat** din județul Maramureș, pentru deservirea actului medical profilactic și de monitorizare periodică a populației;
- este dificilă propunerea unor măsuri concrete în domeniul medical, deoarece, implementarea lor nu constituie apanajul exclusiv al factorilor decizionali locali; practic, conducerile locale (Consiliul Județean Maramureș, primarii și consilierii locali) nu au atribuții în acest sens, directivele strategice fiind gândite la nivel centralizat.

2.4.3. Cultura

9.3. Amplificarea funcției spirituale a regiunii prin reactivarea instituțiilor de profil, dotarea adecvată a așezămintelor culturale și perfecționarea managementului

Această direcție poate fi materializată prin conlucrarea permanentă și eficientă a unor categorii de parteneri cu responsabilități precise cum ar fi: *factorii de decizie locali* (Consiliul Județean, Primarii și membrii Consiliilor Locale din fiecare unitate administrativ-teritorială a județului Maramureș), *factorii responsabili cu promovarea, conservarea și valorificarea valențelor culturale locale și regionale* (Direcția Județeană de Cultură Maramureș și Serviciile de resort din fiecare primărie), precum și *creatorii conținuturilor culturale* (custozii muzeelor, meșterii populari, bibliotecari etc.).

Strategia de promovare și dezvoltare sub aspect cultural a județului Maramureș trebuie să aibă la bază următoarele **soluții și măsuri** concrete:

- **înființarea/modernizarea caselor memoriale** care păstrează vie memoria personalităților culturale marcante, care s-au născut, au trăit ori au activat în Județul Maramureș (se impune crearea unei case memoriale pentru fiecare personalitate marcantă la nivel județean în localitățile în care aceste personalități au avut impactul cel mai important);
- prin înființarea, promovarea și modernizarea caselor memoriale ale acestor personalități culturale marcante, zestrea culturală a județului Maramureș poate fi amplificată, putând crește și veniturile la bugetele locale ale localităților în cauză;
- **înființarea unor muzee în aer liber**, a căror conținuturi culturale să fie axate pe specificul etno-cultural popular al regiunii: oierit, crearea unor „stâne-muzeu”, cu același rol de promovare a vechilor îndeletnici ale ciobanilor, în toate satele cu specific agro-pastoral; stabilirea unui calendar de activități care să se deruleze în fiecare an (anunțate și promovate) – „Măsuratul Oilor”, „Mulsul Oilor” etc.;

- promovarea și derularea în fiecare an a tuturor manifestărilor culturale populare existente în prezent la nivel județean; promovarea mai agresivă a lor, pe plan național și internațional pentru atragerea unui număr cât mai mare de participanți;
- înființarea în fiecare localitate din județul Maramureș a unor **colecții muzeale cu elemente de port popular** specific regiunii; portul popular al maramureșenilor este recunoscut la nivel național și european, ca fiind posesorul unor piese de îmbrăcăminte tradițională unice, care, din păcate nu sunt promovate și valorificate suficient adecvat;
- susținerea de către Consiliul Județean Maramureș și Direcția de Cultură a județului Maramureș a acțiunii de brevetare a meșterilor populari care încă mai există;
- **crearea unor ateliere școlare** în care tinerii dornici pot învăța tainele meșteșugurilor populare și promovarea produselor rezultate;
- **amenajarea unor ateliere de creație populară**, în care turiștii să fie implicați în activitatea de confecționare a produselor gospodărești tradiționale (caș, brânză, unelte tradiționale) sau în activități tradițional-culturale (spălatul Țoalelor la vâltoare);
- crearea unor ateliere (școli de pictură) de pictură bisericească și, aferent a muzeelor cu specificul picturilor de icoane; astfel de activități, ce valorifică tradiția locală pot fi deschise, măcar în fiecare centru urban și în localitățile centre de comună;
- înființarea a cel puțin unei biblioteci în fiecare localitate;
- **redeschiderea și modernizarea cinematografelelor** în orașele județului;
- apariția unor **ziare locale**, pentru promovarea valențelor culturii populare în fiecare unitate administrativ-teritorială;
- **înființarea unor societăți culturale** care să promoveze valorile etno-culturale locale și regionale;
- crearea unor muzee cu specific etnografic pentru fiecare zonă etnoculturală din județul Maramureș; zona Codru, Borșa, Sighetu Marmăției, Săpânța, Șieu, Vișeu, Lăpuș, Chioar etc;

Considerăm că în domeniul social (educație, cultură, sănătate), în județul Maramureș, acestea sunt principalele acțiuni care trebuie întreprinse pentru îmbunătățirea și eficientizarea activităților și dezvoltarea teritorială.

Cap. 3. ZONIFICAREA TERITORIALĂ

OBIECTIV STRATEGIC 10. Creșterea coeziunii teritoriale prin reducerea și eliminarea disparităților economico-sociale din județul Maramureș

Direcții de dezvoltare ale obiectivului strategic 10

10.1. Remodelarea spațiului rural din județul Maramureș prin reconversie de la agricultura de subsistență și prelucrarea lemnului la turismul rural

În strânsă corelare cu obiectivele strategice care trebuie să ghideze dezvoltarea economiei în general și în particular a agriculturii maramureșene, din perspectiva unei abordări complementare și a semnificațiilor induse de obiectivul strategic formulat, spațiul rural maramureșan relevă necesitatea unor intervenții ferme în direcția eficientizării funcționării sale. Pornind de premisele de favorabilitate, de la elementele de oportunitate dar și în funcție de constrângerile naturale, economice și sociale, îmbunătățirea funcționării sistemul teritorial rural maramureșan poate fi realizată urmărind o serie de elemente capabile să mărească aspectele de favorabilitate care contribuie la bunăstarea locuitorilor din mediul rural.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 10.1.

10.1.1. Optimizarea structurală a terenurilor agricole și silvice în vederea eficientizării activităților agricole, ca premisă a unei economii rurale prospere

Măsura imperios necesară este cea a *comasării proprietăților și de reducere a gradului de fragmentare a terenurilor agricole*. Eficientizarea activităților agricole, creșterea gradului de mecanizare au ca și element fundamental de condiționare existența unor parcele agricole care să permită un management eficient. În acest sens, se impun o serie de acțiuni după cum urmează:

- stimularea financiară a asociațiilor de producători agricoli;
- consultanța de specialitate (juridică și tehnică) acordată în condiții preferențiale în vederea asocierii producătorilor agricoli;
- atragerea persoanelor tinere în activitățile agricole, pe toate palierele structurale (lucrative, decizionale, manageriale) prin stimulare financiară și sprijin administrativ;
- relansarea învățământului agricol și stimularea absolvenților în vederea încadrării în activitățile agricole;
- stimularea și sprijinirea Grupurilor de Inițiativă Locală pe direcția desfășurării de acțiuni de informare – promovare – organizare care să eficientizeze activitățile agricole;

Cea de-a doua măsură vizează *consolidarea potențialului fermelor agricole în vederea creșterii puterii economice și a capacității de absorbție – asociere în raport cu alte ferme*. Acțiunile aferente acestei măsuri sunt:

- crearea/îmbunătățirea rețelelor de colectare și comercializare a produselor agricole;

- modernizarea exploatațiilor agricole;
- consultanță de specialitate și servicii sanitar-veterinare; promovarea agrotehnicilor moderne;
- promovarea programelor financiare europene destinate dezvoltării exploatațiilor agricole.

Ansamblul acțiunilor și măsurilor este de natură să maximizeze productivitatea fermelor agricole, generarea de excedente financiare și, în acest fel, crearea de oportunități alternative în domeniul economiei rurale.

10.1.2. Revitalizarea activităților meșteșugărești tradiționale în vederea valorificării materiilor prime agrosilvice, prin activități și bunuri cu valoare adăugată mare

Principala măsură aferentă acestui obiectiv este reprezentată de *stimularea activităților meșteșugărești și crearea unei industrii meșteșugărești* care să maximizeze veniturile populației rurale și să ofere locuri de muncă persoanelor cu aptitudini în această direcție. Acțiunile principale vizează:

- promovarea produselor artizanale și meșteșugărești în cadrul unor branduri locale (Țara Maramureșului, Lăpuș, etc.);
- valorificarea experienței meșterilor populari prin organizarea unor centre de pregătire în meșteșuguri populare și artizanat, coordonate de către aceștia și atestarea profesională a participanților;
- acordarea facilităților de transport asociațiilor meșteșugărești de către administrațiile locale, în vederea accesării târgurilor de specialitate de la nivel național și internațional;
- atestarea produselor artizanale și meșteșugărești și protejarea comercială a acestora la Oficiul Concurenței;
- încurajarea formelor de asociere dintre meșterii populari și unitățile turistice, ca formă de maximizare a atractivității turistice dar și ca mijloc de valorificare a produselor.

Concretizarea acestor acțiuni este de natură să ofere o bază suplimentară pentru vitalizarea economiei rurale; totodată se creează oportunitatea unei valorizări superioare a resurselor locale, inclusiv prin generarea unor mecanisme de responsabilizare în raport cu acestea.

10.1.3. Îmbinarea optimă între tradiție și modernitate în cadrul satelor maramureșene, în vederea conservării și valorificării patrimoniului, tradițiilor și resurselor locale iar, pe de altă parte, în vederea creșterii calității vieții în așezările rurale.

Măsurile aferente acestui obiectiv sunt:

- *promovarea politicilor urbanistice protecționiste*, prin intermediul următoarelor acțiuni:
  - adoptarea unor regulamente locale de urbanism și elaborarea unor planuri urbanistice generale care să protejeze elementele arhitectonice tradiționale;
  - interdicții de amplasare a unor edificii sau elemente de mobilier urban care prejudiciază ansamblul arhitectonic specific unei zone;
  - conservarea elementelor de patrimoniu prin alocarea fondurilor necesare, cu periodicitate optimă;
  - oferirea de facilități fiscale (scutiri de taxe) proprietarilor care inițiază proiecte imobiliare noi, realizate prin mijloace și cu materiale tradiționale;
  - declararea elementelor de patrimoniu și includerea lor pe listele de obiective protejate;

- zonificarea teritorială clară, fără interferențe spațiale dăunătoare între activitățile industriale și celelalte zone funcționale ale satelor;
  - eficientizarea activității de protejare a mediului înconjurător ca parte a politicilor de dezvoltare locală; colaborarea eficientă între administrațiile locale, Agenția Județeană de Mediu și Ocoalele silvice.
- *promovarea politicilor urbanistice de modernizare a infrastructurii și serviciilor edilitare* prin intermediul următoarelor acțiuni:
    - realizarea de planuri și strategii locale de dezvoltare;
    - accesarea fondurilor speciale dedicate renovării și dezvoltării satelor;
    - coordonarea și optimizarea intervențiilor de modernizare a infrastructurii și dotărilor edilitare;
    - salubritatea arterelor hidrografice și a suprafețelor ocupate cu rampe clandestine de depozitare a deșeurilor;
    - implementarea serviciilor de salubritate comunală și colectare a deșeurilor.

Ambele măsuri sunt de natură să optimizeze funcționalitatea așezărilor rurale și totodată să crească calitatea estetică a acestora și a confortului locuitorilor; îmbunătățirea condițiilor locative și a accesibilității localităților rurale este de natură să *augmenteze calitatea serviciilor turistice* și în acest fel, *să crească electivitatea turistică a localităților*. Succesul aplicării măsurilor și acțiunilor formulate ține, în bună măsură, de prezența unui personal specializat în serviciile de urbanism ale primăriilor, care pot veghea asupra concretizării lor în teritoriu.

- promovarea activităților economice nepoluante, ca premisă a unui cadru natural „prietenos” în raport cu activitățile agricole;
- refacerea arealelor degradate prin activități miniere și a celor degradate prin defrișări abuzive, în vederea îmbunătățirii factorului de atractivitate și estetică peisagistică.

10.1.4. Optimizarea activităților turistice în raport cu economia locală.

Obiectivul are în vedere crearea unui sistem economic în care utilizarea resurselor naturale și antropice să se înscrie pe direcția unei sustenabilități maxime. Pe de altă parte, măsurile de modernizare a agriculturii trebuie dublate de diversificarea activităților economice; în condițiile unui potențial turistic cu valoare ridicată, valorificarea acestuia se impune ca o necesitate obligatorie, înscriindu-se pe deplin în cadrul unei prognozate dezvoltări durabile a așezărilor rurale.

- promovarea turismului rural și a agroturismului, ca activități economice generatoare de venituri alternative, fapt ce deschide posibilitatea unei dezvoltări „sănătoase” a spațiului rural:
  - marketing turistic agresiv, având la bază elementele de autenticitate și tradiționalism aferente „țărilor” (Maramureșului, Lăpușului, Chioarului), dar și a serviciilor calitativ superioare disponibile în pensiunile agroturistice;
  - includerea pensiunilor turistice în forme diversificate de turism (cultural, recreativ, cicloturism etc.).
- utilizarea integrată a resurselor locale:
  - valorificarea în cadrul pensiunilor agroturistice a produselor agricole și de artizanat sub forma unor *sisteme economice autosusținute*;
  - integrarea forței de muncă în activități economice diversificate (agricultură, turism, artizanat);

- diversificarea ofertei turistice pe baza unor activități economice locale: prelucrarea lânii, creșterea animalelor, producerea țuicii, prelucrarea tradițională a laptelui, prelucrarea tradițională a lemnului.

Ansamblul acțiunilor aferente acestui obiectiv este de natură să susțină creșterea competitivității economice de ansamblu prin promovarea potențialului turistic, creșterea competitivității turismului rural în particular, prin sporirea interesului pentru județul Maramureș ca destinație turistică, în corelare cu Planul de dezvoltare durabilă a județului Maramureș 2007 – 2013.

10.1.5. Îmbunătățirea calitativă a forței de muncă din mediul rural, ca premisă a unei economii rurale viabile. Acest obiectiv este cu atât mai dezirabil cu cât potențialul uman al satelor maramureșene este unul ridicat, iar *mentalitatea în raport cu munca este una favorabilă desfășurării unor activități susținute*, cu maximă seriozitate, fapt ce se constituie ca premise favorabile pentru sectorul economic.

Principalele mecanisme necesare pentru atingerea acestui obiectiv sunt legate de:

- revitalizarea învățământului profesional agricol și diseminarea unităților de învățământ în teritoriu (Sighetu Marmăției, Ulmeni, Târgu Lăpuș), ca premisă a eficientizării economiei agrare;
- organizarea de cursuri de calificare în domeniul turismului în centre aferente principalelor zone agro-turistice (Vișeu de Sus, Bârsana, Borșa, Târgu Lăpuș, Surdești, Finteușu Mare, Băița de sub Codru) și atestarea profesională a proprietarilor/managerilor de pensiuni agro-turistice;
- atragerea forței de muncă tinere în domeniul turismului, capabilă să ofere servicii superioare calitativ în relație cu fluxurile turistice externe (cunoașterea limbilor străine de circulație internațională).

10.2. Afirmarea unei agriculturi ecologice

În contextul unei agriculturi în care gradul de mecanizare și chimizare este redus, dezavantajul aparent poate fi transformat în oportunitate de maximă importanță în condițiile în care piața produselor agricole și a celor alimentare de tip „bio” este în creștere. Lipsa unor (bio)producători majori agricoli în nordul României deschide așadar nișa produselor de specialitate, cu condiția transformării oportunității în efectivitate a acțiunilor din acest domeniu. Se conturează câteva obiective, măsuri și acțiuni care se impun cu stringență. Trebuie avut în vedere faptul că pentru a practica o agricultură ecologică este necesară luarea în considerare a maximizării valorii condițiile locale, cu minimizarea artificializării, cu o permanentă adaptare la realitățile socio-economice.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 10.2.

10.2.1. Promovarea agriculturii ecologice în rândul producătorilor agricoli, în vederea valorificării la maxim a potențialului județean. Acest lucru este obligatoriu, în contextul în care județul Maramureș avea (la nivelul anului 2007) *o foarte slabă reprezentare la nivelul producătorilor agricoli ecologici atestați* la nivel național: 5 producători în sectorul vegetal, 4 producători în domeniul zootehnic (inclusiv deținători de pășuni și fânețe ecologice) și 8 apicultori.

În scopul atingerii acestui obiectiv sunt necesare o serie de măsuri și acțiuni, coordonate de către responsabilul județean desemnat și agenții agricoli din cadrul primăriilor, după cum urmează:

- informarea producătorilor agricoli asupra oportunității legate de produsele agricole ecologice;
- informarea producătorilor agricoli asupra condițiilor necesare pentru atestarea producției ecologice și asupra organismelor de inspecție și certificare aprobate de către ministrul de resort;
- informarea producătorilor agricoli asupra posibilităților de finanțare pentru susținerea producției agricole ecologice;
- distribuirea către producătorii agricoli interesați a „Fișelor de înregistrare a producătorilor în agricultura ecologică”;
- difuzarea în rândul producătorilor a buletinului informativ (Eco News) al Federației Naționale de Agricultură Ecologică și a revistei EkoConnect (publicație a organizației nonprofit cu același nume de la nivel European);
- implicarea asociațiilor și grupurilor de producători agricoli în promovarea agriculturii ecologice;
- popularizarea principalelor repere ale unui mediu înconjurător propice agriculturii ecologice:
  - folosirea responsabilă a energiei și a resurselor naturale;
  - menținerea diversității biologice;
  - menținerea echilibrelor ecologice regionale;
  - îmbunătățirea fertilității solului;
  - menținerea calității apei.
- popularizarea agrotehnicilor ecologice de bază, cum sunt:
  - rotația culturilor ca premisă a folosirii eficiente a resurselor fermei;
  - limite foarte stricte privind folosirea pesticidelor sintetice chimice și a îngrășămintelor chimice, a antibioticelor pentru animale, a aditivilor alimentari și a altor substanțe complementare folosite pentru prelucrarea produselor agricole;
  - interzicerea folosirii organismelor modificate genetic;
  - valorificarea resurselor existente la fața locului, ca de pildă folosirea ca fertilizator a gunoierului provenit de la animale și a furajelor produse la fermă;
  - alegerea unor specii de plante și animale rezistente la boli și dăunători adaptate condițiilor locale;
  - creșterea animalelor în libertate și adăposturi deschise și hrănirea acestora cu furaje ecologice;
  - folosirea unor practici de creștere a animalelor adaptate fiecărei rase în parte.
- facilitarea (mijlocirea) încheierii contractelor de certificare ecologică între producători și organisme de inspecție și certificare;
- diseminarea experienței și cunoștințelor producătorilor existenți la nivel județean și constituirea unor **microzone de producție agricolă ecologică**, prin integrarea folosințelor agricole adecvate din sectorul vegetal și cel animal:
  - *microarele specializate în apicultură ecologică*: Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Oarța de Sus;
  - *microarele specializate în culturi vegetale ecologice*: Mireșu Mare, Asuaju de Sus, Băsești, Fărcașa, Ulmeni, Seini;
  - *microarele zootehnice și pastorale ecologice*: Șomcuta Mare, Cicârlău, Petrova, Poienile Izei, Sarasău, Târgu Lăpuș, Groșii Țibleșului, Băiuț;
  - *microarele specializate în pomicultură ecologică*: Șișești, Surdești, Copalnic Mănăștur, Băița de sub Codru, Gârdani.

10.2.2. Conversia ecologică a fondului funciar agricol, în vederea creării unor suprafețe de teren agricol care să răspundă cerințelor unei agriculturi ecologice

- includerea în programul de conversie (de la terenuri agricole aflate în circuitul agricol clasic la statutul de terenuri agricole ecologice) a suprafețelor agricole situate în areale de maximă favorabilitate (zone lipsite de poluare atmosferică, zone cu soluri fără acumulări de metale grele etc.);
- extinderea suprafețelor de pășuni și fânețe ecologice (Petrova, Satulung) și sprijinirea inițiativelor de conversie ecologică a altor suprafețe de pășuni și fânețe (Leordina, Poienile de sub Munte, Ieud, Bârsana, Bogdan Vodă, Mireșu Mare, Șomcuta Mare, Groșii Țibleșului, Lăpuș);
- conversia ecologică a terenurilor arabile (Ulmeni, Asuaju de Sus, Băsești, Fărcașa, Ardusat, Mireșu Mare, Seini);
- menținerea și ameliorarea fertilității solului pe termen lung;
- evitarea formelor de poluare care pot rezulta din practicile agricole.

10.2.3. Adaptarea structurii producției agricole ecologice la cererea specifică de pe piața de profil, cu respectarea cerințelor specifice de calitate, în vederea maximizării veniturilor provenite din astfel de activități:

- specializarea pe produse ecologice cu flux ridicat pe piața alimentară: căpșuni, mere, roșii, morcovi, lapte, ouă, carne, produse apicole;
- constituirea unor sisteme de producție – procesare a alimentelor ecologice care să asigure respectarea caracterului ecologic pe toată durata ciclului productiv:
  - obținerea de produse preponderent din ingrediente de origine agricolă (non – sintetice);
  - folosirea cu strictețe a ingredientelor de origine necologică autorizate de Comisia Europeană sau de Statele Membre UE;
  - interzicerea aromelor artificiale și a coloranților;
  - asigurarea că ingredientele alimentare ecologice sunt tot timpul păstrate, manipulate și procesate separat de cele non-ecologice;
  - restricționarea aditivilor și a substanțelor complementare care pot fi folosiți la prepararea alimentelor ecologice;
  - restricționarea substanțelor chimice de sinteză;
  - interzicerea folosirii organismelor modificate genetic (OMG-uri).
- realizarea unor rețele de magazine specializate, proprii asociațiilor de producători agricoli ecologici și eliminarea intermediarilor, în vederea diminuării adaosurilor comerciale și accesibilizarea cât mai largă a produselor ecologice;
- realizarea unor campanii de promovare a produselor agro-alimentare ecologice sub lozinca: AGRICULTURĂ – ALIMENTAȚIE – SĂNĂTATE, care să aibă ca scop conștientizarea în rândul populației a beneficiilor legate de consumul acestor produse;
- integrarea produselor alimentare ecologice atestate în cadrul rețelei de pensiuni turistice, conferind standarde superioare agroturismului.

10.3. Gospodărirea judicioasă a fondului forestier, în directă corelație cu protecția peisajului, optimizarea factorilor de mediu și afirmarea turismului

Fondul forestier reprezintă una din resursele de mare importanță pentru județul Maramureș cu o valoare duală – ecologică și economică. Producerea masei lemnoase și a altor produse specifice conferă pădurii un rol important în dezvoltarea socio-economică a zonei studiate, dar și din perspectiva secolului 21, acesteia revenindu-i un rol tot mai important în

protecția și conservarea mediului și ecosistemelor sale biotice. Totodată, degradarea constantă a mediului înconjurător, manifestată în ultimele decenii prin instalarea unor dezechilibre ecologice cronice pe anumite areale, impune luarea de măsuri urgente pentru diminuarea efectelor negative produse, vegetația forestieră constituind o adevărată barieră atât împotriva poluanților de orice fel, cât și împotriva factorilor climatici dăunători sau a eroziunii liniare și a alunecărilor de teren.

Pe acest fond, obiectivele prioritare care trebuie să stea la baza programului de dezvoltare ale sectorului silvic din județul Maramureș trebuie să vizeze cu precădere:

- creșterea suprafeței fondului forestier;
- asigurarea integrității acestuia;
- valorificarea superioară a fondului forestier cu respectarea strictă a principiilor gestionării durabile.

Realizarea cadrului necesar gestionării durabile a pădurilor proprietate publică a statului se asigură în concordanță cu prevederile legale, prin amenajamente silvice. Elaborarea viitoarelor amenajamente silvice va trebui nu doar să aibă la bază deziderate ecologice, sociale și economice menționate succint mai sus, ci și să înainteze propunerile, modalitățile și termenele concrete de transpunere a lor în practică.

Fixarea unor obiective orientative realiste de gospodărire a fondului forestier în cadrul viitoarelor planuri amenajistice va trebui – în urma unor analize minuțioase și rigurose exacte a situației reale existente – să mențină, adapteze, reorienteze și combine (în funcție de situația concretă din teritoriu) obiectivele, destinația și modalitățile efective de gestionare a suprafețelor forestiere din cadrul fiecărui O.S. și U.P. în parte, respectiv a celor cu alt regim juridic (păduri aflate în proprietate privată, composesorate, ocoale silvice private etc.).

În acest context, se impune respectarea prevederilor stabilite în aceste amenajamente la toate capitolele (tăieri rase de refacere și substituiri și tăieri combinate cu extrageri de protecție, tăieri de regenerare combinate cu tăieri rase în parchete, tăieri rase în benzi și tăieri progresive definitive etc.) precum și corelarea optimă a prevederilor amenajamentelor stabilite și a periodicității prevăzute în cadrul acestora, respectiv efectuarea la timp și conform prevederilor amenajistice a planurilor de recoltare, a lucrărilor de regenerare (plantare) și împădurire.

Pe fondul evoluției diferențiate a principalilor indicatori ai fondului forestier în ultimele două decenii (o parte a acestora fiind caracterizați printr-o dinamică descendentă, cum este cazul suprafeței forestiere totale, pe fondul accelerării ritmului de retrocedare a unor suprafețe importante de păduri către foștii proprietari în baza *Legii nr. 1/2000*, iar o altă parte, printr-un trend pozitiv, cum ar fi structura pădurilor pe grupe funcționale, în sensul creșterii ponderii pădurilor cu funcții speciale de protecție sau în privința gradului de accesibilitate a fondului forestier), propunerile de dezvoltare a silviculturii vizează obiective și acțiuni concrete referitoare la:

- consolidarea patrimoniului forestier;
- exploatarea rațională a resurselor pădurii;
- creșterea rolului pădurilor în protecția și conservarea mediului.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 10.3.

10.3.1. Conservarea și regenerarea fondului forestier (pe termen scurt și mediu)

- gospodărirea unitară a pădurilor din domeniul public și privat, inclusiv prin asigurarea integrității și continuității fondului forestier public și privat și extinderea acestuia prin realizarea unei „carcase ecologice” care să realizeze

- joncțiunea tuturor suprafețelor forestiere din perimetrul analizat, indiferent de regimul de proprietate al acestora;
- stabilirea unor planuri de recoltare (mc/an) în corelație cu valoarea posibilității de produse principale, extragerile rezumându-se exclusiv la tăieri de protecție (tăieri de conservare);
  - menținerea suprafețelor de producție și stabilirea indicatorului de posibilitate după criteriul claselor de vârstă în baza succesiunii analizei structurii unității de gospodărire pe clase de vârstă, constituirea suprafețelor periodice (acordându-se o atenție deosebită formării suprafeței periodice în rând), încadrarea arboretelor în suprafețele periodice pe urgențe de regenerare și determinarea posibilității;
  - alegerea arboretelor din care urmează să se recolteze posibilitatea de produse principale să se facă în raport cu urgențele de regenerare și cu condițiile reale de exploatare, acordându-se prioritate produselor principale în care procesul de regenerare este declanșat prin tăieri anterioare ;
  - la stabilirea volumelor de extras trebuie să se aibă în vedere necesitățile interne ale arboretelor (condiții de regenerare, tratamentul speciilor, lucrări executate în cadrul acestora etc.), precum și tipul de structură urmărit, tratamentul ce se aplică, lungimea perioadei de regenerare etc.;
  - respectarea tuturor condițiilor silvice referitoare la mărimea parchetelor și perioada de alăturare a lor, evitându-se dezgolirea solului pe mari suprafețe și concentrarea tăierilor pe bazine;
  - în arboretele din care se recoltează posibilitatea trebuie să se aplice tăieri progresive (în gorunete, dar și în arboretele total derivate) și tăieri rase de refacere – în parchete mici; tăierile progresive vor avea perioade de regenerare, cuprinse între 10 și 20 de ani în funcție de starea arboretelor, iar intervenția în perioada decenală prevăzută pe aceeași suprafață de 1-2 ori în funcție de mersul regenerării; în privința tăierilor succesive și progresive ce se execută prin două intervenții, prima tăiere se va face în primii ani ai deceniului iar a doua spre sfârșitul acestuia pentru a se dispune de timpul necesar instalării și dezvoltării semințșului; în aplicarea tăierilor de îngrijire și conducere trebuie avut în vedere faptul că intensitatea și oportunitatea lor vor fi dirijate de criterii de ordin cultural volumul extras având un caracter orientativ. Corelat cu aceste criterii rămâne la latitudinea agentului executor stabilirea periodicității de intervenție pe natură de lucrări, avându-se în vedere productivitatea și compoziția arboretelor, precum și capacitatea lor de a-și reface consistența în intervalul dintre două intervenții succesive.
  - la planificarea lucrărilor de regenerare trebuie să se țină cont de situația înregistrată cu ocazia descrierii parcelare, de nevoile de regenerare care decurg din aplicarea planurilor de recoltare și de necesitatea asigurării unei structuri corespunzătoare a arboretelor în raport cu funcțiile stabilite;
  - compozițiile de împădurire și cele de regenerare trebuie să fie stabilite în funcție de caracteristicile staționale și cerințele ecologice ale speciilor, ținându-se seama de recomandările tehnice în vigoare;
  - în cadrul arboretelor care îndeplinesc o funcție prioritară de protecție a solului sau de recreere trebuie să se prevadă exclusiv tăieri de igienă și de conservare;
  - în vederea creșterii efectului peisagistic, în cadrul arboretelor cu rol de recreere se pot introduce specii ca: stejar roșu, tei, paltin de munte, cireș, molid, duglas etc., în timp ce pe suprafețele erodate se impune introducerea subarboretului (cătină albă, liliac etc.);

- atribuirea de funcții protectoare și încadrarea în S.U.P. M – conservare deosebită a arboretelor în care roca sau roca și panta terenului îngreunează sau nu permit efectuarea tratamentelor normale;
- pentru arboretele stabilite ca rezervații pentru producerea de semințe forestiere se vor lua măsuri în vederea creșterii rolului atribuit (tăieri de igienă a arboretului atacat și extragerea arborilor inferiori din punct de vedere fenotipic etc.);
- îmbunătățirea capacității de fructificare prin punerea în lumină a coroanei fiecărui semincer în măsura în care aceștia sunt jenați de arborii fenotipic inferiori;
- prevederea și urmărirea realizării unor indicatori cantitativi specifici (îmbunătățirea volumului mediu la ha a fondului lemnos prin refacerea arboretelor slab productive);
- creșterea posibilității de produse principale (până la cca 8100-8200 m/an) fără a afecta negativ structura fondului forestier; creșterea posibilității de produse secundare);
- prevederea și urmărirea realizării unor indicatori *calitativi specifici*, precum menținerea compoziției arboretelor în limitele actuale prin limitarea scăderii suprafețelor arboretelor total derivate (constituite în special din carpen), produse în ultimii 15-20 de ani, în favoarea creșterii suprafeței acoperite cu rășinoase (în principal molid); refacerea/creșterea consistenței arborilor până la atingerea unor valori normale de cca. 0,85; limitarea influenței factorului antropic asupra claselor de producție ale arboretelor (îndeosebi a celor natural fundamental subproductive și a celor total derivate) care trebuie să ajungă – pe măsura refacerii acestor arborete – la o valorificare optimă a potențialului natural al stațiunilor (care este în proporție de 98% de productivitate medie și superioară); îmbunătățirea productivității arboretelor de la o etapă la alta prin normalizarea claselor de vârstă, îmbunătățirea compoziției și refacerea arboretelor slab productive);
- realizarea corelației bonitate-productivitate presupune refacerea arboretelor slab productive, efectuarea de tăieri normale sau de refacere, coroborate cu lucrări de conservare sau igienizare și de îmbunătățire a compoziției;
- extinderea activității de regenerare a pădurilor prin urmărirea consecventă a executării acțiunilor silvotehnice amenajistice integrate acestui scop;
- regenerarea naturală (în suprafață cât mai mare posibil, mai ales în cazul arboretelor care se parcurg prin tăieri normale) sau prin împăduriri a tuturor suprafețelor de pădure de pe care s-a recoltat masa lemnoasă, ca urmare a aplicării tăierilor de produse principale, urmărindu-se realizarea de compoziții țel corespunzătoare tipurilor naturale fundamentale de pădure în vederea asigurării unei mai mari stabilități ecologice a arboretelor, precum și o mai bună protecție a mediului înconjurător; concomitent cu lucrările de instalare a noilor regenerări trebuie să se aibă în vedere și consolidarea celor existente prin executarea completărilor curente și refacerea plantațiilor afectate de diverși factori vătămători necontrolabili; menținerea unei regenerări pe cale naturală a pădurilor (exceptând poienile și golurile de împădurit) este motivată cu atât mai mult cu cât arboretele existente au condiții optime de regenerare pe această cale (îndeosebi la fag, mai puțin la brad și molid);
- extinderea tratamentelor cu perioadă lungă de regenerare;
- regenerarea cât mai rapidă ținând cont și de semințișul utilizabil existent a arboretelor parcurse cu tăieri rase prin plantații;
- în arboretele în care procesul de regenerare s-a declanșat trebuie prevăzute tăieri de conservare care să nu depășească însă 15-20% din volum;

- odată cu tăierile de regenerare se va extrage și nuieleșul ce împiedică o bună însămânțare a solului, iar tăierile progresive de însămânțare vor avea un caracter de punere în lumină a arboretului de gorun preexistent prin extragerea carpenului din jurul acestora;
- împădurirea terenurilor cu o productivitate scăzută, precum și a celor fără vegetație forestieră care au, potrivit amenajamentelor silvice, ca folosință principală, producerea de masă lemnoasă;
- asigurarea materialului săditor de calitate necesar lucrărilor de împădurire în cadrul pepinierelor silvice și punerea la dispoziție în mod gratuit (atât persoanelor private, cât și instituțiilor de profil) a puietilor forestieri necesari acestui scop;
- sprijinirea deținătorilor de teren (persoane fizice sau juridice) care doresc să împădurească terenurile agricole care și-au pierdut parțial sau total capacitatea de producție sau să înființeze perdele forestiere de protecție;
- înființarea de perdele forestiere pe terenurile agricole preluate de la alți deținători sau sprijinirea proprietarilor în crearea unor asemenea perdele de protecție pe terenurile ce le aparțin;
- extinderea regenerării naturale a pădurilor, folosindu-se tratamente intensive cu o perioadă lungă sau continuă de regenerare;
- obligativitatea ca toate arboretele să fie parcurse cu cel puțin o lucrare de îngrijire în raport cu stadiul de dezvoltare, compoziția, vârsta, densitatea, condițiile staționale, structura și funcția atribuită;
- efectuarea lucrărilor de îngrijire a arboretelor tinere (degajări, curățiri, rărituri, elagaj) în vederea asigurării condițiilor optime de dezvoltare a arboretelor, de asigurare a stării de sănătate a acestora și de conservare a biodiversității, în vederea creșterii gradului de rezistență la acțiunea factorilor vătămători și pentru a nu permite instalarea cărpimizărilor; aceste lucrări trebuie să vizeze nu doar suprafețele forestiere rămase în administrația statului (în continuă scădere), ci și pe cele supuse legislației de retrocedare a terenurilor forestiere către foștii proprietari (suprafețele din această categorie parcurse de lucrări de îngrijire specifice – cu precădere tăieri progresive, tăieri succesive și codru-grădinărit – înregistrând o scădere semnificativă după 2002);
- creșterea suprafețelor împădurite în arealele deluroase cu deficit de vegetație forestieră;
- ameliorarea (prin refacerea și substituie) compozițiilor țel și schemelor de împădurire prin folosirea speciilor valoroase și de amestec autohtone în vederea asigurării unei mai mari stabilități ecologice a arboretelor, a unei protecții mai eficiente a mediului înconjurător și, nu în ultimul rând, a creșterii productivității arboretelor slab productive; în acest sens, se impune reducerea din compoziția arboretelor a carpenului și a diverselor esențe moi și creșterea ponderii participative a bradului și a diverselor esențe tari.

10.3.2. *Optimizarea funcției ecologice a pădurii și de protecție a mediului (pe termen scurt, mediu și lung)*

- includerea într-un program de protecție strictă a speciilor forestiere valoroase din punct de vedere economic sau științific;
- stoparea defrișărilor și inițierea unor programe de reîmpădurire a pădurilor (cu precădere în cadrul zonei montane din sectorul sud-estic al județului, afectată într-o mare măsură de tăieri ilegale) în scopul diminuării proceselor de degradare a solului;

- reconstrucția ecologică a terenurilor afectate de fenomene de degradare, inaptele folosințelor agricole, preluate în fondul forestier, în vederea împăduririi în paralel cu identificarea, inventarierea și constituirea în perimetre de ameliorare a noi suprafețe care și-au pierdut parțial sau total capacitatea de producție pentru folosințe agricole și înaintarea de propuneri concrete de ameliorare a acestora;
- instituirea unor măsuri profilactice sau a tratamentelor corespunzătoare îndeosebi în cazul suprafețelor forestiere acoperite cu rășinoase (pure, dar și în amestec) – mai vulnerabile la atacul dăunătorilor, prin utilizarea unor curse fenomenale și (mai rar) a unor arbori-cursă, amplasate în vecinătate;
- intensificarea activității de protecție a fondului forestier prin efectuarea de lucrări preventive și curative în pepiniere, răchitării, plantații tinere și arborete în vederea asigurării unei stări de sănătate corespunzătoare a acestora prin combaterea bolilor și dăunătorilor identificați;
- instituirea unor măsuri profilactice sau a tratamentelor corespunzătoare îndeosebi în cazul suprafețelor forestiere acoperite cu rășinoase (pure, dar și în amestec) mai vulnerabile la atacul dăunătorilor, prin utilizarea unor curse fenomenale și (mai rar) a unor arbori-cursă, amplasate în vecinătate;
- în alegerea tratamentului trebuie să se aibă în vedere, în corelație cu condițiile naturale de vegetație și cerințele socio-economice, ca pădurile să fie conduse spre structuri diversificate, amestecate – pluriene, relativ pluriene, naturale sau de tip natural – capabile a îndeplini funcții multiple de protecție și producție; pe baza acestor considerente, tratamentele care se vor aplica vor include, în cazul arboretelor tipului funcțional IV: tratamentul tăierilor rase (pentru molidșuri), tratamentul tăierilor succesive (pentru fâgete) sau tratamentul tăierilor progresive (în goruneto-fâgete, molideto-fâgete, brădeto-fâgete și amestecuri de molid, brad și fag), respectiv tratamentul de refacere (pentru toate arboretele care necesită această lucrare); în arboretele incluse tipului II funcțional se vor efectua numai lucrări speciale de conservare și tăieri de igienă;
- folosirea unor metode și tehnologii de exploatare nepoluante a pădurilor;
- instituirea unor măsuri concrete și eficiente de limitare a efectelor (de intensitate slabă și moderată) alunecărilor de teren care afectează arboretele plasate îndeosebi în zonele de izvoare cu substrat argilos;
- împădurirea frunților de terasă și a suprafețelor afectate sau cu risc sporit la acțiunea fenomenelor de eroziune liniară și proceselor de deplasare în masă de pe versanți;
- creșterea ponderii pădurilor cu funcție specială de protecție prin mărirea numărului de obiective protejate (lacuri de acumulare, căi de comunicație, localități etc.), dar și extinderea suprafețelor forestiere propuse ca arii protejate;
- prevenirea fenomenului de uscare în masă a arboretelor (intensitatea acestui fenomen este limitată și provine din eliminarea normală a exemplarelor dominante – fenomen obișnuit în arborete);
- prevenirea afectării arboretelor de către vânat și instituirea unor măsuri concrete de refacere a suprafețelor slab și moderat afectate în acest mod;
- stabilirea unor planuri, măsuri și mijloace specifice concrete de acțiune în cazul apariției unor suprafețe forestiere afectate de doborâturi și rupturi de vânt în vederea exploatarii masei lemnoase calamitate, asigurându-se totodată o monitorizare atentă a evoluției dăunătorilor de scoarță în aceste areale;
- interzicerea, cu desăvârșire, a pășunatului cu deosebire în cadrul culturilor tinere.

10.3.3. Modernizarea infrastructurii de acces și exploatare a fondului forestier (pe termen scurt și mediu)

- executarea lucrărilor de transport și construcții forestiere necesare asigurării unei accesibilității sporite atât în vederea exploatărilor, cât și a gospodăririi raționale a pădurilor, conform normelor tehnice specifice (reflexate în evoluția caracteristicilor structurale – îndeosebi evoluția claselor de vârstă și a compoziției specifice – ale suprafețelor forestiere);
- extinderea gradului de mecanizare a lucrărilor silvice prin construirea de noi drumuri forestiere, instalații de transport și construcții forestiere;
- dotarea cu mașini, utilaje și instalații necesare desfășurării eficiente a activităților specifice;
- realizarea de lucrări de întreținere (pietruire, nivelare) și modernizare a drumurilor forestiere existente;
- construirea unor căi de acces temporar în interiorul arboretelor pentru utilaje de exploatare și întreținere care să nu aducă prejudicii ecosistemului forestier.

10.3.4. Remodelarea și ajustarea structurală și funcțională a fondului forestier (pe termen scurt, mediu și lung)

- optimizarea structurilor administrative (la nivel de direcție silvică și ocoale silvice) și a performanței manageriale a acestora în conformitate cu rigorile și normele impuse de statutul de țară membră a UE;
- asigurarea unui nivel calitativ ridicat al acțiunii de punere în valoare a masei lemnoase exploatabile, din perspectiva valorificării acesteia în condiții de eficiență economică, pentru agenții de exploatare și prelucrare a lemnului și a asigurării necesarului de lemn de foc (facilitarea, cu precădere, a cetățenilor cu venituri modeste, a persoanelor bolnave sau cu diverse dizabilități, precum și a unităților de învățământ rurale) și de construcție pentru populație, exploatarea volumului de masă lemnoasă trebuind să se încadreze în limitele posibilității anuale de exploatare a pădurilor;
- sporirea preocupărilor pentru înființarea de culturi specializate;
- convertirea arboretelor la codru prin aplicarea tratamentului tăierilor progresive;
- aplicarea, în arboretele din care se recoltează, a tăierilor progresive (în gorunete, dar și în arboretele total derivate) și a tăierii rase de refacere – în parchete mici;
- gospodărirea arboretului slab productiv prin aplicarea tăierilor rase;
- efectuarea la timp a planurilor de recoltare, a lucrărilor de regenerare (plantare) și împădurire, asigurându-se introducerea acelor specii ce corespund condițiilor staționale oprime specifice fiecărei tarla/parcele în parte (cu precădere gorun, dar și alte specii de foioase – frasin, paltin, tei, fag, cireș etc. – în vederea atenuării tendinței de înrășinare specifică perioadei 1975-1985);
- creșterea ponderii produselor nelemnoase ale pădurii (producția cinegetică și cele din categoria altor produse, precum fructe de pădure, ciuperci comestibile, plante medicinale, pomi de iarnă, araci, produse apicole, materii prime pentru industria uleiurilor vegetale, răchită etc.) în cadrul veniturilor sale și diversificarea valorificării acestora în special pe seama exportului lor în condiții de eficiență economică superioară pentru a suplini reducerea celei mai importante surse de venituri în bugetul său (lemnul);
- stimularea activității de producere a puieților de arbori și arbuști ornamentali pentru suplimentarea veniturilor și o mai bună valorificare a suprafețelor din pepinierele silvice, obiectiv care trebuie să vizeze următoarele direcții: extinderea suprafețelor

pepinierelor silvice destinate producerii puietilor de acest tip; producerea de puieti ornamentali atat in camp, cat si cu radacini protejate in recipienti din lemn sau din material plastic; asigurarea continuitatii productiei de puieti cu varste si inaltime diferite in scopul valorificarii acestora; documentarea si specializarea personalului silvic cu atributii in activitatea de productie a puietilor ornamentali;

- producerea materialelor forestiere de reproducere (puieti specializati) si gospodarirea bazelor de productie a acestora (pepiniere) in vederea asigurarii necesarului de puieti si altor detinatori de terenuri;
- eficientizarea activitatii de recoltare si achizitionare a fructelor de padure in cadrul unitatilor silvice;
- crearea sistemului informatic integrat al silviculturii la nivel județean si național;
- intensificarea pazei si protectiei padurilor. In vederea contracararii actiunilor ilegale, apararea integritatii fondului forestier aflat in administrare, prevenirea sustragerilor ilegale de material lemnos si sanctionarea contravenientilor si infractorilor se impun urmatoarele *masuri*:
  - asigurarea, in conditiile legii, la nivelul necesarului, a materialului lemnos de foc si constructie pentru populatia din mediul rural, in scopul eliminarii comerțului ilicit cu astfel de materiale;
  - acordarea unei atentioni sporite transferului suprafetelor din fondul forestier al statului catre noii proprietari, ca efect al legilor fondului funciar si preocuparea pentru asigurarea supravegherii si pazei acestora;
  - satisfacerea de catre ocoalele silvice, in conditiile legii, a solicitarii noilor proprietari de terenuri forestiere privind administrarea si paza padurilor preluate, punandu-se accent pe respectarea regimului silvic;
  - impulsionarea si eficientizarea activitatii corpurilor specializate de paza si control ale directiilor silvice;
  - intensificarea actiunilor proprii sau in colaborare cu organele de politie si jandarmerie (organizarea de actiuni de control ale circulatiei materialului lemnos pe drumurile publice si ale instalatiilor de debitat lemn rotund);
  - urmărirea modului de planificare si efectuare a inspectiilor in cantoane, acordandu-se o atentione sporita celor situate in zonele foarte expuse furturilor si in cele afectate de doboraturi de vant;
  - organizarea mai eficienta a activitatii de prevenire si stingere a incendiilor.

10.3.5. Organizarea si gestiunea padurilor de stat si private si a arealelor naturale protejate sau propuse spre a obtine acest statut (pe termen scurt)

- obligativitatea gospodaririi in conformitate cu *Legea 137/1995*, republicata;
- grija pentru conservarea si protejarea mediului inconjurator, pentru conservarea si dezvoltarea biodiversitatii, concretizata prin gestionarea durabila a ariilor protejate din fondul forestier, trebuie sa reprezinte una din prioritatile pe termen mediu si lung (aceasta preocupare a cunoscut noi dimensiuni atat in forma, cat mai ales in continut o data cu intrarea in vigoare a *O.M. nr. 850/27.10.2003* referitor la procedura de incredintare sau distribuire a custodiei arealelor naturale protejate);
- monitorizarea stadiului aplicării *Legii nr.1/2000* pentru ca factorii responsabili sa fie in masura a cunoaste evolutia fenomenului si sa poata interveni in deblocarea procedurilor de reconstituire a dreptului de proprietate asupra terenurilor forestiere;
- continuarea activitatii de verificare, analiza si avizare a documentatiilor de scoatere temporara sau definitiva a unor terenuri din circuitul silvic national (suprafete de pana la 1 ha), in conformitate cu Precizarile Ministerului

Agriculturii, Alimentației și Pădurilor nr. 18297/22.02.2001 privind avizarea și aprobarea documentațiilor tehnice de ocupare definitivă sau folosire temporară de terenuri din fondul forestier național;

- clarificarea și reglementarea legală a situației terenurilor forestiere ocupate ilegal de către persoane fizice și revendicate în baza legilor fondului funciar și nevalidate până în prezent sau ocupate în plus față de validările comisiilor județene.

10.3.6. Gestionarea durabilă a faunei sălbatice și a activității de vânătoare și pescuit

Probleme majore :

- vulnerabilitatea faunei la factorii naturali și antropici perturbatori și distrugători (condițiile de vreme, declanșarea unor dezastru cu cauze naturale sau antropice);
- lipsa unui cadru legislativ în acest domeniu;
- poluarea apelor și solurilor și influența negativă asupra efectivelor de animale, păsări și pești.

Obiective specifice:

- reducerea poluării prin acțiuni de prevenire și combatere;
- stoparea braconajului la toate speciile, cu acțiuni urgente la cele ocrotite;
- protecția mediului și peisajului, menținerea suprafețelor cu pădure și a habitatelor naturale nealterate etc.

Măsuri de remediere/acțiuni :

- pentru perioada imediat următoare se impune acordarea unei atenții deosebite faunei județului care este puternic amenințată de o serie de factori. Astfel, se propun intervenții urgente în special în zona Borșa, Săsar, Lăpuș, Țâșla, Novăț și pe diferite râuri de la sud de Igriș și Gutâi pentru stoparea poluării prin stabilizarea versanților, taluzurilor din cariere și flancurilor haldelor;
- de asemenea, trebuie stopată poluarea apelor datorată depozitării rumegușului în lunci și pe terase și a deversărilor de la distilăriile de alcool care au influențat negativ populațiile de pești. De aceea, se impune înmulțirea controalelor mai ales în zona montană și deluroasă a județului;
- plantări de puiet în zonele calamitate.

Pe termen scurt, în privința vânatului se impune o gospodărire judicioasă a efectivelor pe specii, menținerea optimului și, unde este posibil, creșterea numărului de animale, păsări și pești. Toate acestea vor fi posibile doar în condițiile de protecție a mediului și peisajului.

Este cunoscut faptul că efectivele la vânatul mic depind, în cea mai mare măsură, de condițiile meteorologice, de dezastru de mare amploare. Menționăm, în acest sens, temperaturile extreme, ploile, inundațiile, seceta, zăpada, furtunile, defrișările și distrugerea pădurilor prin vânt, poluarea apelor și solurilor.

În legătură cu vânatul la animalele mici se impune reducerea cifrelor de recoltă pentru refacerea efectivelor, mai ales după iernile grele cu temperaturi scăzute și zăpadă mare și persistentă. Astfel, la iepure se impun repopulări cu o frecvență anuală atunci când este cazul, până în prezent făcându-se bianual.

Se vor lua măsuri sporite pentru combaterea braconajului la speciile ocrotite și în special la capra neagră, în zona Borșa.

Direcția Silvică Baia Mare și Asociația Județeană a Vânătorilor și Pescarilor Sportivi Maramureș, ca administratori ai fondurilor de vânătoare, vor lua măsurile care se impun

pentru menținerea efectivelor actuale, pe termen scurt, și de creare a condițiilor de creștere a acestora pe termen mediu și lung.

Singura specie la care se permite o creștere a cotei de recoltă este cea de uliu șorecar, prezent mai ales în zonele de luncă și terasă ale Someșului.

În ceea ce privește fauna acvatică, aceasta este cea mai vulnerabilă la poluare. Accidentele repetate de pe râurile Săsar, Lăpuș, Țâșla, Novăț etc. au determinat în numeroase rânduri scăderea efectivelor.

Pe termen mediu, se va întări colaborarea cu Inspectoratul Teritorial al Regimului Silvic și Cinegetic, cu Jandarmeria, cu Serviciul Arme al Poliției, cu Agenția Națională de Pescuit și Aquacultură.

Pentru termen mediu și lung, sub coordonarea Regiei Naționale a Pădurilor, se vor propune programe europene și regionale de protecție și de finanțare a lucrărilor și acțiunilor de intervenție.

Însă, dezvoltarea acestora este stânjenită într-o mare măsură de faptul că pentru anul 2010 este prevăzută scoaterea la licitație a fondurilor de vânătoare care se află în administrarea Direcției Silvice Baia Mare în vederea privatizării acestora, fapt ce va influența evoluția viitoare.

10.4. Gestiunea și monitorizarea riguroasă a utilizării terenurilor din intravilan, conform principiului avantajului comparativ dar și a optimizării funcțiilor și esteticii localităților aferente

Utilizarea terenurilor în intravilan poate fi gestionată și monitorizată prin:

- planningul coerent cu concepția spațială – arhitecturală și urbanistică;
- optimizarea peisajului perceput de-a lungul axelor de circulație;
- revitalizarea frontului de apă;
- amenajarea spațiilor verzi, a zonelor remarcabile/fragile.

Obiective punctuale și măsuri de amenajare a teritoriului integrate direcției de dezvoltare 10.4.

10.4.1. Planningul coerent cu concepția spațială – arhitecturală și urbanistică

Cadrul de viață reprezintă unul din criteriile importante în calificarea ca „estetică și funcțională” dată unei localități. Spațiile publice trebuie amenajate ținând cont de standarde de funcționalitate, securitate și estetică. La acestea se adaugă și acțiunile care privesc domeniul privat în legătură fizică și vizuală cu domeniul public. Toate acestea nu se pot realiza în lipsa unor studii de specialitate, fundamentate științific și având la bază PUG-uri și PUZ-uri coerente. Acțiunile pe termen scurt și mediu vizează:

- crearea unui concept arhitectural și urbanistic coerent prin:
  - revitalizarea zonelor centrale ale localităților prin crearea cadrului de desfășurare a activităților complexe (administrative, servicii, turism);
  - renovarea zonelor funcționale importante în economia localităților;
  - modernizarea fondului locativ existent, îndeosebi din zonele rezidențiale;
  - creșterea siguranței structurale și a fiabilității clădirilor;
  - restaurarea clădirilor dezafectate și managementul extinderii în vechile orașe industriale.
- valorificarea resurselor funciare existente prin:
  - utilizarea terenurilor fostelor fabrici;
  - utilizarea construcțiilor cu scop agricol;
  - eradicarea ruinelor.

- realizarea unui caiet de instrucțiuni și recomandări privind calitatea amenajărilor și condiționarea noilor demersuri de finanțare de respectare a lor.

10.4.2. Optimizarea peisajului perceput de-a lungul axelor de circulație

- amenajarea spațiilor publice pentru ameliorarea funcționalității, securității și a esteticii lor;
- amenajarea domeniilor private limitrofe spațiilor publice;
- amenajarea domeniilor private prin influența exercitată de reușitele amenajărilor pe domeniul public, prin încurajarea/motivarea financiară sau consiliere de specialitate;
- amenajarea spațiilor traversate de principalele axe de comunicație prin accent pe landscaping, mobilier urban, materiale utilizate;
- valorificarea gardurilor, grădinilor vizibile, a gangurilor și a tuturor elementelor vizibile de pe domeniul public;
- rezolvarea problemelor de securitate privind zonele afectate de traficul de mare viteză;
- reamenajarea spațiilor publice din cartierele sociale/sărace.

10.4.3. Revitalizarea „frontului de apă”

Fiecare localitate trebuie să decidă ce se va întâmpla cu frontul său de apă (fâșia de acces, direct și indirect la o rețea fluviatilă, acumulare lacustră): să devină destinație turistică, comercială, pentru localnici sau turiști, sau să fie investită ca spații în plină dezvoltare sau parcuri etc. Toate acestea trebuie clarificate înainte de începerea proiectelor de dezvoltare. Strategiile de dezvoltare pentru întreg ansamblul sunt cruciale. Autoritățile locale, investitorii, locuitorii, politicienii, urbanistii trebuie să conlucreze pentru definirea frontului de apă ca factor în dezvoltare. Dezvoltarea fronturilor de apă turistice aduce după sine **o serie de beneficii**, pentru mediu, economie și comunitate.

Elementele-cheie recomandate pentru dezvoltarea fronturilor de apă turistice:

- crearea unui **mediu sigur**:
  - iluminare corespunzătoare, toalete, fântâni cu apă potabilă, bănci, coșuri de gunoi, locații cu panoramă asupra apei, semnalizare turistică;
  - crearea posibilității de utilizare tot anul (nu sezonieră);
  - asigurarea accesului la apă și la dotările conexe, separat pentru pietoni și vehicule;
  - parcărilor (inclusiv pentru biciclete și speciale) să se încadreze în peisaj;
  - acces pentru persoanele cu dizabilități.

Tabelul 23. Tipuri de beneficii aduse de revitalizarea fronturilor de apă în scop turistic (după Chris DeSousa, 2007, în Ilieș, Gabriela, 2008)

TIPURI DE BENEFICII	EFECTE
La nivelul mediului	Conservarea vegetației
	Minimizarea poluanților rezultați din transporturi
	Protejarea habitatelor
La nivelul comunității	Readucerea locuitorilor
	Încurajarea recreării
	Declanșarea revitalizării în vecinătate
La nivel economic	Creșterea numărului de noi locuri de muncă
	Creșterea valorii comerciale a afacerilor din zonă cu peste 30%
	Reducerea costurilor infrastructurii

- crearea de **oportunități de recreere**:

- parcuri, poteci, spații pentru spectacole în aer liber;
- amenajări pentru creativitate și recreere, în diferite combinații: locuri de joacă, spații verzi, piste de role, skateboarding, pontoane pentru pescuit etc.;
- spații multifuncționale: sectoare pentru piață, vânzători de alimente, spațiu pentru festivaluri, picnicuri, amfiteatre.
- amenajarea sistemului de **poteci și cărări**:
  - conectarea frontului de apă cu zona comercială și centrul istoric, prin trasee pietonale sau de biciclete, sigure, separate de drumurile publice;
  - traseele se gândesc ținând cont de designul localității, au opere de landscaping (amenajări florale, combinate), bănci, opere de artă, elemente de arhitectură publică (copertine, paravane, corpuri de iluminat etc.);
  - combinarea traseelor principale cu turismul cultural, cu obiective de referință pentru orașul respectiv.

În funcție de caracterele frontului de apă, se pot regăsi diverse combinații de elemente:

- **vibrant**: promenade, spații comerciale, restaurante, cluburi, acțiuni și animație turistică, pescuit, baze de cazare, complexe rezidențiale;
- **parcuri**: poteci naturale, spații naturale, centre de interpretare a naturii.

Aplicarea strategiei de amenajare a teritoriului va avea în vedere următoarele aspecte:

- a. Măsurile și soluțiile propuse sunt planificate într-o succesiune logică (10.4.1.);
- b. În cadrul fiecărei măsuri sunt stabilite obiective operaționale (8.3.1.1., 8.3.1.2.
- c. Obiectivele operaționale pot fi considerate:
  - **priorități de tip A** – importante și urgente (demarate în intervalul 2009-2015) ;
  - **priorități de tip B** – fie importante, fie urgente (demarate în intervalul 2015-2025 sau imediat după finalizarea priorităților de tip A de care sunt legate funcțional);
  - **priorități de tip C** – în limita resurselor disponibile (sunt demarate după finalizarea priorităților de tip A și B, probabil după anul 2025)
- d. Durata de atingere a unui obiectiv poate să fie:
  - **durată scurtă (T1)** – 2010-2015;
  - **durată medie (T2)** – 2015-2025;
  - **durată lungă (T3)** – după 2025.
- e. Aplicarea unei măsuri sau a unui obiectiv operațional poate fi condiționată de derularea sau finalizarea altei măsuri sau a altui obiectiv operațional.

Tabelul 24. Măsurile și obiectivele operaționale ale direcției de dezvoltare 10.4

Direcții de dezvoltare a obiectivului strategic 10	Măsuri	Obiective operaționale	Priorități	Termen	Condiționări Observații
10.4. Gestiunea și monitorizarea riguroasă a utilizării terenurilor din intravilan, conform principiului avantajului comparativ dar și a optimizării funcțiilor și	10.4.1. Planningul coerent cu concepția spațială - arhitecturală și urbanistică	Crearea unui concept arhitectural și urbanistic coerent	A	T1	
		Valorificarea resurselor funciare existente	A	T3	
		Realizarea unui caiet de instrucțiuni și recomandări privind calitatea amenajărilor	A	T1	
	10.4.2. Optimizarea peisajului perceput de-	Amenajarea spațiilor publice	A	T1	

esteticii localităților aferente.	a lungul axelor de circulație	Amenajarea domeniilor private limitrofe spațiilor publice	A	T1	
		Amenajarea spațiilor traversate de principalele axe de comunicație	A	T1	
		Valorificarea gardurilor, grădinilor vizibile, a gangurilor și a tuturor elementelor vizibile de pe domeniul public	B	T2	
		Rezolvarea problemelor de securitate privind zonele afectate de traficul de mare viteză	A	T2	
	10.4.3. Revitalizarea frontului de apă	Crearea unui mediu sigur	A	T1	
		Crearea de oportunități de recreere	A	T1	
		Amenajarea sistemului de poteci	B	T2	

Cap. 4. CHOREMA DEZVOLTARII TERITORIALE

OBIECTIV STRATEGIC 11. Conturarea în județul Maramureș a unui sistem teritorial optimal deschis, eficient și rezilient.

Chorema reprezintă un model de maximă generalizare și abstractizare cu privire la starea, dinamica și modul de organizare a unui teritoriu. Aceasta prefigurează patternurile teritoriale pentru implementarea viitoarelor structuri antropice, direcțiile de evoluție a așezărilor, teritoriile optime pentru dezvoltare și cele critice care reclamă măsuri specifice de reabilitare, ariile cu potențial de dezvoltare și cele subdezvoltate.

Elaborarea modelului chorematic de dezvoltare se bazează pe o serie de teorii (teoria spațiului polarizat, teoria rețelelor, teoria axelor de forță, teoria polilor de creștere, teoria comportamentului, teoria clusterelor, teoria fractalilor) și concepte de dezvoltare (conceptul de sistem, conceptul de regiune, conceptul de potențial, conceptul de normă, conceptul de prag, conceptul de echilibru, conceptul de resursă, conceptul de dezvoltare durabilă etc.) cu rol de fundamentare științifică a acțiunilor de modelare teritorială. Sinteza acestor teorii și concepte care stau la baza dezvoltării teritoriale se concretizează sub forma unui nou concept inovator de dezvoltare – *conceptul de rețea integrată* sau *spațiu polarizat*.

Conceptul de rețea integrată reprezintă în gândirea promotorilor organizării teritoriului o componentă operațională de bază, cu rol de vectorizare în delimitarea și stabilirea locației diverselor categorii de sisteme teritorial-geografice, naturale sau antropice, existente sau în devenire. Ea reproduce arhitectura intimă a spațiului dat pornind de la interrelațiile organice dintre elementele mozaicului teritorial, a nivelurilor sale de structurare și funcționare.

La baza dezvoltării acestui concept au stat de-a lungul timpului numeroase teorii și modele de referință ce au avut ca menire impulsivarea gândirii, înțelegerii și construcției structurilor teritoriale. Dintre modelele clasice amintim pe cele ale lui Heindrich von Thünen, A. Weber, W. Christaller, V. J. Reilly iar dintre modelele contemporane pe cele ale lui J. Forrester, B. Rodoman, B. Mandelbrot etc. În literatura românească de specialitate preocupări în dezvoltarea acestui concept l-au avut G. Gusti (1974), A. Molnár, A. Maier, N. Ciangă (1975), iar mai recent I. Ianoș (1987, 2000), care au realizat aplicații ale acestui concept la teritoriul național.

Repere chorematică ale dezvoltării teritoriale ale județului Maramureș

Prin model chorematic al județului Maramureș se propune adoptarea unei noi configurații teritoriale care să fie în concordanță cu teoria spațiului polarizat adaptat la contextul local.

Modelul propus este extrapolat pentru dezvoltarea de perspectivă până în anul 2050.

Implementarea măsurilor specifice etape de dezvoltare de scurtă durată creează premise favorabile pentru derularea celor din etapa următoare, avându-se ca scop final structurarea optimă a teritoriului analizat și localizarea concordantă cu potențialul existent a componentelor antropice.

Viitoarea dezvoltare a județului are ca și elemente de control și vectori de dinamică:

➤ patternul natural al teritoriului cu elementele geologie, morfologice, hidrologice, climatice și biotice ale acestuia;

➤ paternul demografic și socio-cultural;

➤ dezvoltarea plan-spațială policentrică a județului;

- valorificare superioară a potențialului natural și cultural în scopuri turistice;
- crearea unei noi structuri a ramurilor economice productive;
- neutralizarea proceselor și fenomenelor de risc;
- direcționarea vectorului dezvoltării spre nord și creșterea rolului transfrontalier;
- modernizarea aeroportului internațional;
- administrația locală și capacitatea acesteia de a atrage fonduri în cadrul programelor europene de dezvoltare;
- constituirea zonei metropolitane a municipiului Baia Mare;

Elementele dominante care pot să dea personalitate dezvoltării județului în următoarea perioadă sunt consolidarea statutului de centru subregional al municipiului Baia Mare, constituirea sistemului polinuclear de centre urbane de dezvoltare, conturarea unor clustere industriale noi bazate pe cunoaștere, re poziționarea județului în raport cu TEN-T prin reconsiderarea coridoarelor transeuropene V și VI. Constituirea rețelei de autostrăzi și drumuri rapide va duce la articularea dorită a configurației teritoriale.

Concurența intra și interregională în ceea ce privește atragerea fondurilor destinate dezvoltării, dar și procesele tot mai evidente de descentralizare obligă județul Maramureș la adoptarea unei strategii agresive de marketing și management teritorial ca singura soluție pentru reducerea decalajelor de dezvoltare socio-economică și scoaterea din izolare a unei părți considerabile a județului (Țara Lăpușului, Țara Maramureșului). Se impune:

1. Finalizarea restructurării industriei și tranziției spre o economie competitivă.
2. Dezvoltarea plan-spațială polinucleară prin măsuri de susținere a orașelor cheie – Sighetu Marmăției, Borșa, Târgu Lăpuș;
3. Punerea în valoare a poziției geografice – ca nod de comunicație în devenire între Europa Centrală și Europa Est;
4. Constituirea zonei metropolitane;
5. Ameliorarea considerabilă a factorilor de mediu și eliminarea surselor de poluare;
6. Managementul eficient al riscurilor naturale prin reducerea vulnerabilității la inundații și la secetă.
7. Valorificarea superioară a potențialului turistic natural, dar mai ales a celui antropoc.
8. Constituirea carcasei ecologice prin integrarea rețelei ecologice NATURA 2000.

Printre acestea, **constituirea zonei metropolitane Baia Mare** se impune ca o măsură urgentă de contracarare a concurenței marilor centre urbane din regiune pentru atragerea de fonduri europene. Punerea în aplicare a măsurii:

- va permite fortificarea zonei periurbane din punct de vedere edilitar și a dotărilor publice precum și extinderea zonei de urbanizare;
- va stimula valorificarea mult mai intensivă a resurselor economice locale, inclusiv celor agricole și turistice;
- va determina modernizarea infrastructurii locale de transport (drumuri județene și comunale) în vederea conectării cu rețeaua TEN-T;
- va stimula dezvoltarea demografică, economică și teritorială a unor localități cu potențial și localizare optimă care se vor constitui în poli de creștere (Tăuți Măgherauș, Baia Sprie);
- va permite valorificarea superioară a avantajelor economice ale autostrăzii A1;
- va susține creșterea demografică a municipiului Baia Mare până la o mărime optimă, estimată la 200.000 de locuitori (2050).

- va permite constituirea unor clustere și complexe economice la nivelul zonei metropolitane;
- va permite derularea unor proiecte comune de interes zonal (integrarea rețelelor de alimentare cu apă și canalizare, gestionarea deșeurilor, reconstrucția ecologică etc.) cu finanțare din partea UE;

Elementele-cheie ale sistemului teritorial județean Maramureș sunt:

I. Nucleele de dezvoltare

1.1 Municipiul Baia Mare se impune ca și cel de-al treilea centru urban ca și importanță în cadrul Regiunii de Dezvoltare Nord-Vest. Conform Conceptului strategic național este considerat ***Pol de creștere de rang regional cu potențial metropolitan cu specific funcțional***. În condițiile dezvoltării unei rețele de transport moderne Baia Mare se poate impune pe termen mediu și lung ca și pol de dezvoltare supraregional cu influențe transregionale (extinzându-și aria de influență și asupra teritoriilor adiacente din Ucraina).

1.2 Pol de creștere de rang subregional – municipiul Sighetu Marmației.

1.3 Poli de creștere de rang zona-județean – orașele Borșa, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare.

1.4 Poli de creștere de rang subjudețean – orașele Vișeu de Sus, Dragomirești, Ulmeni, Seini

1.5 Poli de creștere de rang local – orașele Săliștea de Munte, Cavnic, centrele de comună: Petova, Săpânța, Desești, Bârsana, Lăpuș, Sălsig, Satulung, Remetea Chioarului.

II. Culoare de dezvoltare

2.1 Culoarul de dezvoltare de interes european (suprapus peste Autostrada A 14 Petea – Satu Mare – Baia Mare – Mireșu Mare – Dej – Bistrița – Vatra Dornei – Suceava). Se impune ca o ramificație a Coridorului V Transeuropean.

2.2 Culoar de dezvoltare de interes transnațional-european (suprapus peste Drumul expres Arieșul de Câmpie (racord cu autostrada) – Baia Mare – Sighetu Marmației – ieșire spre Ucraina) și Autostrada A 15 Satulung (Hideaga) – Zalău). Se impune structural ca și o prelungire a Coridorului VI Transeuropean.

2.3 Culoare de dezvoltare de interes național: a) Sighetu Marmației – Dragomirești – Borșa – Vatra Dornei cu ramificația Săcel – Salva – Năsăud – Bistrița – Reghin (suprapus peste Drumul expres Vadu Izei – Dragomirești – Borșa – Vatra Dornei și Drumul expres Săcel - Salva); b) Sighetu Marmației – Săpânța – Negrești Oaș – Satu Mare (suprapus peste DN 19).

2.4 Culoare de dezvoltare de interes regional: a) Baia Mare – Târgu Lăpuș – Salva; b) Călinești – Budești – Cavnic – Băița – Târgu Lăpuș – Vima Mică – Jibou.

2.5 Culoare de dezvoltare de interes subregional-județean: a) Moisei – Vișeu de Sus – Petrova – Sighetu Marmației; b) Cavnic – Baia Sprie; c) Sălsig – Ulmeni - Jibou

III. Areale și nuclee de conservare a patrimoniului cultural și antropic:

3.1 Țara Maramureșului

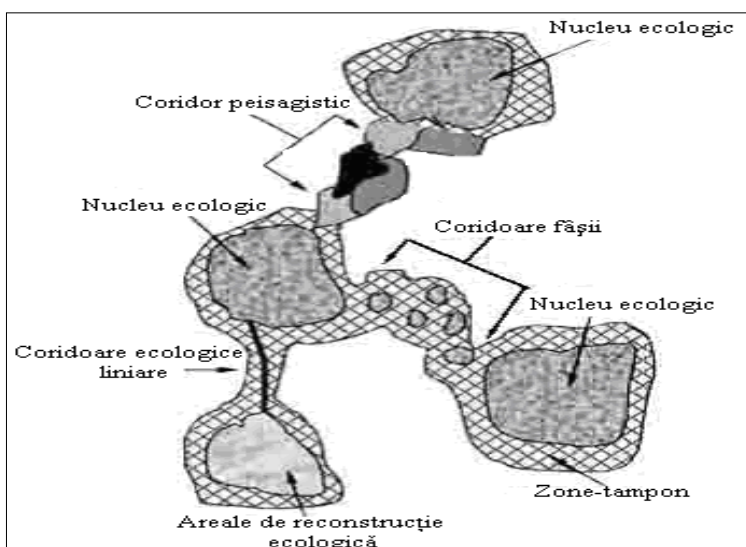
3.2 Țara Chioarului

3.3. Țara Lăpușului

3.4. Ținutul Codrului

3.5. Monumentele istorice și de arhitectură din patrimoniul UNESCO

IV. Carcasa ecologică

Constituirea carcusei ecologice reprezintă una din măsurile integratoare pentru îndeplinirea Obiectivului strategic general de dezvoltare durabilă a județului Maramureș.

Fig. 1. Modelul conceptual al unei rețele ecologice (după I. M. Bouwma, ed., ECNC, 2001).

Carcasa ecologică¹ ca și punct de integrare finală a Rețelei ecologice Natura 2000 se constituie din **nuclee primare** de conservare a biodiversității (Parcul Național Munții Rodnei, rezervațiile științifice), **nuclee secundare** (Parcul Natural Munții Maramureșului, rezervațiile peisagistice, siturile naturale de importanță comunitară (SCI), **zone de reconstrucție ecologică** și coridoare ecologice (trasee de migrație – răspândire) (fig. 1).

Ca și măsură de scurtă durată se impune inventarierea tuturor ariilor naturale și protejate spațiile verzi, spațiile umede, pădurile productive, suprafețe agricole (livezi îmbătrânite, pășuni invadate), terenuri virane, terenuri afectate de procese de eroziune) ce se pot impune ca și zonele tampon respectiv coridoare ecologice.

¹ Această structură se impune și ca una din măsurile eficiente de contrabalansare a efectelor modificărilor climatice.

Cap. 5. PROPUNERI DE DEZVOLTARE INSTITUȚIONALĂ

În contextul reactualizării *Planului de Amenajare al Teritoriului Județean Maramureș* s-a propus, pentru fiecare domeniu de acțiune, o serie de direcții de dezvoltare, măsuri, acțiuni și obiective operaționale menite a „țese” coeziunea unui sistem teritorial județean. Dincolo de punerea în aplicare a acestora, considerăm mai mult decât oportună implementarea unor măsuri instituționale și operaționale de care vor trebui să țină cont gestionarii proiectelor. O necesitate imperioasă o constituie și stabilirea unor parteneriate și a asigurării unor relații de colaborare optimă între instituții, fie ele private sau publice, fie ele din domeniul protecției mediului, dezvoltării economice sau afirmării sociale (sanitar, educațional sau cultural).

Protecția mediului reprezintă un prim domeniu pus în lumina „reflectoarelor” actorilor locali, un obiectiv strategic obligatoriu al oricărei strategii de dezvoltare. Pentru conștientizarea și responsabilizarea impactului pe care îl are acțiunea omului asupra spațiului în care acesta viețuiește și pentru corectarea acestor deficiențe se recomandă următoarele măsuri:

- se impune, în primul rând, crearea unor *stații de epurare* (Tăuții-Măgherauș, Dragomirești), prin care s-ar filtra apa potabilă și s-ar elimina apariția unor riscuri maladive. Ba mai mult, cel mai „contaminat”, prin absență, este mediul rezidențial rural unde, coroborat, vor trebui implementate *rețele de canalizare și stații de epurare* (Ariniș, Ardușat, Bocicoiu Mare, Botiza, Giulești, Gârdani, Lăpuș, Remetea Chioarului, Sălsig, Băița de sub Codru, Băsești, Bicăz, Bistra, Bârsana, Bogdan Vodă, Budești, Călinești, Cernești, Cicărlău, Câmpulung la Tisa, Copalnic Mănăștur, Coroieni, Cupșeni, Desești, Dumbrăvița, Groși, Groșii Țibleșului, Ieud, Leordina, Mireșu Mare, Moisei, Oarța de Jos, Oncești, Petrova, Poienile de Sub Munte, Recea, Remeți, Repedea, Rona de Jos, Sarasău, Satulung, Săcel, Săpânța, Strâmtura, Suci de Sus, Șieu, Șișești, Vadu Izei, Valea Chioarului, Vima Mică, Vișeu de Jos);
- construirea unor *depozite zonale ecologice* (Recea, Călinești), unde vor fi depozitate deșeurile din spațiul habitațional, și nu numai. Salutară ar fi și realizarea unor contractări cu agenții de salubritate locali, în vederea asigurării unor servicii de colectare, transport și depozitare.
- „zona verde” din intravilanul unităților administrativ-teritoriale pare din ce în ce mai mult supusă unor acțiuni de restrângere, sau chiar dispariție, avântul construcțiilor imobiliare neratând niciun petec de pământ/spațiu „vacant”. O soluție a măririi acestuia o constituie crearea unor *parcuri eco-urbane* (Baia Mare), oaze de verdeață, ce funcționează și cu scopul eliminării noxelor industriale. În plus, estetica locului respectiv ar dobândi alte valențe.
- imaginea peisajului degradant rezultat din activitatea minieră poate fi schimbată prin închiderea și ecologizarea minei Gura Băii Superior, a iazurilor Colbu I și Colbu II, a minei Repedea – Poieni sau a iazurilor de decantare: Bloaja, Leorda;
- organizarea unor campanii de responsabilizare a populației vizând protecția mediului, cu precădere în cazul depozitării resturilor menajere în locuri neamenajate, a efectuării unui turism neorganizat, a actelor de vandalism practicate atât în interiorul civilizației urbane cât și în mijlocul unor areale naturale protejate;

- inițierea unor *servicii de pază a ariilor naturale protejate*, și lansarea unor campanii de protejare a faunei și florei sălbatice. De pildă, vom aminti necesitatea reabilitării rezervației de castan comestibil de la Baia Mare.

Dezvoltarea unui teritoriu, indiferent de scara la care ne raportăm, stă sub incidența directă a **dezvoltării economice**, dezvoltare ce poate fi amplificată și pentru județul Maramureș prin câteva măsuri:

- în primul rând, este binevenită crearea unor *centre de consultanță agricolă* (Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Ulmeni, Baia Mare), ce pot oferi informații clare privind posibilitatea de a aplica pentru un fond european nerambursabil, a achiziționării unor echipamente agricole moderne, dar și a unui *centru de consultanță comercială*, ca punte de legătură între producători, distribuitori și consumatori;
- informarea și perfecționarea continuă a fermierilor, prin cursuri facilitate de organele abilitate (Agenția de plăți în agricultură, Direcția agricolă județeană, ONG-uri);
- înființarea unor *ferme de animale, ecologice*, de dimensiuni mici sau medii, sau a unor *centre de prelucrare și valorificare a produselor locale: ferme pentru creșterea fazanilor și prepelițelor* (Seini, Cicârlău, Rodina, Sălsig, Gârdani, Ocoliș, Culcea, Berchez, Cilot, Coaș, Târgu Lăpuș), *ferme pentru animale pentru blană – mustelide, vulpi –* (Ciuta, Asuaju de Sus, Iadăra, Cernești, Cavnice, Dămăcușeni, Săcel, Rona de Sus), *centre de vinificație* (Seini, Baia Mare), *centre de prelucrare a fructelor* (Vișeu de Sus, Cicârlău, Târgu Lăpuș), *centre de prelucrare a fructelor de pădure* (Leordina, Borșa, Giulești, Rona de Sus), *centre de prelucrare a cărnii* (Borșa, Târgu Lăpuș, Ulmeni), *centre de colectare a sfecelei de zahăr* (Seini, Ardușat), *centre de morărit* (Sălsig, Seini, Șomcuta Mare), *centre de prelucrare a legumelor* (Recea, Baia Mare, Câmpulung la Tisa, Satulung), *centre de prelucrare a plantelor textile* (Sălsig, Baia Mare) etc.;
- crearea unor *centre de abatorizare* de mare capacitate care să acopere nevoile producătorilor locali;
- integrarea unor agenți economici maramureșeni cu activitatea în producția de mobilă și hârtie și rețeaua europeană *Platforma Tehnologică Forestieră*, cu o revigorare atât a fondului forestier dar și lansarea unor produse finite ecologice;
- amenajarea unor puncte de consultanță de afaceri pentru zonele defavorizate (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Borșa, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș);
- sectorul industrial, dar și cel terțiar pot cunoaște o dezvoltare comună, primul remarcându-se printr-o revigorare, iar cel de-al doilea printr-o tendință de afirmare, primii pași în această direcție urmând a fi stabiliți prin apariția unor *incubatoare de afaceri* (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Vișeu de Sus, Borșa, Târgu Lăpuș, Șomcuta Mare, Ulmeni), a unor *parcuri industriale* (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Târgu Lăpuș), a unui *parc științific și tehnologic* (Baia Mare – unde pot fi implementate modalități de *utilizare a bioproduselor și biotehnologiilor moderne*), *clustere* (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Târgu Lăpuș, Vișeu de Sus, Borșa) sau a unor *parcuri de retail* (Baia Mare, Sighetu Marmăției, Târgu Lăpuș);
- aportul investițiilor și investitorilor este definitoriu, demersurile pornind de la dezvoltarea durabilă a *structurilor de sprijinire a afacerilor* (SSA) de importanță regională și locală până la încheierea unor acorduri de cooperare cu Agenția Română de Investiții Străine, *creșterea investițiilor de tip greenfield* (afaceri inițiate din punctul zero), *brownfield* sau *companii offshore*;

- recursul la sursele de energie regenerabile sau alternative va trebui să prindă contur în anii următori, chiar dacă finalizarea lor se va realiza pe termen lung, printre cele mai viabile oportunități numărându-se **microhidrocentralele** (Bazinul superior al râurilor Vișeu, Iza, Mara) sau **centralele eoliene**;
- recunoașterea legislativă a „țărilor” ca **regiuni de proiect** (Maramureș, Lăpuș, Chioar, la care se adaugă zonele Codru și Baia Mare, **crearea de intercomunalități** (Microregiuni de dezvoltare a Țării Maramureșului, Lăpușului, Chioarului), cu un statut legislativ, și elaborarea **Cartei de dezvoltare** pentru fiecare regiune de tip „țară”;
- apariția unor **centre de afaceri** româno-ucrainiene, valorificate în contextul cooperării transfrontaliere;
- dezvoltarea turistică trebuie și poate fi susținută prin acțiuni de prospectare, amenajare turistică și promovarea unor branduri regionale, transpuse sub forma necesității implementării unor **amenajări de drumuri rutiere**, a creării și implementării unor indicatoare de semnalizare, a **amenajării unor pârtii de schi** (de pildă, extinderea amenajărilor pentru schi de la Borșa-Complex, dezvoltarea unor amenajări pentru schi, în bazinul superior al Săpânței, pe stânga Văii Vaserului, pe fațada nordică a Culmii Toroioaga, în bazinul superior al Văii Ruscova și afluentului Rica sau pe Valea pârâului Repede din Munții Rodnei), a conturării unor trasee turistice tematice (Circuitul bisericilor de lemn, Circuitul satelor tradiționale maramureșene, Drumul sării, Circuitul horincii), **înființarea unor stațiuni turistice de interes național** (Ocna Șugatag) și **local** (Poiana Soarelui, Cavnic, Coștiui, zona Vaser, Săpânța, Botiza, Vișeu de Sus, Cărbunari, zona Mogoșa-Șuior). Infrastructura de cazare va suferi și ea modificări, de la extinderea, modernizarea sau înființarea unor **cabane turistice, campinguri** (Vadu Izei, Leordina, Ieud, Săpânța, Șomcuta Mare, Seini, Ocna Șugatag, Borșa-Complex, Izvoare, Coștiui) și dezvoltarea unor **săli de conferință**, cu capacități de 50-400 locuri, la adoptarea unor soluții ecologice: **stâne și văcăriști ecologice** (pe Platoul Igniș între Vf. Țiganu și cursul superior al râului Săpânța, în Poiana Soarelui, pe Piemontul Văratecului, în zona satelor Slătioara-Glod, în zona mai înaltă dintre satele Ieud și Dragomirești, pe Valea Vinului lângă Vișeu de Sus, în zona Farcău-Mihailecu, în zona Cearcănu din Munții Maramureșului, în Poiana Știol în Munții Rodnei, în arealul dintre Groșii Țibleșului, Suciul de Sus și Rogoz, în zona Șurdești-Plopiș, în zona Băița de Sub Codru), **herghelii de cai** (pe Platoul Igniș între Vf. Țiganu și cursul superior al râului Săpânța, în Poiana Soarelui, în Poiana) sau pitorești **ferme de catări** (în Poiana Știol în Munții Rodnei, în Săpânța);

Afirmarea socio-culturală înglobează mai multe câmpuri de acțiune, de la cel educațional, până la cel sanitar sau cultural, urmărindu-se creșterea calității vieții populației și accesibilitatea crescută a populației la toate tipurile de servicii. Se stipulează următoarele măsuri instituționale:

- implementarea proiectelor de tip arie metropolitană la Baia Mare și Sighetu Marmăției
- dezvoltarea unor parteneriate între facultățile de profil din județul Maramureș (Baia Mare, Sighetu Marmăției) și IMM-uri, laboratoare ale unor instituții sau cu cele două institute de cercetare minieră din Baia Mare;
- apariția unei **catedre**, în cadrul Universității de Nord Baia Mare, **de exploatare și industrializare a lemnului**;

- încurajarea apariției unor școli profesionale private și optimizarea relațiilor acestor viitoare instituții cu mediul antreprenorial;
- în paralel cu extinderea și modernizarea instituțiilor de sănătate publică este binevenită apariția și revigorarea domeniului medical dată de unitățile private. Pentru deservirea populației este nevoie de crearea unui *serviciu de ambulanță* (Tăuții-Măgherăuș, Dragomirești, Vișeu de Jos), de *cabinete medicale individuale* (Ardusat, Bogdan Vodă, Botiza, Cupșeni, Desești, Leordina, Moisei, Petrova, Remeți, Repedea, Rozavlea, Săcel, Săpânța, Șieu, Vadu Izei și Vișeu de Jos), a unei unități de *transport de urgență* în Sighetu Marmației sau a unor *cabinete medicale studențești* (Sighetu Marmației), înființarea unor *laboratoare medicale și de tehnică dentară* (Baia Mare, Sighetu Marmației, Vișeu de Sus, Târgu Lăpuș, Cavnic, Baia Sprie), a unor *cabinete stomatologice* (Băsești, Bistra, Bogdan Vodă, Botiza, Călinești, Dumbrăvița, Giulești, Leordina, Recea, Repedea, Săpânța, Sarasău, Șieu) sau dezvoltarea serviciilor de îngrijire la domiciliu (Cavnic, Borșa, Baia Sprie, Șomcuta Mare) și de asistență socială;
- realizarea de parteneriate între DJCCPCN Maramureș și Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Maramureș Baia Mare în vederea conservării, protejării și promovării patrimoniului construit;
- se impune *crearea unor săli de sport* (Vima Mică, Șieu, Săcel, Remeți, Repedea, Poienile Izei, Petrova, Poienile de sub Munte, Oncești, Ieud, Lăpuș, Leordina, Mireșu Mare, Giulești, Dumbrăvița, Cicârlău, Coltău, Coaș, Cernești, Călinești, Budești, Botiza, Boiu Mare, Bistra, Băiuț, Dragomirești, Săliștea de Sus), *modernizarea strandului municipal* din Baia Mare, *modernizarea piscinei olimpice „Gheorghe Demeca” din Baia Mare* și *crearea unor piscine și bazine de înot* în orașe;
- organizarea unor *școli de vară tematice: de artă fotografică* (în cadrul Muzeului de Mineralogie din Baia Mare), *etnografice* (Muzeul Maramureșului, secția în aer liber, din Sighetu Marmației), *școli de vară istorice* (Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței din Sighetu Marmației), *de artă iconografică* (Bârsana, Rohia);
- în vederea creșterii actului cultural este necesară *amenajarea unei grădini zoologice* în Baia Mare, *înființarea unei filarmonici* și/sau a unei *opere*, extinderea *instituțiilor teatrale*, *modernizarea cinematografelor*;
- ființarea unor *centre locale de promovare a culturii tradiționale* specifice entităților regionale de tip „țări” (Șomcuta Mare, Târgu Lăpuș, Sighetu Marmației);
- dezvoltarea sectorului mass-media prin *înființarea unui post de televiziune regional*.

Glosar de termeni

Amenajarea teritoriului

- ◆ „ansamblul acțiunilor de pregătire a unui teritoriu, prin executarea unor lucrări de echipare, asanare, nivelare, plantare, defrișare etc., pentru a-l face corespunzător unor destinații și funcțiuni stabilite prin studiile de sistematizare a teritoriului respectiv”.

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 21)

Arie specială de protecție avifaunistică

- ◆ „sit protejat pentru conservarea speciilor de păsări sălbatice, în conformitate cu reglementările comunitare”

(*Ordonanță de urgență nr. 236 din 24 noiembrie 2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*, art. 4, f, în M.O. nr. 625/4 dec. 2000)

Autonomie locală

- ◆ „dreptul și capacitatea efectivă a autorităților administrației publice locale de a soluționa și de a gestiona, în numele și în interesul colectivităților locale pe care le reprezintă, treburile publice, în condițiile legii”.
- ◆ Aceasta poate fi administrativă și financiară.

(*Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale*, în M.O. nr. 204 din 23 aprilie 2001)

Beneficiar

- ◆ „organismul, autoritatea, instituția sau societatea comercială din sectorul public sau privat, unitatea administrativ-teritorială, organismele prestatoare de servicii publice și de utilitate publică de interes local sau județean, responsabile pentru inițierea și implementarea proiectelor aprobate spre finanțare în cadrul unui program operațional”.

(*Ordonanța nr. 29 din 31 ianuarie 2007*, art. 1, alin (2), lit. G, în M.O. nr. 86 din 2 februarie 2007)

Choremă

- ◆ un alfabet al spațiului, compus din mai multe forme elementare (linia, punctul, aria, fluxul, pasajul, rețeaua, variația și gradientul). Patru dintre ele (punctul, linia, aria și rețeaua) posedă, fiecare în parte șapte semne elementare menite a ilustra decupajul, cadrulajul, gravitația, contactul, tropismul, dinamica teritorială și ierarhia.

(Brunet, R., Dollfus, O., 1990, citat de Cocean, P., 2002, *Geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, pp. 116-118)

Cluster

- ◆ O grupare de firme, agenți economici și instituții apropiate din punct de vedere geografic și care au atins un anumit prestigiu pentru a dobândi un anumit mod de lucru dar și posibilitatea de a propune servicii, resurse, furnizori și competențe specifice.

(http://ec.europa.eu/enterprise/glossary/index_fr.htm, Accesat în 17 aprilie 2009)

Coeziune teritorială

- ◆ dezvoltarea teritorială armonioasă și echilibrată, prin eliminarea disparităților și valorificarea potențialului existent

Descentralizare

- ◆ acordarea unei autonomii administrative organelor locale
(*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 283)

Dezvoltare durabilă

- ◆ „dezvoltarea care corespunde necesităților prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a le satisface pe ale lor”.
(Lupan, E., 1997, *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București, p. 99)

Dezvoltare regională

- ◆ ansamblu de norme, politici și strategii aplicate unei regiuni geografice prin pârghii politico-administrative dar și prin inițiative obștești sau private în vederea afirmării economice și a optimizării nivelului de trai al locuitorilor spațiului dat.

Disparități

- ◆ „lipsă de legătură, de armonie, de potrivire între elemente”
(*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 308)

Extravilan

- ◆ „caracteristic teritoriului aflat în afara spațiului construit sau pe cale de construire al unei localități”
(*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 362)

Fonduri structurale

- ◆ instrumente financiare oferite de Uniunea Europeană în vederea eliminării disparităților socio-economice și, implicit, a realizării coeziunii socio-economice.
(*Hotărâre nr. 497 din 01.04.2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale*, art. 2 (1), în M.O. nr. 346 din 20.04.2004)

Intravilan

- ◆ „zonă care cuprinde suprafața construită a unui oraș sau a unui sat”
(*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 503)

Localitate

- ◆ „așezare omenească formând o unitate administrativă”
(*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 579)

Loc central

- ◆ teorie formulată de Walter Christaller (1933), conform căreia fiecare așezare urbană va avea un teritoriu subordonat egal cu mărimea, uniform disipată, a vectorilor de gravitație regională.

Organizarea teritoriului

- ◆ acțiuni de restructurare și re poziționare a elementelor componente ale spațiului aferent, precum și de redefinire a relațiilor și interrelațiilor dintre ele. Scopul final al acțiunii este înlăturarea disfuncțiilor existente și optimizarea funcțiilor sale în perspectivă.

Parc industrial

- ◆ „O zonă delimitată în care se desfășoară activități economice, de cercetare științifică și/sau de dezvoltare tehnologică în vederea valorificării potențialului uman și material al zonei”.

(Ordonanța nr. 65 din 30 august 2001 privind constituirea și funcționarea parcurilor industriale, art. 1(2), în M.O. nr. 536/1 sep. 2001)

Parc științific/tehnologic/de cercetare

- ◆ „o zonă în cadrul căreia se desfășoară activități de învățământ, de cercetare, de transfer tehnologic al rezultatelor cercetării și valorificarea acestora prin activități economice”.

(Ordonanța nr. 14 din 24 ianuarie 2002 privind constituirea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice, art. 1 (2), în M.O. nr. 82/1 feb. 2002)

Patrimoniul

- ◆ „totalitatea drepturilor și a obligațiilor cu valoare economică, precum și a bunurilor materiale la care se referă aceste drepturi, care aparțin unei persoane (fizice sau juridice)”

(Dicționarul explicativ al limbii române, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 759)

Patrimoniul natural

- ◆ Sunt incluse în acest concept:
  - monumentele naturale,
  - formațiunile geologice și fiziografice și zonele cu un habitat distinct al speciilor faunistice și floristice amenințate,
  - siturile naturale sau zonele naturale

(Lupan, E., 1997, *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București, p. 156)

Patrimoniul construit

- ◆ Sunt incluse în acest concept :
  - monumentele (opere de arhitectură, de sculptură, bunuri arheologice, inscripții),
  - ansamblurile (grupuri de construcții),
  - siturile (lucrări ale omului sau opere rezultate din activitatea umană).

(Lupan, E., 1997, *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București, p. 156)

Periferie

- ◆ „parte marginală a orașelor care s-au extins spontan și anarhic, prin depășirea limitelor teritoriului urban inițial sau a incintelor fortificate”. În perimetrul său structurile de tip urban tind să se dizolve. Reprezintă, prin terenurile ei, spațiul potențial de expansiune a orașului.

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 234)

Polarizare

- ◆ fenomen generat de creșterea rolului unei localități rurale sau urbane asupra zonei lor înconjurătoare. El are la bază principiul gravitației masei, energiei și intereselor spre poli de creștere reprezentate îndeosebi de centrele urbane cu un potențial de atracție polivalent.

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 243)

Politici de dezvoltare

- ◆ „mijloacele politico-administrative, organizatorice și financiare, utilizate în scopul realizării unei strategii”.

(*Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, anexa nr. 2, în M.O. nr. 373/10 iul. 2001)

Protecția mediului

- ◆ „activitate umană conștientă, științific fundamentată, îndreptată spre realizarea unui scop concret constând în prevenirea poluării, menținerea și îmbunătățirea condițiilor de viață pe Pământ”.

(Lupan, E., 1997, *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București, p. 178)

Reconstrucția ecologică

- ◆ „activitate umană îndreptată în direcția refacerii echilibrului ecologic din ecosistemele deteriorate (prin cauze naturale sau artificiale), ori de amenajare a unor noi ecosisteme, cu echilibru și structură diferite de cele existente anterior”.

(Lupan, E., 1997, *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București, p. 185)

Regiune geografică

- ◆ un teritoriu delimitat după criteriile peisagistice, structurale, funcționale și mentale ce îndeplinește atributele unui sistem optimal deschis. Ea apare ca un spațiu geografic de gravitație centripetă, cu feed-back echilibrat.

Regiune urbană

- ◆ „ansamblu de orașe, legate între ele din punct de vedere morfologic, structural și relațional, caracterizându-se printr-o întindere relativ mare și un anumit policentrism”

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 271)

Regionare

- ◆ acțiunea de delimitare a regiunilor. Are la bază o sumă de criterii între care se detașează cele funcționale, peisagistice sau mentale. La scară inferioară, este similară zonării (zonificării).

(*The Dictionary of Human Geography*, Third Edition, p.72; Cocean, P., 2002, *Geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, pp. 67-91)

Resursă

- ◆ „element material sau abstract care poate fi folosit pentru satisfacerea unor nevoi sau necesități umane. Conceptul de resursă este direct influențat de nivelul de dezvoltare al societății umane și de sistemul de valori practicat”.
- ◆ Resursele pot fi: *naturale* (mineralele, sursele de energie, clima, solul, vegetația, peisajul), *antropice* și *capitale* (elementele construite de om).

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*,

Rețea de localități

- ◆ „totalitatea localităților de pe un teritoriu (național, județean, zonă funcțională) ale căror existență și dezvoltare sunt caracterizate printr-un ansamblu de relații desfășurate pe multiple planuri (economice, demografice, de servicii, politico-administrative etc.)”.

(*Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, anexa nr. 2, în M.O. nr. 373/10 iul. 2001)

Rezervație naturală

- ◆ „spațiu protejat care reunește acele suprafețe de teren și de ape ce sunt destinate conservării unor medii de viață caracteristice și care pot fi de interes botanic, zoologic, forestier, paleontologic, geologic și geomorfologic, speologic, limnologic sau mixt”.

(Lupan, E., 1997, *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București, p. 195)

Reziliență

- ◆ capacitatea unui sistem teritorial (regiune, zonă) de-a se adapta și persista în timp și spațiu. Dintre factorii decisivi ai rezilienței menționăm: adaptarea la schimbările climatice, criza resurselor, presiunea antropică, competitivitatea interregională, globalizarea etc.

(<http://www.resalliance.org/564.php>, Accesat în 7 aprilie 2009)

Servicii

- ◆ „totalitatea activităților desfășurate de un individ sau de personalul unei firme, în vederea satisfacerii unor nevoi sau în interesul unei persoane sau grup de persoane și care nu are drept consecință transferul proprietății asupra unui bun”.

(Stăncioiu, Aurelia-Felicia, 1999, *Dicționar de terminologie turistică*, Edit. Economică, București, p. 180)

Sisteme de așezări

- ◆ „ansambluri constituite prin seturi de relații de interdependență între mai multe așezări (urbane și rurale), în așa fel încât orice modificare importantă la nivelul unei unități elementare semnificative poate genera modificări asupra caracteristicilor similare altor așezări”.

(Ianoș, I., Humeau, J.-B., 2000, *Teoria sistemelor de așezări umane. Studiu introductiv*, Edit. Tehnică, București, p. 34)

Spațiu mental etnografic

- ◆ „teritoriul umanizat de o populație cu aceleași tradiții, obiceiuri, port popular etc.”

(Cocean, P., 2002, *Geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, p. 58)

Strategie de dezvoltare

- ◆ ansamblu coerent, științific argumentat, de obiective și soluții, generale sau sectoriale, etapizate în intervale temporale, privind dezvoltarea economică și socială a unui teritoriu dat.

Structura teritoriului

- ◆ totalitatea elementelor, naturale și antropice, fizice sau mentale, dintr-un spațiu dat, precum și relațiile instaurate între ele. Factor fundamental al planificării și organizării teritoriului.

Teritoriu

- ◆ „întindere de pământ delimitată prin granițele unui stat sau ale unei unități administrative și supusă suveranității statului respectiv”

(*Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București, p. 1086)

Urbanizare

- ◆ Proces de dezvoltare a orașelor existente, prin creșterea numărului urbelor și a locuitorilor acestora. Dinamica sa actuală este extrem de accelerată, înmulțirea numărului de orașe și creșterea, extinderea celor existente fiind procese larg răspândite. Concomitent însă cresc și problemele generate de evoluția anarhică, necontrolată a unor orașe (poluare, insuficiența infrastructurilor, a locurilor de muncă, delincvență etc).

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 339)

Zonare funcțională

- ◆ „împărțirea unui teritoriu în raport cu anumite elemente economice, sociale, tehnice”

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 351)

- ◆ „parte din teritoriul unei localități în care, prin documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, se determină funcțiunea dominantă existentă și viitoare”

(*Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, anexa nr. 2, în M.O. nr. 373/10 iul. 2001)

Zonă de influență

- ◆ un spațiu aflat sub incidența acțiunii polarizante a unei localități urbane (în anumite situații chiar a unor așezări rurale). Extensiunea și configurația spațială a zonei este dictată de potențialul de atracție al centrului, de poziția geografică, de talia orașului, de modul de desfășurare a liniilor de forță ale teritoriului sau de competiția regională a centrelor atrătoare.

(Erdeli, G., 1999, *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București, p. 353)

Zonă protejată

- ◆ „suprafața delimitată în jurul unor bunuri de patrimoniu, construit sau natural, a unor resurse ale subsolului, în jurul sau în lungul unor oglinzi de apă etc. și în care, prin documentațiile de amenajare a teritoriului și de urbanism, se impun măsuri restrictive de protecție a acestora prin distanță, funcționalitate, înălțime și volumetrie”.

(*Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, anexa nr. 2, în M.O. nr. 373/10 iul. 2001)

Bibliografie

- Antonescu, Daniela** (2003), *Dezvoltarea regională în România*, Edit. Oscar Print, București
- Bailly, A. S.** (1998), *The Region: A basic Concept for understanding local Areas and Global Systems*, în *Cybergéo, Fragments of regional science in honour of Jean Paelinck*, article 42, pp. 1-6
- Bailly, A. S., Bernard, Monique, Debarbieux, B., Ducret, B., Dufau, G., Ferras, R., Gaudin, G., Gumuchian, H., They, H.** (1995), *Géographie régionale et représentations*, Edit. Anthropos, Paris
- Beaujeu-Garnier, Jacqueline, Chabot, G.** (1971), *Geografia urbană*, Edit. Științifică, București
- Benedek, J.** (2004), *Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Berca, M.** (1998), *Strategii pentru protecția mediului și gestiunea resurselor*, Edit. Grand, București
- Boar, N.** (2006), *Interrelații transfrontaliere maramureșene*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Bogdan, Octavia, Niculescu, Elena** (1999), *Riscurile climatice din România*, Academia Română, Institutul de Geografie, Compania Segă-Internațional, București
- Bold, I., Crăciun, A.** (1999), *Organizarea teritoriului*. Edit. Mirton, Timișoara
- Coccean, P.** (2002), *Geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Coccean, P.** – coord. (2004), *Planul de Amenajare a Teritoriului Regiunii de Nord-Vest. Coordonate majore*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Coccean, R., Coccean, P.** (2003), *Regiunea de nord-vest a României – entitate sistemică de program*, în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Geographia*, XLVIII, 2, Cluj-Napoca, pp. 1-23
- Coccean, P., Filip, S.** (2008), *Geografia regională a României*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Coccean, P.** (coord.) (2007), *Amenajarea teritoriilor periurbane. Studiu de caz- zona periurbană Bistrița*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca (lucrare distinsă cu premiul Consiliului Superior al Registrului Urbaniștilor din România, 2008)
- Cocuț, M.** (2008), *Caracteristicile scurgerii apei din Depresiunea Maramureșului și zona montană limitrofă*, teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Facultatea de Geografie, Cluj-Napoca
- Constantin, Daniela Luminița** (2000), *Introducere în teoria și practica dezvoltării regionale*, Edit. Economică, București
- Dezsi, Șt.** (2006), *Țara Lăpușului. Studiu de Geografie Regională*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
- Erdeli, G.** (1999), *Dicționar de geografie umană*, Edit. Corint, București
- Hall, P.** (1999), *Orașele de mâine. O istorie intelectuală a urbanismului în secolul XX*, Edit. All, București
- Ianoș, I.** (2004), *Dinamica urbană. Aplicații la orașul și sistemul urban românesc*, Edit. Tehnică, București
- Ianoș, I., Humeau, J.-B.** (2000), *Teoria sistemelor de așezări umane. Studiu introductiv*, Edit. Tehnică, București
- Ianoș, I., Heller, W.** (2006), *Spațiu, economie și sisteme de așezări*, Edit. Tehnică, București
- Ilieș, Gabriela** (2007), *Țara Maramureșului. Studiu de geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Ilieș, M.** (2006), *Țara Oașului. Studiu de geografie regională*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

- Ionciă, M., Petrescu, Eva Cristina, Popescu, Delia** (2004), *Strategii de dezvoltare a sectorului terțiar*, Edit. Uranus, București
- Ionescu, Claudia, Toderăș, N.** (2007), *Politica de dezvoltare regională*, Colecția Uniunea Europeană, seria Europa mea, Edit. Tritonic, București
- Ionescu V. R., Marchiș, Gabriela** (2006), *Strategii de dezvoltare comunitară și regională*, Edit. Fundației Economice Danubius, Galați
- Johnson, J. H.** (1967), *Urban Geography*, Pergamon Press
- Lajugie, J., Delfaud, P., Lacour, C.** (1985), *Espace regional et aménagement du territoire*, Dalloz, Paris
- Lupan, E.** (1997), *Dicționar de protecția mediului*, Edit. Lumina Lex, București
- Man, Gr.** (2005), *Biserici de lemn din Maramureș*, Edit. Proema, Baia Mare
- Manoliu, M., Ionescu, Cristina** (1998), *Dezvoltare durabilă și protecția mediului*, Edit. H.G.A., București
- Mereuță, C., Țurlea, G., Oncescu, C.** (2003), *România 2007: industria prelucrătoare: piețe și potențial*, Edit. Finmedia, București
- Mihăilescu, N., Grigore, I.** (1981), *Resurse minerale pentru materiale de construcții în România*, Ghid practic, Edit. Tehnică, București
- Pop, Gr.** (2001), *Depresiunea Transilvaniei*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca
- Popescu, Claudia Rodica** – coord. (2003), *Disparități regionale în dezvoltarea economico-socială a României*, Edit. Meteor Press, București
- Pușcaș, Angelica** (2008), *Țara Chioarului*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Sofronie, C.** (2000), *Amenajări hidrotehnice în bazinul hidrografic Someș-Tisa*, Casa de Editură Gloria, Cluj-Napoca
- Soroceanu, V.** (2000), *Creșterea economică și mediul natural*, Edit. Economică, București
- Stăncioiu, Aurelia-Felicia** (1999), *Dicționar de terminologie turistică*, Edit. Economică, București
- Surd, V.** (2003), *Geografia așezărilor*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Surd V, Bold I., Zotic, V., Chira, Carmen** (2005), *Amenajarea teritoriului și infrastructurii tehnice*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- Vădineanu, A.** (1999), *Dezvoltarea durabilă. Teorie și practică*, vol. I, Edit. Universității din București
- Vincze, Maria** (2000), *Dezvoltarea regională și rurală. Idei și practici*, Edit. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
- *** (1974) *Atlasul secării râurilor din România*, IMH și IGFCOT, București
- *** (1992) *Atlasul Cadastrului Apelor din România*, INMH & AquaProiect, București
- *** (1994), *The Dictionary of Human Geography*, Third Edition, Edited by R.J. Johnston, D. Gregory, D.M. Smith, Blackwell Publishers Ltd., UK
- *** (1994), *The Encyclopedic Dictionary of Physical Geography*, Second Edition, Edited by B.W. Atkinson, K.J. Gregory, I.G. Simmons, D.R. Stoddart, D. Sugden, Blackwell Publishers Ltd., UK
- *** (1996), *Dicționarul explicativ al limbii române*, 1996, ediția a II-a, Edit. Univers Enciclopedic, București
- *** (1997), *Carta Verde. Politica de dezvoltare regională în România*, Guvernul României și Comisia Europeană, Programul Phare, București
- *** (2002), *România. Mediul și rețeaua electrică de transport, Atlas geografic*, Academia Română, Institutul de Geografie, Ministerul Industriei și Resurselor, C.N.Transelectrica S.A., Edit. Academiei Române, București
- *** (2003), *Politica de dezvoltare regională*, Seria Micromonografii – Politici europene, Institutul European din România, București

*** (2004), *România. Calitatea solurilor și rețeaua electrică de transport, Atlas geografic*, Academia Română, Institutul de Geografie, Academia de Științe Agricole și Silvice “Gh. Ionescu-Sisești”, I.C.P.A., Ministerul Economiei și Comerțului, C.N.Transelectrica S.A., Edit. Academiei Române, București

Legislație

- *** (1991), *Hotărâre nr. 255 din 05.04.1991 privind înființarea Regiei autonome „Institutul de montanologie”*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 96/3 mai 1991
- *** (1995), *Lege nr. 137 din 29 decembrie 1995. Legea protecției mediului*, în Monitorul Oficial nr. 304/30 decembrie 1995
- *** (1998), *Ordonanța de Urgență nr. 24 din 30 septembrie 1998 privind regimul zonelor defavorizate*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 378 din 2 octombrie 1998
- *** (1999), *Hotărâre nr. 203 din 25.03.1999 privind declararea zonei miniere Baia Mare, județul Maramureș, ca zonă defavorizată*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 134 din 01.04.1999
- *** (1999), *Hotărâre nr. 204 din 25.03.1999 privind declararea zonei miniere Borșa-Vișeu, județul Maramureș, ca zonă defavorizată*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 134 din 01.04.1999
- *** (2000), *Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național, secțiunea a III-a, zone protejate*, în Monitorul Oficial, Partea I. Legi și decrete, nr. 152/12 aprilie 2000
- *** (2000), *Ordonanță de urgență nr. 236 din 24 noiembrie 2000 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 625/4 decembrie 2000
- *** (2001), *Lege privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național – Secțiunea a IV-a – Rețeaua de localități*, în Monitorul Oficial nr. 408 din 24 iulie 2001. Partea I. Legi și decrete nr. 128, Regatul României, an XIII
- *** (2001), *Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 204/23 aprilie 2001
- *** (2001), *Legea nr. 350 din 6 iulie 2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, anexa nr. 2*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 373/10 iulie 2001
- *** (2001), *Ordonanța nr. 65 din 30 august 2001 privind constituirea și funcționarea parcurilor industriale*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 536/1 septembrie 2001
- *** (2002), *Legea nr. 650 din 7.12.2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 914 din 16.12.2002
- *** (2002), *Ordonanța nr. 14 din 24 ianuarie 2002 privind constituirea și funcționarea parcurilor științifice și tehnologice*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 82/1 februarie 2002
- *** (2003), *Hotărâre nr. 166 din 13 februarie 2003 privind acordarea unor facilități fiscale studenților care doresc să înființeze o afacere proprie*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 114 din 24 februarie 2003
- *** (2003), *Ordonanța de Guvern nr. 850/27.10.2003 referitor la procedura de încredințare sau distribuire a custodiei arealelor naturale protejate*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 793/11 noiembrie 2003
- *** (2004), *Hotărâre nr. 497 din 01.04.2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 346/20 aprilie 2004

- *** (2004), *Hotărâre nr. 1470/2004 din 09.09.2004 privind aprobarea Strategiei naționale de gestionare a deșeurilor și a Planului național de gestionare a deșeurilor*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 954/18 septembrie 2004
- *** (2004), *Legea privind stimularea înființării și dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii: nr. 346 din 14 iulie 2004*, în Monitorul Oficial, partea I, Legi și decrete, nr. 681/29 iulie 2004
- *** (2006), *Legea nr. 289 din 2006 pentru modificarea și completarea Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 606/13 iulie 2006
- *** (2007), *Ordonanța nr. 29 din 31 ianuarie 2007 privind modul de alocare a instrumentelor structurale, a prefinanțării și a cofinanțării alocate de la bugetul de stat, inclusiv din Fondul național de dezvoltare, în bugetul instituțiilor implicate în gestionarea instrumentelor structurale și utilizarea acestora pentru obiectivul convergență*, în Monitorul Oficial al României, partea I, nr. 86/2 februarie 2007

Documentații de urbanism și amenajare a teritoriului

- *** (1996), *Plan de Amenajare a Teritoriului Județean – PATJ – Județul Maramureș*, Urbanproiect, București
- *** (2004), *Planul de Amenajare a Teritoriului Regiunii de Nord-Vest (PATR)*, Beneficiar: Consiliile județene din Regiunea de Nord-Vest, Proiectant: Facultatea de Geografie, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj Napoca.
- *** (2005), *Plan de amenajare a teritoriului zonal – PATZ – periurbanul municipiului Bistrița*, Beneficiar: Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, Proiectant: Facultatea de Geografie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca.
- *** (2004), *Relațiile transfrontaliere ale Județului Satu Mare ca premisă a integrării euro-regionale*, Beneficiar: Consiliul Județean Satu Mare, Proiectant: Facultatea de Geografie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca.
- *** (2005), *Planul național de dezvoltare 2007-2013*, decembrie 2005, Guvernul României
- *** (2006), *Analiză privind stadiul actual al tendințelor dezvoltării teritoriale în bazinul românesc al râului Tisa*. Proiect cu Ministerul Transporturilor, Construcțiilor și Turismului, proiectant Facultatea de Geografie, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj Napoca.
- *** (2006), *Cadrul strategic național de referință 2007-2013*, aprilie 2006, Guvernul României
- *** (2006), *Planul de dezvoltare durabilă a județului Maramureș (2007-2013)*, Consiliul Județean Maramureș
- *** (2006), *Programul operațional sectorial „Creșterea competitivității economice”*, iunie 2006, Ministerul Economiei și Comerțului
- *** (2007), *Programul operațional sectorial „Dezvoltarea resurselor umane” 2007-2013*, Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
- *** (2008), *Conceptul strategic de Dezvoltare Teritorială România 2030*, octombrie 2008, Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
- *** *Strategia Națională de Gestionare a Deșeurilor*, Ministerul Mediului și Gospodăririi Apelor

Borderou de piese desenate

1. Populația și rețeaua de localități-Propuneri
2. Echiparea tehnică a teritoriului – Propuneri
3. Zonificarea teritoriului și funcțiile economice– Propuneri
4. Turismul – Propuneri
5. Context și cooperare intraregională – situația propusă
6. Chorema dezvoltării teritoriale - situația propusă